

JUSTITSMINISTERIET

Civilafdelingen

Dato: 13. juli 2017
Kontor: Formueretskontoret
Sagsbeh: Michael Hadberg
Sagsnr.: 2017-7006-0004
Dok.: 2208939

UDKAST

Forslag

til

Lov om pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer¹

Kapitel 1.

Lovens anvendelsesområde og fravigelighed

§ 1. Denne lov finder anvendelse på pakkerejser, der udbydes eller sælges til rejsende af erhvervsdrivende, og på sammensatte rejsearrangementer, der formidles til rejsende af erhvervsdrivende.

Stk. 2. Loven finder ikke anvendelse på pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer, der

- 1) er af en varighed på under 24 timer, medmindre de omfatter overnatning,
- 2) udbydes og formidles lejlighedsvis og på nonprofitbasis til en begrænset gruppe rejsende, eller
- 3) købes på grundlag af en generel aftale mellem erhvervsdrivende om køb af forretningsrejser.

§ 2. Loven kan ikke ved aftale fraviges til skade for den rejsende eller den, der indtræder i den rejsendes krav.

¹ Loven indeholder bestemmelser, der gennemfører dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2015/2302 af 25. november 2015 om pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer samt om ændring af forordning (EF) nr. 2006/2004 og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/83/EU og om ophævelse af Rådets direktiv 90/314/EØF, EU-Tidende 2015, nr. L 326, side 1.

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Kapitel 2. Definitioner

§ 3. Ved en pakkerejse forstås i denne lov en kombination af mindst to forskellige typer rejseydelser, jf. § 5, med henblik på den samme rejse, hvis

1) ydelserne sammensættes af en enkelt erhvervsdrivende, inden der indgås en aftale om alle ydelserne, eller

2) ydelserne, uanset om der indgås særskilte aftaler med forskellige leverandører af rejseydelser,

a) er købt fra et enkelt salgssted og udvalgt, inden den rejsende accepterer at betale,

b) udbydes, sælges eller faktureres til en samlet pris,

c) annonceres til salg eller sælges under betegnelsen »pakkerejse« eller lignende,

d) sammensættes efter indgåelsen af en aftale, hvori den erhvervsdrivende giver den rejsende ret til at vælge blandt et udvalg af forskellige typer rejseydelser, eller

e) købes fra forskellige erhvervsdrivende gennem forbundne onlinebestillingsprocedurer, når den rejsendes navn, betalingsoplysninger og e-mailadresse er videregivet fra den erhvervsdrivende, med hvem den første aftale er indgået, til andre erhvervsdrivende, og der senest 24 timer efter bekræftelsen af bestillingen af den første rejseydelse er indgået en aftale med sidstnævnte erhvervsdrivende.

Stk. 2. En kombination som nævnt i stk. 1, der består af én rejseydelse, jf. § 5, nr. 1, litra a-c, og en eller flere turistydelser, jf. § 5, nr. 1, litra d, er kun en pakkerejse, hvis turistydelserne udgør en væsentlig andel af kombinationens værdi eller annonceres som, eller på anden måde udgør, en væsentlig bestanddel af kombinationen, og er udvalgt og købt, inden leveringen af rejseydelsen er påbegyndt.

§ 4. Ved et sammensat rejsearrangement forstås i denne lov to eller flere forskellige typer rejseydelser, jf. § 5, der købes med henblik på den samme rejse, uden at udgøre en pakkerejse, og om hvilke der indgås særskilte aftaler med hver leverandør, hvis en erhvervsdrivende

1) formidler den rejsendes særskilte udvælgelse og betaling for hver rejseydelse under en enkelt kontakt med den erhvervsdrivendes salgssted, eller

2) på målrettet vis formidler køb af mindst én yderligere rejseydelse fra en anden erhvervsdrivende, når aftalen med den anden erhvervsdrivende indgås senest 24 timer efter bekræftelsen af bestillingen af den første rejseydelse.

Stk. 2. En kombination som nævnt i stk. 1, der består af én rejseydelse, jf. § 5, nr. 1, litra a-c, og en eller flere turistydelser, jf. § 5, nr. 1, litra d, er kun et sammensat rejsearrangement, hvis turistydelserne udgør en væsentlig andel af kombinationens værdi eller annonceres som, eller på anden måde udgør, en væsentlig bestanddel af kombinationen.

§ 5. I denne lov forstås ved:

1) Rejseydelse:

- a) Passagerbefordring,
- b) indkvartering,
- c) udlejning af biler, store motorcykler eller andre motorkøretøjer, og
- d) enhver anden turistydelse, der ikke er en uløselig del af en rejseydelse som defineret i litra a-c.

2) Aftale om en pakkerejse: En aftale om en samlet pakkerejse eller, hvis pakkerejsen leveres i henhold til særskilte aftaler, alle de aftaler, der dækker de i pakkerejsen inkluderede rejseydelser.

3) Pakkerejsens begyndelse: Påbegyndelse af levering af de rejseydelser der er inkluderet i pakkerejsen.

4) Rejsende: Enhver person som søger at indgå en aftale inden for lovens anvendelsesområde eller har ret til at rejse på grundlag af en aftale omfattet af loven.

5) Erhvervsdrivende: Enhver fysisk eller juridisk person der handler som led i sit erhverv, sin virksomhed, sit håndværk eller sin profession i forbindelse med aftaler omfattet af denne lov.

6) Rejsearrangør: En erhvervsdrivende der sammensætter og sælger pakkerejser eller udbyder dem til salg, eller en erhvervsdrivende der videregiver den rejsendes oplysninger til en anden erhvervsdrivende i henhold til § 3, stk. 1, nr. 2, litra e.

7) Formidler: En erhvervsdrivende, som ikke er rejsearrangøren, og som udbyder eller sælger pakkerejser sammensat af en rejsearrangør.

8) Varigt medium: Ethvert middel som sætter forbrugeren eller den erhvervsdrivende i stand til at lagre oplysninger rettet personligt til vedkommende med mulighed for fremtidig anvendelse i en periode afpasset efter oplysningernes formål, og som giver mulighed for uændret gengivelse af de lagrede oplysninger.

9) Uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder: En situation, som den part, der påberåber sig situationen, ikke har nogen indflydelse på, og hvis konsekvenser ikke kunne afværges, selv hvis der var blevet truffet alle rimelige foranstaltninger.

10) Salgssted: Ethvert fast eller mobilt detailforretningssted, et detailforretningswebsted eller en lignende onlinesalgfacilitet, telefontjenester samt flere detailforretningswebsteder eller lignende onlinesalgfaciliteter og telefontjenester, der præsenteres for rejsende som en enkelt facilitet.

Kapitel 3. Information mv.

Afgivelse af oplysninger inden aftalens indgåelse

§ 6. Inden der indgås aftale om køb af en pakkerejse, skal den rejsende, hvor det er relevant, have følgende oplysninger om rejseydelsernes væsentligste kendetegn:

- 1) Rejsedestination, rejserute, varigheden af og tidspunktet for ophold samt i givet fald antallet af inkluderede overnatninger,
- 2) anvendte befordringsmidler samt deres kendetegn og kategori, sted og tidspunkt for af- og hjemrejse samt steder, hvor der gøres ophold undervejs, med angivelse af disse opholds varighed og transportforbindelser,
- 3) indkvarteringsstedets beliggenhed, væsentligste kendetegn og kategori i henhold til destinationslandets regler,
- 4) inkluderede måltider,
- 5) besøg, udflugter eller andre ydelser, der er inkluderet i pakkerejsens samlede pris,
- 6) hvis det ikke fremgår af sammenhængen, hvorvidt nogen af rejseydelsene leveres til den rejsende som del af en gruppe, og hvis muligt gruppens størrelse,
- 7) hvis den rejsendes nytte af andre turistydelser afhænger af en effektiv mundtlig kommunikation, det sprog, som disse ydelser vil foregå på, og

8) om rejsen generelt er egnet for bevægelseshæmmede personer og på den rejsendes anmodning præcise oplysninger om rejsens egnethed under hensyn til den rejsendes behov

Stk. 2. Udover de i stk. 1 nævnte oplysninger, skal den rejsende have følgende oplysninger:

- 1) Rejsearrangørens, og i givet fald formidlerens, firmanavn, adresse, telefonnummer og e-mailadresse, hvis den erhvervsdrivende har en sådan,
- 2) den samlede pris for pakkerejsen inklusive skatter, afgifter og alle yderligere gebyrer og omkostninger, eller eventuelt hvilke typer yderligere omkostninger den rejsende typisk vil skulle betale,
- 3) betalingsvilkårene for rejsen,
- 4) det mindste antal personer der kræves, for at pakkerejsen gennemføres, samt den frist som efter § 20, stk. 1, gælder for rejsearrangørens opsigelse af pakkerejsen, hvis minimumantallet ikke er nået,
- 5) generelle oplysninger om pas- og visumkrav og oplysninger om sundhedsmæssige formaliteter i destinationslandet,
- 6) oplysninger om den rejsendes afbestillingsret efter § 15, stk. 1, og
- 7) oplysninger om muligheden for eller forpligtelsen til tegning af en forsikring, der dækker den rejsendes udgifter ved opsigelsen af aftalen eller udgifterne til hjemtransport mv. i tilfælde af ulykke, sygdom eller død.

Stk. 3. Den rejsende skal sammen med de i stk. 1 og 2 angivne oplysninger have de relevante standardoplysninger via skemaerne i bilag 1, del A og B. Hvis aftalen indgås telefonisk, skal den rejsende have de standardoplysninger, der er angivet i bilag 1, del B.

Stk. 4. Forbrugeraftalelovens § 8, stk. 3, og § 12 finder anvendelse på pakkerejser, som sælges eller udbydes til rejsende.

§ 7. Pligten til at give den rejsende oplysningerne i § 6 påhviler rejsearrangøren. Hvis aftalen indgås med en formidler, påhviler forpligtelsen ligeledes formidleren.

Stk. 2. En rejsearrangør, der videregiver oplysninger i overensstemmelse med § 3, stk. 1, nr. 2, litra e, og den erhvervsdrivende, som har fået overført oplysninger, skal, inden der indgås en aftale, give den rejsende de i § 6, stk. 1 og 2, nævnte oplysninger, i det omfang oplysningerne er relevante for deres respektive rejseydelser. Rejsearrangøren skal samtidig give standardoplysningerne via skemaet i bilag 1, del C.

§ 8. De oplysninger, som den rejsende modtager i medfør af § 6, stk. 1 og stk. 2, nr. 2-4 og nr. 6, anses som en integreret del af aftalen om køb af pakkerejsen, medmindre ændringer er meddelt den rejsende af rejsearrangøren eller formidleren, hvis aftalen indgås med en sådan, inden aftalen

indgås. Efter aftalens indgåelse kan de nævnte oplysninger kun ændres, hvis parterne udtrykkeligt aftaler det.

Stk. 2. Hvis den rejsende ikke har modtaget oplysningerne om yderligere gebyrer og omkostninger, jf. § 6, stk. 2, nr. 2, inden aftalen om pakkerejsen indgås, skal den rejsende ikke betale disse gebyrer eller yderligere omkostninger.

Indholdet af aftaler om pakkerejser

§ 9. Aftaler om pakkerejser skal være affattet i et almindeligt og forståeligt sprog.

Stk. 2. Rejsearrangøren eller formidleren skal ved indgåelsen af en aftale om en pakkerejse eller uden unødigt forsinkelse herefter give den rejsende en kopi eller bekræftelse på aftalen på et varigt medium. Hvis aftalen er indgået ved parternes samtidige fysiske tilstedeværelse, har den rejsende krav på efter anmodning at få udleveret en kopi eller bekræftelse af aftalen på papir.

Stk. 3. Hvis en aftale om en pakkerejse er indgået uden for den erhvervsdrivendes faste forretningssted, jf. forbrugeraftalelovens § 3, nr. 2, skal den rejsende gives en kopi eller bekræftelse af aftalen på papir. Hvis den rejsende samtykker hertil, kan kopien eller bekræftelsen gives på et andet varigt medium.

§ 10. En aftale om en pakkerejse eller en bekræftelse heraf skal angive det fulde indhold af aftalen og omfatte alle de i § 6, stk. 1-2, nævnte oplysninger.

Stk. 2. Udover de i stk. 1 nævnte oplysninger, skal aftalen eller bekræftelsen indeholde

- 1) oplysninger om særlige krav, som rejsearrangøren har accepteret at opfylde,
- 2) oplysninger om, at rejsearrangøren er ansvarlig for levering af alle de rejseydelser, der er inkluderet i aftalen i overensstemmelse med § 21, og forpligtet til at yde den rejsende bistand, hvis den pågældende er i vanskeligheder, jf. § 32,
- 3) kontaktoplysninger på Rejsegarantifonden eller en anden enhed, hvor der er stillet garanti for refusion af den rejsendes betalinger,
- 4) kontaktoplysninger på rejsearrangørens lokale repræsentant, et kontaktpunkt eller en anden tjeneste, der giver den rejsende mulighed for hurtigt at kontakte rejsearrangøren,

5) oplysninger om, at den rejsende er forpligtet til at meddele en eventuel mangel, som vedkommende konstaterer under leveringen af pakkerejsen, jf. § 22,

6) oplysninger om den rejsendes ret til at overdrage aftalen til en anden rejsende i medfør af § 16,

7) oplysninger, som muliggør direkte kontakt med en mindreårig eller en person, der er ansvarlig for denne, hvis den mindreårige rejser uden ledsagelse af en forælder eller en anden bemyndiget person, og pakkerejsen omfatter indkvartering,

8) oplysninger om eventuelle interne klagemuligheder hos rejsearrangøren, og

9) oplysninger om alternativ tvistløsning i forbindelse med forbrugerklager i medfør af forbrugerklageloven, om et eventuelt godkendt privat tvistløsningsorgan, som den erhvervsdrivende er omfattet af, og om onlineplatformen, jf. forbrugerklagelovens § 3.

Stk. 3. Hvis en pakkerejse etableres i medfør af § 3, stk. 1, nr. 2, litra e, skal rejsearrangøren give den rejsende de i stk. 2 angivne oplysninger på et varigt medium, så snart rejsearrangøren i medfør af § 11 er blevet oplyst om, at den aftale, der medfører etablering af pakkerejsen, er blevet indgået.

Erhvervsdrivendes oplysningsforpligtelse ved etablering af en pakkerejse

§ 11. En erhvervsdrivende, som indgår en aftale med en rejsende, der fører til etablering af en pakkerejse i medfør af § 3, stk. 1, nr. 2, litra e, skal oplyse rejsearrangøren om indgåelsen af aftalen. Den erhvervsdrivende skal give rejsearrangøren de oplysninger, der er nødvendige for, at rejsearrangøren kan opfylde sine forpligtelser.

Udlevering af dokumenter inden pakkerejsens begyndelse

§ 12. I god tid inden pakkerejsens begyndelse giver rejsearrangøren den rejsende de nødvendige kvitteringer, værdikuponer og billetter, oplysninger om de planmæssige afrejsetidspunkter og eventuelt fristen for indtjekning samt de planmæssige tidspunkter for midlertidige ophold undervejs, transportforbindelser og ankomst.

Bevisbyrde mv.

§ 13. De oplysninger, som skal meddeles i medfør af § 6, § 7, stk. 2, § 8, stk. 1, og §§ 10 og 11, skal gives på en klar, forståelig og tydelig måde.

§ 14. Det påhviler den erhvervsdrivende at godtgøre, at oplysningsforpligtelserne i dette kapitel er opfyldt.

Kapitel 4.

Ændringer i aftalen inden pakkerejsens begyndelse

Afbestillingsret

§ 15. Den rejsende kan afbestille en pakkerejse inden pakkerejsens begyndelse. Afbestiller den rejsende pakkerejsen, kan rejsearrangøren, hvis det følger af aftalen, kræve et rimeligt, standardiseret afbestillingsgebyr, som er fastsat under hensyn til tidspunktet for afbestillingen og pakkerejsens karakter, eller et afbestillingsgebyr svarende til pakkerejsens pris med fradrag af sparede omkostninger og eventuelle indtægter fra salg af de afbestilte rejseydelser.

Stk. 2. Rejsearrangøren skal efter anmodning give den rejsende en begrundelse for afbestillingsgebyrets størrelse.

Stk. 3. Den rejsende kan endvidere afbestille en pakkerejse inden pakkerejsens begyndelse, hvis der på rejsedestinationen eller i umiddelbart nærhed heraf indtræffer uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder, som væsentligt berører leveringen af pakkerejsen eller befordringen af passagerer til destinationen. I disse tilfælde har den rejsende krav på tilbagebetaling af samtlige beløb, der er betalt i henhold til aftalen.

Stk. 4. Tilbagebetaling af beløb efter stk. 1 og 3 skal ske uden unødigt forsinkelse og senest 14 dage efter den rejsendes afbestilling af pakkerejsen.

Overdragelse af pakkerejsen

§ 16. Den rejsende kan overdrage pakkerejsen til enhver, der opfylder alle betingelserne i aftalen, hvis den rejsende har underrettet arrangøren om overdragelsen i rimelig tid inden pakkerejsens begyndelse på et varigt medium. Er underretning givet senest syv dage inden pakkerejsens begyndelse, anses dette altid for rimeligt.

Stk. 2. Overdrageren af pakkerejsen og den, som har fået overdraget pakkerejsen, hæfter solidarisk for betalingen af eventuelle udestående beløb og eventuelle omkostninger, som følger af overdragelsen.

Stk. 3. Rejsearrangøren skal forelægge overdrageren dokumentation for de omkostninger, som er forbundet med overdragelsen. Omkostningerne må ikke være urimelige og må ikke overstige rejsearrangørens reelle omkostninger.

Prisændringer

§ 17. Rejsearrangøren kan kun forhøje den aftalte pris for pakkerejsen, hvis forhøjelsen er en direkte følge af ændringer i

- 1) prisen for transport af passagerer på grund af ændringer i brændstofpriser,
- 2) skatter, afgifter eller gebyrer for pakkerejsens rejseydelser, som er pålagt af en tredjepart, der ikke er direkte involveret i leveringen af pakkerejsen, eller
- 3) valutakurser, som er af betydning for pakkerejsen.

Stk. 2. Prisforhøjelse kan kun foretages, hvis det fremgår af aftalen om pakkerejsen, at prisen kan forhøjes eller nedsættes i tilfælde af de i stk. 1 nævnte ændringer, hvordan sådanne prisændringer beregnes, og den rejsende på en klar og forståelig måde på et varigt medium underrettes om forhøjelsen samt begrundelsen for og beregningen af denne senest 20 dage før pakkerejsens begyndelse.

Stk. 3. Ved prisfald har rejsearrangøren ret til at fradrage omkostningerne ved tilbagebetaling til den rejsende. Rejsearrangøren skal efter anmodning fra den rejsende forelægge dokumentation for disse omkostninger.

Stk. 4. Hvis prisforhøjelsen overstiger 8 pct. af pakkerejsens samlede pris, finder § 18 anvendelse.

Arrangørens øvrige ændringer i aftalen

§ 18. Hvis rejsearrangøren inden pakkerejsens begyndelse er nødsaget til væsentligt at ændre et af rejseydelsernes kendetegn, jf. § 6, stk. 1, ikke kan opfylde et særligt krav som nævnt i § 10, stk. 2, nr. 1, eller forhøjer pakkerejsens pris med mere end 8 pct. i medfør af § 17, kan den rejsende enten acceptere ændringen eller hæve aftalen uden at blive pålagt gebyrer i den anledning. Hvis aftalen hæves, har den rejsende krav på uden unødigt forsinkelse og senest 14 dage efter ophævelsen at få tilbagebetalt samtlige beløb, der er betalt i henhold til aftalen, samt efter omstændighederne krav på erstatning efter §§ 28-31.

Stk. 2. Ved ændringer i aftalen som nævnt i stk. 1, skal rejsearrangøren uden unødigt forsinkelse oplyse den rejsende klart, forståeligt og tydeligt på et varigt medium om,

- 1) hvilke ændringer der foreslås og betydningen for pakkerejsens pris,
- 2) en rimelig frist for den rejsendes underretning af rejsearrangøren om sin beslutning,
- 3) at manglende underretning af rejsearrangøren inden den i nr. 2 nævnte frist indebærer, at den rejsende anses for at have accepteret ændringen, og

4) et eventuelt tilbud om en erstatningspakkerejse.

Stk. 3. Hvis den rejsende accepterer de foreslåede ændringer eller accepterer at deltage i en erstatningspakkerejse, og dette medfører, at pakkerejsen får en lavere kvalitet eller værdi, har den rejsende krav på et forholdsmæssigt afslag i prisen.

§ 19. Rejsearrangøren kan inden pakkerejsens begyndelse kun foretage ændringer i aftalen ud over det, som følger af §§ 17 og 18, uden den rejsendes samtykke, hvis

- 1) rejsearrangøren har forbeholdt sig ret hertil i aftalen,
- 2) ændringen er uvæsentlig, og
- 3) rejsearrangøren klart, forståeligt og tydeligt oplyser den rejsende om ændringen på et varigt medium.

Rejsearrangørens opsigelse af aftalen om pakkerejsen

§ 20. Rejsearrangøren kan opsige aftalen om en pakkerejse, hvis antallet af personer, der har tilmeldt sig pakkerejsen, er lavere end et minimum, der er anført i aftalen, og rejsearrangøren underretter den rejsende om opsigelsen inden den i aftalen anførte frist, dog ikke senere end

- 1) 20 dage inden pakkerejsens begyndelse, hvis rejsens varighed er over seks dage,
- 2) syv dage inden pakkerejsens begyndelse, hvis rejsens varighed er mellem to og seks dage, eller
- 3) 48 timer inden pakkerejsens begyndelse, hvis rejsens varighed er under to dage.

Stk. 2. Rejsearrangøren kan derudover opsige aftalen om en pakkerejse, hvis rejsearrangøren er forhindret i at opfylde aftalen på grund af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder, og rejsearrangøren underretter den rejsende om opsigelsen af aftalen uden unødigt forsinkelse og inden pakkerejsens begyndelse.

Stk. 3. Hvis rejsearrangøren opsiger aftalen i medfør af stk. 1 eller 2, har den rejsende krav på at få tilbagebetalt samtlige beløb, der er betalt i henhold til aftalen, uden unødigt forsinkelse og senest 14 dage efter opsigelsen. Den rejsende har i disse tilfælde ikke krav på erstatning.

Kapitel 5. Levering af pakkerejsen

Arrangørens ansvar for levering af pakkerejsen

§ 21. Rejsearrangøren er ansvarlig over for den rejsende for leveringen af de rejseydelser, der er inkluderet i pakkerejsen, uanset om ydelserne skal leveres af rejsearrangøren eller af andre rejsetjenesteydere.

Mangler ved pakkerejsen

§ 22. Vil den rejsende påberåbe sig en mangel ved pakkerejsen, skal den rejsende give rejsearrangøren meddelelse herom uden unødigt forsinkelse efter, at den rejsende har opdaget manglen.

§ 23. Er pakkerejsen mangelfuld, kan den rejsende kræve, at rejsearrangøren afhjælper manglen, medmindre dette er umuligt eller vil påføre rejsearrangøren uforholdsmæssige omkostninger under hensyn til manglens omfang og de berørte rejseydelsers værdi.

Stk. 2. Kan afhjælpning ikke kræves, jf. stk. 1, har den rejsende ret til et forholdsmæssigt afslag i prisen eller erstatning i henhold til §§ 27-31.

Stk. 3. Kan den rejsende kræve afhjælpning efter stk.1, og afhjælper rejsearrangøren ikke manglen inden for en rimelig frist fastsat af den rejsende, kan den rejsende selv afhjælpe manglen og kræve nødvendige udgifter til afhjælpningen refunderet. Den rejsende kan undlade at fastsætte en frist, hvis rejsearrangøren nægter at afhjælpe manglen, eller hvis øjeblikkelig afhjælpning er påkrævet.

§ 24. Kan en væsentlig del af de aftalte rejseydelser ikke leveres, skal rejsearrangøren uden udgifter for den rejsende tilbyde denne alternative rejseydelser af en så vidt muligt tilsvarende eller højere kvalitet end de aftalte.

Stk. 2. Hvis de tilbudte alternative rejseydelser medfører, at pakkerejsen er af en lavere kvalitet end den aftalte, har den rejsende krav på et forholdsmæssigt afslag i prisen.

Stk. 3. Den rejsende kan kun afslå de tilbudte alternative rejseydelser, hvis de ikke udgør en tilsvarende ydelse i forhold til aftalen eller det tilbudte forholdsmæssige afslag er utilstrækkeligt.

Stk. 4. Er det umuligt at tilbyde alternative rejseydelser, eller afviser den rejsende de tilbudte rejseydelser i medfør af stk. 3, kan den rejsende kræve et forholdsmæssigt afslag og erstatning i henhold til §§ 27-31. Hvis pakke-

rejsen omfatter passagerbefordring, har den rejsende ret til, at rejsearrangøren uden unødigt forsinkelse sørger for hjemtransport af den rejsende med et transportmiddel svarende til det aftalte, uden omkostninger for den rejsende.

§ 25. Påvirker en mangel pakkerejsen væsentligt, og har rejsearrangøren ikke afhjulpet den inden for en rimelig frist fastsat af den rejsende, kan den rejsende hæve aftalen om pakkerejsen.

Stk. 2. Hæver den rejsende aftalen, skal rejsearrangøren tilbagebetale samtlige beløb, der er betalt i henhold til aftalen, med fradrag af et beløb svarende til den værdi, som pakkerejsen har haft for kunden.

Stk. 3. Omfatter pakkerejsen passagerbefordring, har den rejsende ret til, at rejsearrangøren uden unødigt forsinkelse sørger for hjemtransport af den rejsende med et transportmiddel svarende til det aftalte, uden omkostninger for den rejsende.

§ 26. Er det på grund af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder umuligt at sikre den rejsendes befordring tilbage til afrejsestedet i overensstemmelse med aftalen, skal rejsearrangøren afholde udgifterne til nødvendig indkvartering af en så vidt muligt tilsvarende kategori, for en periode på højst tre nætter, medmindre der i EU-reguleringen om passagerrettigheder for det relevante transportmiddel er fastsat regler om en længere indkvarteringsperiode.

Stk. 2. Rejsearrangøren kan ikke påberåbe sig uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder for at begrænse sit ansvar efter stk. 1, hvis den relevante transportør ikke kan gøre sådanne omstændigheder gældende i henhold til gældende EU-lovgivning.

Stk. 3. Begrænsningen af perioden i stk. 1 gælder ikke, hvis rejsearrangøren senest 48 timer før pakkerejsens begyndelse er blevet underrettet om den rejsendes særlige behov som følge af, at den rejsende er

- 1) bevægelseshæmmet eller ledsager til en bevægelseshæmmet person,
- 2) gravid,
- 3) en uledsaget mindreårig, eller
- 4) en person, som har behov for særlig lægelig assistance.

Forholdsmæssigt afslag og erstatning

§ 27. Den rejsende har ret til et forholdsmæssigt afslag i prisen for enhver periode, hvor en mangel har foreligget, medmindre rejsearrangøren godtgør, at manglen skyldes den rejsendes egne forhold.

§ 28. Den rejsende har krav på erstatning fra rejsearrangøren for ethvert tab, som den rejsende lider som følge af en mangel, medmindre rejsearrangøren godtgør, at manglen skyldes

- 1) den rejsendes egne forhold,
- 2) en uvedkommende tredjemand og er uforudsigelig eller uundgåelig, eller
- 3) uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder.

Stk. 2. Har manglen forvoldt den rejsende væsentlig ulempe, kan der under samme betingelser som i stk. 1 tilkomme den rejsende en godtgørelse.

Stk. 3. Erstatning og godtgørelse i medfør af denne bestemmelse skal ydes uden unødigt forsinkelse.

§ 29. Begrænses forpligtelsen for en tjenesteyder, der udfører en rejseydelse, til at betale erstatning af internationale konventioner, der er bindende for EU, finder de samme begrænsninger anvendelse på rejsearrangørens ansvar efter § 28.

Stk. 2. Den erstatning, som rejsearrangøren er forpligtet til at betale efter § 28, begrænses i overensstemmelse med Warszawakonventionen af 1929 angående indførelse af visse ensartede regler om international luftbefordring i tilfælde, hvor denne gælder for tjenesteyderens ansvar for den mangelfulde del af pakkerejsen.

§ 30. Er ansvaret for en tjenesteyder, der udfører en rejseydelse, ikke begrænset i internationale konventioner, kan den erstatning, som en rejsearrangør skal betale efter § 28, begrænses i aftalen om pakkerejsen, dog ikke til mindre end tre gange pakkerejsens samlede pris.

Stk. 2. Stk. 1 finder ikke anvendelse på erstatning for personskade og skade, som er forvoldt forsætligt eller uagtsomt.

§ 31. Ret til erstatning eller forholdsmæssigt afslag efter denne lov har ikke betydning for den rejsendes rettigheder efter EU-forordninger om passagerrettigheder og erstatningsansvar ved passagertransport samt efter internationale konventioner, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Har den rejsende opnået erstatning eller forholdsmæssigt afslag efter de i stk. 1 nævnte forordninger og internationale konventioner, fratrækkes det modtagne beløb erstatningen eller det forholdsmæssige afslag som gives efter denne lov.

Forpligtelse til at yde bistand

§ 32. Er en rejsende i vanskeligheder, skal rejsearrangøren yde passende bistand uden unødigt forsinkelse, navnlig ved at give oplysninger om lægehjælp, lokale myndigheder og konsulær bistand, og ved at bistå den rejsende med at foretage fjernkommunikation og arrangere alternative rejsearrangementer.

Stk. 2. Skyldes vanskelighederne den rejsendes forsætlige eller uagtsomme adfærd, er rejsearrangøren berettiget til at opkræve et rimeligt gebyr for sin bistand. Gebyret må ikke overstige rejsearrangørens reelle omkostninger.

Formidlerens forpligtelser

§ 33. Er pakkerejsen købt gennem en formidler, kan den rejsende rette henvendelser vedrørende pakkerejsens levering direkte til formidleren. Formidleren videregiver i disse tilfælde henvendelserne til rejsearrangøren uden unødigt forsinkelse.

Stk. 2. Henvendelser, som er rettet til formidleren i medfør af stk. 1, anses i relation til tidsfrister for at være modtaget af rejsearrangøren, når de er kommet frem til formidleren.

§ 34. Er rejsearrangøren etableret uden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde og formidleren etableret i et land i Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, påhviler rejsearrangørens forpligtelser i henhold til dette kapitel formidleren, medmindre formidleren godtgør, at rejsearrangøren overholder reglerne i dette kapitel og i rejsegarantifondslovens § 20, stk. 3.

Kapitel 6.

Sammensatte rejsearrangementer

§ 35. Inden den rejsende bliver bundet af en aftale, der fører til oprettelsen af et sammensat rejsearrangement, giver den erhvervsdrivende, der formidler det sammensatte rejsearrangement, på en klar, forståelig og tydelig måde den rejsende oplysninger om, at den rejsende

- 1) ikke er omfattet af de rettigheder, som udelukkende finder anvendelse for pakkerejser i medfør af denne lov, og at hver tjenesteyder er eneansvarlig for sin egen ydelses korrekte levering ifølge aftalen, og
- 2) er omfattet af beskyttelse mod konkurs eller insolvens efter rejsegarantifondsloven.

Stk. 2. Den erhvervsdrivende, der formidler et sammensat rejsearrangement, skal give den rejsende de i stk. 1 anførte oplysninger via det relevante skema, jf. bilag 2 til loven. Er typen af det sammensatte rejsearrangement ikke omfattet af nogen af skemaerne i det nævnte bilag, skal den er-

hvervsdrivende på anden vis give den rejsende de oplysninger, som er indeholdt i bilagene.

§ 36. Opstår et sammensat rejsearrangement ved indgåelsen af en aftale mellem en rejsende og en erhvervsdrivende, som ikke formidler det sammensatte rejsearrangement, giver den pågældende erhvervsdrivende oplysninger om indgåelsen af den relevante aftale til den erhvervsdrivende, der formidler det sammensatte rejsearrangement.

§ 37. Har den erhvervsdrivende, der formidler det sammensatte rejsearrangement, ikke opfyldt sine forpligtelser efter rejsegarantifondsloven eller denne lovs § 35, finder §§ 15, 16 og 20 samt kapitel 5 anvendelse på de rejseydelser som indgår i det sammensatte rejsearrangement. I så fald gælder rejsearrangørens rettigheder og forpligtelser efter de nævnte bestemmelser på tilsvarende vis for den erhvervsdrivende, der formidler det sammensatte rejsearrangement.

Kapitel 7.

Almindelige bestemmelser

Ansvar for bestillingsfejl

§ 38. En erhvervsdrivende er forpligtet til at betale erstatning til en rejsende, der lider tab som følge af fejl, der skyldes tekniske mangler i den erhvervsdrivendes bestillingssystem.

Stk. 2. En erhvervsdrivende, der har påtaget sig at sørge for bestillingen af en pakkerejse eller af rejseydelser, der indgår i et sammensat rejsearrangement, er forpligtet til at betale erstatning til en rejsende, hvis den rejsende lider tab som følge af fejl, som begås i forbindelse med bestillingen.

Stk. 3. Stk. 1 og 2 finder ikke anvendelse, hvis fejlen kan tilskrives den rejsende selv eller skyldes uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder.

Regres

§ 39. Har en rejsearrangør eller en formidler omfattet af § 34 betalt erstatning, givet forholdsmæssigt afslag eller opfyldt andre forpligtelser, som påhviler dem i medfør af denne lov, indtræder den pågældende i den rejsendes eventuelle krav mod andre, som på andet grundlag end denne lov er ansvarlige for den begivenhed, som gav anledning til erstatningen, det forholdsmæssige afslag eller de øvrige forpligtelser.

Stk. 2. Rejsearrangørens eller formidlerens krav efter stk. 1 kan nedsættes eller bortfalde, hvis den pågældende har medvirket til begivenhedens indtræden.

Forbrugeraftalelovens anvendelse på rejsende

§ 40. Forbrugeraftalelovens §§ 30 og 31 finder anvendelse på rejsende, jf. § 5, nr. 4, som ikke er forbrugere, i forbindelse med indgåelse af aftaler om pakkerejser, jf. § 3.

Kapitel 8.

Straf

§ 41. Overtrædelse af §§ 6, 10 og 12 straffes med bøde. Det samme gælder grov eller oftere gentagen overtrædelse af § 9 og § 18, stk. 2.

Stk. 2. Der kan pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.

Kapitel 9.

Ikrafttræden mv.

§ 42. Loven træder i kraft 1. juli 2018.

Stk. 2. Loven finder ikke anvendelse på aftaler indgået inden lovens ikrafttræden. For sådanne aftaler finder de hidtil gældende regler anvendelse.

Stk. 3. Lov nr. 472 af 30. juni 1993 ophæves.

§ 43. I lov nr. 1457 af 17. december 2013 om forbrugeraftaler foretages følgende ændringer:

1. I § 7, *stk. 2, nr. 5*, ændres: »som er omfattet af § 1, stk. 1, i lov om pakkerejser« til: »om pakkerejser, jf. § 3 i lov om pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer«.

§ 44. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Loven kan ved kongelig anordning sættes i kraft for Grønland med de ændringer, som de grønlandske forhold tilsiger.

Bilag 1

Del A

Standardoplysningskema for aftaler om pakkerejser, hvor anvendelsen af hyperlinks er muligt

Den kombination af rejseydelser, du tilbydes, er en pakkerejse, jf. direktiv (EU) 2015/2302.

Du er derfor omfattet af alle EU-rettigheider for pakkerejser. Virksomhed XY/virksomhederne XY er fuldt ansvarlig(e) for den korrekte levering af den samlede pakkerejse.

Virksomhed XY/Virksomhederne XY har desuden oprettet lovpligtig beskyttelse til at refundere dine betalinger og, hvis pakkerejsen omfatter transport, sikre din hjemtransport i tilfælde af, at den/de går konkurs eller bliver insolvent(e).

Flere oplysninger om centrale rettigheder efter direktiv (EU) 2015/2302 [gives i form af et hyperlink].

Ved at klikke på hyperlinket modtager den rejsende følgende oplysninger:

Centrale rettigheder efter direktiv (EU) 2015/2302

- Rejsende vil modtage alle vigtige oplysninger om pakkerejsen, inden aftalen om pakkerejsen indgås.
- Der er altid mindst én erhvervsdrivende, som er ansvarlig for den korrekte levering af alle de rejseydelser, der er inkluderet i aftalen.
- Rejsende får udleveret et nødtelefonnummer eller oplysninger om et kontaktpunkt, hvor de kan komme i kontakt med rejsearrangøren eller rejsebureauet.
- Rejsende kan overføre pakkerejsen til en anden person, med rimeligt varsel og eventuelt mod betaling af yderligere omkostninger.
- Pakkerejsens pris kan kun øges, hvis særlige omkostninger stiger (f.eks. brændstofpriser), og hvis det udtrykkeligt er fastsat i aftalen, og under ingen omstændigheder senere end 20 dage inden pakkerejsens begyndelse. Hvis prisstigningen overstiger 8 % af pakkerejsens pris, kan den rejsende opsige aftalen. Hvis rejsearrangøren forbeholder sig ret til en prisstigning, har den rejsende ret til en prisnedsættelse, hvis de relevante omkostninger falder.
- Rejsende kan opsige aftalen uden betaling af et opsigelsesgebyr og få fuld refusion af alle betalinger, hvis nogen af pakkerejsens væsentlige elementer, bortset fra prisen, ændres væsentligt. Hvis den erhvervsdrivende

- vende, der er ansvarlig for pakkerejsen, aflyser pakkerejsen inden pakkerejsens begyndelse, har de rejsende efter omstændighederne ret til refusion og erstatning.
- Rejsende kan opsige aftalen uden betaling af et opsigelsesgebyr inden pakkerejsens begyndelse i tilfælde af ekstraordinære omstændigheder, f.eks. hvis der er alvorlige sikkerhedsproblemer på destinationen, som sandsynligvis kan påvirke pakkerejsen.
 - Rejsende kan endvidere til enhver tid inden pakkerejsens begyndelse opsige aftalen mod betaling af et passende og begrundet opsigelsesgebyr.
 - Hvis væsentlige elementer af pakkerejsen efter pakkerejsens begyndelse ikke kan leveres som aftalt, skal der tilbydes den rejsende passende alternative arrangementer uden yderligere udgifter. Rejsende kan opsige aftalen uden betaling af opsigelsesgebyr, hvis tjenesteydelser ikke udføres i overensstemmelse med aftalen, og dette væsentligt berører leveringen af pakkerejsen, og rejsearrangøren undlader at afhjælpe problemet.
 - Rejsende har også ret til en prisnedsættelse og/eller erstatning, hvis rejseydelserne ikke leveres eller leveres mangelfuldt.
 - Rejsearrangøren skal yde bistand, hvis den rejsende er i vanskeligheder.
 - Hvis rejsearrangøren eller i nogle medlemsstater formidleren går konkurs eller bliver insolvent, refunderes betalingerne. Hvis rejsearrangøren eller i givet fald formidleren går konkurs eller bliver insolvent efter pakkerejsens begyndelse, og hvis pakkerejsen omfatter befordring, er de rejsendes hjemtransport sikret. XY har oprettet beskyttelse mod konkurs eller insolvens hos YZ [den enhed, der er ansvarlig for beskyttelse mod konkurs og insolvens, f.eks. en garantifond eller et forsikringselskab]. Rejsende kan henvende sig til denne enhed eller i givet fald denne kompetente myndighed (kontaktoplysninger, herunder navn, fysisk adresse, e-mailadresse og telefonnummer), hvis de nægtes ydelser som følge af XY's konkurs eller insolvens.

Direktiv (EU) 2015/2302 som gennemført i national ret [LINK]

Del B

Standardoplysningsskema for aftaler om pakkerejser for andre tilfælde end dem, der er omfattet af del A

Den kombination af rejseydelser, du tilbydes, er en pakkerejse, jf. direktiv (EU) 2015/2302.

Du er derfor omfattet af alle EU-rettigheder for pakkerejser. Virksomhed XY/virksomhederne XY er fuldt ansvarlig(e) for den korrekte levering af den samlede pakkerejse.

Virksomhed XY/virksomhederne XY har desuden oprettet lovpligtig beskyttelse til at refundere dine betalinger og, hvis pakkerejsen omfatter transport, sikre din hjemtransport i tilfælde af, at den/de går konkurs eller bliver insolvent(e).

Centrale rettigheder efter direktiv (EU) 2015/2302

- Rejsende vil modtage alle vigtige oplysninger om pakkerejsen, inden aftalen om pakkerejsen indgås.
- Der er altid mindst én erhvervsdrivende, som er ansvarlig for den korrekte levering af alle de rejseydelser, der er inkluderet i aftalen.
- Rejsende får udleveret et nødtelefonnummer eller oplysninger om et kontaktpunkt, hvor de kan komme i kontakt med rejsearrangøren eller rejsebureauet.
- Rejsende kan overføre pakkerejsen til en anden person, med rimeligt varsel og eventuelt mod betaling af yderligere omkostninger.
- Pakkerejsens pris kan kun øges, hvis særlige omkostninger stiger (f.eks. brændstofpriser), og hvis det udtrykkeligt er fastsat i aftalen, og under ingen omstændigheder senere end 20 dage inden pakkerejsens begyndelse. Hvis prisstigningen overstiger 8 % af pakkerejsens pris, kan den rejsende opsige aftalen. Hvis rejsearrangøren forbeholder sig ret til en prisstigning, har den rejsende ret til en prisnedsættelse, hvis de relevante omkostninger falder.
- Rejsende kan opsige aftalen uden betaling af et opsigelsesgebyr og få fuld refusion af alle betalinger, hvis nogen af pakkerejsens væsentlige elementer, bortset fra prisen, ændres væsentligt. Hvis den erhvervsdrivende, der er ansvarlig for pakkerejsen, aflyser pakkerejsen inden pakkerejsens begyndelse, har de rejsende efter omstændighederne ret til refusion og erstatning.
- Rejsende kan opsige aftalen uden betaling af et opsigelsesgebyr inden pakkerejsens begyndelse i tilfælde af ekstraordinære omstændigheder, f.eks. hvis der er alvorlige sikkerhedsproblemer på destinationen, som

sandsynligvis kan påvirke pakkerejsen.

- Rejsende kan endvidere til enhver tid inden pakkerejsens begyndelse opsige aftalen mod betaling af et passende og begrundet opsigelsesgebyr.
- Hvis væsentlige elementer af pakkerejsen efter pakkerejsens begyndelse ikke kan leveres som aftalt, skal der tilbydes den rejsende passende alternative arrangementer uden yderligere udgifter. Rejsende kan opsige aftalen uden betaling af opsigelsesgebyr, hvis tjenesteydelser ikke udføres i overensstemmelse med aftalen, og dette væsentligt berører leveringen af pakkerejsen, og rejsearrangøren undlader at afhjælpe problemet.
- Rejsende har ret til en prisnedsættelse og/eller erstatning, hvis rejseydelserne ikke leveres eller leveres mangelfuldt.
- Rejsearrangøren skal yde bistand, hvis den rejsende er i vanskeligheder.
- Hvis rejsearrangøren eller i nogle medlemsstater formidleren går konkurs eller bliver insolvent, refunderes betalingerne. Hvis rejsearrangøren eller i givet fald formidleren går konkurs eller bliver insolvent efter pakkerejsens begyndelse, og hvis pakkerejsen omfatter befordring, er de rejsendes hjemtransport sikret. XY har oprettet beskyttelse mod konkurs eller insolvens hos YZ [den enhed, der er ansvarlig for beskyttelse mod konkurs og insolvens, f.eks. en garantifond eller et forsikringselskab]. Rejsende kan henvende sig til denne enhed eller i givet fald denne kompetente myndighed (kontaktoplysninger, herunder navn, fysisk adresse, e-mailadresse og telefonnummer), hvis de nægtes ydelser som følge af XY's konkurs eller insolvens.

[Websted, hvor direktiv (EU) 2015/2302, som gennemført i national ret, kan findes.]

Del C

Standardoplysningsskema for tilfælde, hvor rejsearrangøren videregiver oplysninger til en anden erhvervsdrivende i overensstemmelse med artikel 3, nr. 2), litra b), nr. v)

Hvis du indgår en aftale med virksomhed AB senest 24 timer efter at have modtaget bestillingsbekræftelsen fra virksomhed XY, udgør den rejseydelse, der leveres af XY og AB, en pakkerejse, jf. direktiv (EU) 2015/2302. Du er derfor omfattet af alle EU-rettigheeder for pakkerejser. Virksomheden XY er fuldt ansvarlig for den korrekte levering af den samlede pakkerejse. Virksomhed XY har desuden oprettet lovpligtig beskyttelse til at refundere dine betalinger og, hvis pakkerejsen omfatter transport, sikre din hjemtransport i tilfælde af, at den går konkurs eller bliver insolvent. Flere oplysninger om centrale rettigheder efter direktiv (EU) 2015/2302 [gives i form af et hyperlink].

Ved at klikke på hyperlinket modtager den rejsende følgende oplysninger:

Centrale rettigheder efter direktiv (EU) 2015/2302

- Rejsende vil modtage alle vigtige oplysninger om pakkerejsen inden indgåelse af aftalen om rejsen.
- Der er altid mindst én erhvervsdrivende, som er ansvarlig for den korrekte levering af alle de rejseydelser, der er inkluderet i aftalen.
- Rejsende får udleveret et nødtelefonnummer eller oplysninger om et kontaktpunkt, hvor de kan komme i kontakt med rejsearrangøren eller rejsebureauet.
- Rejsende kan overføre pakkerejsen til en anden person, med rimeligt varsel og eventuelt mod betaling af yderligere omkostninger.
- Pakkerejsens pris kan kun øges, hvis særlige omkostninger stiger (f.eks. brændstofpriser), og hvis det udtrykkeligt er fastsat i aftalen, og under ingen omstændigheder senere end 20 dage inden pakkerejsens begyndelse. Hvis prisstigningen overstiger 8 % af pakkerejsens pris, kan den rejsende opsige aftalen. Hvis rejsearrangøren forbeholder sig ret til en prisstigning, har den rejsende ret til en prisnedsættelse, hvis de relevante omkostninger falder.
- Rejsende kan opsige aftalen uden betaling af et opsigelsesgebyr og få fuld refusion af alle betalinger, hvis nogen af pakkerejsens væsentlige elementer, bortset fra prisen, ændres væsentligt. Hvis den erhvervsdrivende, der er ansvarlig for pakkerejsen, aflyser pakkerejsen inden pakkerejsens begyndelse, har de rejsende efter omstændighederne ret til refusion og erstatning.

- Rejsende kan opsige aftalen uden betaling af et opsigelsesgebyr inden pakkerejsens begyndelse i tilfælde af ekstraordinære omstændigheder, f.eks. hvis der er alvorlige sikkerhedsproblemer på destinationen, som sandsynligvis kan påvirke pakkerejsen.
- Rejsende kan endvidere til enhver tid inden pakkerejsens begyndelse opsige aftalen mod betaling af et passende og begrundet opsigelsesgebyr.
- Hvis væsentlige elementer af pakkerejsen efter pakkerejsens begyndelse ikke kan leveres som aftalt, skal der tilbydes den rejsende passende alternative arrangementer uden yderligere udgifter. Rejsende kan opsige aftalen uden betaling af opsigelsesgebyr, hvis tjenesteydelser ikke udføres i overensstemmelse med aftalen, og dette væsentligt berører leveringen af pakkerejsen, og rejsearrangøren undlader at afhjælpe problemet.
- Rejsende har også ret til en prisnedsættelse og/eller erstatning, hvis rejseydelserne ikke leveres eller leveres mangelfuldt.
- Rejsearrangøren skal yde bistand, hvis den rejsende er i vanskeligheder.
- Hvis rejsearrangøren eller i nogle medlemsstater formidleren går konkurs eller bliver insolvent, refunderes betalingerne. Hvis rejsearrangøren eller i givet fald formidleren går konkurs eller bliver insolvent efter pakkerejsens begyndelse, og hvis pakkerejsen omfatter befordring, er de rejsendes hjemtransport sikret. XY har oprettet beskyttelse mod konkurs eller insolvens hos YZ [den enhed, der er ansvarlig for beskyttelse mod konkurs og insolvens, f.eks. en garantifond eller et forsikringselskab]. Rejsende kan henvende sig til denne enhed eller i givet fald denne kompetente myndighed (kontaktoplysninger, herunder navn, fysisk adresse, e-mailadresse og telefonnummer), hvis de nægtes ydelser som følge af XY's konkurs eller insolvens.

Direktiv (EU) 2015/2302 som gennemført i national ret [LINK]

Bilag 2

Del A

Standardoplysningskema for tilfælde, hvor den erhvervsdrivende, der formidler et online sammensat rejsearrangement, jf. § 4, stk. 1, nr. 1, er en transportør, der sælger en returbillet

Hvis du efter at have valgt og betalt for en rejseydelse bestiller yderligere rejseydelser til din rejse eller ferie gennem vores virksomhed/XY, er du IKKE omfattet af rettighederne gældende for pakkerejser efter direktiv (EU) 2015/2302.

Vores virksomhed/XY er derfor ikke ansvarlig for korrekt levering af disse yderligere rejseydelser. Ret henvendelse til den relevante tjenesteyder i tilfælde af problemer.

Hvis du bestiller yderligere rejseydelser under samme besøg på vores virksomheds/XY's bestillingswebsted, bliver rejseydelserne dog en del af et sammensat rejsearrangement. I så fald har XY som krævet efter EU-retten oprettet beskyttelse til at refundere dine betalinger til XY for ydelser, der ikke leveres som følge af XY's konkurs eller insolvens, og, om nødvendigt, for din hjemtransport. Bemærk: Dette sikrer ikke refusion i tilfælde af den relevante tjenesteyders konkurs eller insolvens.

Flere oplysninger om beskyttelse mod konkurs eller insolvens [gives i form af et hyperlink]

Ved at klikke på hyperlinket modtager den rejsende følgende oplysninger:

XY har oprettet beskyttelse mod konkurs eller insolvens hos YZ. [den enhed, der er ansvarlig for beskyttelse mod konkurs og insolvens, f.eks. en garantifond eller et forsikringselskab].

Rejsende kan henvende sig til denne enhed eller i givet fald denne kompetente myndighed (kontaktoplysninger, herunder navn, fysisk adresse, e-mailadresse og telefonnummer), hvis de nægtes rejseydelser som følge af XY's konkurs eller insolvens.

Bemærk: Denne beskyttelse mod konkurs eller insolvens dækker ikke aftaler med andre parter end XY, der kan udføres uanset XY's konkurs eller insolvens.

Direktiv (EU) 2015/2302 som gennemført i national ret [*LINK*]

Del B

Standardoplysningsskema for tilfælde, hvor den erhvervsdrivende, der formidler et online sammensat rejsearrangement, jf. § 4, stk. 1, nr. 1, er en anden erhvervsdrivende end en transportør, der sælger en returbillet

Hvis du efter at have valgt og betalt for en rejseydelse bestiller yderligere rejseydelser til din rejse eller ferie gennem vores virksomhed/XY, er du IKKE omfattet af rettighederne gældende for pakkerejser efter direktiv (EU) 2015/2302.

Vores virksomhed/XY er derfor ikke ansvarlig for korrekt levering af de individuelle rejseydelser. Ret henvendelse til den relevante tjenesteyder i tilfælde af problemer.

Hvis du bestiller yderligere rejseydelser under samme besøg på vores virksomheds/XY's bestillingswebsted, bliver rejseydelserne dog en del af et sammensat rejsearrangement. I så fald har XY som krævet efter EU-retten oprettet beskyttelse til at refundere dine betalinger til XY for ydelser, der ikke leveres som følge af XY's konkurs eller insolvens. Bemærk, at dette ikke sikrer refusion i tilfælde af den relevante tjenesteyders konkurs eller insolvens.

Flere oplysninger om beskyttelse mod konkurs eller insolvens [gives i form af et hyperlink]

Ved at klikke på hyperlinket modtager den rejsende følgende oplysninger:

XY har oprettet beskyttelse mod konkurs eller insolvens hos YZ. [den enhed, der er ansvarlig for beskyttelse mod konkurs og insolvens, f.eks. en garantifond eller et forsikringselskab].

Rejsende kan henvende sig til denne enhed eller i givet fald denne kompetente myndighed (kontaktoplysninger, herunder navn, fysisk adresse, e-mailadresse og telefonnummer), hvis de nægtes ydelser som følge af XY's konkurs eller insolvens.

Bemærk: Denne beskyttelse mod konkurs eller insolvens dækker ikke aftaler med andre parter end XY, der kan udføres uanset XY's konkurs eller insolvens.

Direktiv (EU) 2015/2302 som gennemført i national ret [*LINK*]

Del C

Standardoplysningsskema i tilfælde af sammensatte rejsearrangementer, jf. § 4, stk. 1, nr. 1, hvor aftalerne indgås, mens den erhvervsdrivende (bortset fra en transportør, der sælger en returbillet) og den rejsende samtidig er fysisk til stede

Hvis du efter at have valgt og betalt for en rejseydelse bestiller yderligere rejseydelser til din rejse eller ferie gennem vores virksomhed/XY, er du IKKE omfattet af rettighederne gældende for pakkerejser efter direktiv (EU) 2015/2302.

Vores virksomhed/XY er derfor ikke ansvarlig for korrekt levering af de individuelle rejseydelser. Ret henvendelse til den relevante tjenesteyder i tilfælde af problemer.

Hvis du bestiller yderligere rejseydelser under samme besøg på eller kontakt med vores virksomhed/XY, bliver rejseydelserne dog en del af et sammensat rejsearrangement. I så fald har XY som krævet efter EU-retten oprettet beskyttelse til at refundere dine betalinger til XY for ydelser, der ikke leveres som følge af XY's konkurs eller insolvens. Bemærk, at dette ikke sikrer refusion i tilfælde af den relevante tjenesteyders konkurs eller insolvens.

XY har oprettet beskyttelse mod konkurs eller insolvens hos YZ [den enhed, der er ansvarlig for beskyttelse mod konkurs og insolvens, f.eks. en garantifond eller et forsikringselskab].

Rejsende kan henvende sig til denne enhed eller i givet fald denne kompetente myndighed (kontaktoplysninger, herunder navn, fysisk adresse, e-mailadresse og telefonnummer), hvis de nægtes ydelser som følge af XY's konkurs eller insolvens.

Bemærk: Denne beskyttelse mod konkurs eller insolvens dækker ikke aftaler med andre parter end XY, der kan udføres uanset XY's konkurs eller insolvens.

[Websted, hvor direktiv (EU) 2015/2302, som gennemført i national ret, kan findes.]

Del D

Standardoplysningsskema for tilfælde, hvor den erhvervsdrivende, der formidler et online sammensat rejsearrangement, jf. § 4, stk. 1, nr. 2, er en transportør, der sælger en returbillet

Hvis du bestiller yderligere rejseydelser til din rejse eller ferie via dette link/disse links, er du IKKE omfattet af rettighederne gældende for pakkerejser efter direktiv (EU) 2015/2302.

Vores virksomhed/XY er derfor ikke ansvarlig for korrekt levering af disse yderligere rejseydelser. Ret henvendelse til den relevante tjenesteyder i tilfælde af problemer.

Hvis du bestiller yderligere rejseydelser via dette link/disse links senest 24 timer efter modtagelse af bestillingsbekræftelsen fra vores virksomhed/XY, bliver disse rejseydelser dog en del af et sammensat rejsearrangement. I så fald har XY som krævet efter EU-retten oprettet beskyttelse til at refundere dine betalinger til XY for ydelser, der ikke leveres som følge af XY's konkurs eller insolvens, og, om nødvendigt, din hjemtransport. Bemærk, at dette ikke sikrer refusion i tilfælde af den relevante tjenesteyders konkurs eller insolvens.

Flere oplysninger om beskyttelse mod konkurs eller insolvens [gives i form af et hyperlink]

Ved at klikke på hyperlinket modtager den rejsende følgende oplysninger:

XY har oprettet beskyttelse mod konkurs eller insolvens hos YZ [den enhed, der er ansvarlig for beskyttelse mod konkurs og insolvens, f.eks. en garantifond eller et forsikringselskab].

Rejsende kan henvende sig til denne enhed eller i givet fald denne kompetente myndighed (kontaktoplysninger, herunder navn, fysisk adresse, e-mailadresse og telefonnummer), hvis de nægtes ydelser som følge af XY's konkurs eller insolvens.

Bemærk: Denne beskyttelse mod konkurs eller insolvens dækker ikke aftaler med andre parter end XY, der kan udføres uanset XY's konkurs eller insolvens.

Direktiv (EU) 2015/2302 som gennemført i national ret [*LINK*]

Del E

Standardoplysningsskema for tilfælde, hvor den erhvervsdrivende, som formidler et online sammensat rejsearrangement, jf. § 4, stk. 1, nr. 2, er en anden erhvervsdrivende end en transportør, der sælger en returbillet

Hvis du bestiller yderligere rejseydelser til din rejse eller ferie via dette link/disse links, er du IKKE omfattet af rettighederne gældende for pakkerejser efter direktiv (EU) 2015/2302.

Vores virksomhed XY er derfor ikke ansvarlig for korrekt levering af disse yderligere rejseydelser. Ret henvendelse til den relevante tjenesteyder i tilfælde af problemer.

Hvis du bestiller yderligere rejseydelser via dette link/disse links senest 24 timer efter modtagelse af bestillingsbekræftelsen fra vores virksomhed/XY, bliver disse rejseydelser dog en del af et sammensat rejsearrangement. I så fald har XY som krævet efter EU-retten oprettet beskyttelse til at refundere dine betalinger til XY for ydelser, der ikke leveres som følge af XY's konkurs eller insolvens. Bemærk, at dette ikke sikrer refusion i tilfælde af den relevante tjenesteyders konkurs eller insolvens.

Flere oplysninger om beskyttelse mod konkurs eller insolvens [gives i form af et hyperlink]

Ved at klikke på hyperlinket modtager den rejsende følgende oplysninger:

XY har oprettet beskyttelse mod konkurs eller insolvens hos YZ [den enhed, der er ansvarlig for beskyttelse mod konkurs og insolvens, f.eks. en garantifond eller et forsikringselskab].

Rejsende kan henvende sig til denne enhed eller i givet fald denne kompetente myndighed (kontaktoplysninger, herunder navn, fysisk adresse, e-mailadresse og telefonnummer), hvis de nægtes ydelser som følge af XY's konkurs eller insolvens.

Bemærk: Denne beskyttelse mod konkurs eller insolvens dækker ikke aftaler med andre parter end XY, der kan udføres uanset XY's konkurs eller insolvens.

Direktiv (EU) 2015/2302 som gennemført i national ret [*LINK*]

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning

2. Lovforslaget

2.1. Anvendelsesområde og harmoniseringsniveau

2.1.1. Direktivets artikel 1, 2 og 4

2.1.2. Gældende ret

2.1.3. Justitsministeriets overvejelser og lovforslagets udformning

2.2. Definitioner

2.2.1. Direktivets artikel 3

2.2.2. Gældende ret

2.2.2.1. Definitionen af en pakkerejse

2.2.2.2. Definitionen af arrangør og formidler

2.2.2.3. Definitionen af kunde

2.2.3. Justitsministeriets overvejelser og lovforslagets udformning

2.2.3.1. Definition af en pakkerejse

2.2.3.2. Definition af sammensatte rejsearrangementer

2.2.3.3. Definition af rejseydelser

2.2.3.4. Definition af aftale om en pakkerejse

2.2.3.5. Definition af pakkerejsens begyndelse

2.2.3.6. Definition af rejsende

2.2.3.7. Definition af erhvervsdrivende

2.2.3.8. Definition af rejsearrangør

2.2.3.9. Definition af formidler

2.2.3.10. Definition af etablering

2.2.3.11. Definition af varigt medium

2.2.3.12. Definition af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder

2.2.3.13. Definition af mangel

- 2.2.3.14. *Definition af mindreårig*
- 2.2.3.15. *Definition af salgssted*
- 2.2.3.16. *Definition af hjemtransport*
- 2.3. *Oplysningsforpligtelser forud for aftaleindgåelsen samt indgåelse af aftalen om en pakkerejse*
 - 2.3.1. *Direktivets artikel 5 og 6*
 - 2.3.2. *Gældende ret*
 - 2.3.3. *Justitsministeriets overvejelser og lovforslagets udformning*
 - 2.3.3.1. *Artikel 5, stk. 1*
 - 2.3.3.2. *Artikel 5, stk. 1, litra a*
 - 2.3.3.3. *Artikel 5, stk. 1, litra b*
 - 2.3.3.4. *Artikel 5, stk. 1, litra c*
 - 2.3.3.5. *Artikel 5, stk. 1, litra d*
 - 2.3.3.6. *Artikel 5, stk. 1, litra e*
 - 2.3.3.7. *Artikel 5, stk. 1, litra f*
 - 2.3.3.8. *Artikel 5, stk. 1, litra g*
 - 2.3.3.9. *Artikel 5, stk. 1, litra h*
 - 2.3.3.10. *Artikel 5, stk. 2*
 - 2.3.3.11. *Artikel 5, stk. 3*
 - 2.3.3.12. *Artikel 6, stk. 1*
 - 2.3.3.13. *Artikel 6, stk. 2*
- 2.4. *Indholdet af aftaler om pakkerejser mv.*
 - 2.4.1. *Direktivets artikel 7 og 8*
 - 2.4.2. *Gældende ret*
 - 2.4.3. *Justitsministeriets overvejelser og lovforslagets udformning*
 - 2.4.3.1. *Artikel 7, stk. 1*
 - 2.4.3.2. *Artikel 7, stk. 2*
 - 2.4.3.3. *Artikel 7, stk. 3*
 - 2.4.3.4. *Artikel 7, stk. 4*
 - 2.4.3.5. *Artikel 7, stk. 5*
 - 2.4.3.6. *Artikel 8*
- 2.5. *Ret til overdragelse af pakkerejsen*

- 2.5.1. *Direktivets artikel 9*
- 2.5.2. *Gældende ret*
- 2.5.3. *Justitsministeriets overvejelser og lovforslagets udformning*
- 2.6. *Ændring af prisen på pakkerejsen*
 - 2.6.1. *Direktivets artikel 10*
 - 2.6.2. *Gældende ret*
 - 2.6.3. *Justitsministeriets overvejelser og lovforslagets udformning*
- 2.7. *Ændring af andre vilkår i aftalen om pakkerejsen*
 - 2.7.1. *Direktivets artikel 11*
 - 2.7.2. *Gældende ret*
 - 2.7.3. *Justitsministeriets overvejelser og lovforslagets udformning*
- 2.8. *Afbestillingsret for den rejsende og opsigelsesret for rejsearrangøren*
 - 2.8.1. *Direktivets artikel 12*
 - 2.8.2. *Gældende ret*
 - 2.8.3. *Justitsministeriets overvejelser og lovforslagets udformning*
- 2.9. *Ansvar for levering af pakkerejsen*
 - 2.9.1. *Direktivets artikel 13*
 - 2.9.2. *Gældende ret*
 - 2.9.3. *Justitsministeriets overvejelser og lovforslagets udformning*
- 2.10. *Forholdsmæssigt afslag og erstatning*
 - 2.10.1. *Direktivets artikel 14*
 - 2.10.2. *Gældende ret*
 - 2.10.3. *Justitsministeriets overvejelser og lovforslagets udformning*
- 2.11. *Mulighed for at kontakte rejsearrangøren gennem formidleren*
 - 2.11.1. *Direktivets artikel 15*
 - 2.11.2. *Gældende ret*
 - 2.11.3. *Justitsministeriets overvejelser og lovforslagets udformning*
- 2.12. *Rejsearrangørens forpligtelse til at yde bistand*
 - 2.12.1. *Direktivets artikel 16*
 - 2.12.2. *Gældende ret*

- 2.12.3. *Justitsministeriets overvejelser og lovforslagets udformning*
- 2.13. *Sammensatte rejsearrangementer*
 - 2.13.1. *Direktivets artikel 19*
 - 2.13.2. *Gældende ret*
 - 2.13.3. *Justitsministeriets overvejelser og lovforslagets udformning*
- 2.14. *Særlige forpligtelser for formidleren, når rejsearrangøren er etableret uden for det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde*
 - 2.14.1. *Direktivets artikel 20*
 - 2.14.2. *Gældende ret*
 - 2.14.3. *Justitsministeriets overvejelser og lovforslagets udformning*
- 2.15. *Ansvar for fejl i forbindelse med bestillingen*
 - 2.15.1. *Direktivets artikel 21*
 - 2.15.2. *Gældende ret*
 - 2.15.3. *Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning*
- 2.16. *Rejsearrangørers og formidlers regresret*
 - 2.16.1. *Direktivets artikel 22*
 - 2.16.2. *Gældende ret*
 - 2.16.3. *Justitsministeriets overvejelser og lovforslagets udformning*
- 2.17. *Direktivets ufravigelighed*
 - 2.17.1. *Direktivets artikel 23*
 - 2.17.2. *Gældende ret*
 - 2.17.3. *Justitsministeriets overvejelser og lovforslagets udformning*
- 2.18. *Ændringer i forbrugerrettighedsdirektivet og konsekvenser heraf*
 - 2.18.1. *Direktivets artikel 27*
 - 2.18.2. *Gældende ret*
 - 2.18.3. *Justitsministeriets overvejelser og lovforslagets udformning*
- 2.19. *Valgmuligheder ved gennemførelse af direktivet*

2.19.1. *Fortrydelsesret for aftaler indgået uden for fast forretningssted*

2.19.2. *Formidleransvar for levering af pakkerejsen*

3. **Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige**
4. **Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.**
5. **Administrative konsekvenser for borgerne**
6. **Miljømæssige konsekvenser**
7. **Forholdet til EU-retten**
8. **Hørte myndigheder og organisationer mv.**
9. **Sammenfattende skema**

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

1. Indledning

Formålet med lovforslaget er at gennemføre Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2015/2302 af 25. november 2015 om om pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer samt om ændring af forordning (EF) nr. 2006/2004 og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/83/EU og om ophævelse af Rådets direktiv 90/314/EØF (pakkerejsedirektivet). Direktivet, der er optrykt som bilag 1 til lovforslaget, skal være gennemført i national lovgivning senest den 1. januar 2018, og reglerne, der følger heraf, skal finde anvendelse fra den 1. juli 2018.

Det nye pakkerejsedirektiv afløser Rådets direktiv 90/314/EØF af 13. juni 1990 om pakkerejser, herunder pakkeferier og pakketure, som er gennemført i dansk ret ved lov nr. 472 af 30. juni 1993 om pakkerejser (pakkerejseloven).

Pakkerejsedirektivet har til formål at harmonisere visse aspekter af medlemsstaternes regulering af aftaler, der indgås mellem rejsende og erhvervsdrivende om pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer, med henblik på at fremme det indre markedes funktion og opnå et højt forbrugerbeskyttelsesniveau.

Pakkerejsedirektivet indeholder i kapitel I bl.a. afgrænsningen af direktivets anvendelsesområde og en række centrale definitioner. Direktivets kapitel II indeholder en række oplysningsforpligtelser, som arrangøren og

formidleren af en pakkerejse skal overholde inden og i forbindelse med aftalens indgåelse. Direktivets kapitel III indeholder regler om rejsearrangørens og den rejsendes ret til at foretage ændringer i aftalen inden pakkerejsens begyndelse, bl.a. en ret for den rejsende til at opsige aftalen om pakkerejsen. Direktivets kapitel IV regulerer leveringen af pakkerejsen og rejsearrangørens forpligtelser i forbindelse hermed. Direktivets kapitel V vedrører beskyttelse mod konkurs og insolvens. Disse emner reguleres i rejsegarantifondsloven, som hører under Erhvervsministeriets ressort. Kapitel VI indeholder særlige regler om sammensatte rejsearrangementer, som er en ny type af rejser, der er omfattet af direktivet, i forhold til det tidligere pakkerejsedirektiv. Kapitel VII indeholder en række almindelige bestemmelser om bl.a. formidlere, som er etableret uden for EØS, samt om direktivets fravigelighed. Direktivets kapitel VIII indeholder bestemmelser om bl.a. direktivets ikrafttrædelsestidspunkt.

Pakkerejsedirektivet er i modsætning til det tidligere pakkerejsedirektiv et totalharmoniseringsdirektiv. Der vil derfor som udgangspunkt ikke inden for det område, som direktivet regulerer, kunne indføres eller opretholdes andre regler end dem, der følger af direktivet. På enkelte områder giver direktivet dog adgang til, at medlemsstaterne inden for det område, som direktivet regulerer, opretholder eller indfører regler, der afviger fra direktivet. Disse valgmuligheder foreslås ikke udnyttet.

I lyset af det nye pakkerejsedirektiv foreslås der affattet en ny hovedlov om pakkerejser. Hovedpunkterne i lovforslaget i forhold til den gældende pakkerejselov er en udvidelse af pakkerejsebegrebet, således at flere rejser bliver omfattet af loven. Endvidere introduceres en ny type rejser – sammensatte rejsearrangementer – der som udgangspunkt ikke er omfattet af de generelle regler om pakkerejser, men hvor sælgeren af et sådant sammensat rejsearrangement bliver pålagt bl.a. en oplysningsforpligtelse. Hvis sælgeren af et sammensat rejsearrangement ikke overholder sine forpligtelser efter lovforslaget, finder en del af de bestemmelser, der vedrører pakkerejser, tillige anvendelse på det sammensatte rejsearrangement.

Ud over ovenstående større ændringer af anvendelsesområdet, er lovforslaget i vidt omfang en videreførelse af de overordnede punkter i den gældende retstilstand.

Direktivet er dog væsentligt mere detaljeret udformet end det tidligere pakkerejsedirektiv fra 1990. På den baggrund har Justitsministeriet fundet det mest hensigtsmæssigt at gennemføre direktivet ved en ny hovedlov.

Direktivets kapitel V om beskyttelse mod konkurs og insolvens gennemføres ved en ændring af rejsegarantifondsloven, jf. det samtidigt fremsatte lovforslag L [XX].

2. Lovforslaget

2.1. Anvendelsesområde og harmoniseringsniveau

2.1.1. Direktivets artikel 1, 2 og 4

2.1.1.1. Ifølge direktivets artikel 1 er formålet med direktivet at bidrage til det indre markeds funktion og til opnåelse af et højt forbrugerbeskyttelsesniveau, der er så ensartet som muligt.

2.1.1.2. Direktivets artikel 2, stk. 1, fastslår, at direktivet finder anvendelse på pakkerejser, der udbydes til salg eller sælges af erhvervsdrivende til rejsende, og på sammensatte rejsearrangementer, der formidles af erhvervsdrivende til rejsende.

Direktivets artikel 2, stk. 2, indeholder en række undtagelser til direktivets anvendelsesområde. Efter litra a er pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer af en varighed på under 24 timer således undtaget, medmindre de omfatter indkvartering natten over. Ifølge litra b undtages pakkerejser, der udbydes, og sammensatte rejsearrangementer, der formidles, lejlighedsvist og på nonprofitbasis, til udelukkende en begrænset gruppe rejsende.

Det fremgår af præambelbetragtning 19, at artikel 2, stk. 2, litra b, f.eks. kan omfatte ture, der højst et par gange om året arrangeres af velgørende organisationer, sportsklubber eller skoler for deres medlemmer uden at blive udbudt til offentligheden.

Endelig er pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer i medfør af artikel 2, stk. 2, litra c, undtaget, hvis de købes på grundlag af en generel aftale med henblik på forretningsrejser mellem en erhvervsdrivende og en fysisk eller juridisk person, der handler som led i sit erhverv, sin virksomhed, sit håndværk eller sin profession.

Det fremgår af præambelbetragtning 7, at sådanne generelle aftaler om køb af forretningsrejser ofte vil være indgået med henblik på flere rejser eller en nærmere bestemt periode, f.eks. med et rejsebureau.

Det følger af direktivets artikel 2, stk. 3, at direktivet ikke berører almindelig national aftaleret, herunder regler om aftalers gyldighed, indgåelse og virkning, for så vidt som almindelige aftaleretlige aspekter ikke reguleres i direktivet.

2.1.1.3. Efter direktivets artikel 4 er direktivet et totalharmoniseringsdirektiv. Det er således ikke tilladt for medlemsstaterne at opretholde eller indføre bestemmelser der fraviger direktivet. Medlemsstaterne kan dermed som udgangspunkt hverken fastsætte strengere eller lempeligere bestemmelser for at sikre et andet beskyttelsesniveau for rejsende. På enkelte områder giver direktivet dog mulighed for at vælge mellem flere mulige løsninger angivet i direktivet, jf. nedenfor pkt. 2.18.

Totalharmoniseringen gælder kun inden for direktivets anvendelsesområde. Dette indebærer, at der på de områder, som ikke er omfattet af direktivet, kan fastsættes andre regler, eller det kan bestemmes, at regler svarende til direktivets også skal finde anvendelse her.

2.1.2. *Gældende ret*

Pakkerejseloven, jf. lov nr. 472 af 30. juni 1993, finder anvendelse på aftaler om køb af pakkerejser, som en kunde indgår med en arrangør eller med en formidler, der handler i arrangørens navn, jf. lovens § 1, stk. 1, 1. pkt. Lovens definition af pakkerejse, arrangør og formidler, jf. §§ 2 og 3, og lovens § 5 om oplysninger i brochurer, annoncer eller andet markedsføringsmateriale, gælder endvidere for udbud af pakkerejser, jf. § 1, stk. 1, 2. pkt.

Efter pakkerejselovens § 2, stk. 1, er det en betingelse for, at en rejse anses for en pakkerejse, at den har en varighed på over 24 timer eller omfatter overnatning.

Det fremgår af pakkerejselovens § 3, stk. 1, at enhver, der tilrettelægger pakkerejser og udbyder eller sælger disse, enten direkte eller gennem en formidler, anses for at være arrangør, medmindre denne virksomhed alene udøves lejlighedsvist.

Ifølge forarbejderne til pakkerejseloven, jf. pkt. 5.1 i bemærkningerne til lovforslag nr. L 281 af 28. april 1993 om pakkerejser, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9271-9272, skal begrebet "lejlighedsvist" forstås på den måde, at en person, der tilrettelægger pakkerejser, kun anses som ar-

rangør i lovens forstand, hvis denne virksomhed er så regelmæssig og systematiseret eller i øvrigt har et sådant omfang, at den må anses for at have erhvervslignende karakter. Folkelige foreninger og klubber mv., som af og til arrangerer ferieture og –udflugter, primært for deres egne medlemmer, er således efter bemærkningerne kun at anse som arrangører af pakkerejser i pakkerejselovens forstand, hvis tilrettelæggelsen af ferierejser og lignende dels har et professionelt tilsnit, dels har et ikke ubetydeligt omfang.

Ifølge justitsministerens besvarelse af spørgsmål 6 vedrørende lovforslag L 281 (1992-93) (Folketingstidende 1992-93, tillæg B, sp. 3175), må der ved vurderingen af, om en forening mv. er omfattet af loven, foretages en samlet og konkret vurdering, hvor der i første række lægges vægt på, om foreningens virksomhed med at tilrettelægge pakkerejser har erhvervslignende karakter. Denne vurdering vil ifølge besvarelsen normalt ikke udelukkende kunne baseres på, hvor mange rejser foreningen årligt arrangerer.

Endvidere fremgår det af justitsministerens besvarelse af spørgsmål 17 vedrørende lovforslag L 281 (1992-93) (Folketingstidende 1992-93, tillæg B, sp. 3179-3180), at det ikke vil være afgørende for, om en arrangør falder inden for lovens anvendelsesområde, om f.eks. en lokalforenings arrangementer alene udbydes til en afgrænset kreds – f.eks. medlemmer af hovedforeningen – men at en sådan omstændighed vil tale for, at tilrettelæggelsen af pakkerejser ikke har det professionelle tilsnit som kræves, for at en arrangør falder inden for lovens anvendelsesområde.

Pakkerejselovens anvendelsesområde er ikke begrænset til forbrugeraftaler. Forretningsrejser er således omfattet af pakkerejselovens bestemmelser, hvis de opfylder betingelserne for sammensætning af rejsen, jf. forarbejderne til den gældende pakkerejselov, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9280.

2.1.3. Justitsministeriets overvejelser og lovforslagets udformning

2.1.3.1. Pakkerejseloven i sin helhed finder anvendelse på aftaler om køb af pakkerejser, mens alene lovens § 5 om oplysninger i brochurer, annoncer og andet markedsføringsmateriale samt definitionsbestemmelserne i §§ 2 og 3 finder anvendelse på udbud af pakkerejser.

Ifølge direktivets artikel 2, stk. 1, finder direktivet (i sin helhed) anvendelse på pakkerejser, der udbydes til salg eller sælges af erhvervsdrivende til rejsende, og på sammensatte rejsearrangementer, der formidles af er-

hvervsdrivende til rejsende. Der er således ikke i direktivet grundlag for at opretholde den gældende sondring mellem regler, som finder anvendelse på køb af pakkerejser, og regler, som finder anvendelse på udbud af pakkerejser.

Det foreslås på den baggrund, at loven i sin helhed skal finde anvendelse på pakkerejser, der udbydes eller sælges til rejsende af erhvervsdrivende. Endvidere foreslås det, at loven skal finde anvendelse på sammensatte rejsearrangementer, der formidles til rejsende af erhvervsdrivende. For en nærmere beskrivelse af sammensatte rejsearrangementer henvises til pkt. 2.2.3.2 nedenfor.

Det bemærkes, at der i overensstemmelse med direktivet efter bestemmelsen skal være tale om salg til en rejsende. Da rejsende, jf. nedenfor pkt. 2.2.3.6, både kan være fysiske og juridiske personer, vil loven også finde anvendelse på aftaler om køb af pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer, hvor en juridisk person er den køvende part.

Lovens anvendelsesområde er således uændret i forhold til pakkerejse-loven, som også omfatter aftaler, der indgås af en juridisk person som den køvende part, jf. nedenfor pkt. 2.2.2.3.

2.1.3.2. Det følger af direktivets artikel 2, stk. 2, litra a, at direktivet ikke finder anvendelse på pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer af en varighed på under 24 timer, medmindre de omfatter indkvartering natten over.

Det svarer, for så vidt angår pakkerejser, til det, som følger af den gældende pakkerejselov, jf. lovens § 2, stk. 1, mens sammensatte rejsearrangementer ikke er reguleret af den gældende pakkerejselov.

Det bemærkes, at direktivets artikel 2, stk. 2, litra a, omhandler ”indkvartering natten over”, mens pakkerejselovens § 2, stk. 1, omhandler ”overnatning”. I både det gældende og det nye pakkerejsedirektivs engelske sprogversioner er det relevante kriterium imidlertid ”*overnight accommodation*”, mens det i de tyske sprogversioner er ”*Übernachtung*”. På denne baggrund lægges det til grund, at ”indkvartering natten over” skal forstås som ”overnatning”.

Det foreslås på den baggrund, at pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer, som har en varighed på under 24 timer, undtages fra lovens anvendelsesområde, medmindre de omfatter overnatning.

Der henvises til lovforslagets § 1, stk. 2, nr. 1.

2.1.3.3. Ifølge direktivets artikel 2, stk. 2, litra b, finder direktivet ikke anvendelse på pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer der udbydes eller formidles lejlighedsvist og på nonprofitbasis til udelukkende en begrænset gruppe rejsende. Efter ordlyden er der tale om kumulative betingelser, som alle skal være opfyldt, for at en rejse er undtaget fra direktivets anvendelsesområde.

For så vidt angår den første betingelse, hvorefter rejserne skal udbydes eller formidles lejlighedsvist, bemærkes, at en tilsvarende betingelse findes i pakkerejselovens § 3, stk. 1, jf. ovenfor under pkt. 2.1.2.

Ved vurderingen af, om udbud og salg af pakkerejser sker lejlighedsvist, skal der, jf. forarbejderne til pakkerejseloven, foretages en samlet og konkret vurdering af udbyderens aktivitet, hvori bl.a. indgår antallet af rejser, om virksomheden med at arrangere rejser har erhvervslignende karakter, og om rejserne alene udbydes til en afgrænset kreds.

Direktivets kriterier ”lejlighedsvist”, ”på nonprofitbasis” og ”til udelukkende en begrænset gruppe rejsende” er efter Justitsministeriets opfattelse i overensstemmelse med de ovennævnte kriterier, som efter gældende ret tillægges vægt ved vurderingen af, om en forening mv. er omfattet af loven. Direktivet tillader dog i modsætning til den gældende pakkerejselov ikke, at der foretages en samlet og konkret vurdering, da der er tale om kumulative kriterier.

Det er på denne baggrund Justitsministeriets vurdering, at gældende dansk ret ikke er i overensstemmelse med direktivet.

Endvidere fremgår det af præambelbetragtning 19, at udtrykket ”lejlighedsvist” betyder, at f.eks. ture, der arrangeres ”højst et par gange om året”, er undtaget fra direktivets anvendelsesområde, hvis de øvrige betingelser er opfyldt. Dette må efter Justitsministeriets opfattelse betragtes som en begrænsning af, hvor mange rejser en forening mv. må arrangere om året. Det bemærkes, at den engelske sprogversion af direktivet henviser til ”*a few times a year*”, og den tyske til ”*wenige Male im Jahr*”. På denne

baggrund må præambelbetragtningen forstås således, at der er tale om ”lejlighedsvist” at udbyde pakkerejser mv., hvis disse udbydes højst nogle få gange om året.

Det foreslås, at lovens anvendelsesområde afgrænses i overensstemmelse med direktivets ordlyd.

Der må efter forslaget foretages en separat vurdering af en erhvervsdrivendes aktivitet i forhold til de tre kriterier i direktivet. Da der er tale om kumulative kriterier, skal hvert enkelt af disse være opfyldt for, at en rejse, som en forening mv. udbyder, ikke er omfattet af loven. Det vil således medføre, at en rejse er omfattet af loven, hvis den af en forening mv. udbydes til offentligheden, uanset om foreningen i øvrigt kun arrangerer rejser lejlighedsvist og på nonprofitbasis.

Der henvises til lovforslagets § 1, stk. 2, nr. 2.

2.1.3.4. Ifølge direktivets artikel 2, stk. 2, litra c, finder direktivet ikke anvendelse på pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer, der købes på grundlag af en generel aftale med henblik på forretningsrejser mellem en erhvervsdrivende og en anden fysisk eller juridisk person, der handler som led i sit erhverv, sin virksomhed, sit håndværk eller sin profession.

Efter pakkerejseloven er en rejse omfattet, hvis den opfylder betingelserne i § 2 for at være en pakkerejse. Det gælder også, selvom rejsen købes af en erhvervsdrivende på grundlag af en generel aftale om køb af forretningsrejser.

I overensstemmelse med direktivet foreslås det, at loven ikke skal finde anvendelse på pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer der købes på grundlag af en generel aftale med henblik på forretningsrejser mellem erhvervsdrivende.

Det bemærkes, at direktivets terminologi ”en fysisk eller juridisk person, der handler som led i sit erhverv, sin virksomhed, sit håndværk eller sin profession”, svarer til den almindelige definition af en erhvervsdrivende i dansk ret.

Det bemærkes, at undtagelsen alene gælder for rejser, der købes på grundlag af en generel aftale om køb af forretningsrejser. Loven vil dermed finde anvendelse på øvrige rejser, der opfylder betingelserne for at være en

pakkerejse eller et sammensat rejsearrangement, uanset om køberen af rejsen er en forbruger eller en erhvervsdrivende. Lovforslaget viderefører således den gældende retstilstand i relation til, hvem der er omfattet af beskyttelsen i pakkerejseloven, dog således, at visse typer af aftaler indgået af erhvervsdrivende undtages.

Der henvises til lovforslagets § 1, stk. 2, nr. 3.

2.1.3.5. Direktivets artikel 1 og artikel 4 vedrører henholdsvis direktivets genstand og harmoniseringsniveau. Justitsministeriet finder ikke, at der er behov for at indføre særlige lovbestemmelser til gennemførelse af disse bestemmelser.

2.2. Definitioner

2.2.1. Direktivets artikel 3

Direktivets artikel 3 indeholder definitioner af en række centrale begreber, herunder rejseydelse, pakkerejse og sammensat rejsearrangement, som afgrænser, hvilke rejser der falder inden for direktivets anvendelsesområde.

2.2.2. Gældende ret

2.2.2.1. Definitionen af en pakkerejse

Efter pakkerejselovens § 2, stk. 1, forstås ved en pakkerejse en kombination af mindst to elementer, såfremt de af arrangøren udbydes samlet eller har været udbudt på forhånd og sælges samlet, hvis den samlede ydelse har en varighed på over 24 timer eller omfatter overnatning. De elementer, der kan udgøre en pakkerejse, er 1) transport, 2) indkvartering og 3) andre turistmæssige ydelser, der ikke er direkte knyttet til transport eller indkvartering, men som udgør en væsentlig del af pakkerejsen.

De enkelte elementer i pakkerejsen skal enten være udbudt samlet, dvs. udbudt til salg som en kombination, eller i øvrigt være blandt de ydelser, arrangøren udbyder til salg. Loven omfatter således også individuelt sammensatte kombinationer, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9279.

Ved sagen C-400/00 blev det af EU-Domstolen slået fast, at en rejse, som arrangeres efter anmodning fra en forbruger i overensstemmelse med for-

brugerens ønsker, er en pakkerejse, hvis kravene til kombinationen af ydelser i øvrigt er opfyldt. Det blev endvidere slået fast, at begrebet ”en på forhånd fastlagt kombination” i det tidligere direktivs artikel 2, nr. 1, skal fortolkes således, at det omfatter kombinationer af turistmæssige ydelser, der var sammensat på det tidspunkt, hvor kontrakten blev indgået. Begrebet ”en på forhånd fastlagt kombination” svarer til betingelsen i pakkerejse-lovens § 2, stk. 1, om, at rejseydelserne skal være udbudt samlet eller have været udbudt på forhånd og sælges samlet.

På baggrund af EU-Domstolens dom er kombinationer af rejseydelser, som normalt ikke udbydes af en arrangør, men som sammensættes på foranledning af kunden, også omfattet af pakkerejse-loven, hvis ydelserne sammensættes inden aftalen mellem parterne indgås, og kombinationen i øvrigt opfylder betingelserne for at være en pakkerejse.

Begrebet indkvartering omfatter indlogering på hotel, i sommerhus eller lignende, men ikke overnatning under transport, f.eks. i en sovevogn i et tog. Ophold i et transportmiddel kan dog være en turistmæssig attraktion i sig selv, hvilket f.eks. er tilfældet ved krydstogter og lignende, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9279.

Begrebet anden turistmæssig ydelse omfatter ydelser, der for det første ikke er direkte knyttet til transport eller indkvartering, og for det andet udgør en væsentlig del af pakkerejsen. Hvorvidt en ydelse udgør en væsentlig del af pakkerejsen, beror på en konkret vurdering af den pågældende ydelses karakter og af dens andel i den samlede rejse. Der lægges i den forbindelse vægt på, om prisen for den pågældende ydelse udgør et vigtigt element i den samlede pris, og om opholdet eller transporten primært tager sigte på den specielle turistmæssige ydelse. Omfattet af begrebet anden turistmæssig ydelse er f.eks. teater-, biograf- eller museumsbesøg, udflugter med naturvejledere og kort til skiliftsystemer, ligesom f.eks. fodbold-, opera- og jagtrejser er omfattet, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9279-9280. Leje af bil på bestemmelsesstedet kan efter omstændighederne udgøre en turistmæssig ydelse. Hvorvidt dette er tilfældet i en konkret situation, afgøres efter Pakkerejse-Ankenævnets praksis ud fra en vurdering af billejens tidsmæssige udstrækning og værdi i forhold til rejsen.

2.2.2.2. Definitionen af arrangør og formidler

Ifølge pakkerejselovens § 3, stk. 1, anses som arrangør enhver, der tilrettelægger pakkerejser og udbyder eller sælger disse direkte eller gennem en formidler, medmindre denne virksomhed alene udøves lejlighedsvis.

For så vidt angår undtagelsen af virksomhed, som udøves lejlighedsvist, henvises til pkt. 2.1.2 og 2.1.3 ovenfor.

Den, der tilrettelægger pakkerejser, er som udgangspunkt den, som står bag det samlede arrangement. I tilfælde, hvor pakkerejsen faktisk er sammensat af en anden end den, som sælger pakkerejsen, må sælgeren dog anses for at være arrangør, hvis kunden må gå ud fra, at det er sælgeren, der har tilrettelagt rejsen, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9280.

Efter pakkerejselovens § 3, stk. 2, anses enhver, der udbyder eller sælger en pakkerejse i arrangørens navn, for formidler. En formidler er således en fuldmægtig, og parter i aftaler om køb af en pakkerejse, som er indgået med en formidler, er arrangøren og kunden, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9273 og sp. 9281.

2.2.2.3. Definitionen af kunde

Ifølge pakkerejselovens § 4 defineres en kunde, som enhver, der køber, eller i hvis navn der købes en pakkerejse. Hvis rejsen overdrages, anses tillige den, som får rejsen overdraget, som kunde.

Det er således muligt at være kunde, selvom man ikke selv har købt rejsen, hvis den dog købes i ens navn. Ligeledes er det muligt at være deltager på en rejse, uden at være kunde, hvis man ikke er part i aftalen med arrangøren, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9281.

Både fysiske og juridiske personer kan være kunder efter bestemmelsen, hvilket f.eks. kan være tilfældet, hvis en repræsentant for en forening køber en pakkerejse i foreningens navn, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9281.

2.2.3. Justitsministeriets overvejelser og lovforslagets udformning

2.2.3.1. Definition af en pakkerejse

Det fremgår af direktivets artikel 3, nr. 2, at en pakkerejse er en kombination af mindst to forskellige typer rejseydelser med henblik på den samme rejse eller ferie. Ud over dette krav om, at en pakkerejse skal bestå af nogle bestemte ydelser, er det et krav, at pakkerejsen er kommet i stand på en af flere forskellige måder.

2.2.3.1.1. Efter direktivets artikel 3, nr. 2, litra a, er en kombination af mindst to forskellige typer rejseydelser med henblik på samme rejse eller ferie således en pakkerejse, hvis ydelserne sammensættes af en enkelt erhvervsdrivende, herunder på foranledning af den rejsende eller i overensstemmelse med dennes udvælgelse, inden der indgås en aftale om alle ydelserne.

En sådan sammensætning er også efter pakkerejselovens § 2, stk. 1, en pakkerejse, og der er således for så vidt angår denne type pakkerejser tale om en videreførelse af gældende ret, jf. ovenfor pkt. 2.2.2.1.

Det foreslås i overensstemmelse med direktivet, at en kombination af mindst to forskellige typer rejseydelser med henblik på samme rejse udgør en pakkerejse, hvis ydelserne sammensættes af en enkelt erhvervsdrivende, inden der indgås en aftale om alle ydelserne. Dette omfatter i overensstemmelse med direktivet bl.a. tilfælde, hvor ydelserne sammensættes på foranledning af den rejsende eller i overensstemmelse med den pågældendes udvælgelse.

Der henvises til lovforslagets § 3, stk. 1, nr. 1.

2.2.3.1.2. Efter direktivets artikel 3, nr. 2, litra b, kan en pakkerejse derudover opstå, selvom der indgås særskilte aftaler med forskellige leverandører af rejseydelser, hvis aftalerne om rejseydelserne indgås på en af de måder, som er angivet i direktivets artikel 3, nr. 2, litra b, nr. i-v, jf. nedenfor under pkt. 2.2.3.1.2.1-2.2.3.1.2.5.

Det er nyt i forhold til pakkerejseloven, at en pakkerejse kan bestå af rejseydelser, som er købt fra forskellige leverandører af rejseydelser. Baggrunden for, at pakkerejsebegrebet udvides, og dermed kommer til at omfatte flere rejser, er ifølge præambelbetragtning 10, at den rejsende i de

situationer, som er omfattet af bestemmelsen, kan have en rimelig forventning om at blive beskyttet af direktivet.

2.2.3.1.2.1. Ifølge artikel 3, nr. 2, litra b, nr. i opstår en pakkerejse, hvis rejseydelserne er købt fra et enkelt salgssted, og rejseydelserne er blevet udvalgt, inden den rejsende accepterer at betale.

Det foreslås i overensstemmelse med direktivet, at en kombination af mindst to forskellige typer rejseydelser med henblik på samme rejse udgør en pakkerejse, hvis ydelserne er købt fra et enkelt salgssted og udvalgt, inden den rejsende accepterer at betale, uanset om der indgås særskilte aftaler med forskellige leverandører.

I overensstemmelse med præambelbetragtning 10 forstås ved ”inden den rejsende accepterer at betale”, at udvælgelsen foregår ”inden for samme bestillingsprocedure”. Dette omfatter f.eks. tilfælde, hvor en rejsende på en hjemmeside lægger flere rejseydelser i sin ”indkøbskurv”, inden den pågældende ”går til kassen” for at bestille eller betale sin rejse.

Kravet om, at den rejsende skal acceptere at betale, indebærer ikke nødvendigvis, at den rejsende dermed samtidig skal foretage betalingen. Den rejsende vil således også acceptere at betale i lovforslagets forstand, hvis den pågældende blot afgiver en ordre, og dermed indvilger i at betale på et senere tidspunkt.

2.2.3.1.2.2. Ifølge artikel 3, nr. 2, litra b, nr. ii opstår en pakkerejse, hvis rejseydelserne udbydes til salg til, sælges til eller faktureres til en pris, hvor alt er inkluderet, eller til en samlet pris.

Det er Justitsministeriets vurdering, at ”en pris, hvor alt er inkluderet” kan rummes i udtrykket ”en samlet pris”.

Det foreslås på den baggrund, at en kombination af mindst to forskellige typer rejseydelser med henblik på samme rejse udgør en pakkerejse, hvis ydelserne udbydes, sælges eller faktureres til en samlet pris, uanset om der indgås særskilte aftaler med forskellige leverandører. Herunder omfattes således også tilfælde, hvor rejsen faktureres til en pris, hvor alt er inkluderet.

Den foreslåede bestemmelse vil således kunne omfatte visse tilfælde, som ikke falder under den foreslåede § 3, stk. 1, nr. 2, litra a. Det vil f.eks. være

tilfældet, hvis et rejsebureau fakturerer den rejsende for en flybillet og en hotelovernatning samlet, selvom den rejsende har udvalgt og accepteret at betale for flyrejsen først, og rejsen dermed ikke er omfattet af den foreslåede § 3, stk. 1, nr. 2, litra a.

2.2.3.1.2.3. Ifølge artikel 3, nr. 2, litra b, nr. iii opstår en pakkerejse, hvis rejseydelserne annonceres til salg eller sælges under betegnelsen ”pakkerejse” eller en lignende betegnelse.

Det fremgår af præambelbetragtning 10, at sådanne lignende betegnelser f.eks. kan være ”samlet tilbud”, ”all inclusive” eller ”arrangement med alt inkluderet”.

Det foreslås i overensstemmelse med direktivet, at en kombination af mindst to forskellige typer rejseydelser med henblik på samme rejse udgør en pakkerejse, hvis ydelserne annonceres til salg eller sælges under betegnelsen »pakkerejse« eller lignende, uanset om der indgås særskilte aftaler med forskellige leverandører.

2.2.3.1.2.4. Ifølge direktivets artikel 3, nr. 2, litra b, nr. iv opstår en pakkerejse, hvis rejseydelserne sammensættes efter indgåelse af en aftale, hvori den erhvervsdrivende giver den rejsende ret til at vælge blandt et udvalg af forskellige typer rejseydelser.

Det fremgår af præambelbetragtning 11, at bestemmelsen bl.a. tager sigte på gaveæsker, der indeholder pakkerejser.

Det foreslås i overensstemmelse med direktivet, at en kombination af mindst to forskellige typer rejseydelser med henblik på samme rejse udgør en pakkerejse, hvis ydelserne sammensættes efter indgåelsen af en aftale, hvori den erhvervsdrivende giver den rejsende ret til at vælge blandt et udvalg af forskellige typer rejseydelser, uanset om der indgås særskilte aftaler med forskellige leverandører.

2.2.3.1.2.5. Ifølge artikel 3, nr. 2, litra b, nr. v opstår en pakkerejse, hvis rejseydelserne købes fra forskellige erhvervsdrivende gennem forbundne onlinebestillingsprocedurer, når den rejsendes navn, betalingsoplysninger og e-mailadresse er videregivet fra den erhvervsdrivende, med hvem den første aftale er indgået, til en anden eller andre erhvervsdrivende, og der senest 24 timer efter bekræftelsen af bestillingen af den første rejseydelse er indgået en aftale med sidstnævnte erhvervsdrivende.

Bestemmelsen vedrører såkaldte ”click through-køb”, hvor den rejsende først indgår aftale om en rejseudbetaling med en erhvervsdrivende, og derefter inden for 24 timer indgår aftale om en rejseudbetaling med en anden erhvervsdrivende, og der samtidig overføres betalingsoplysninger mv. om den rejsende.

Der er ikke i øvrigt i direktivet eller i præambelbetragtningerne hertil oplysninger om, hvad der anses for ”betalingsoplysninger” i direktivets forstand. Det må dog efter Justitsministeriets opfattelse antages, at der skal være tale om oplysninger, som leder tilbage til en bestemt betaler, og som den erhvervsdrivende kan bruge til at modtage betaling fra den rejsende, f.eks. kreditkortoplysninger eller kontooplysninger. Det vil f.eks. også kunne være et EAN-nummer, som bruges ved betalinger foretaget af det offentlige.

Efter Justitsministeriets opfattelse må ”bekræftelsen af bestillingen” relatere sig til den ordrebekræftelse, som den rejsende typisk modtager efter at have foretaget køb af en rejseudbetaling. I de tilfælde, hvor der ikke udstedes en egentlig ordrebekræftelse, men f.eks. straks udstedes en billet eller fremsendes en faktura, må dette anses for at være en bekræftelse af bestillingen.

Det foreslås i overensstemmelse med direktivet, at en kombination af mindst to forskellige typer rejseudbetalinger med henblik på samme rejse udgør en pakkerejse, hvis ydelserne købes fra forskellige erhvervsdrivende gennem forbundne onlinebestillingsprocedurer, når den rejsendes navn, betalingsoplysninger og e-mailadresse er videregivet fra den erhvervsdrivende, med hvem den første aftale er indgået, til en anden eller andre erhvervsdrivende, og der senest 24 timer efter bekræftelsen af bestillingen af den første rejseudbetaling er indgået en aftale med sidstnævnte erhvervsdrivende.

Bestemmelsen tager sigte på tilfælde af såkaldte ”click through-køb”, hvor den rejsende først køber en rejseudbetaling hos en erhvervsdrivende, bliver ”stillet videre” til eller opfordret til at besøge en anden hjemmeside, og herefter på denne hjemmeside ikke behøver at angive sit navn, sine betalingsoplysninger og e-mailadresse, fordi den første erhvervsdrivende har overført disse oplysninger til den anden erhvervsdrivende. Bestemmelsen vil således f.eks. finde anvendelse, hvis en rejsende køber en flybillet og betaler med kreditkort, hvorefter den rejsende præsenteres for et link til en anden hjemmeside, hvor den pågældende kan købe en overnatning på et

hotel. Hvis den rejsende i forbindelse med køb af hotelovernatningen på denne anden hjemmeside ikke behøver at indtaste sit navn, sine kreditkortoplysninger og sin e-mailadresse, fordi dette er overført fra købet på den første hjemmeside, vil der være tale om en pakkerejse.

Hvis en rejsende efter at have købt den anden rejseydelse hos den erhvervsdrivende, som har fået overført oplysningerne, på samme måde bliver viderestillet til en tredje erhvervsdrivende, og de nødvendige oplysninger overføres til denne tredje erhvervsdrivende, opstår der endnu en pakkerejse. Dermed vil den anden erhvervsdrivende for så vidt angår denne pakkerejse være rejsearrangør, mens den tredje erhvervsdrivende vil være den erhvervsdrivende, som får overført oplysninger om den rejsende.

Den måde, hvorpå en pakkerejse opstår efter bestemmelsen, har visse ligheder med den måde hvorpå et sammensat rejsearrangement kan opstå, jf. nedenfor pkt. 2.2.3.2. Både pakkerejser efter bestemmelsen og sammensatte rejsearrangementer, jf. den foreslåede § 4, stk. 1, nr. 2, opstår således ved, at den rejsende først indgår aftale med en erhvervsdrivende om en rejseydelse, og derefter inden for 24 timer indgår aftale med en anden erhvervsdrivende om endnu en rejseydelse. Det er dermed afgørende for, om der opstår en pakkerejse, om der overføres både den rejsendes navn, betalingsoplysninger og e-mailadresse.

Hvis aftalen med den anden erhvervsdrivende, til hvem der er overført oplysninger, indgås mere end 24 timer efter bekræftelsen af bestillingen af den første rejseydelse, opstår der ikke en pakkerejse, og rejsen falder helt uden for lovens anvendelsesområde.

2.2.3.1.3. Det følger af direktivets artikel 3, nr. 2, 2. afsnit, at en kombination af rejseydelser, hvor højst én type rejseydelse, jf. direktivets artikel 3, n. 1, litra a, b eller c, sammensættes med en eller flere turistydelser, jf. artikel 3, nr. 1, litra d, ikke er en pakkerejse, hvis sidstnævnte ydelser ikke udgør en væsentlig andel af kombinationens værdi og ikke annonceres som eller på anden måde udgør en væsentlig bestanddel af kombinationen, eller først er udvalgt og købt, efter at leveringen af en rejseydelse, jf. artikel 3, nr. 1, litra a, b eller c, er påbegyndt.

Det fremgår af præambelbetragtning 18, at i tilfælde hvor andre turistydelser, jf. artikel 3, nr. 1, litra d, udgør 25 pct. eller mere af kombinationens værdi, anses disse ydelser for at udgøre en væsentlig andel af pakkerejsens værdi.

Endvidere fremgår det af præambelbetragtningen, at direktivet ikke kan omgås ved, at en rejsearrangør eller formidler tilbyder den rejsende valget mellem yderligere turistydelser på forhånd og derefter tilbyder først at indgå aftalen om disse ydelser, efter at leveringen af den første rejseydelse er påbegyndt.

Det foreslås i overensstemmelse med direktivet, at en kombination som nævnt i det foreslåede § 3, stk. 1, der består af én rejseydelse, jf. § 5, nr. 1, litra a-c, og en eller flere turistydelser, jf. § 5, nr. 1, litra d, kun er en pakkerejse, hvis turistydelserne udgør en væsentlig andel af kombinationens værdi eller annonceres som eller på anden måde udgør en væsentlig bestanddel af kombinationen, og er udvalgt og købt inden leveringen af rejseydelsen er påbegyndt.

I overensstemmelse med præambelbetragtning 18 anses turistydelser, der udgør 25 pct. eller mere af kombinationens værdi, for at udgøre en væsentlig andel af kombinationens værdi. Dette udelukker dog ikke, at en turistydelser, der ikke udgør 25 pct. af kombinationens værdi, i visse tilfælde vil kunne anses for at udgøre en væsentlig andel af kombinationens værdi, f.eks. hvis der er tale om en meget dyr rejse. Den værdi, som en turistydelser har, er som udgangspunkt den almindelige salgspris. I situationer, hvor der ikke findes en salgspris, f.eks. fordi ydelsen er inkluderet i prisen for en anden ydelse, eller i situationer, hvor prisen er fastsat kunstigt lavt, vil en anden pris kunne fastsættes. Prisen kan i disse tilfælde f.eks. fastsættes på baggrund af et skøn over den værdi, som ydelsen har for den rejsende.

Det beror på en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde, om turistydelser ”annonceres som eller på anden måde udgør en væsentlig bestanddel af kombinationen”, og der dermed er tale om en pakkerejse. Det vil f.eks. kunne være tilfældet, hvis en rejsearrangør udbyder hotelovernatning og billetter til en fodboldkamp, hvor det er klart, at overværelse af fodboldkampen er det primære formål med rejsen.

Som beskrevet ovenfor under pkt. 2.2.2.1, kan andre turistmæssige ydelser alene udgøre en del af en pakkerejse efter den gældende pakkerejselovs § 2, stk. 1, nr. 3, hvis ydelsen udgør en væsentlig del af pakkerejsen. Der foretages også efter denne bestemmelse en konkret vurdering af den pågældende rejseydelse. Dermed er forslaget som udgangspunkt en videreførelse af den gældende retstilstand, idet en turistydelser, der udgør mere end

25 pct. af kombinationens værdi, dog altid vil anses for at udgøre en væsentlig del af kombinationens værdi, jf. ovenfor.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 3 samt bemærkningerne hertil.

2.2.3.2. Definition af sammensatte rejsearrangementer

Direktivets artikel 3, nr. 5, omhandler sammensatte rejsearrangementer, som er en ny kategori af rejser, der omfattes af direktivet. Sammensatte rejsearrangementer kendes således ikke i gældende ret.

Ifølge direktivets artikel 3, nr. 5, udgøres et sammensat rejsearrangement af mindst to forskellige typer rejseydelser, der købes med henblik på den samme rejse eller ferie, uden at udgøre en pakkerejse, og som fører til indgåelse af særskilte aftaler med hver enkelt leverandør af rejseydelserne. Det fremgår således, at en rejse ikke kan udgøre en pakkerejse og et sammensat rejsearrangement på samme tid.

Et sammensat rejsearrangement kan, når de ovennævnte betingelser er opfyldt, opstå på to forskellige måder.

2.2.3.2.1. For det første opstår et sammensat rejsearrangement, hvis en erhvervsdrivende formidler de rejsendes særskilte udvælgelse og særskilte betaling for hver rejseydelse under et enkelt besøg på dennes salgssted eller i forbindelse med en enkelt kontakt med dennes salgssted, jf. direktivets artikel 3, nr. 5, litra a.

Det foreslås i overensstemmelse med direktivet, at to eller flere forskellige typer rejseydelser, der købes med henblik på den samme rejse, uden at udgøre en pakkerejse, og som fører til indgåelse af særskilte aftaler med hver leverandør af rejseydelser, udgør et sammensat rejsearrangement, hvis en erhvervsdrivende formidler den rejsendes særskilte udvælgelse og særskilte betaling for hver rejseydelse i forbindelse med en enkelt kontakt med den erhvervsdrivendes salgssted.

Der vil dermed f.eks. være tale om et sammensat rejsearrangement, hvis en rejsende under et besøg hos et fysisk rejsebureau køber en flyrejse og betaler for den, hvorefter rejsebureauet tilbyder at formidle et hotelophold på samme rejse, som den rejsende accepterer, og herefter betaler for. Et sådant køb er ikke en pakkerejse, da betalingen sker separat for hver enkelt

rejseydelse, og ikke samlet som ved en pakkerejse, jf. den foreslåede § 3, stk. 1, nr. 2, litra a.

På samme vis vil der være tale om et sammensat rejsearrangement efter bestemmelsen, hvis den rejsende f.eks. ved et enkelt besøg på et rejsebureaus hjemmeside, eller ved en enkelt telefonsamtale med et rejsebureau, køber en rejseydelse og betaler den, og herefter køber en ny rejseydelse gennem rejsebureauet hos en anden leverandør. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis den rejsende, efter at have købt den første rejseydelse på rejsebureauets hjemmeside, bliver præsenteret for en række tilbud på en eller flere yderligere rejseydelser, som formidles for en anden erhvervsdrivende, f.eks. via et pop op-vindue, som fremkommer efter betalingen af den første rejseydelse.

2.2.3.2.2. For det andet opstår et sammensat rejsearrangement, hvis en erhvervsdrivende på målrettet vis formidler køb af mindst én yderligere rejseydelse fra en anden erhvervsdrivende på målrettet vis, når aftalen med den anden erhvervsdrivende indgås senest 24 timer efter bekræftelsen af bestillingen af den første rejseydelse, jf. direktivets artikel 3, nr. 5, litra b.

Det bemærkes, at bestemmelsen ifølge præambelbetragtning 13 gælder onlinehandlende. Dette fremgår imidlertid ikke af direktivteksten, og det må således antages, at såvel onlinekøb som køb på et fysisk salgssted kan medføre et sammensat rejsearrangement efter artikel 3, nr. 5, litra b.

Det følger endvidere af betragtning 13, at formidlingen ofte vil være baseret på et kommercielt link, der indebærer betaling mellem den erhvervsdrivende, der formidler købet af yderligere rejseydelser, og den anden erhvervsdrivende.

Det foreslås i overensstemmelse med direktivet, at to eller flere forskellige typer rejseydelser, der købes med henblik på den samme rejse, uden at udgøre en pakkerejse, og som fører til indgåelse af særskilte aftaler med hver leverandør af rejseydelser, udgør et sammensat rejsearrangement, hvis en erhvervsdrivende på målrettet vis formidler køb af mindst én yderligere rejseydelse fra en anden erhvervsdrivende, når aftalen med den anden erhvervsdrivende indgås senest 24 timer efter bekræftelsen af bestillingen af den første rejseydelse.

Betingelserne for, at der er tale om et sammensat rejsearrangement, vil således i overensstemmelse med præambelbetragtning 13 i direktivet f.eks.

være opfyldt i tilfælde, hvor en rejsende har bestilt en fly- eller togrejse, og sammen med bekræftelsen på rejsen modtager en opfordring til at bestille yderligere en rejseydelse, med et link til det websted, hvor der kan foretages bestilling. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis man efter at have købt en flyrejse modtager en e-mail med flybilletten, hvor der i mailen er annoncer, der på målrettet vis tilbyder f.eks. hotelophold på destinationen, eller hvis en rejsende efter at have købt en flybillet på bekræftelsessiden præsenteres for en annonce, som tilbyder hotelophold eller biludlejning på destinationen.

I overensstemmelse med præambelbetragtning 12 må der sondres mellem på den ene side sammensatte rejsearrangementer online og på den anden side linkede websider, hvis formål ikke er, at der skal indgås en aftale med den rejsende, og link, hvor rejsende alene bliver oplyst om andre rejseydelser generelt. Det sidste er ifølge betragtningen bl.a. tilfældet, når et hotel eller en arrangør af en begivenhed på deres websted angiver en liste over alle de operatører, der tilbyder transport til deres placering, uden at dette står i forbindelse med en bestilling, eller når der bruges cookies eller metadata til at indsætte annoncer på websider.

Det er således ikke alle situationer, hvor en rejsende efter købet af én rejseydelse præsenteres for et tilbud om at købe en eller flere yderligere rejseydelser, som fører til, at der opstår et sammensat rejsearrangement. Hertil kræves, at der er tale om en målrettet formidling, der ofte vil indebære en form for betaling og aftale mellem de erhvervsdrivende.

På den ene side vil en reklame for f.eks. et hotel på destinationen, som vises på en erhvervsdrivendes hjemmeside efter salg af en flybillet på grundlag af en aftale mellem den erhvervsdrivende og en hotelkæde eller lignende, være et eksempel på målrettet formidling af yderligere rejseydelser. En sådan aftale vil således ofte indebære, at den rejsende præsenteres for et tilbud, som er nøje tilpasset den rejseydelse, som den rejsende netop har købt hos den første erhvervsdrivende. Som klart udgangspunkt vil det således være målrettet formidling, hvis den rejsende efter købet af f.eks. en flybillet præsenteres for en annonce for hoteller, der leder til en oversigt over hoteller, som er tilpasset flybillettens destination og rejsedatoer, og herudover angiver en pris for overnatning i netop denne periode.

Hvis den erhvervsdrivende derimod har indgået en aftale med en virksomhed om placering af annoncer på hjemmesiden, vil der på den anden side ikke være tale om målrettet formidling, såfremt der ved på bekræftelsessi-

den efter køb af en flybillet vises en annonce for hoteller på destinationen, hvis denne annonce vises på grundlag af cookies der indeholder data om den rejsendes tidligere søgninger. En sådan annonce vil således ikke være baseret på data om den rejsendes netop indgåede aftale, men på cookies indeholdende data om den rejsendes tidligere søgninger, og den erhvervsdrivende, som har placeret annoncen på bekræftelsessiden, vil som udgangspunkt ikke være bekendt med, at den rejsende ved klik på annoncen er blevet ”stillet videre” efter køb af en bestemt rejseydelse. Dermed vil den anden erhvervsdrivende ikke umiddelbart kunne opfylde sin forpligtelse til at underrette den formidlende erhvervsdrivende efter lovforslagets § 36.

Hvis den rejsende køber en ydelse hos den anden erhvervsdrivende, som medfører, at der opstår et sammensat rejsearrangement, og den anden erhvervsdrivende herefter formidler køb af endnu en rejseydelse på målrettet vis i overensstemmelse med den foreslåede bestemmelse, opstår der endnu et særskilt sammensat rejsearrangement. I dette sammensatte rejsearrangement vil den erhvervsdrivende, som den rejsende købte sin anden rejseydelse hos, således være den erhvervsdrivende, der formidler det sammensatte rejsearrangement.

Hvis aftalen med den anden erhvervsdrivende indgås mere end 24 timer efter bekræftelsen af bestillingen af den første rejseydelse, opstår der ikke et sammensat rejsearrangement, og rejsen falder helt uden for lovens anvendelsesområde.

2.2.3.2.3. Det følger af direktivets artikel 3, nr. 5, 2. afsnit, at hvis der højst købes én type rejseydelse, jf. direktivets artikel 3, nr. 1, litra a, b eller c, og en eller flere turistydelse, jf. artikel 3, nr. 1, litra d, udgør de ikke et sammensat rejsearrangement, hvis sidstnævnte ydelser ikke udgør en væsentlig andel af ydelseernes samlede værdi og ikke annonceres som eller på anden måde udgør en væsentlig bestanddel af rejsen eller ferien.

Det fremgår af præambelbetragtning 18, at i tilfælde hvor andre turistydelse, jf. artikel 3, nr. 1, litra d, udgør 25 pct. eller mere af kombinationens værdi, anses disse ydelser for at udgøre en væsentlig andel af et sammensat rejsearrangement.

Det er Justitsministeriets vurdering, at direktivbestemmelsen indholdsmæssigt svarer til bestemmelsen i direktivets artikel 3, nr. 2, 2. afsnit, og derfor bør formuleres på tilsvarende vis.

Det foreslås derfor, at en kombination som nævnt i det foreslåede § 4, stk. 1, der består af én rejseydelse, jf. § 5, nr. 1, litra a-c, og en eller flere turistydelser, jf. § 5, nr. 1, litra d, kun er et sammensat rejsearrangement, hvis turistydelserne udgør en væsentlig andel af kombinationens værdi eller annonceres som eller på anden måde udgør en væsentlig bestanddel af kombinationen.

I overensstemmelse med præambelbetragtning 18 anses turistydelser, der udgør 25 pct. eller mere af kombinationens værdi, for at udgøre en væsentlig andel af kombinationens værdi. Dette udelukker dog ikke, at en turistydelse, der ikke udgør 25 pct. af kombinationens værdi, i visse tilfælde vil kunne anses for at udgøre en væsentlig andel af kombinationens værdi, f.eks. hvis der er tale om en meget dyr rejse. Den værdi, som en turistydelse har, er som udgangspunkt den almindelige salgspris. I situationer, hvor der ikke findes en salgspris, f.eks. fordi ydelsen er inkluderet i prisen for en anden ydelse, eller i situationer, hvor prisen er fastsat kunstigt lavt, vil en anden pris kunne fastsættes. Prisen kan i disse tilfælde f.eks. fastsættes på baggrund af et skøn over den værdi, som ydelsen har for den rejsende.

Det beror på en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde, om turistydelser ”annonceres som eller på anden måde udgør en væsentlig bestanddel af kombinationen”, og der dermed er tale om et sammensat rejsearrangement. Det vil f.eks. kunne være tilfældet, hvis en erhvervsdrivende på en måde omfattet af det foreslåede § 4, stk. 1, først formidler billetter til en fodboldkamp, og efterfølgende formidler hotelovernatning i eller flytransport til den by, hvor fodboldkampen skal foregå, hvor det er klart, at overværelse af fodboldkampen er det primære formål med rejsen.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 4 samt bemærkningerne hertil.

2.2.3.3. Definition af rejseydelser

De rejseydelser, som kan indgå i en pakkerejse eller et sammensat rejsearrangement, defineres i direktivets artikel 3, nr. 1. De rejseydelser, som er omfattet af direktivet, er således fælles for begge typer rejser.

Der er fire forskellige typer rejseydelser, som kan indgå i en pakkerejse eller et sammensat rejsearrangement. Disse gennemgås nedenfor.

2.2.3.3.1. Den første type rejseydelse, som ifølge direktivet kan indgå i en pakkerejse eller et sammensat rejsearrangement, er passagerbefordring, jf. direktivets artikel 3, nr. 1, litra a.

Det fremgår af præambelbetragtning 17, at passagertransport er defineret som befordring af passagerer med bus, tog eller ad sø- eller luftvejen. Opregningen i betragtningen er ikke udtømmende, og andre former for passagertransport, f.eks. i en personbil, kan ligeledes være omfattet. Det fremgår endvidere af betragtning 17, at ydelser, der er en uløselig del af en anden rejseydelse, ikke bør betragtes som en rejseydelse i sig selv. Dette omfatter ifølge betragtningen f.eks. mindre transportydelser, såsom befordring af passagerer som led i en guidet tur eller transport mellem et hotel og en lufthavn eller en banegård.

Det foreslås, at passagerbefordring i overensstemmelse med direktivet indgår i lovforslagets definition af en rejseydelse, jf. lovforslagets § 5, nr. 1, litra a.

Der er ikke hermed tilsigtet nogen ændring i forhold til den gældende retstilstand, hvor ”transport” er et af de elementer, der kan indgå i en pakkerejse, jf. pakkerejselovens § 2, stk. 1, nr. 1.

Det bemærkes, at eksempelvis et turistrabatkort, der indeholder gratis adgang til offentlig transport i en nærmere angiven periode, efter ordlyden er omfattet af begrebet passagertransport. Hvis et sådant rabatkort også indeholder gratis adgang til eller giver rabat på besøg på museer mv., må det imidlertid som udgangspunkt antages, at kortet ikke er passagerbefordring i direktivets forstand, men i stedet en ”anden turistydelse”, jf. nedenfor pkt. 2.2.3.3.4. Den endelige vurdering af, om der er tale om ”passagertransport” eller en ”anden turistydelse”, vil dog bero på det konkrete indhold af rabatkortet.

2.2.3.3.2. Den anden type rejseydelse, som ifølge direktivet kan indgå i en pakkerejse eller et sammensat rejsearrangement, er indkvartering, som ikke er en uløselig del af befordringen af passagerer, og som ikke er for at tage varigt ophold, jf. direktivets artikel 3, nr. 1, litra b.

Det fremgår af præambelbetragtning 17, at indkvartering for at tage mere varigt ophold, herunder i forbindelse med længerevarende sprogkurser, ikke bør anses for at være indkvartering i direktivets forstand. Endvidere uddybes det i betragtningen, at i tilfælde, hvor der leveres indkvartering

natten over som en del af passagertransport ad vej, med jernbane eller ad sø- eller luftvejen, er indkvartering ikke en rejseydelse i sig selv, hvis den primære bestanddel tydeligvis er transport.

Det foreslås, at indkvartering indgår i lovforslagets definition af en rejseydelse, jf. lovforslagets § 5, nr. 1, litra b.

I overensstemmelse med direktivet forstås herved indkvartering, som ikke er en uløselig del af befordringen af passagerer, og som ikke er for at tage varigt ophold.

Betingelsen om, at indkvarteringen ikke må være en uløselig del af befordringen af passagerer, betyder, at en overnatning, der finder sted under transport, f.eks. en overnatning under en tog- eller skibsrejse, som udgangspunkt ikke er indkvartering i lovforslagets forstand, selvom overnatningen finder sted i en sovevogn eller kahyt. Dette udgangspunkt er i overensstemmelse med den gældende retstilstand, jf. ovenfor pkt. 2.2.2.1 og i øvrigt Pakkerejseankenævnets kendelse af 25. august 2011 (sag 2010/0330).

I præambelbetragtning 17 er krydstogter fremhævet som en modsætning til indkvartering natten over som en del af passagertransport. Endvidere fremgår det af betragtningen, at det kun er i tilfælde, hvor den primære bestanddel tydeligvis er transport, at en indkvartering natten over som del af passagertransport ikke bør betragtes som en rejseydelse i sig selv.

Vurderingen af, om indkvartering natten over som en del af passagertransport anses for en rejseydelse i sig selv, vil således bero på en konkret afvejning af indkvarteringselementet over for transportelementet. I overensstemmelse hermed vil et krydstogt efter forslaget som udgangspunkt anses for at være både passagerbefordring og indkvartering, hvis det i øvrigt opfylder betingelserne for at være omfattet af lovforslaget. Det samme vil være tilfældet ved andre former for rejser, hvor transport og overnatning leveres på tilsvarende vis, f.eks. en længere togrejse med en række overnatninger inkluderet.

Som beskrevet ovenfor under pkt. 2.2.2.1, er indkvartering efter gældende ret defineret som indlogering på hotel, i sommerhus eller lignende. Overnatning under transport – f.eks. i en sovevogn i et tog eller en kahyt på et skib – er derimod ikke indkvartering efter gældende ret. Et krydstogt anses således efter gældende ret udelukkende som transport, og ikke indkvarte-

ring, men et krydstogt er dog en turistmæssigt attraktion i sig selv, og kan på den baggrund alligevel udgøre en pakkerejse.

Med lovforslaget lægges dermed op til en udvidelse af betydningen af ”indkvartering”. Indkvartering efter den foreslåede bestemmelse er således ikke begrænset til indlogering på hotel, i sommerhus eller lignende, men kan også være en indkvartering under transport, hvis indkvarteringen ikke er en uløselig del af transporten. Vurderingen af, hvorvidt dette er tilfældet, må som nævnt bero på, om den primære bestanddel er transport.

For så vidt angår betingelsen om, at indkvartering ikke må være for at tage varigt ophold, er det i præambelbetragtning 17 anført som eksempel, at indkvartering i forbindelse med et længerevarende sprogkursus ikke anses for indkvartering i direktivets forstand.

Det følger af Pakkerejseankenævnets kendelse af 16. februar 2016 (sag 2015/0164), at indkvartering i forbindelse med et high school-ophold efter ankenævnets opfattelse er indkvartering i pakkerejselovens forstand. Lovforslaget vil således på dette punkt indebære en ændring af den gældende retstilstand.

2.2.3.3.3. Den tredje type rejseydelse, som ifølge direktivet kan indgå i en pakkerejse eller et sammensat rejsearrangement, er udlejning af biler, andre motorkøretøjer som defineret i artikel 3, nr. 11), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2007/46/EF eller af motorcykler, der kræver et kategori A-kørekort i overensstemmelse med artikel 4, stk. 3, litra c), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/126/EF, jf. direktivets artikel 3, nr. 1, litra c.

Det foreslås, at udlejning af biler, andre motorkøretøjer, som defineret i artikel 3, nr. 11 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2007/46/EF, eller store motorcykler skal indgå i lovforslagets definition af en rejseydelse, jf. lovforslagets § 5, nr. 1, litra c.

I overensstemmelse med direktivet omfatter udlejning af andre motorkøretøjer alle motorkøretøjer som defineret i artikel 3, nr. 11, i direktiv 2007/46/EF, hvorved forstås ethvert færdigopbygget, trinvis færdigopbygget eller delvis opbygget selvkørende motordrevet køretøj med mindst fire hjul og med en konstruktivt bestemt største hastighed på over 25 km/t.

Ved store motorcykler forstås i overensstemmelse med direktivet motorcykler, der kræver et kategori A-kørekort efter artikel 4, stk. 3, litra c, i direktiv 2006/126/EF af 20. december 2006 om kørekort, som gennemført i dansk ret ved § 11, nr. 1 og 2, i bekendtgørelse nr. 312 af 25. marts 2015 om kørekort. Motorcykler, som kan føres på grundlag af et kategori A1- eller A2-kørekort, jf. §§ 9 og 10 i den nævnte bekendtgørelse, er således ikke omfattet af den foreslåede bestemmelse.

Leje af bil på bestemmelsesstedet er ikke efter gældende ret en rejseydelse, men kan under visse omstændigheder være en turistmæssig ydelse. Lovforslaget indebærer således på dette punkt en ændring af den gældende retstilstand.

2.2.3.3.4. Den fjerde type rejseydelse, som ifølge direktivet kan indgå i en pakkerejse eller et sammensat rejsearrangement, er enhver anden turistydelser, der ikke er en uløselig del af en af de øvrige tre typer rejseydelser, jf. direktivets artikel 3, nr. 1, litra d.

Det anføres i præambelbetragtning 18, at andre turistydelser f.eks. kan være entré til koncerter, sportsbegivenheder, udflugter eller forlystelsesparker, guidede ture, liftkort og leje af sportsudstyr såsom skiudstyr eller spabehandlinger.

For så vidt angår kriteriet om, at en turistydelser ikke må være en uløselig del af passagerbefordring, indkvartering eller udlejning af biler mv., er det anført i præambelbetragtning 17, at måltider, drikkevarer og rengøring, der leveres som en del af indkvartering, og adgang til faciliteter på steder, f.eks. swimmingpool, sauna, spa eller motionsrum, som er inkluderet for hotelgæster, ikke bør betragtes som rejseydelser i sig selv.

Det foreslås, at enhver anden turistydelser, der ikke er en uløselig del af en rejseydelse som defineret i lovforslagets § 5, nr. 1, litra a-c, skal indgå i lovforslagets definition af en rejseydelse, jf. lovforslagets § 5, nr. 1, litra d.

Betingelsen om, at turistydelser ikke må være den uløselig del af en anden rejseydelse, svarer til betingelsen i den gældende pakkerejselovs § 2, stk. 1, nr. 3, hvorefter den turistmæssige ydelse ikke må være direkte knyttet til transport eller indkvartering. I overensstemmelse med præambelbetragtning 17 indebærer dette, at adgang til f.eks. en swimmingpool eller en spa på et hotel ikke skal anses for at være en turistydelser i sig selv. Omvendt vil adgang til f.eks. en forlystelsespark eller lignende, som er inkluderet i

prisen for indkvartering, skulle anses som en turistydelse i sig selv – og dermed ikke en uløselig del af indkvartering – hvis adgangen til forlystelsesparken mv. må anses for at være hovedformålet med rejsen, og indkvarteringen i sig selv dermed ikke er den primære bestanddel.

De eksempler på andre turistydelser, som er nævnt i præambelbetragtning 18, ville også efter gældende ret, jf. pakkerejselovens § 2, stk. 1, nr. 3, være at anse som andre turistmæssige ydelser, og der er ikke med lovforslaget tilsigtet nogen ændring af den gældende retstilstand.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 5, nr. 1, samt bemærkningerne her til.

2.2.3.4. Definition af aftale om en pakkerejse

Det fremgår af direktivets artikel 3, nr. 3, at en ”aftale om en pakkerejse” defineres som en aftale om en samlet pakkerejse eller, hvis pakkerejsen leveres i henhold til særskilte aftaler, alle de aftaler, der dækker de i pakkerejsen inkluderede ydelser.

Begrebet aftale om en pakkerejse er ikke defineret i pakkerejseloven. Det tidligere pakkerejsedirektiv indeholdt en definition af ”kontrakt” som værende en aftale, der omfatter forbrugeren og rejsearrangøren og/eller formidleren. Pakkerejseudvalget fandt det dog ikke nødvendigt at optage definitionen i udvalget lovudkast, jf. betænkning 1240/1992, s. 124, og anvendte i stedet udtrykket ”aftale”, som blev videreført i pakkerejseloven.

Efter direktivet kan en pakkerejse i modsætning til efter gældende ret udgøres af en kombination af flere rejseydelser, selvom der indgås særskilte aftaler med forskellige leverandører af rejseydelser, jf. artikel 3, nr. 2, litra b og ovenfor pkt. 2.2.3.1.

For at sikre korrekt gennemførelse af direktivet og at det fremgår tydeligt, at en aftale om en pakkerejse både kan være en aftale om en samlet pakkerejse eller flere aftaler, der dækker de rejseydelser, som indgår i pakkerejsen, foreslås det, at en definition svarende til direktivets artikel 3, nr. 3, fremgår af loven.

Der henvises til lovforslagets § 5, nr. 2.

2.2.3.5. Definition af pakkerejsens begyndelse

Det fremgår af direktivets artikel 3, nr. 4, at der ved pakkerejsens begyndelse forstås påbegyndelse af levering af de rejseydelser, der er inkluderet i pakkerejsen.

Pakkerejseloven indeholder ikke en definition af pakkerejsens begyndelse, men anvender udtrykket pakkerejsens påbegyndelse.

Eftersom flere forskellige typer rejseydelser kan indgå i en pakkerejse, kan der f.eks. opstå den situation, at en rejsende har købt en pakkerejse bestående af indkvartering og billeje på rejsedestinationen, mens den rejsende har købt flytransport til destinationen uafhængigt af pakkerejsen hos en anden erhvervsdrivende. I en sådan situation vil udtrykket ”pakkerejsens begyndelse” af en forbruger kunne forstås på den måde, at pakkerejsens begyndelse refererer til det tidspunkt, hvor den pågældende påbegynder sin rejse, hvilket i eksemplet vil være flytransporten til rejsedestinationen.

For at sikre korrekt gennemførelse af direktivets definition af begrebet ”pakkerejsens begyndelse”, som anvendes flere steder i direktivet, og for at tydeliggøre, at pakkerejsens begyndelse først indtræder, når der påbegyndes levering af de rejseydelser, der er inkluderet i pakkerejsen, foreslås det, at direktivets definition af pakkerejsens begyndelse fremgår af loven.

Der henvises til lovforslagets § 5, nr. 3.

2.2.3.6. Definition af rejsende

Det fremgår af direktivets artikel 3, nr. 6, at der ved rejsende forstås enhver person, som søger at indgå en aftale inden for direktivets anvendelsesområde, eller som har ret til at rejse på grundlag af en aftale indgået herindenfor.

Det fremgår ikke entydigt af direktivet, om juridiske personer kan være rejsende efter bestemmelsen. Da det ikke udtrykkeligt fremgår af direktivet, at der med rejsende kun er tale om fysiske personer, er det Justitsministeriets opfattelse, at juridiske personer også vil kunne anses for rejsende i direktivets forstand, uagtet at en juridisk person ikke vil kunne foretage selve rejsen. Dette understøttes efter ministeriets opfattelse af, at det i direktivets præambelbetragtning 7, som vedrører direktivets anvendelsesområde, anføres, at virksomheder og organisationer, der arrangerer rejser på

grundlag af en generel aftale, ikke bør være omfattet af direktivet. Endvidere understøttes det af, at undtagelsen i direktivets artikel 2, stk. 2, litra c, både omfatter juridiske og fysiske personer. Hvis en rejsende ikke kunne være en juridisk person, ville det således være unødvendigt at nævne organisationer, som er juridiske personer, i præambelbetragtningen, ligesom det ville have været unødvendigt, at undtagelsen omfatter både juridiske og fysiske personer, der rejser på grundlag af en generel aftale. Hvis en ansat i en juridisk person bestiller en pakkerejse eller et sammensat rejsearrangement med fly og hotel, og betaler med sit firmakreditkort, vil både den juridiske person, som har indgået aftalen med sælgeren, og dermed bliver part i aftalen, og den ansatte, som rent faktisk har ret til at rejse på grundlag af aftalen, således være rejsende i direktivets forstand. Dette forudsætter naturligvis, at aftalen ikke er indgået på grundlag af en generel aftale om forretningsrejser, som anført i direktivets artikel 2, stk. 2, litra c.

I pakkerejseloven anvendes betegnelsen ”kunde”, jf. pakkerejselovens § 4. Herved forstås ifølge bestemmelsen enhver, der køber, eller i hvis navn der købes en pakkerejse. Hvis kunden overdrager pakkerejsen, anses tillige den, der får overdraget pakkerejsen, som kunde.

Direktivets definition af rejsende omfatter alle de ovennævnte tilfælde, som fremgår af pakkerejselovens § 4, idet en rejsende bl.a. er enhver person, som har ret til at rejse på grundlag af en aftale indgået inden for direktivets anvendelsesområde.

Herudover omfatter definitionen af rejsende enhver person, som søger at indgå en aftale inden for direktivets anvendelsesområde. Dette stemmer overens med, at en lang række af de forpligtelser, som rejsearrangører har over for rejsende, skal opfyldes inden de pågældende har købt en rejse og dermed får ret til at rejse på grundlag af en aftale herom.

Da definitionen af en rejsende er grundlaget for, hvilke personer der er omfattet af direktivets beskyttelsesregler, foreslås det for at sikre korrekt gennemførelse af direktivet, at direktivets definition af rejsende optages i lovforslaget.

Efter pakkerejselovens § 4 kan både fysiske og juridiske personer være kunder, jf. ovenfor pkt. 2.2.2.3. På baggrund af det ovenstående tilsigtes der ingen ændringer i retstilstanden på dette punkt.

Der henvises til lovforslagets § 5, nr. 4.

2.2.3.7. Definition af erhvervsdrivende

Det fremgår af direktivets artikel 3, nr. 7, at en erhvervsdrivende efter direktivet er enhver fysisk person eller enhver juridisk person, uanset om der er tale om offentligt eller privat ejerskab, der handler, herunder via en anden person, der optræder i dennes navn eller på dennes vegne, som led i sit erhverv, sin virksomhed, sit håndværk eller sin profession i forbindelse med de af dette direktiv omfattede aftaler, og uanset om denne handler i egenskab af rejsearrangør, formidler, erhvervsdrivende, der formidler et sammensat rejsearrangement, eller rejsetjenesteyder.

Det foreslås på den baggrund, at erhvervsdrivende defineres som enhver fysisk eller juridisk person der handler som led i sit erhverv, sin virksomhed, sit håndværk eller sin profession i forbindelse med aftaler omfattet af denne lov.

I overensstemmelse med direktivet omfatter definitionen både offentlige og private juridiske personer. Herudover følger det af almindelige fuldmagtsregler, at en erhvervsdrivende, der handler via en anden person, der optræder på den erhvervsdrivendes vegne, bliver bundet af en aftale, som mellemmanden indgår på den erhvervsdrivendes vegne. Det ændrer således ikke efter gældende dansk ret på en erhvervsdrivendes status som sådan, at han handler via en mellemmand, der optræder på den erhvervsdrivendes vegne. En erhvervsdrivende er omfattet af definitionen, uanset om den erhvervsdrivende handler i egenskab af rejsearrangør, formidler, erhvervsdrivende, der formidler et sammensat rejsearrangement eller rejsetjenesteyder.

Der henvises til lovforslagets § 5, nr. 5.

2.2.3.8. Definition af rejsearrangør

Det fremgår af direktivets artikel 3, nr. 8, at der ved rejsearrangør forstås en erhvervsdrivende, der sammensætter og sælger pakkerejser eller udbyder dem til salg enten direkte eller gennem en anden erhvervsdrivende eller sammen med en anden erhvervsdrivende, eller den erhvervsdrivende, der videregiver den rejsendes oplysninger til en anden erhvervsdrivende i henhold til direktivets artikel 3, nr. 2, litra b, nr. v.

Efter pakkerejselovens § 3, stk. 1, anses som arrangør enhver, der tilrettelægger pakkerejser og udbyder eller sælger disse direkte eller gennem en formidler, medmindre denne virksomhed alene udøves lejlighedsvist. Om forståelsen af udtrykket ”lejlighedsvist”, se ovenfor pkt. 2.1.2.

Med lovforslaget foreslås det, at en rejsearrangør defineres som en erhvervsdrivende, der sammensætter og sælger pakkerejser eller udbyder dem til salg, eller den erhvervsdrivende, der videregiver den rejsendes oplysninger til en anden erhvervsdrivende i henhold til § 3, nr. 2, litra e.

I overensstemmelse med direktivet forstås herved både direkte salg, salg gennem en anden erhvervsdrivende og sammen med en anden erhvervsdrivende.

Den gældende definition af en arrangør i pakkerejseloven videreføres således med lovforslaget med den tilføjelse, at en erhvervsdrivende, der sælger pakkerejser eller udbyder dem til salg sammen med en anden erhvervsdrivende, også omfattes. Herudover udvides definitionen til også at omfatte erhvervsdrivende, der videregiver den rejsendes oplysninger til en anden erhvervsdrivende i henhold til lovforslagets § 3, stk. 1, nr. 2, litra e.

Der er ikke herudover med lovforslaget tilsigtet ændringer af den gældende retstilstand.

Der henvises til lovforslagets § 5, nr. 6.

2.2.3.9. Definition af formidler

Det fremgår af direktivets artikel 3, nr. 9, at der ved en formidler forstås en erhvervsdrivende, som ikke er rejsearrangør, og som sælger pakkerejser sammensat af en rejsearrangør eller udbyder dem til salg.

Efter pakkerejselovens § 3, stk. 2, anses som formidler enhver, der udbyder eller sælger en pakkerejse i arrangørens navn.

Pakkerejselovens definition af formidlere omfatter således kun udbud eller salg af en pakkerejse i arrangørens navn. Efter ordlyden af direktivet er det imidlertid ikke et krav for at anses som formidler, at man sælger pakkerejsen i rejsearrangørens navn. Dermed vil også andre typer mellemænd end fuldmægtige i princippet kunne blive formidlere af pakkerejser.

Det fremgår af direktivets præambelbetragtning 22, at det kun er i tilfælde, hvor en anden erhvervsdrivende optræder som rejsearrangør af en pakkerejse, at en erhvervsdrivende bør kunne nøjes med at optræde som formidler eller mellemmand og ikke have ansvaret som rejsearrangør.

Efter direktivets danske ordlyd er en formidler som nævnt en erhvervsdrivende, som ikke er rejsearrangør, og som sælger pakkerejser sammensat af en rejsearrangør eller udbyder dem til salg. Af den engelske sprogversion fremgår det imidlertid, at *"'retailer' means a trader other than the organiser who sells or offers for sale packages combined by an organiser"*. Ligeledes fremgår det af den tyske sprogversion, at *"Reisevermittler"* defineres som *"einen anderen Unternehmer als den Reiseveranstalter, der von einem Reiseveranstalter zusammengestellte Pauschalreisen verkauft oder zum Verkauf anbietet"*. Den danske sprogversion adskiller sig således fra den engelske og den tyske derved, at det ikke på samme måde i den danske udgave fremstår klart, at en formidler er en anden erhvervsdrivende end den konkrete rejsearrangør, men blot at formidleren ikke er rejsearrangør.

Med lovforslaget foreslås det på den baggrund, at en formidler defineres som en erhvervsdrivende, som ikke er rejsearrangøren, og som udbyder eller sælger pakkerejser sammensat af en rejsearrangør.

Dette indebærer, jf. præambelbetragtning 22, at en formidler kun kan optræde som sådan, hvis der er en anden erhvervsdrivende, der optræder som rejsearrangør i den konkrete situation.

Vurderingen af, om en erhvervsdrivende er arrangør eller formidler af en pakkerejse, afhænger ifølge præambelbetragtning 22 af, i hvilken grad den erhvervsdrivende er involveret i sammensætningen af pakkerejsen, og ikke af hvordan den erhvervsdrivende betegner sin virksomhed.

Det er ikke afgørende, hvilken type mellemmand formidleren agerer som. Formidlere vil derfor kunne være både fuldmægtige, som handler i rejsearrangørens navn, agenter, som blot udbyder pakkerejser sammensat af rejsearrangører, med henblik på at føre den rejsende og rejsearrangøren sammen, samt i princippet kommissionærer, som sælger pakkerejsen i eget navn.

For så vidt angår salg af pakkerejser i kommission bemærkes dog, at dette må antages at være sjældent eller aldrig forekommende, idet en rejse ikke på samme måde som en vare egner sig til at blive solgt i kommission. End-

videre vil en rejsende skulle have oplysninger om, hvem der er rejsearrangør, i medfør af de oplysningsforpligtelser, som følger af loven, jf. nedenfor pkt. 2.3.3.3. Det kan dog ikke udelukkes, at en formidler vil sælge en pakkerejse i eget navn, således at aftalen indgås med formidleren, men samtidig oplyse, at en anden erhvervsdrivende er rejsearrangør og dermed den hovedansvarlige for pakkerejsens levering.

I de tilfælde, hvor en erhvervsdrivende sælger en pakkerejse sammensat af en rejsearrangør eller udbyder den til salg, og det ikke står klart for den rejsende, at en anden erhvervsdrivende optræder som rejsearrangør, vil den første erhvervsdrivende i overensstemmelse med præambelbetragtning 22 skulle anses for at være rejsearrangør. Eftersom der påhviler formidleren en oplysningsforpligtelse, jf. ovenfor, vil den rejsende imidlertid i langt de fleste tilfælde få besked om, at en anden erhvervsdrivende end formidleren er rejsearrangør.

Der henvises til lovforslagets § 5, nr. 7.

2.2.3.10. Definition af etablering

Definitionen af etablering i direktivets artikel 3, nr. 10, er alene relevant for direktivets kapitel V om beskyttelse mod konkurs eller insolvens. Disse forhold reguleres ikke af pakkerejseloven, og definitionen af etablering medtages derfor ikke i lovforslaget.

2.2.3.11. Definition af varigt medium

Det fremgår af direktivets artikel 3, nr. 11, at et varigt medium er ethvert medium, som sætter den rejsende eller den erhvervsdrivende i stand til at lagre oplysninger rettet personligt til vedkommende på en sådan måde, at de er tilgængelige i en under hensyn til oplysningernes formål tilstrækkelig periode, og som giver mulighed for uændret gengivelse af de lagrede oplysninger.

Der er ikke i pakkerejseloven en tilsvarende definition.

Det foreslås i overensstemmelse med gennemførelsen af en tilsvarende bestemmelse i forbrugerrettighedsdirektivet (direktiv 2011/83/EU), jf. forbruger aftalelovens § 3, nr. 5, at varigt medium defineres som ethvert middel, som sætter forbrugeren eller den erhvervsdrivende i stand til at lagre oplysninger rettet personligt til vedkommende med mulighed for fremtidig

anvendelse i en periode afpasset efter oplysningernes formål, og som giver mulighed for uændret gengivelse af de lagrede oplysninger.

I overensstemmelse med forarbejderne til forbrugerftaleloven, jf. Folketingstidende 2013-14, A, L 39 som fremsat, side 35, er varige medier navnlig papir, USB-nøgler, cd-rom'er, dvd'er, memory cards, harddisk på computere og e-mails, men der er ikke hermed givet en udtømmende opregning. I takt med den teknologiske udvikling vil flere tekniske indretninger således kunne opfylde betingelserne for at blive anset for et varigt medium, dvs. betingelserne om mulighed for lagring og reproduktion i en rimelig periode.

Der henvises til lovforslagets § 5, nr. 8.

2.2.3.12. Definition af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder

Det fremgår af direktivets artikel 3, nr. 12, at der ved uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder forstås en situation, som den part, der påberåber sig en sådan situation, ikke har nogen indflydelse på, og hvis konsekvenser ikke kunne afværges, selv hvis der var blevet truffet alle rimelige foranstaltninger.

For at sikre korrekt gennemførelse af direktivet foreslås det, at uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder defineres som en situation, som den part, der påberåber sig situationen, ikke har nogen indflydelse på, og hvis konsekvenser ikke kunne afværges, selv hvis der var blevet truffet alle rimelige foranstaltninger.

Med lovforslaget foreslås således en generel definition af, hvad der udgør uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder, hvilket svarer til force majeure eller lignende omstændigheder.

I pakkerejseloven er et tilsvarende begreb ikke defineret i lovens kapitel med definitioner. Det væsentlige indhold af begrebet, som defineret i lovforslaget, indgår dog i pakkerejselovens § 17, stk. 1, nr. 3 og 4.

Der henvises til lovforslagets § 5, nr. 9

2.2.3.13. Definition af mangel

Det fremgår af direktivets artikel 3, nr. 13, at en mangel defineres som det forhold, at de rejseydelser, som pakkerejsen omfatter, ikke er blevet leveret eller ikke er blevet leveret i overensstemmelse med aftalen.

I pakkerejseloven anvendes begrebet mangel ligeledes, dog uden at det er defineret i loven, hvad der skal forstås ved en mangel.

Ligesom det er tilfældet i øvrig dansk ret, beror en vurdering af om der foreligger en mangel på en konkret vurdering af, hvorvidt det leverede er i overensstemmelse med det, som parterne har aftalt. Hvis det aftalte ikke leveres, eller det aftalte ikke leveres i overensstemmelse med aftalen, foreligger der således en mangel.

Justitsministeriet finder på baggrund af det ovenstående ikke, at der er behov for at medtage en definition af mangel i lovforslaget.

Hvorvidt der i en given situation foreligger en mangel, som giver den rejssende visse beføjelser i medfør af lovforslaget, beror således i overensstemmelse med gældende ret på en konkret vurdering af, om pakkerejsen er blevet leveret i overensstemmelse med det, som parterne har aftalt.

2.2.3.14. Definition af mindreårig

Det fremgår af direktivets artikel 3, nr. 13, at mindreårig defineres som en person under 18 år.

I almindelig dansk ret er en mindreårig ligeledes en person under 18 år. Det fremgår eksempelvis af værgemålslovens § 1, stk. 1, at børn og unge under 18 år er mindreårige, og dermed som udgangspunkt umyndige. Endvidere anvendes begrebet mindreårig f.eks. i arvelovens § 11, stk. 1, nr. 2, hvor det ifølge bemærkningerne til bestemmelsen skal forstås som børn under 18 år, jf. Folketingstidende 2006-20, tillæg A, s. 3368.

Justitsministeriet finder på baggrund af ovenstående ikke, at der er behov for en selvstændig bestemmelse, der definerer begrebet mindreårig. Ved en mindreårig forstås således i overensstemmelse med gældende ret en person under 18 år.

2.2.3.15. Definition af salgssted

Det fremgår af direktivets artikel 3, nr. 15, at et salgssted defineres som ethvert detailforretningssted, uanset om det er fast eller mobilt, eller et detailforretningswebsted eller en lignende onlinesalgfacilitet, herunder når detailforretningswebsteder eller onlinesalgfaciliteter præsenteres for rejsende som en enkelt facilitet, herunder en telefontjeneste.

En tilsvarende definition findes ikke i pakkerejseloven.

Det følger af direktivbestemmelsen, at både faste og mobile detailforretningssteder, altså fysiske butikker og salgskontorer mv., anses for salgssteder. Endvidere følger det af bestemmelsen, at detailforretningswebsteder eller lignende onlinesalgfaciliteter, hvormed forstås hjemmesider mv., samt telefontjenester også anses for salgssteder. Endelig fremgår det af bestemmelsen, at hvis detailforretningswebsteder eller onlinesalgfaciliteter præsenteres for rejsende som en enkelt facilitet, anses disse websteder også for et salgssted.

Det sidstnævnte medfører, at i tilfælde, hvor flere forskellige hjemmesider præsenteres for den rejsende på en sådan måde, at den pågældende må gå ud fra, at der er tale om det samme salgssted, anses den rejsende for at have haft kontakt med ét salgssted. Dette har betydning i forhold til køb af pakkerejser efter lovforslagets § 3, stk. 1, nr. 2, litra a, og sammensatte rejsearrangementer efter lovforslagets § 4, stk. 1, nr. 1. Det samme gælder ifølge direktivets artikel 3, nr. 15, for telefontjenester.

Det foreslås på den baggrund, at salgssted i lovforslaget defineres som ethvert fast eller mobilt detailforretningssted, et detailforretningswebsted eller en lignende onlinesalgfacilitet, telefontjenester samt flere detailforretningswebsteder eller lignende onlinesalgfaciliteter og telefontjenester, der præsenteres for rejsende som en enkelt facilitet.

Dermed vil flere hjemmesider, der for en rejsende fremstår som en samlet tjeneste, efter det foreslåede anses for at være et enkelt salgssted. Vurderingen af, om der er tale om et enkelt salgssted efter forslaget, vil bero på en konkret vurdering af, i hvilken grad den rejsende må have opfattet flere hjemmesider eller lignende som den samme hjemmeside. Der vil f.eks. kunne lægges vægt på, om hjemmesiderne har samme skrifttype, logoer og udseende generelt.

Der henvises til lovforslagets § 5, nr. 10.

2.2.3.16. Definition af hjemtransport

Det fremgår af direktivets artikel 3, nr. 16, at hjemtransport defineres som en rejsendes tilbagevenden til afrejsestedet eller til et andet sted, som aftaleparterne er enige om.

En tilsvarende definition findes ikke i pakkerejseloven.

Udgangspunktet for hjemtransport er ifølge direktivet, at den rejsende skal vende tilbage til afrejsestedet. Hvis aftaleparterne er enige herom, kan parterne imidlertid aftale et andet sted, som hjemtransport skal foregå til.

Justitsministeriet finder ikke, at der er behov for at medtage en tilsvarende definition i lovforslaget. Hjemtransport må således uden en særskilt definition forstås som hjemtransport til afrejsestedet. Herudover vil det også være muligt for aftaleparterne at aftale et andet sted, hvortil hjemtransport skal foregå. Det foreslås således kun, at loven ikke ved aftale skal kunne fraviges til skade for den rejsende, jf. den foreslåede § 2. En fravigelse af det sted, som hjemtransporten skal foregå til, er ikke til skade for den rejsende, og vil dermed kunne aftales, uden at dette fremgår af en særskilt definition.

Lovforslaget indeholder på denne baggrund ikke en særskilt definition af hjemtransport.

2.3. Oplysningsforpligtelser forud for aftaleindgåelsen samt indgåelse af aftalen om en pakkerejse

2.3.1. Direktivets artikel 5 og 6

Direktivets kapitel II indeholder bestemmelser om oplysningspligt og indholdet af aftaler om pakkerejser. For så vidt angår indholdet af aftaler om pakkerejser henvises til pkt. 2.4 nedenfor.

Direktivets artikel 5, stk. 1, indeholder en opregning af de oplysninger, som rejsearrangøren og formidleren, hvis der er en sådan, skal give den rejsende, inden denne bliver bundet af en aftale om en pakkerejse eller et tilsvarende tilbud.

Det fremgår af bestemmelsen, at rejsearrangøren og evt. formidleren skal give den rejsende standardoplysninger via det relevante af de skemaer, som findes som bilag I del A og B til direktivet. Oplysningerne i de nævnte skemaer er identiske. Valget mellem skemaet i bilag I del A og del B beror på, om aftalen indgås på en sådan måde, at der kan anvendes hyperlinks.

Herudover skal den rejsende have oplysninger om rejseydelsernes væsentligste kendetegn, som er angivet i bestemmelsen (litra a), og rejsearrangørens og evt. formidlerens firmanavn mv. (litra b). Endvidere skal den rejsende have oplysninger om den samlede pris for pakkerejsen (litra c) samt ordninger om betaling (litra d). Derudover skal den rejsende have oplysninger om det mindste antal personer, der kræves, for at pakkerejsen gennemføres (litra e), samt generelle oplysninger om pas- og visumkrav (litra f). Endelig skal den rejsende have oplysninger om, at den rejsende kan opsige aftalen når som helst i overensstemmelse med direktivets artikel 12, stk. 1 (litra g), samt om tegning af en fakultativ eller obligatorisk forsikring, der rækker den rejsende ved opsigelse af kontrakten eller udgifter til bistand i tilfælde af ulykke mv. (litra h).

Herudover fastslår artikel 5, stk. 1, at rejsearrangøren og evt. formidleren ved aftaler om pakkerejser, der indgås pr. telefon, skal give den rejsende standardoplysningerne i bilag I, del B, til direktivet, og oplysningerne nævnt ovenfor. I disse tilfælde kan oplysningerne gives mundtligt.

Direktivets artikel 5, stk. 2, vedrører pakkerejser, som købes fra forskellige erhvervsdrivende gennem forbundne onlineprocedurer, jf. direktivets artikel 3, nr. 2, litra b, nr. v. Ifølge artikel 5, stk. 2, er rejsearrangøren og den erhvervsdrivende, som der videregives oplysninger til, hver især ansvarlige for, at de ovennævnte oplysninger, der vedrører deres respektive rejseydelser, gives til den rejsende, inden denne bliver bundet af en aftale om en pakkerejse. Endvidere fremgår det af bestemmelsen, at rejsearrangøren skal give standardoplysningerne i skemaet i bilag I, del C, til direktivet.

Det fremgår af direktivets artikel 5, stk. 3, at de oplysninger, der skal gives til den rejsende, jf. ovenfor, skal gives klart, forståeligt og tydeligt. Hvis de gives skriftligt, skal de være let læselige.

Direktivets artikel 6, stk. 1, bestemmer, at visse af de oplysninger, som skal gives den rejsende i medfør af artikel 5, stk. 1, udgør en integreret del af aftalen om pakkerejsen og ikke kan ændres, medmindre parterne udtryk-

keligt aftaler det. Det drejer sig bl.a. om rejsens væsentligste kendetegn, pris og betingelser for opsigelse. Endvidere følger det af bestemmelsen, at rejsearrangøren og evt. formidleren inden indgåelsen af aftalen meddeler den rejsende alle ændringer af de oplysninger, der skal gives den rejsende forud for indgåelsen af en aftale om en pakkerejse.

Det følger af direktivets artikel 6, stk. 2, at hvis rejsearrangøren og evt. formidleren ikke har givet den rejsende oplysninger om yderligere gebyrer og andre omkostninger i medfør af artikel 5, stk. 1, litra c, forud for indgåelsen af aftalen om en pakkerejse, skal den rejsende ikke betale disse gebyrer eller yderligere omkostninger.

2.3.2. *Gældende ret*

Efter pakkerejselovens § 5, stk. 1, skal prisen for en pakkerejse tydeligt og let forståeligt fremgå af brochurer, annoncer og andet markedsføringsmateriale. Ifølge pakkerejselovens § 5, stk. 2, anses oplysninger i en brochure, annonce eller andet markedsføringsmateriale som en del af aftalen om køb af pakkerejsen, medmindre ændringer er meddelt kunden inden aftalens indgåelse.

Det fremgår af pakkerejselovens § 6, stk. 1, 1. pkt., at arrangøren inden aftalens indgåelse skal meddele kunden aftalevilkårene samt give oplysning om bestemmelser vedrørende pas, visum, vaccinationer og lignende, som skal overholdes, for at pakkerejsen kan gennemføres. Ifølge § 6, stk. 2, kan bestemmelsen i stk. 1 dog fraviges i nødvendigt omfang, hvis aftalen indgås kort før pakkerejsens begyndelse.

I medfør af lovens § 5, stk. 3, og § 8, er der fastsat nærmere regler for hvilke oplysninger en brochure skal indeholde, hvilke oplysninger arrangøren skal give kunden inden aftalens indgåelse og ved bekræftelsen af aftalen samt hvilke oplysninger, kunden skal have inden pakkerejsens påbegyndelse. Disse oplysninger er fastsat i bekendtgørelsen nr. 776 af 21. september 1993 om pakkerejser.

Det følger af bekendtgørelsens §§ 1 og 2, at en brochure skal indeholde de oplysninger, som er opgivet i afsnit I i bekendtgørelsens bilag, medmindre de ikke er relevante for den pågældende pakkerejse.

Det fremgår af bekendtgørelsens § 3, at arrangøren, inden der indgås aftale om køb af en pakkerejse, skal give kunden de oplysninger, som er angivet

i bilag I til bekendtgørelsen, samt gøre kunden bekendt med reglen om overdragelse af pakkerejsen i pakkerejselovens § 12 og reglen i pakkerejselovens § 17, stk. 1, nr. 1, om aflysning af pakkerejsen i tilfælde af, at et minimum antal deltagere ikke er opnået. Herudover følger det af bekendtgørelsens § 4, at arrangøren skal give kunden oplysninger om pas- eller visumkrav, sundhedsmæssige betingelser der skal opfyldes eller eventuelle lignende betingelser for, at pakkerejsen kan gennemføres.

De ovennævnte oplysninger kan ifølge bekendtgørelsens § 6 gives ved en henvisning til angivelser herom i en brochure, som kunden har modtaget et eksemplar af.

De oplysninger, som er indeholdt i afsnit I i bilaget til bekendtgørelsen, omhandler rejsemål, pakkerejsens pris, pakkerejsens varighed, dato, tidspunkt og sted for afrejse og hjemkomst, befordringen, rejseruten, indkvartering og eventuelle turistmæssigt ydelser, afbestillingsregler og forsikringsmuligheder, oplysninger om et eventuelt mindste antal deltagere der kræves, for at pakkerejsen kan gennemføres, arrangørens navn og oplysning om, at angivelser i brochurer mv. anses som en del af aftalen, medmindre ændringer er meddelt kunden inden aftalens indgåelse.

2.3.3. Justitsministeriets overvejelser og lovforslagets udformning

Direktivets artikel 5 og 6 indeholder bestemmelser om, hvilke oplysninger den rejsende skal modtage forud for aftalens indgåelse, hvilke af disse oplysninger, der er bindende ved aftalens indgåelse, samt selve aftalens indgåelse. De enkelte dele af bestemmelserne gennemgås i det følgende.

2.3.3.1. Artikel 5, stk. 1

Det fremgår af direktivets artikel 5, stk. 1, 1. pkt., at rejsearrangøren og, når pakkerejsen sælges gennem en formidler, også formidleren, inden den rejsende bliver bundet af en aftale om en pakkerejse eller et tilsvarende tilbud, giver den rejsende standardoplysningerne via det relevante skema, der er gengivet i bilag I, del A eller B, og, hvis de er relevant for pakkerejsen, de i litra a-h nævnte oplysninger.

Det fremgår endvidere af artikel 5, stk. 1, 2. afsnit, at rejsearrangøren og i givet fald formidleren ved aftaler om pakkerejser indgået pr. telefon giver den rejsende de standardoplysninger, der er fastsat i bilag I, del B, og oplysningerne i første afsnit, litra a-h.

Med lovforslaget foreslås det i overensstemmelse hermed, at pligten til at give de oplysninger, som følger af direktivets artikel 5, stk. 1, 1. afsnit, jf. den foreslåede bestemmelse i § 6, påhviler rejsearrangøren. Endvidere påhviler forpligtelsen formidleren, hvis aftalen om pakkerejsen indgås gennem en sådan. Hvis rejsen sælges gennem en formidler, påhviler forpligtelsen til at give den rejsende oplysningerne således både rejsearrangøren og formidleren i fællesskab. Det er i den forbindelse tilstrækkeligt, at den rejsende modtager oplysningerne en gang fra enten rejsearrangøren eller formidleren.

Herudover foreslås det, at den rejsende sammen med de nævnte oplysninger skal have de relevante standardoplysninger via skemaerne i lovforslagets bilag 1, del A og B, som svarer til bilag I, del A og B i direktivet.

I overensstemmelse med artikel 5, stk. 1, 2. afsnit, foreslås det, at den rejsende, hvis aftalen indgås telefonisk, skal have de standardoplysninger, der er angivet i bilag 1, del B. I disse situationer kan oplysningerne i standardoplysningsskemaet således gives mundtligt.

Der henvises til lovforslagets § 6, stk. 3, og § 7, stk. 1, med tilhørende bemærkninger.

2.3.3.2. Artikel 5, stk. 1, litra a

Bestemmelsen i direktivets artikel 5, stk. 1, litra a, nr. i-vii, angiver de oplysninger om rejseydelsernes væsentligste kendetegn, som den rejsende skal have forud for aftalens indgåelse.

Med lovforslaget foreslås det i overensstemmelse hermed, at den rejsende, inden der indgås aftale om køb af en pakkerejse, hvor det er relevant, skal have oplysninger om rejseydelsernes væsentligste kendetegn. Det foreslås, at de oplysninger, som udgør rejseydelsernes væsentligste kendetegn, opregnes i bestemmelsens nr. 1-8.

Der henvises til lovforslagets § 6, stk. 1.

2.3.3.2.1. Det fremgår af nr. i, at den rejsende skal have oplysning om rejsedestination(er), rejserute og varigheden af ophold med angivelse af datoer og, når indkvartering er inkluderet, antallet af overnatninger.

Med lovforslaget foreslås det i overensstemmelse hermed, at rejseydelsernes væsentligste kendetegn omfatter rejsedestination, rejserute, varigheden af og tidspunktet for ophold samt i givet fald antallet af inkluderede overnatninger.

Ved rejsedestination forstås i overensstemmelse med direktivet alle rejsedestinationer, hvis pakkerejsen indeholder flere.

Disse oplysninger svarer i det væsentlige til de oplysninger, som i dag skal meddeles, jf. pkt. 1, 3 og 6 i afsnit I i bilaget til pakkerejsebekendtgørelsen.

Der henvises til lovforslagets § 6, stk. 1, nr. 1.

2.3.3.2.2. Det fremgår af nr. ii, at den rejsende skal have oplysning om anvendte befordringsmidler samt deres kendetegn og kategori, steder, datoer og klokkeslæt for af- og hjemrejse, steder, hvor der gøres ophold undervejs, med angivelse af disse opholds varighed og transportforbindelser. Hvis det nøjagtige klokkeslæt endnu ikke er kendt, oplyser rejsearrangøren og i givet fald formidleren den rejsende om det omtrentlige klokkeslæt for af- og hjemrejse.

Det foreslås i overensstemmelse hermed, at rejseydelsernes væsentligste kendetegn omfatter anvendte befordringsmidler samt deres kendetegn og kategori, steder og tidspunkter for af- og hjemrejse samt steder hvor der gøres ophold undervejs, med angivelse af disse opholds varighed og transportforbindelser.

De foreslåede oplysninger svarer i det væsentlige til de oplysninger, som skal gives i dag, jf. pkt. 4, 5.1 og 5.2 i afsnit I i bilaget til pakkerejsebekendtgørelsen.

Rejsearrangøren og i givet fald formidleren skal, hvis de nøjagtige tidspunkter endnu ikke er kendt, oplyse den rejsende om det omtrentlige tidspunkt for af- og hjemrejse.

Der henvises til lovforslagets § 6, stk. 1, nr. 2.

2.3.3.2.3. Det fremgår af nr. iii, at den rejsende skal have oplysning om indkvarteringsstedets beliggenhed, væsentligste kendetegn og, når det er relevant, kategori i henhold til destinationslandets regler.

Med lovforslaget foreslås det i overensstemmelse hermed, at rejseydelsernes væsentligste kendetegn omfatter indkvarteringsstedets beliggenhed, væsentligste kendetegn og kategori i henhold til destinationslandets regler.

De foreslåede oplysninger svarer delvist til de oplysninger, som skal gives i dag, jf. pkt. 7.1 i afsnit I i bilaget til pakkerejsebekendtgørelsen, idet det dog ikke efter lovforslaget er et krav, at både turistmæssig kategori eller standard og godkendelse og turistmæssig klassificering skal oplyses til den rejsende, men alene kategori i henhold til destinationslandets regler, hvis det er relevant.

Der henvises til lovforslagets § 6, stk. 1, nr. 3.

2.3.3.2.4. Det fremgår af nr. iv, at den rejsende skal have oplysning om inkluderede måltider.

Med lovforslaget foreslås det i overensstemmelse hermed, at rejseydelsernes væsentligste kendetegn omfatter inkluderede måltider.

Dette svarer til den oplysning, som skal gives i dag, jf. pkt. 7.4 i afsnit I i bilaget til pakkerejsebekendtgørelsen.

Der henvises til lovforslagets § 6, stk. 1, nr. 4.

2.3.3.2.5. Det fremgår af nr. v, at den rejsende skal have oplysninger om besøg, udflugt(er) eller andre ydelser, der er inkluderet i den samlede pris, der er aftalt for pakkerejsen.

Med lovforslaget foreslås det i overensstemmelse hermed, at rejseydelsernes væsentligste kendetegn omfatter besøg, udflugter eller andre ydelser, der er inkluderet i pakkerejsens samlede pris.

De foreslåede oplysninger svarer i det væsentlige til de oplysninger, som fremgår af pkt. 7.5 i afsnit I i bilaget til pakkerejsebekendtgørelsen.

Der henvises til lovforslagets § 6, stk. 1, nr. 5.

2.3.3.2.6. Det fremgår af nr. vi, at den rejsende, hvis det ikke fremgår af sammenhængen, skal have oplysninger om, hvorvidt nogen af rejseydel-

serne ydes den rejsende som del af en gruppe, og i bekræftende fald, om muligt, gruppens omtrentlige størrelse.

Med lovforslaget foreslås det i overensstemmelse hermed, at rejseydelsernes væsentligste kendetegn, hvis det ikke fremgår af sammenhængen, omfatter hvorvidt nogen af rejseydelserne leveres til den rejsende som del af en gruppe, og hvis muligt gruppens størrelse.

Der er ikke i pakkerejseloven eller pakkerejsebekendtgørelsen en tilsvarende oplysningsforpligtelse, og der er således på dette punkt tale om en ændring i forhold til den gældende retstilstand.

Der henvises til lovforslagets § 6, stk. 1, nr. 6.

2.3.3.2.7. Det fremgår af nr. vii, at den rejsende, hvis den pågældendes nytte af andre turistydelser afhænger af en effektiv mundtlig kommunikation, skal have oplysninger om det sprog, som disse ydelser vil foregå på.

Med lovforslaget foreslås det i overensstemmelse hermed, at rejseydelsernes væsentligste kendetegn, hvis den rejsendes nytte af andre turistydelser afhænger af en effektiv mundtlig kommunikation, omfatter det sprog, som disse ydelser vil foregå på.

Efter det foreslåede skal der således gives oplysninger om det sprog, som turistydelser vil foregå på, hvis den rejsende for at opnå et udbytte af ydelserne skal kunne forstå sproget. Det indebærer f.eks., at rejsearrangøren skal oplyse den rejsende om, hvilket sprog en guidet tur, som indgår i aftalen om pakkerejsen, foregår på.

Der er ikke i pakkerejseloven eller pakkerejsebekendtgørelsen en tilsvarende oplysningsforpligtelse, og der er således på dette punkt tale om en ændring i forhold til den gældende retstilstand.

Der henvises til lovforslagets § 6, stk. 1, nr. 7.

2.3.3.2.8. Det fremgår af nr. viii, at den rejsende skal have oplysninger om, hvorvidt rejsen eller ferien generelt er egnet for bevægelseshæmmede personer, og på anmodning af den rejsende præcise oplysninger om rejsens eller feriens egnethed med hensyntagen til den rejsendes behov.

Med lovforslaget foreslås det i overensstemmelse hermed, at rejseydelsernes væsentligste kendetegn omfatter oplysninger om, hvorvidt rejsen generelt er egnet for bevægelseshæmmede personer og på den rejsendes anmodning præcise oplysninger om rejsens egnethed under hensyn til den rejsendes behov.

Det fremgår af pkt. 7.3 i afsnit I i bilaget til pakkerejsebekendtgørelsen, at kunden inden aftalens indgåelse skal have oplysninger om indkvarteringsstedets egnethed for bevægelseshæmmede. Efter det foreslåede skal oplysninger om egnetheden for bevægelseshæmmede ikke kun gives for så vidt angår indkvarteringsstedet, men for ferien generelt, ligesom rejsearrangøren skal give præcise oplysninger på anmodning fra den rejsende, under hensyn til den rejsendes behov. På dette punkt er der således tale om en udvidet oplysningspligt i forhold til den gældende retstilstand.

Der henvises til lovforslagets § 6, stk. 1, nr. 8.

2.3.3.3. Artikel 5, stk. 1, litra b

Det fremgår af direktivets artikel 5, stk. 1, litra b, at den rejsende skal have oplysning om rejsearrangørens og, hvor der er en formidler, formidlerens firmanavn, fysiske adresse, telefonnummer og i givet fald e-mailadresse.

Det fremgår af præambelbetragtning 27, at oplysningskravene i direktivet er udtømmende, men ikke berører de oplysningskrav, der stilles i anden gældende EU-lovgivning. Dette drejer sig ifølge noten til betragtningen bl.a. om e-handelsdirektivet (direktiv 2000/31/EF), som er gennemført i dansk ret ved lov nr. 227 af 22. april 2002 om tjenester i informationssamfundet herunder visse aspekter af elektronisk handel. Det fremgår af denne lovs § 7, stk. 1, nr. 3, at en tjenesteyder, som er omfattet af loven, skal oplyse en e-post-adresse. Dermed er erhvervsdrivende, der er omfattet af loven, forpligtede til at oplyse en e-mailadresse.

Det foreslås i på denne baggrund, at den rejsende skal have oplysning om rejsearrangørens, og i givet fald formidlerens, firmanavn, adresse, telefonnummer og e-mailadresse, hvis den erhvervsdrivende har en sådan.

I de ovennævnte tilfælde, hvor pakkerejsen sælges online, skal rejsearrangøren og i givet fald formidleren således oplyse en e-mailadresse, mens det i øvrige tilfælde kun er et krav, at rejsearrangøren eller formidleren oplyser en e-mailadresse, hvis den pågældende har en sådan. Det må dog antages

at være yderst sjældent forekommende, at en rejsearrangør eller formidler ikke har en e-mailadresse.

Det fremgår af pkt. 10 i afsnit I i bilaget til pakkerejsebekendtgørelsen, at kunden inden aftalens indgåelse skal have oplysning om arrangørens navn. Der er således på dette punkt tale om en udvidelse af de oplysninger, som den rejsende skal have inden aftalens indgåelse. Det bemærkes dog, at kunden ved bekræftelsen af aftalen efter pkt. 12 i afsnit II i bilaget til pakkerejsebekendtgørelsen skal have oplysninger om arrangørens adresse samt navn og adresse på formidleren.

Der henvises til lovforslagets § 6, stk. 2, nr. 1.

2.3.3.4. Artikel 5, stk. 1, litra c

Det fremgår af direktivets artikel 5, stk. 1, litra c, at den rejsende skal have oplysninger om den samlede pris for pakkerejsen inklusive skatter, afgifter og alle eventuelle yderligere gebyrer og andre omkostninger eller, hvis disse omkostninger ikke med rimelighed kan beregnes inden aftalens indgåelse, en angivelse af, hvilken type yderligere omkostninger den rejsende derudover eventuelt vil skulle betale.

Med lovforslaget foreslås det i overensstemmelse hermed, at den rejsende skal have oplysninger om den samlede pris for pakkerejsen inklusive skatter, afgifter og alle yderligere gebyrer og omkostninger, eller eventuelt hvilke typer yderligere omkostninger den rejsende typisk vil skulle betale.

Kravet om, at den rejsende eventuelt skal have oplysninger om, hvilke typer yderligere omkostninger den pågældende typisk vil skulle betale, er således relevant i de tilfælde, hvor det ikke er muligt på forhånd at angive eller beregne alle gebyrer og andre omkostninger.

Ved pakkerejser etableret i overensstemmelse med lovforslagets § 3, stk. 1, nr. 2, litra e, er det tilstrækkeligt til opfyldelse af bestemmelsen, at rejsearrangøren angiver den samlede pris for de rejseudgifter, som rejsearrangøren sælger, jf. også lovforslagets § 7, stk. 2.

De oplysninger, som den rejsende skal have i medfør af den foreslåede bestemmelse, svarer til de oplysninger, som fremgår af pkt. 2.1 og 2.2 i afsnit I i bilaget til pakkerejsebekendtgørelsen, idet det dog er prisen for den helt konkrete pakkerejse, der skal meddeles den rejsende. Prisen kan

dermed ikke baseres på indkvartering i dobbeltværelser, som det er tilfældet i dag.

Der henvises til lovforslagets § 6, stk. 2, nr. 2.

2.3.3.5. Artikel 5, stk. 1, litra d

Det fremgår af direktivets artikel 5, stk. 1, litra d, at den rejsende skal have oplysninger om ordninger om betaling, herunder ethvert beløb eller enhver procentdel af prisen, der skal betales som depositum, og tidsplanen for betaling af restbeløbet, eller økonomiske garantier, som skal betales eller stilles af den rejsende.

Med lovforslaget foreslås det, at den rejsende skal have oplysninger om betalingsvilkårene for rejsen.

Ved betalingsvilkår forstås i overensstemmelse med direktivet f.eks. oplysninger om størrelsen af et eventuelt depositum, tidsplan for betaling af restbeløbet eller økonomiske garantier, der skal betales eller stilles af den rejsende.

Det foreslåede svarer i det væsentlige til de oplysninger, som skal gives i dag, jf. pkt. 2.3 i afsnit I i bilaget til pakkerejsebekendtgørelsen.

Der henvises til lovforslagets § 6, stk. 2, nr. 3.

2.3.3.6. Artikel 5, stk. 1, litra e

Det fremgår af direktivets artikel 5, stk. 1, litra e, at den rejsende skal have oplysninger om det mindste antal personer, der kræves, for at pakkerejsen gennemføres, og den frist, der er omhandlet i direktivets artikel 12, stk. 3, litra a, inden pakkerejsens begyndelse for at opsigte aftalen, hvis dette antal ikke er nået.

Med lovforslaget foreslås det i overensstemmelse hermed, at den rejsende skal have oplysninger om det mindste antal personer der kræves, for at pakkerejsen gennemføres, samt den frist som efter § 20, stk. 1, gælder for rejsearrangørens opsigelse af pakkerejsen, hvis minimumantallet ikke er nået.

De foreslåede oplysninger svarer i det væsentlige til de oplysninger, som skal gives i dag, jf. pkt. 9 i afsnit I i bilaget til pakkerejsebekendtgørelsen.

Der henvises til lovforslagets § 6, stk. 2, nr. 4.

2.3.3.7. Artikel 5, stk. 1, litra f

Det fremgår af direktivets artikel 5, stk. 1, litra f, at den rejsende skal have generelle oplysninger om pas- og visumkrav, herunder om, hvor lang tid det omtrent tager at opnå visum, samt oplysninger om sundhedsmæssige formaliteter i destinationslandet.

Det fremgår af præambelbetragtning 28, at oplysninger om, hvor lang tid det omtrent tager at opnå visum, kan stilles til rådighed i form af en henvisning til officielle oplysninger i destinationslandet.

Med lovforslaget foreslås det på den baggrund, at den rejsende skal have generelle oplysninger om pas- eller visumkrav og oplysninger om sundhedsmæssige formaliteter i destinationslandet.

De generelle oplysninger om pas- eller visumkrav omfatter i overensstemmelse med direktivet bl.a. oplysninger om den forventelige tid det tager at opnå visum. Sådanne oplysninger kan i medfør af præambelbetragtning 28 stilles til rådighed i form af en henvisning til officielle oplysninger i destinationslandet, f.eks. på en hjemmeside.

Oplysninger om sundhedsmæssige formaliteter i destinationslandet kan f.eks. være oplysninger om vaccinationer, som kræves for at kunne rejse ind i destinationslandet, eller om at den rejsende ikke må have haft en bestemt sygdom inden for en given periode for at kunne rejse ind i destinationslandet.

De oplysninger, som den rejsende skal have i medfør af det foreslåede, svarer til de oplysninger, som skal gives i dag, jf. pakkerejselovens § 6, stk. 1, og pakkerejsebekendtgørelsens § 4, stk. 1, nr. 1 og 2.

Der henvises til lovforslagets § 6, stk. 2, nr. 5.

2.3.3.8. Artikel 5, stk. 1, litra g

Det fremgår af direktivets artikel 5, stk. 1, litra g, at den rejsende skal have oplysninger om, at den rejsende kan opsige aftalen når som helst inden pakkerejsens begyndelse mod betaling af et passende opsigelsesgebyr eller, hvor relevant, de af rejsearrangøren i overensstemmelse med artikel 12, stk. 1, krævede standardiserede opsigelsesgebyrer.

Med lovforslaget foreslås det på den baggrund, at den rejsende skal have oplysninger om den pågældendes afbestillingsret efter det foreslåede § 15, stk. 1. Henvisningen til § 15, stk. 1, indebærer, at den rejsende, hvis der er fastsat standardiserede opsigelsesgebyrer, skal have information om disse, inden aftalen indgås.

De oplysninger, som den rejsende skal have i medfør af det foreslåede, svarer til de oplysninger, som skal gives i dag, jf. pakkerejselovens § 10, stk. 1, samt pkt. 8 i afsnit I i bilaget til pakkerejsebekendtgørelsen.

Der henvises til lovforslagets § 6, stk. 2, nr. 6.

2.3.3.9. Artikel 5, stk. 1, litra h

Det fremgår af artikel 5, stk. 1, litra h, at den rejsende skal have oplysninger om tegning af en fakultativ eller obligatorisk forsikring, der dækker den rejsendes udgifter ved opsigelsen af kontrakten, eller udgifterne til bistand, herunder hjemtransport, i tilfælde af ulykke, sygdom eller død.

Med lovforslaget foreslås det på denne baggrund, at den rejsende skal have oplysninger om muligheden for eller forpligtelsen til tegning af en forsikring, der dækker den rejsendes udgifter ved opsigelsen af aftalen eller udgifterne til hjemtransport mv. i tilfælde af ulykke, sygdom eller død.

Det foreslåede svarer for så vidt angår oplysninger om muligheden for at tegne forsikring i det væsentlige til de oplysninger som skal gives i dag, jf. pakkerejselovens § 11, stk. 1, samt pkt. 8 i afsnit I i bilaget til pakkerejsebekendtgørelsen. Kravet om, at den rejsende skal have oplysning om forpligtelsen til at tegne forsikring er ny i forhold til den gældende retstilstand.

Der henvises til lovforslagets § 6, stk. 2, nr. 7.

2.3.3.10. Artikel 5, stk. 2

Det fremgår af direktivets artikel 5, stk. 2, at for så vidt angår pakkerejser som defineret i direktivets artikel 3, nr. 2, litra b, nr. v, sikrer rejsearrangøren og den erhvervsdrivende, til hvem oplysningerne er videregivet, at de hver især, inden den rejsende bliver bundet af en aftale eller et tilsvarende tilbud, giver oplysningerne i nærværende artikels stk. 1, første afsnit, litra a)-h), i det omfang de er relevante for de respektive rejseydelser, som de tilbyder. Rejsearrangøren giver også samtidig standardoplysningerne via skemaet i bilag I, del C.

Bestemmelsen omhandler oplysningsforpligtelsen ved de såkaldte click through-køb af pakkerejser. Disse er beskrevet nærmere ovenfor pkt. 2.2.3.1.

Med lovforslaget foreslås det i overensstemmelse med direktivet, at en rejsearrangør der videregiver oplysninger i overensstemmelse med § 3, stk. 1, nr. 2, litra e, og den erhvervsdrivende, som har fået overført oplysninger, inden der indgås en aftale, skal give den rejsende de i § 6, stk. 1 og 2, nævnte oplysninger, i det omfang oplysningerne er relevante for deres respektive rejseydelser. Rejsearrangøren skal samtidig give standardoplysningerne via skemaet i bilag 1, del C.

Bestemmelsen indebærer, at rejsearrangøren og den erhvervsdrivende, som har fået overført oplysninger i tilfælde omfattet af det foreslåede § 3, stk. 1, nr. 2, litra e, hver især skal give den rejsende de oplysninger, som er relevante i forhold til deres rejseydelse. Hvis der f.eks. indgås aftale om køb af overnatninger på et hotel hos rejsearrangøren, og der efterfølgende indgås aftale med en anden erhvervsdrivende om køb af transport til destinationen på en måde, som er omfattet af § 3, stk. 1, nr. 2, litra e, skal rejsearrangøren således kun give de oplysninger, der relaterer sig til hotelovernatningerne, og den erhvervsdrivende kun de oplysninger, der relaterer sig til transporten.

Rejsearrangøren skal samtidig med, at den rejsende gives de ovennævnte oplysninger, give den rejsende standardoplysninger via skemaet i lovens bilag 1, del C. I praksis vil det betyde, at standardoplysningerne skal gives inden aftalen med rejsearrangøren indgås, uanset om den rejsende rent faktisk senere indgår en aftale med den anden erhvervsdrivende inden for 24 timer, og således uanset om der rent faktisk opstår en pakkerejse.

Den type pakkerejse, som bestemmelsen omhandler, er ny i forhold til pakkerejseloven, og der findes således ikke i den gældende pakkerejselov en tilsvarende oplysningsforpligtelse.

Der henvises til lovforslagets § 7, stk. 2.

2.3.3.11. Artikel 5, stk. 3

Det fremgår af direktivets artikel 5, stk. 3, at de oplysninger, der er omhandlet i artikel 5, stk. 1 og 2, skal angives klart, forståeligt og tydeligt. Endvidere skal oplysningerne være let læselige, når de gives skriftligt.

Efter Justitsministeriets opfattelse må der i kravet om, at oplysninger skal angives klart, forståeligt og tydeligt, ligge at oplysningerne, når de gives skriftligt, skal være let læselige.

Med lovforslaget foreslås det på den baggrund, at de oplysninger som skal meddeles i medfør af bl.a. § 6, § 7, stk. 2, og § 8, stk. 1, skal gives på en klar, forståelig og tydelig måde.

Der henvises til lovforslagets § 13.

2.3.3.12. Artikel 6, stk. 1

Det fremgår af direktivets artikel 6, stk. 1, at de oplysninger, der gives til den rejsende i henhold til direktivets artikel 5, stk. 1, første afsnit, litra a, c, d, e og g, udgør en integreret del af aftalen om pakkerejsen og ikke må ændres, medmindre de kontraherende parter udtrykkeligt aftaler det. Inden indgåelsen af aftalen om en pakkerejse meddeler rejsearrangøren og i givet fald formidleren klart, forståeligt og tydeligt den rejsende alle ændringer af de oplysninger, der gives forud for indgåelse af aftalen om en pakkerejse.

Med lovforslaget foreslås det i overensstemmelse hermed, at de oplysninger, som den rejsende modtager i medfør af lovforslaget § 6, stk. 1 og stk. 2, nr. 2-4 og nr. 6, anses som en integreret del af aftalen om køb af pakkerejsen, medmindre ændringer er meddelt den rejsende af rejsearrangøren eller formidleren, hvis aftalen indgås med en sådan, inden aftalen indgås. Det foreslås endvidere, at de nævnte oplysninger efter aftalens indgåelse kun kan ændres, hvis parterne udtrykkeligt aftaler det.

De nævnte oplysninger anses som en del af aftalen, uanset om de er givet af rejsearrangøren, en formidler eller den erhvervsdrivende, der har fået overført oplysninger i medfør af det foreslåede § 3, stk. 1, nr. 2, litra e, jf. lovforslagets § 7, stk. 1 og 2.

Som det fremgår af pkt. 2.3.2 ovenfor, anses oplysninger i en brochure, annonce eller andet markedsføringsmateriale efter gældende ret som en del af aftalen om køb af pakkerejsen, medmindre ændringer er meddelt kunden inden aftalens indgåelse, jf. pakkerejselovens § 5, stk. 2. Dermed svarer den foreslåede bestemmelse i det væsentlige til den gældende retstilstand. Efter den foreslåede bestemmelse er det dog ikke kun oplysninger i brochurer mv. der anses som en del af aftalen, men alle oplysninger som den rejsende har modtaget efter lovens § 6, stk. 1 og stk. 2, litra b, c, d og f, uanset på hvilken måde, den rejsende har modtaget dem.

De oplysninger, som efter det foreslåede anses som en del af aftalen, angår rejseydelsernes væsentligste kendetegn, den samlede pris for pakkerejsen, betalingsvilkårene for rejsen, det mindste antal personer der kræves, for at pakkerejsen gennemføres, og oplysninger om den rejsendes afbestillingsret efter § 15, stk. 1.

Det foreslås ud over ovenstående, at oplysninger om ændringer i medfør af den foreslåede bestemmelse skal meddeles den rejsende på en klar, forståelig og tydelig måde.

Der henvises til lovforslagets § 8, stk. 1, samt § 13.

2.3.3.13. Artikel 6, stk. 2

Det fremgår af direktivets artikel 6, stk. 2, at hvis rejsearrangøren og i givet fald formidleren ikke har opfyldt oplysningskravene i forhold til yderligere gebyrer og andre omkostninger som omhandlet i direktivets artikel 5, stk. 1, første afsnit, litra c, forud for indgåelsen af aftalen om en pakkerejse, skal den rejsende ikke betale disse gebyrer eller andre omkostninger.

Med lovforslaget foreslås det i overensstemmelse hermed, at hvis den rejsende ikke har modtaget oplysningerne om yderligere gebyrer og omkostninger, jf. det foreslåede § 6, stk. 2, nr. 2, inden aftalen om pakkerejsen indgås, skal den rejsende ikke betale disse gebyrer eller yderligere omkostninger.

Der er ikke i den gældende pakkerejselov regler svarende til den foreslåede.

Der henvises til lovforslagets § 8, stk. 2.

2.4. Indholdet af aftaler om pakkerejser mv.

2.4.1. Direktivets artikel 7 og 8

2.4.1.1. Direktivets artikel 7 indeholder for det første bestemmelser om formen på aftaler om pakkerejser. Den rejsendes rettigheder i forhold til f.eks. at få aftalen udleveret på papir afhænger således af, hvor aftalen indgås.

Derudover følger det af artikel 7, at aftalen eller bekræftelsen af aftalen skal indeholde alle de oplysninger, som er givet til den rejsende i medfør af direktivets artikel 5, stk. 1, 1. afsnit, inden aftalens indgåelse. Om disse oplysninger henvises til pkt. 2.3 ovenfor.

Endvidere angiver bestemmelsen en række oplysninger, som skal fremgå af aftalen om en pakkerejse eller bekræftelsen af denne. Det drejer sig bl.a. om oplysninger om rejsearrangørens forpligtelser over for den rejsende (litra b), den enhed, der er ansvarlig for beskyttelse mod konkurs eller insolvens (litra c), den rejsendes reklamationspligt (litra e) og den rejsendes ret til at overdrage rejsen til en anden rejsende (litra h).

Herudover følger det af bestemmelsen, at en erhvervsdrivende, som har fået overført oplysninger i medfør af direktivets artikel 3, nr. 2, litra b, nr. 5, har pligt til at oplyse rejsearrangøren om indgåelsen af den aftale, der fører til oprettelsen af en pakkerejse. Den erhvervsdrivende skal i medfør af bestemmelsen give rejsearrangøren de oplysninger, der er nødvendige, for at rejsearrangøren kan opfylde sine forpligtelser. Det følger endvidere af bestemmelsen, at rejsearrangøren skal give den rejsende oplysningerne i bestemmelsens stk. 2, litra a-h, så snart rejsearrangøren er blevet oplyst om oprettelsen af pakkerejsen.

Endelig fremgår det af bestemmelsen, at rejsearrangøren i god tid inden pakkerejsens begyndelse giver den rejsende de nødvendige kvitteringer, værdikuponer og billetter samt en række øvrige oplysninger.

2.4.1.2. Det fremgår af direktivets artikel 8, at bevisbyrden for, at de krav, der følger af direktivets kapitel III, er opfyldt, påhviler den erhvervsdrivende. Det drejer sig således om de oplysninger, som den rejsende skal have før, i forbindelse med og efter aftalens indgåelse.

2.4.2. *Gældende ret*

Det fremgår af pakkerejselovens § 6, stk. 1, 2. pkt., at arrangøren skal bekræfte aftalevilkårene skriftligt eller på anden egnet måde. Ifølge bemærkningerne til bestemmelsen kan en anden egnet måde f.eks. være via edb, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9282. Det fremgår endvidere af bemærkningerne, at det er tilstrækkeligt til bekræftelse af aftalen, hvis arrangøren udleverer et deltagerbevis, hvori der er henvist til skriftlige oplysninger i en brochure, som kunden tidligere har fået et eksemplar af. Ifølge § 6, stk. 2, kan det ovenstående dog fraviges i nødvendigt omfang, hvis aftalen indgås kort før pakkerejsens begyndelse.

Det følger af pakkerejselovens § 7, at kunden inden pakkerejsen påbegyndes skriftligt af arrangøren eller på anden egnet måde skal have oplysning om praktiske forhold vedrørende pakkerejsens gennemførelse.

Det følger af pakkerejsebekendtgørelsens § 5, at kunden ved bekræftelsen af aftalen altid skal gives de oplysninger, som er angivet i afsnit II i bilaget til bekendtgørelsen.

De oplysninger, som er indeholdt i afsnit II i bilaget til bekendtgørelsen, omhandler arrangørens adresse samt navn og adresse på formidleren, et eventuelt forsikringsselskab for en af kunden tegnet sygdomsafbestillingsforsikring, særlige ønsker vedrørende pakkerejsen, som kunden har fremsat, og som arrangøren eller formidleren har givet tilsagn om at opfylde samt kundens reklamationspligt i medfør af pakkerejselovens § 15, stk. 3, og §§ 26-27.

Endelig følger det af bekendtgørelsens § 7, at kunden inden pakkerejsens påbegyndelse skal have visse oplysninger om pakkerejsens praktiske gennemførelse. Det drejer sig f.eks. om oplysninger om mødetidspunkt og mødested for ud- og hjemrejse, kabine eller køje på skib eller sove- eller liggevognskupe i tog, eventuelle lokale repræsentanter samt muligheden for at tegne en rejseforsikring. Afgivelse af disse oplysninger kan efter

bestemmelsen ske ved henvisning til en brochure, som kunden har modtaget eksemplar af.

2.4.3. *Justitsministeriets overvejelser og lovforslagets udformning*

2.4.3.1. *Artikel 7, stk. 1*

2.4.3.1.1. Det fremgår af direktivets artikel 7, stk. 1, 1. afsnit, at aftaler om pakkerejser skal være affattet i et almindeligt og forståeligt sprog, og, når aftalerne er skriftlige, at de er let læselige. Ved indgåelsen af aftalen om en pakkerejse eller uden unødigt forsinkelse derefter skal rejsearrangøren eller formidleren give den rejsende en kopi eller bekræftelse af aftalen på et varigt medium. Den rejsende har ret til at anmode om en kopi på papir, hvis aftalen om pakkerejsen er indgået i parternes samtidige fysiske tilstedeværelse.

Efter Justitsministeriets opfattelse må den rejsendes ret til at anmode om en kopi på papir, i de tilfælde, hvor aftalen er indgået i parternes samtidige fysiske tilstedeværelse, forstås som en ret til efter anmodning at få udleveret en kopi på papir.

I den engelske sprogversion af direktivet anvendes udtrykket ”*without undue delay*”, som i den danske sprogversion er oversat til hurtigst muligt og snarest muligt. ”Without undue delay” er i forbrugerrettighedsdirektivet (direktiv 2011/83/EU om forbrugerrettigheder) oversat til ”uden unødigt forsinkelse”, og denne terminologi er også anvendt i forbrugeraftaleloven, som gennemfører forbrugerrettighedsdirektivet. Justitsministeriet finder det på denne baggrund mest hensigtsmæssigt at anvende samme terminologi som i forbrugeraftaleloven, og i lovforslaget vil terminologien ”uden unødigt forsinkelse” derfor blive anvendt, hvor der i direktivet er anført ”hurtigst muligt” eller ”snarest muligt”. Vurderingen af, hvor lang tid ”uden unødigt forsinkelse” er, beror på en konkret vurdering i det enkelte tilfælde.

Med lovforslaget foreslås det i overensstemmelse hermed, at rejsearrangøren eller formidleren ved indgåelsen af en aftale om en pakkerejse eller uden unødigt forsinkelse derefter skal give den rejsende en kopi eller bekræftelse af aftalen på et varigt medium. Det foreslås endvidere, at hvis aftalen er indgået i parternes samtidige fysiske tilstedeværelse, har den rejsende krav på en kopi eller bekræftelse på aftalen på papir.

Det foreslås endvidere, at aftaler om pakkerejser skal være affattet i et almindeligt og forståeligt sprog. Dette indbefatter i overensstemmelse med direktivet også, at en aftale, som foreligger skriftligt, skal være let læselig.

Der henvises til lovforslagets § 9, stk. 1 og 2.

2.4.3.1.2. Det fremgår af direktivets artikel 7, stk. 1, 2. afsnit, at for så vidt angår aftaler indgået uden for fast forretningssted som defineret i artikel 2, nr. 8, i direktiv 2011/83/EU, skal en kopi eller bekræftelsen af aftalen om pakkerejsen gives til den rejsende på papir eller, hvis den rejsende samtykker, på et andet varigt medium.

Direktiv 2011/83/EU af 25. oktober 2011 om forbrugerrettigheder mv. (Forbrugerrettighedsdirektivet) er gennemført i dansk ret ved lov nr. 1457 af 17. december 2013 om forbrugeraftaler. Forbrugerrettighedsdirektivets artikel 2, nr. 8, er gennemført ved lovens § 3, nr. 2, om aftaler indgået uden for den erhvervsdrivendes forretningssted.

Med lovforslaget foreslås det i overensstemmelse hermed, at hvis en aftale om en pakkerejse er indgået uden for et fast forretningssted, jf. forbruger-aftalelovens § 3, nr. 2, skal den rejsende gives en kopi eller bekræftelse af aftalen på papir. Hvis den rejsende samtykker hertil, kan kopien eller bekræftelsen gives på et andet varigt medium.

Der henvises til lovforslagets § 9, stk. 3.

2.4.3.1.3. Det er ikke efter direktivet et krav, at en aftale om en pakkerejse indgås skriftligt, herunder at aftalen foreligger skriftligt på et varigt medium. Det er dog et krav, at den rejsende modtager en bekræftelse på aftalen på et varigt medium, eller efter omstændighederne en kopi på papir, ved indgåelsen af aftalen eller hurtigst muligt derefter. En aftale om en pakkerejse kan således, som det også er tilfældet i dag, indgås mundtligt. Det er dog en ændring i forhold til den gældende pakkerejselovs § 6, stk. 1, at den rejsende skal modtage en kopi eller bekræftelse af aftalen på et varigt medium uden unødigt forsinkelse, idet arrangøren efter den gældende pakkerejselov skal bekræfte aftalevilkårene skriftligt eller på anden egnet måde, hvilket ikke nødvendigvis er på et varigt medium.

I modsætning til, hvad der gælder i dag, giver direktivet ikke mulighed for, at oplysningsforpligtelserne kan fraviges, hvis aftalen indgås kort før pak-

kerejsens påbegyndelse. Da direktivet er et totalharmoniseringsdirektiv, foreslås en sådan undtagelse heller ikke i lovforslaget.

2.4.3.2. Artikel 7, stk. 2

2.4.3.2.1. Det fremgår af direktivets artikel 7, stk. 2, 1. pkt., at aftalen om pakkerejsen eller bekræftelsen af aftalen skal angive det fulde indhold af aftalen og omfatte alle de oplysninger, der er nævnt i artikel 5, stk. 1, første afsnit, litra a-h, samt en række yderligere oplysninger, jf. nedenfor.

Med lovforslaget foreslås det i overensstemmelse hermed, at en aftale om en pakkerejse eller en bekræftelse heraf skal angive det fulde indhold af aftalen og omfatte alle de i § 6, stk. 1 og 2, nævnte oplysninger.

Det fremgår af bemærkningerne til pakkerejselovens § 8, at det følger af det gældende pakkerejsedirektiv, at aftalen om pakkerejsen skal indeholde en række oplysninger, som følger af de bestemmelser, som findes i bilaget til direktivet. Det anføres i den forbindelse, at der ikke er noget til hinder for, at kravene til aftalens indhold opfyldes ved, at der i aftalen henvises udtrykkeligt til en brochure, hvor oplysningerne findes. I overensstemmelse hermed er det fastsat i pakkerejsebekendtgørelsens § 6, at afgivelse af oplysninger efter bekendtgørelsens §§ 3 og 4 og bilaget til bekendtgørelsen kan ske ved henvisning til angivelserne herom i en brochure, som kunden har modtaget et eksemplar af.

Den foreslåede bestemmelse indebærer dermed en ændring i forhold til gældende ret, idet det ikke længere vil være tilstrækkeligt at henvide til en brochure eller andet lignende markedsføringsmateriale i aftalen.

Der henvises til lovforslagets § 10, stk. 1.

2.4.3.2.2. Det fremgår af direktivets artikel 7, stk. 2, litra a, at aftalen eller bekræftelsen skal indeholde oplysninger om den rejsendes særlige krav, som rejsearrangøren har accepteret at opfylde.

Med lovforslaget foreslås det i overensstemmelse hermed, at aftalen skal indeholde oplysninger om særlige krav, som rejsearrangøren har accepteret at opfylde.

Oplysningskravet svarer indholdsmæssigt til det, som i dag følger af pkt. 13 i afsnit II i bilaget til pakkerejsebekendtgørelsen.

Der henvises til lovforslagets § 10, stk. 2, nr. 1.

2.4.3.2.3. Det fremgår af direktivets artikel 7, stk. 2, litra b, at aftalen eller bekræftelsen skal indeholde oplysninger om, at rejsearrangøren er ansvarlig for levering af alle de rejseudgifter, der er inkluderet i aftalen i overensstemmelse med artikel 13, og forpligtet til at yde den rejsende bistand, jf. artikel 16, hvis den pågældende er i vanskeligheder.

Med lovforslaget foreslås det i overensstemmelse hermed, at aftalen skal indeholde oplysninger om, at rejsearrangøren er ansvarlig for levering af alle de rejseudgifter, der er inkluderet i aftalen i overensstemmelse med den foreslåede § 21, og forpligtet til at yde den rejsende bistand, jf. den foreslåede § 32, hvis den rejsende er i vanskeligheder.

En tilsvarende oplysningsforpligtelse følger ikke af den gældende pakke-rejselov eller pakkerejsebekendtgørelsen, og lovforslaget er dermed udtryk for en ændring af den gældende retstilstand.

Der henvises til lovforslagets § 10, stk. 2, nr. 2.

2.4.3.2.4. Det fremgår af direktivets artikel 7, stk. 2, litra c, at aftalen eller bekræftelsen skal indeholde oplysninger om navnet på den enhed, der er ansvarlig for beskyttelse mod konkurs eller insolvens, og dets kontaktoplysninger, herunder dets fysiske adresse, og, hvis relevant, navnet på den kompetente myndighed, som den pågældende medlemsstat har udpeget til formålet, og dens kontaktoplysninger.

Det foreslås, at aftalen skal indeholde kontaktoplysninger på Rejsegarantifonden eller en anden enhed, hvor der er stillet garanti for refusion af den rejsendes betalinger.

Da det er Rejsegarantifonden, der i Danmark er den ansvarlige enhed for beskyttelse mod konkurs og insolvens hos rejsearrangører, skal aftalen indeholde kontaktoplysninger på denne enhed. Ved kontaktoplysninger forstås i overensstemmelse med direktivet bl.a. Rejsegarantifondens fysiske adresse. Hvis der i en anden medlemsstat er stillet garanti, som anerkendes efter reglerne herom i rejsegarantifondsloven, skal kontaktoplysningerne på denne enhed oplyses.

En tilsvarende oplysningsforpligtelse følger ikke af den gældende pakkerjese lov eller pakkerjesebekendtgørelsen, og lovforslaget ændrer på dette punkt den gældende retstilstand.

Der henvises til lovforslagets § 10, stk. 2, nr. 3.

2.4.3.2.5. Det fremgår af direktivets artikel 7, stk. 2, litra d, at aftalen eller bekræftelsen skal indeholde navn, adresse, telefonnummer, e-mailadresse og i givet fald faxnummer for rejsearrangørens lokale repræsentant, et kontaktpunkt eller en anden tjeneste, der giver den rejsende mulighed for hurtigt at kontakte rejsearrangøren og kommunikere effektivt med denne, for at anmode om hjælp i tilfælde af, at den rejsende er i vanskeligheder, eller for at indgive klage over en eventuel mangel, som konstateres under leveringen af pakkerjese.

Med lovforslaget foreslås det på den baggrund, at aftalen eller bekræftelsen skal indeholde kontaktoplysninger på rejsearrangørens lokale repræsentant, et kontaktpunkt eller en anden tjeneste, der giver den rejsende mulighed for hurtigt at kontakte rejsearrangøren.

Med kontaktoplysninger forstås i overensstemmelse med direktivet navn, adresse, telefonnummer, e-mailadresse og faxnummer, hvis rejsearrangøren har et sådant.

Kontaktoplysningerne, kontaktpunktet eller den anden tjeneste, skal give den rejsende mulighed for hurtigt at kontakte rejsearrangøren, herunder for at anmode om hjælp i tilfælde af, at den rejsende er i vanskeligheder eller for at indgive en klage over en mangel, som konstateres under leveringen af pakkerjese. Bestemmelsen indebærer således, at rejsearrangøren skal stille en form for tjeneste til rådighed, som den rejsende kan kontakte rejsearrangøren på, f.eks. i tilfælde af vanskeligheder, som opstår i weekenden.

Oplysningsforpligtelsen svarer i det væsentlige til den, som følger af pakkerjesebekendtgørelsens § 7, stk. 1, nr. 3, og lovforslaget viderefører således den gældende retstilstand på dette punkt.

Der henvises til lovforslagets § 10, stk. 2, nr. 4.

2.4.3.2.6. Det fremgår af direktivets artikel 7, stk. 2, litra e, at aftalen eller bekræftelsen skal indeholde oplysninger om, at den rejsende er forpligtet

til at meddele en eventuel mangel, som vedkommende konstaterer under leveringen af pakkerejsen, jf. direktivets artikel 13, stk. 2.

Med lovforslaget foreslås det i overensstemmelse hermed, at aftalen eller bekræftelsen skal indeholde oplysninger om, at den rejsende er forpligtet til at meddele en eventuel mangel, som vedkommende konstaterer under leveringen af pakkerejse, jf. den foreslåede § 22.

Oplysningsforpligtelsen svarer i det væsentlige til den, som følger af pkt. 14 i afsnit II i bilaget til pakkerejsebekendtgørelsen, og lovforslaget viderefører således den gældende retstilstand på dette punkt.

Der henvises til lovforslagets § 10, stk. 2, nr. 5.

2.4.3.2.7. Det fremgår af direktivets artikel 7, stk. 2, litra f, at aftalen eller bekræftelsen, når mindreårige uden ledsagelse af en forælder eller en anden bemyndiget person rejser på grundlag af en aftale om en pakkerejse, der omfatter indkvartering, skal indeholde oplysninger, som muliggør direkte kontakt med den mindreårige eller den person, der er ansvarlig for den mindreårige på den mindreåriges opholdssted.

Med lovforslaget foreslås det i overensstemmelse hermed, at aftalen eller bekræftelsen skal indeholde oplysninger, som muliggør direkte kontakt med en mindreårig eller en person, der er ansvarlig for denne, hvis den mindreårige rejser uden ledsagelse af en forælder eller en anden bemyndiget person, og pakkerejsen omfatter indkvartering.

Oplysningsforpligtelsen svarer i det væsentlige til den, som følger af pakkerejsebekendtgørelsens § 7, stk. 1, nr. 4, og lovforslaget viderefører således den gældende retstilstand på dette punkt.

Der henvises til lovforslagets § 10, stk. 2, nr. 7.

2.4.3.2.8. Det fremgår af direktivets artikel 7, stk. 2, litra g, at aftalen eller bekræftelsen skal indeholde oplysninger om tilgængelige interne klagebehandlingsprocedurer og om alternative tvistbilæggelsesmekanismer i henhold til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2013/11/EU og, når det er relevant, den alternative tvistbilæggelsesenhed, som den erhvervsdrivende er omfattet af, og om platformen for onlinetvistbilæggelse i henhold til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 524/2013.

Direktiv nr. 2013/11/EU om alternativ tvistbilæggelse i forbindelse med tvister på forbrugerområdet mv. er gennemført i dansk ret ved lov nr. 524 af 29. april 2015 om alternativ tvistløsning i forbindelse med forbrugerklager (forbrugerklageloven). Det fremgår af lovens § 3, nr. 7, at der ved onlineplatformen forstås den europæiske platform for online tvistløsning, som er reguleret i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 524/2013 af 21. maj 2013 om onlinetvistbilæggelse i forbindelse med tvister på forbrugerområdet.

Med lovforslaget foreslås det på den baggrund, at aftalen eller bekræftelsen skal indeholde oplysninger om eventuelle interne klagemuligheder hos rejsearrangøren.

Det foreslås endvidere, at aftalen eller bekræftelsen skal indeholde oplysninger om alternativ tvistløsning i forbindelse med forbrugerklager i medfør af forbrugerklageloven, om et eventuelt godkendt privat tvistløsningsorgan, som den erhvervsdrivende er omfattet af, og om onlineplatformen, jf. forbrugerklagelovens § 3.

En tilsvarende oplysningsforpligtelse følger ikke af den gældende pakke-rejselov eller pakkerejsebekendtgørelsen, og lovforslaget ændrer på dette punkt den gældende retstilstand.

Der henvises til lovforslagets § 10, stk. 2, nr. 8 og 9.

2.4.3.2.9. Det fremgår af direktivets artikel 7, stk. 2, litra h, at aftalen eller bekræftelsen skal indeholde oplysninger om den rejsendes ret til at overdrage aftalen til en anden rejsende i overensstemmelse med artikel 9.

Med lovforslaget foreslås det i overensstemmelse hermed, at aftalen eller bekræftelsen skal indeholde oplysninger om den rejsendes ret til at overdrage aftalen til en anden rejsende i medfør af § 16.

Efter pakkerejsebekendtgørelsens § 3, skal arrangøren, inden der indgås en aftale, bl.a. gøre kunden bekendt med reglen i pakkerejselovens § 12 om kundens ret til at overdrage rejsen til en anden. Den foreslåede bestemmelse stemmer således overens hermed, idet rejsearrangøren dog efter lovforslaget først er forpligtet til at give den rejsende oplysninger om retten til at overdrage rejsen til en anden, når aftalen er indgået.

Der henvises til lovforslagets § 10, stk. 2, nr. 6.

2.4.3.3. Artikel 7, stk. 3

Det fremgår af direktivets artikel 7, stk. 3, at for så vidt angår pakkerejser som defineret i artikel 3, nr. 2, litra b, nr. v, oplyser den erhvervsdrivende, til hvem oplysningerne er videregivet, rejsearrangøren om indgåelsen af den aftale, der fører til oprettelse af en pakkerejse. Den erhvervsdrivende giver rejsearrangøren de oplysninger, der er nødvendige, så denne kan opfylde sine forpligtelser som rejsearrangør.

Det fremgår endvidere, at så snart rejsearrangøren er blevet oplyst om, at pakkerejsen er oprettet, giver rejsearrangøren den rejsende de oplysninger, der er omhandlet i stk. 2, litra a-h, på et varigt medium.

Med lovforslaget foreslås det i overensstemmelse hermed, at en erhvervsdrivende, som indgår en aftale med en rejsende, der fører til etableringen af en pakkerejse i medfør af § 3, stk. 1, nr. 2, litra e, skal oplyse rejsearrangøren om indgåelsen af aftalen. Den erhvervsdrivende skal give rejsearrangøren de oplysninger, der er nødvendige for, at rejsearrangøren kan opfylde sine forpligtelser.

Det foreslås endvidere, at hvis en pakkerejse etableres i medfør af det foreslåede § 3, stk. 1, nr. 2, litra e, skal rejsearrangøren give den rejsende de oplysninger, som er anført i det foreslåede § 10, stk. 2, på et varigt medium, så snart rejsearrangøren på baggrund af ovenstående oplysningsforpligtelse er blevet oplyst om, at den aftale, der medfører etableringen af pakkerejsen, er blevet indgået.

Den type pakkerejser, som bestemmelsen omhandler, er ny i forhold til pakkerejseloven, og der findes således ikke i den gældende pakkerejselov en tilsvarende oplysningsforpligtelse.

Der henvises til lovforslagets § 10, stk. 3, og § 11.

2.4.3.4. Artikel 7, stk. 4

Det fremgår af direktivets artikel 7, stk. 4, at de i bestemmelsens stk. 2 og 3 omhandlede oplysninger skal angives klart, forståeligt og tydeligt.

Det drejer sig dermed om de oplysninger om bl.a. rejsearrangørens ansvar og den rejsende forpligtelse til at meddele mangler, som er gennemgået ovenfor under pkt. 2.4.3.2 og 2.4.3.3.

Med lovforslaget foreslås det på baggrund heraf, at de oplysninger som skal meddeles i medfør af bl.a. §§ 10 og 11, skal gives på en klar, forståelig og tydelig måde.

Der henvises til lovforslagets § 13.

2.4.3.5. Artikel 7, stk. 5

Det fremgår af direktivets artikel 7, stk. 5, at rejsearrangøren i god tid inden pakkerejsens begyndelse skal give den rejsende de nødvendige kvitteringer, værdikuponer og billetter, oplysninger om de planmæssige afrejsetidspunkter og i givet fald fristen for indtjekning samt de planmæssige tidspunkter for midlertidige ophold undervejs, transportforbindelser og ankomst.

Med lovforslaget foreslås det i overensstemmelse hermed, at rejsearrangøren i god tid inden pakkerejsens begyndelse skal give den rejsende de nødvendige kvitteringer, værdikuponer og billetter, oplysninger om de planmæssige afrejsetidspunkter og i givet fald fristen for indtjekning samt de planmæssige tidspunkter for midlertidige ophold undervejs, transportforbindelser og ankomst.

Hvis en pakkerejse f.eks. består af overnatning på et hotel og entré til en operaforestilling som en anden turistydelse, skal billetterne til operaforestillingen således gives til den rejsende i god tid inden pakkerejsens begyndelse.

Den foreslåede bestemmelse indeholder i overensstemmelse med direktivet ikke nogen angivelse af, hvor lang tid ”god tid inden” er, og dette må derfor bero på en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde. Er det nemt for rejsearrangøren at sende f.eks. billetter over en e-mail, vil disse skulle sendes tidligere, end hvis det drejer sig om fysiske billetter til en forestilling i forbindelse med en pakkerejse, som købes kort tid før afrejse.

Den foreslåede bestemmelse svarer indholdsmæssigt til pakkerejsebekendtgørelsens § 7, stk. 1, nr. 1, idet kravet om, at rejsearrangøren skal give den rejsende kvitteringer mv., dog er nyt i forhold til den gældende retstilstand.

Der henvises til lovforslagets § 12.

2.4.3.6. Artikel 8

Det fremgår af direktivets artikel 8, at bevisbyrden for opfyldelse af de oplysningsforpligtelser, der følger af direktivets kapitel II, påhviler den erhvervsdrivende.

Med lovforslaget foreslås det i overensstemmelse hermed, at det påhviler den erhvervsdrivende at godtgøre, at oplysningsforpligtelserne i lovens kapitel 3 er opfyldt.

Den foreslåede bestemmelse indebærer, at tvivl om, hvorvidt oplysningsforpligtelserne i medfør af kapitlet er opfyldt, kommer den rejsende til gode.

Der er ikke en tilsvarende bestemmelse om bevisbyrdens placering i den gældende pakkerejselov, og forslaget indebærer dermed for en ændring af den gældende retstilstand.

Der henvises til lovforslagets § 14.

2.5. Ret til overdragelse af pakkerejsen

2.5.1. Direktivets artikel 9

Direktivets artikel 9 indebærer, at en rejsende har ret til at overdrage pakkerejsen til en anden person, som opfylder alle betingelser i aftalen om pakkerejsen.

Det følger endvidere af bestemmelsen, at overdrageren og den, som får overdraget pakkerejsen, hæfter solidarisk for manglende betalinger i forbindelse med pakkerejsen.

2.5.2. Gældende ret

Efter pakkerejselovens § 12 har kunden ret til at overdrage pakkerejsen til enhver, der opfylder alle nødvendige betingelser for at deltage i pakkerejsen, såfremt arrangøren eller formidleren underrettes om overdragelsen i rimelig tid inden pakkerejsens påbegyndelse. Hvis pakkerejsen overdrages, hæfter kunderne solidarisk for betaling af et eventuelt restbeløb og eventuelle overdragelsesomkostninger.

De betingelser, som den kunde, som rejsen overdrages til, skal opfylde, er f.eks. krav om visse fysiske kvalifikationer, alderskrav eller lignende, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9286.

Overdragelsesretten efter bestemmelsen er ikke ubetinget. En arrangør kan således i visse tilfælde godtgøre, at han f.eks. i aftalen med andre tjenesteydere er afskåret fra at ændre udstedte billetter, hotelreservationer mv. Det samme gælder, hvis det i medfør af anden lovgivning er udelukket at overdrage pakkerejsen, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9286.

Arrangøren kan efter bestemmelsen opkræve et ekspeditionsgebyr for overdragelsen. Arrangøren kan endvidere i aftalen fastsætte en rimelig frist for, hvornår arrangøren eller formidleren senest skal underrettes om, at kunden vil overdrage pakkerejsen.

2.5.3. Justitsministeriets overvejelser og lovforslagets udformning

2.5.3.1. Det fremgår af direktivets artikel 9, stk. 1, at en rejsende kan overdrage aftalen om en pakkerejse til en person, der opfylder alle betingelserne i aftalen, hvis den rejsende har givet rejsearrangøren rimeligt varsel på et varigt medium inden pakkerejsens begyndelse. Varsel givet senest syv dage inden pakkerejsens begyndelse skal under alle omstændigheder anses for rimeligt.

Det fremgår af præambelbetragtning 30, at den rejsende under visse betingelser bør have ret til at overdrage en aftale om en pakkerejse til en anden rejsende, og at rejsearrangøren i disse situationer bør kunne kræve sine udgifter betalt, f.eks. hvis en underleverandør opkræver et gebyr for at ændre navnet på den rejsende eller for at annullere en billet til befording og udstede en ny.

Det fremgår ikke af direktivet, at retten til at overdrage pakkerejsen til en anden rejsende skulle være undergivet undtagelser, f.eks. i tilfælde af, at rejsearrangøren i aftalen med andre tjenesteydere er afskåret fra at ændre udstedte billetter mv. Dette var heller ikke tilfældet i den delvist tilsvarende bestemmelse i det tidligere pakkerejsedirektivs artikel 4, stk. 3, som er gennemført ved pakkerejselovens § 12. Det blev imidlertid – med støtte i en erklæring fra Kommissionen – antaget, at der i formuleringen ”opfylder alle nødvendige betingelser” ligger en forudsætning om, at der rent faktisk også skal være mulighed for, at den, der får overdraget pakkerejsen, også i forhold til f.eks. transportøren eller andre underentreprenører har mulighed

for at overtage rejsen, jf. betænkning 1992/1240, s. 162. I formuleringen i det nye pakkerejsedirektivs artikel 9, stk. 1, er ”nødvendige” udgået, således at den rejsende skal opfylde ”alle betingelserne i aftalen”. Der er dog ikke indikationer i direktivet af, at der dermed er tilsigtet ændringer i hvilke betingelser den rejsende skal opfylde.

Justitsministeriet finder, at det på tilsvarende vis – og med støtte i præambelbetragtning 30 – må antages, at der i kravet om at den rejsende skal opfylde alle betingelser, ligger en forudsætning om, at den rejsendes ret til at overdrage rejsen ikke gælder ubetinget. Der vil således efter ministeriets opfattelse kunne være tilfælde, hvor rejsearrangøren ikke vil have mulighed for at imødekomme en anmodning om overdragelse af rejsen. Det er dog samtidig ministeriets opfattelse, at rejsearrangøren, hvor en ændring af navnet ikke er mulig, må være forpligtet til i videst muligt omfang at imødekomme anmodningen ved at annullere billetter og udstede nye, jf. det i præambelbetragtningen anførte. Dette vil således kunne indebære, at de rejsende bliver forpligtet til at betale en ny billet og kun få modregnet det, som måtte være muligt for rejsearrangøren at få refunderet fra den tjenesteyder, der skal levere rejseydelsen.

Med lovforslaget foreslås det på baggrund af det ovenstående, at den rejsende kan overdrage pakkerejsen til enhver, der opfylder alle betingelserne i aftalen, hvis den rejsende har underrettet arrangøren om overdragelsen i rimelig tid inden pakkerejsens begyndelse på et varigt medium. Er underretning givet senest syv dage inden pakkerejsens begyndelse, anses dette altid for rimeligt.

I overensstemmelse med det ovenfor anførte vil rejsearrangøren i særlige tilfælde kunne godtgøre, at det ikke er muligt efter aftalen med underleverandøren at ændre navnet på billetten mv., eller at annullere billetten og udstede en ny.

Der vil i aftalen om pakkerejsen kunne fastsættes en frist for, hvornår rejsearrangøren skal have underretning om overdragelsen. Denne frist kan dog ikke udløbe tidligere end syv dage før pakkerejsens begyndelse.

Der er således tale om en videreførelse af den gældende retstilstand på dette punkt, bortset fra, at det foreslås, at det direkte fremgår af loven, at varsel ikke kan kræves tidligere end syv dage før pakkerejsens begyndelse.

2.5.3.2. Det fremgår af direktivets artikel 9, stk. 2, at overdrageren af aftalen om en pakkerejse og den, til hvem den overdrages, hæfter solidarisk for betalingen af det udestående beløb og for eventuelle yderligere gebyrer eller andre omkostninger i forbindelse med overdragelsen. Rejsearrangøren oplyser overdrageren om overdragelsens reelle omkostninger. Disse omkostninger må ikke være urimelige og må ikke overstige rejsearrangørens reelle omkostninger som følge af overdragelsen af aftalen om pakkerejsen.

Det fremgår af direktivets artikel 9, stk. 3, at rejsearrangøren forelægger overdrageren dokumentation for yderligere gebyrer eller andre omkostninger i forbindelse med overdragelsen af aftalen om pakkerejsen.

Med lovforslaget foreslås det i overensstemmelse hermed, at overdrageren af pakkerejsen og den, som har fået overdraget pakkerejsen, hæfter solidarisk for betalingen af eventuelle udestående beløb og eventuelle omkostninger, som følger af overdragelsen. Dette er en videreførelse af den gældende retstilstand.

Det foreslås endvidere, at rejsearrangøren skal forelægge overdrageren dokumentation for de omkostninger, som er forbundet med overdragelsen. Omkostningerne må ikke være urimelige og må ikke overstige rejsearrangørens reelle omkostninger.

Dette indebærer, at rejsearrangøren ligesom i dag kan opkræve et ekspeditionsgebyr for overdragelsen, men at dette ikke må være større end rejsearrangørens reelle udgifter til f.eks. arbejdstid i forbindelse med overdragelsen.

En tilsvarende forpligtelse for rejsearrangøren til at forelægge dokumentation for omkostningerne ved overdragelsen findes ikke i den gældende pakkerejselov.

Der henvises til lovforslagets § 16.

2.6. Ændring af prisen på pakkerejsen

2.6.1. Direktivets artikel 10

Direktivets artikel 10 regulerer, i hvilke tilfælde rejsearrangøren kan ændre pakkerejsens pris, efter aftalen er indgået. Prisen kan kun forhøjes som en

direkte følge af ændringer af visse forhold af betydning for pakkerejsen. Endvidere er det en betingelse, at aftalen på tilsvarende vis giver den rejsende ret til prisnedsættelse, hvis de relevante faktorer ændrer sig til gunst for den rejsende.

2.6.2. *Gældende ret*

Det følger af pakkerejselovens § 13, stk. 1, at arrangøren kun kan forhøje den aftalte pris for pakkerejsen som følge af ændringer i transportomkostninger, herunder brændstofpriser, skatter, afgifter eller gebyrer for visse tjenesteydelser og valutakurser, som er anvendt ved beregningen af prisen for pakkerejsen.

Det følger af § 13, stk. 2, at prisforhøjelse kun kan foretages, hvis arrangøren hurtigst muligt underretter kunden herom, og aftalen om køb af pakkerejsen udtrykkeligt giver mulighed for både forhøjelse og nedsættelse af prisen samt angiver den præcise beregningsmetode herfor.

Det fremgår af § 13, stk. 3, at prisen for pakkerejsen ikke kan forhøjes de sidste 20 dage før det aftalte tidspunkt for pakkerejsens påbegyndelse.

2.6.3. *Justitsministeriets overvejelser og lovforslagets udformning*

2.6.3.1. Det fremgår af direktivets artikel 10, stk. 1, at prisen på en pakkerejse kun kan forhøjes efter indgåelsen af aftalen, hvis aftalen udtrykkeligt indeholder denne mulighed og det fremgår, at den rejsende har ret til prisnedsættelse i henhold til bestemmelsens stk. 4. I så fald skal det fremgå af aftalen om pakkerejsen, hvordan prisændringer beregnes. Det fremgår endvidere, at prisstigninger kun er mulige som en direkte følge af ændringer i prisen for befordringen af passagerer som følge af udgifter til brændstof eller andre energikilder, ændringer i størrelsen af skatter, afgifter eller gebyrer for de rejseydelser, der er inkluderet i aftalen, og som er pålagt af en tredjepart eller ændringer i valutakurser, som er af betydning for pakkerejsen.

Efter direktivets artikel 10, stk. 3, at en prisstigning kun er mulig, hvis rejsearrangøren på en klar og forståelig måde og på et varigt medium underretter den rejsende om den med begrundelse for og beregning af stigningen senest 20 dage før pakkerejsens begyndelse.

Det fremgår af direktivets artikel 10, stk. 4, at hvis aftalen om pakkerejsen fastsætter mulighed for prisstigninger, skal den rejsende have ret til prisenedsættelse svarende til en formindskelse af de udgifter, som er nævnt i bestemmelsens stk. 1, som opstår efter indgåelsen af aftalen og inden pakkerejsens begyndelse.

Med lovforslaget foreslås det i overensstemmelse hermed, at rejsearrangøren kun kan forhøje den aftalte pris for pakkerejsen, hvis forhøjelsen er en direkte følge af ændringer i prisen for transport af passagerer på grund af ændringer i brændstofpriser, skatter, afgifter eller gebyrer for pakkerejsens rejseydelser, som er pålagt af en tredjepart, der ikke er direkte involveret i leveringen af pakkerejsen, eller valutakurser, som er af betydning for pakkerejsen.

Ved brændstofpriser forstås i overensstemmelse med direktivet ikke kun almindeligt brændstof, men også andre energikilder, f.eks. el.

Det foreslås endvidere, at prisforhøjelse kun kan foretages, hvis det fremgår af aftalen om pakkerejsen, at prisen kan forhøjes eller nedsættes i tilfælde af de ovennævnte ændringer, hvordan sådanne prisændringer beregnes, og den rejsende på en klar og forståelig måde på et varigt medium underrettes om forhøjelsen samt begrundelsen for og beregningen af denne senest 20 dage før pakkerejsens begyndelse.

Der er tale om en videreførelse af den gældende retstilstand, idet det dog er et nyt krav, at underretningen skal gives på en klar og forståelig måde på et varigt medium.

2.6.3.2. Det fremgår af direktivets artikel 10, stk. 5, at rejsearrangøren i tilfælde af prisfald har ret til at fradrage de reelle administrative omkostninger ved tilbagebetaling til den rejsende. Det fremgår endvidere, at rejsearrangøren på den rejsendes anmodning skal forelægge dokumentation for disse administrative omkostninger.

Med lovforslaget foreslås det i overensstemmelse hermed, at rejsearrangøren ved prisfald har ret til at fradrage omkostningerne ved tilbagebetaling til den rejsende. Det foreslås endvidere, at rejsearrangøren efter anmodning fra den rejsende skal forelægge dokumentation for disse omkostninger.

I overensstemmelse med direktivet er de omkostninger, som rejsearrangøren kan fradrage, de reelle omkostninger. Rejsearrangøren kan dermed ikke fradrage omkostninger ud fra en standardiseret takst, men alene de omkostninger, som rejsearrangøren har haft i det konkrete tilfælde.

Den type omkostninger, som rejsearrangøren kan fradrage, er f.eks. omkostninger til bankoverførsler eller lignende, ligesom rejsearrangøren vil kunne fradrage omkostninger til det personale, som har beregnet og gennemført overførslen.

Den foreslåede bestemmelse er ny i forhold til den gældende pakkerejselov, der ikke indeholder regler om fradrag ved prisfald.

2.6.3.3. Det følger af direktivets artikel 10, stk. 2, at prisstigninger der overstiger 8 pct., følger reglerne om væsentlige ændringer i aftalen i direktivets artikel 11, stk. 2-5.

Med lovforslaget foreslås det i overensstemmelse hermed, at hvis prisforhøjelsen overstiger 8 pct. af pakkerejsens samlede pris, finder den foreslåede § 18 anvendelse. Hermed opnår den rejsende en række rettigheder, bl.a. ret til at hæve aftalen om pakkerejsen.

Der er ikke i pakkerejselovens § 13 en begrænsning på, hvor stor en prisforhøjelse arrangøren kan foretage i medfør af bestemmelsen. Der er således med forslaget tale om en ændring af den gældende retstilstand.

Der henvises til lovforslagets § 17.

2.7. Ændring af andre vilkår i aftalen om pakkerejsen

2.7.1. Direktivets artikel 11

Direktivets artikel 11 regulerer, i hvilket omfang rejsearrangøren ensidigt kan ændre andre vilkår end prisen i aftalen om pakkerejsen.

Bestemmelsen indeholder herudover regler om den rejsendes rettigheder i tilfælde af, at rejsearrangøren er nødsaget til væsentligt at ændre et af rejseydelsernes væsentligste kendetegn, ikke kan opfylde et særligt krav eller foreslår at øge pakkerejsens pris med mere end 8 pct. I disse tilfælde får den rejsende bl.a. ret til at opsige aftalen uden at betale et opsigelsesgebyr og ret til erstatning, hvis ændringerne ikke accepteres.

2.7.2. *Gældende ret*

Ifølge pakkerejselovens § 15, stk. 1, skal arrangøren, hvis det viser sig, at denne ikke vil kunne opfylde aftalen, uden at eller flere vilkår ændres, eller hvis pakkerejsen aflyses, hurtigst muligt underrette kunden herom. Arrangøren skal samtidig give kunden oplysninger om dennes beføjelser og om retsvirkningen af, at kunden ikke inden rimelig tid giver meddelelse om, at han eller hun ønsker at gøre krav gældende i anledning af ændringerne. Er kunden blevet oplyst om reklamationsforpligtelsen, og gør kunden ikke rettidigt krav gældende, fortabes retten til at gøre krav gældende, jf. pakkerejselovens § 15, stk. 2 og 3.

Det følger af pakkerejselovens § 16, at hvis arrangøren aflyser pakkerejsen, uden at dette skyldes kundens egne forhold, eller det med sikkerhed kan forudses, at aftalen i øvrigt vil blive misligholdt væsentligt af arrangøren, har kunden ret til enten at hæve aftalen og få tilbagebetalt samtlige beløb, der er betalt, eller at deltage i en anden pakkerejse efter kundens valg, såfremt arrangøren uden uforholdsmæssige omkostninger eller tab kan tilbyde dette. Hvis kunden vælger at deltage i en pakkerejse af højere værdi, skal kunden betale prisforskellen, i det omfang denne ikke kan kræves erstattet af arrangøren, jf. lovens § 17. Hvis kunden vælger at deltage i en pakkerejse af ringere værdi, skal arrangøren tilbagebetale prisforskellen.

Efter pakkerejselovens § 17, stk. 1, har kunden krav på erstatning, hvis kunden lider tab som følge af, at arrangøren ikke kan opfylde de aftalte vilkår eller som følge af pakkerejsens aflysning. Dette gælder dog ikke, hvis en ansvarsfrihedsgrund i bestemmelsens nr. 1-4 foreligger. Disse ansvarsfrihedsgrunde er for det første, at aflysningen skyldes, at antallet af tilmeldte til en pakkerejse er mindre end et i aftalen angivet minimum, og skriftlig meddelelse herom er kommet frem til kunden inden en i aftalen angivet frist. For det andet har kunden ikke krav på erstatning, hvis aflysningen eller den manglende opfyldelse skyldes kundens egne forhold. Den tredje ansvarsfrihedsgrund er, at aflysningen eller den manglende opfyldelse skyldes en uvedkommende tredjemand og ikke med passende omhyggelighed kunne have været forudset ved aftalens indgåelse eller være undgået eller afbødet af arrangøren eller nogen, arrangøren er ansvarlig for. Den fjerde og sidste ansvarsfrihedsgrund er, at aflysningen eller den manglende opfyldelse skyldes udefra kommende omstændigheder, som arrangøren eller nogen, arrangøren er ansvarlig for, ikke med passende omhyggelighed

hed kunne have forudset ved aftalens indgåelse eller have undgået eller afbødet.

Efter pakkerejselovens § 17, stk. 2, har kunden endvidere krav på erstatning, hvis den manglende opfyldelse af aftalen angår egenskaber ved pakkerejsen, som må anses tilsikrede.

2.7.3. *Justitsministeriets overvejelser og lovforslagets udformning*

2.7.3.1. Det fremgår af direktivets artikel 11, stk. 1, at rejsearrangøren ikke inden pakkerejsens begyndelse ensidigt kan ændre andre vilkår i aftalen om en pakkerejse end prisen i overensstemmelse med artikel 10, medmindre rejsearrangøren har forbeholdt sig ret hertil i aftalen, ændringen er ubetydelig og rejsearrangøren klart, forståeligt og tydeligt oplyser den rejsende om ændringen på et varigt medium.

Der er ikke i direktivet nærmere retningslinjer for, hvilke typer ændringer der er ubetydelige. Det er imidlertid Justitsministeriets opfattelse, at det må lægges til grund, at bestemmelsen omhandler uvæsentlige ændringer, som står i modsætning til de væsentlige ændringer, som omfattes af direktivets artikel 11, stk. 2-5, jf. nedenfor under pkt. 2.7.3.1. Dette støttes bl.a. på, at der i den engelske sprogversion af direktivet anvendes udtrykkene "*the change is insignificant*" (artikel 11, stk. 1) og "*to alter significantly*" (artikel 11, stk. 2), mens der i den tyske sprogversion af direktivet anvendes udtrykkene "*die Änderung unerheblich ist*" (artikel 11, stk. 1) og "*erheblich zu ändern*" (artikel 11, stk. 2).

Med lovforslaget foreslås det i overensstemmelse hermed, at rejsearrangøren inden pakkerejsens begyndelse kun kan foretage ændringer i aftalen ud over det, som følger af de foreslåede §§ 17 og 18, uden den rejsendes samtykke, hvis rejsearrangøren har forbeholdt sig ret hertil i aftalen, ændringen er uvæsentlig, og rejsearrangøren klart, forståeligt og tydeligt oplyser den rejsende om ændringen på et varigt medium.

Forslaget indebærer, at rejsearrangøren ikke kan ændre i aftalen, selvom der er tale om minimale ændringer, medmindre rejsearrangøren har taget forbehold herfor i aftalen.

En tilsvarende regulering af rejsearrangørens adgang til at foretage ændringer i aftalen følger ikke direkte af pakkerejseloven. Efter pakkerejselovens § 15, stk. 1, er arrangøren forpligtet til at underrette kunden om, at arran-

gøren ikke vil kunne opfylde aftalen uden at ændre vilkårene. Kunden kan imidlertid kun hæve aftalen og få tilbagebetalt beløb betalt i henhold til aftalen, hvis der er tale om væsentlig misligholdelse, jf. pakkerejselovens § 16, stk. 1. Kunden har dermed i tilfælde af misligholdelse, som ikke er væsentlig, mulighed for at kræve erstatning i medfør af lovens § 17, stk. 1, forudsat at betingelserne herfor er opfyldt. Endvidere har kunden mulighed for at henholde sig til aftalen og kræve naturalopfyldelse eller et forholdsmæssigt afslag i prisen, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9288.

Det foreslåede er således en udvidelse af rejsearrangørens ret til at foretage uvæsentlige ændringer i aftalen, idet den rejsende ikke har mulighed for at kræve erstatning eller et forholdsmæssigt afslag, hvis rejsearrangøren anvender den foreslåede bestemmelse til at ændre uvæsentlige vilkår.

Der henvises til lovforslagets § 19.

2.7.3.2. Det fremgår af direktivets artikel 11, stk. 2, at hvis rejsearrangøren inden pakkerejsens begyndelse er nødsaget til væsentligt at ændre et af rejseydelsernes væsentligste kendetegn, jf. direktivets artikel 5, stk. 1, første afsnit, litra a, eller ikke kan opfylde et særligt krav, jf. artikel 7, stk. 2, litra a, eller foreslår at øge pakkerejsens pris med mere end 8 pct. i overensstemmelse med artikel 10, stk. 2, kan den rejsende inden for en rimelig frist fastsat af rejsearrangøren vælge mellem to mulige løsninger. Den rejsende kan således enten acceptere den foreslåede ændring eller opsiges aftalen uden betaling af et opsigelsesgebyr. Hvis den rejsende vælger at opsiges aftalen, kan den rejsende acceptere en erstatningspakkerejse, der så vidt muligt er af en tilsvarende eller højere kvalitet, hvis rejsearrangøren tilbyder dette.

Det fremgår af præambelbetragtning 33, at den rejsende bør have ret til at opsiges aftalen om en pakkerejse, hvis ændringerne betydeligt forandrer rejseydelsernes væsentligste kendetegn. Det fremgår endvidere, at dette f.eks. kan være tilfældet, hvis kvaliteten eller værdien af rejseydelserne falder. Ændringer i de afgang- eller ankomsttider, der er angivet i aftalen, bør ifølge betragtningen betragtes som væsentlige, hvis de f.eks. påfører den rejsende betydelig ulejlighed eller ekstra omkostninger, f.eks. ændring af befordring eller indkvartering.

Det følger af direktivets artikel 11, stk. 5, at hvis aftalen om pakkerejsen opsiges, og den rejsende ikke accepterer en erstatningspakkerejse, refunderer rejsearrangøren alle betalinger, der er foretaget af eller på vegne af den

rejsende, hurtigst muligt og under alle omstændigheder senest 14 dage efter opsigelsen. I disse situationer foreskriver bestemmelsen, at direktivets artikel 14, stk. 2-6 om erstatning finder tilsvarende anvendelse.

Med lovforslaget foreslås det på baggrund af ovenstående, at i tilfælde, hvor rejsearrangøren er nødsaget til væsentligt at ændre et af rejseydelsernes kendetegn, jf. § 6, stk. 1, ikke kan opfylde et særligt krav, jf. § 10, stk. 2, litra a, eller foreslår at øge prisen for pakkerejsen med mere end 8 pct. i medfør af § 17, kan den rejsende enten acceptere ændringen eller hæve aftalen uden at blive pålagt gebyrer i den anledning. Vælger den rejsende at hæve aftalen, har den rejsende krav på uden unødigt forsinkelse og senest 14 dage efter ophævelsen at få tilbagebetalt samtlige beløb, der er betalt i henhold til aftalen, samt efter omstændighederne krav på erstatning efter de foreslåede §§ 28-31.

Justitsministeriet har overvejet, hvorvidt direktivets artikel 11, stk. 2, 2. afsnit, bør gennemføres ved en lovbestemmelse. Som det fremgår, er det reelle indhold af bestemmelsen blot, at den rejsende, hvis han eller hun opsiges aftalen om pakkerejsen, kan acceptere en erstatningspakkerejse, hvis rejsearrangøren tilbyder dette. Der pålægges således ikke rejsearrangøren en pligt til at tilbyde den rejsende en erstatningspakkerejse, og den rejsende er efter bestemmelsen ikke forpligtet til at acceptere et eventuelt tilbud om en erstatningspakkerejse. Bestemmelsens indhold giver således ikke den rejsende en selvstændig ret, som afviger fra det, der i øvrigt følger af almindelig aftaleret. En rejsende, som har hævet en aftale om en pakkerejse på baggrund af, at rejsearrangøren har foreslået væsentlige ændringer, ville således også uden direktivets bestemmelse være berettiget til at indgå en aftale om en ny pakkerejse.

Justitsministeriet finder på den baggrund, at der ikke er behov for at gennemføre direktivets artikel 11, stk. 2, 2. afsnit, ved en særskilt lovbestemmelse.

Det fremgår af pakkerejselovens § 16, stk. 2, at hvis kunden vælger at deltage i en pakkerejse af højere værdi, skal kunden betale prisforskellen, i det omfang denne ikke kan kræves erstattet af arrangøren efter lovens § 17. Efter § 17 har kunden krav på erstatning, hvis denne har lidt et tab som følge af, at arrangøren ikke kan opfylde de aftalte vilkår, medmindre arrangøren er omfattet af en af de i bestemmelsen nævnte ansvarsfrihedsgrunde. Dermed vil en kunde, som vælger at deltage i en erstatningspakkerejse efter pakkerejselovens § 16, stk. 1, nr. 2, som udgangspunkt have ret til

erstatning for den eventuelle prisforhøjelse, som erstatningspakkerejsen medfører, medmindre en af de nævnte ansvarsfrihedsgrunde foreligger.

En rejsende, som efter den gældende pakkerejselov deltager i en anden pakkerejse, som han tilbydes af arrangøren, skal således betale prisforskellen, men har som udgangspunkt ret til erstatning for et tilsvarende beløb fra arrangøren, medmindre en af ansvarsfrihedsgrundene foreligger. Efter den foreslåede ordning vil retsstillingen for en rejsende, som accepterer en erstatningspakkerejse, være den samme som efter den gældende retstilstand.

Skyldes ændringen i vilkårene force majeure, har kunden efter den gældende retstilstand ikke ret til erstatning, og må således selv betale en eventuel prisforskel ved indgåelsen af en aftale om en anden pakkerejse, jf. pakkerejselovens § 17, stk. 1, nr. 3 og 4. Efter den foreslåede ordning vil et sådant tilfælde være omfattet af lovforslagets § 20, stk. 2, om rejsearrangørens opsigelse på grund af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder, og rejsearrangøren vil således kunne opsige aftalen uden at skulle betale erstatning til den rejsende. Hvis rejsearrangøren i stedet for at opsige aftalen foreslår ændringer, som den rejsende ikke accepterer, og den rejsende herefter hæver aftalen om pakkerejsen, følger det ligeledes af lovforslagets §§ 27-29, jf. § 18, stk. 1, om erstatning, at rejsearrangøren ikke er erstatningsansvarlig, hvis ændringen skyldes uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder. Den rejsende vil således også ifølge den foreslåede ordning være forpligtet til at betale prisforskellen, hvis denne accepterer en pakkerejse, som har en højere pris.

Lovforslaget indebærer således ikke på dette punkt ændringer i forhold til gældende ret.

Der henvises til lovforslagets § 18, stk. 1.

2.7.3.3. Det fremgår af direktivets artikel 11, stk. 3, at rejsearrangøren hurtigst muligt skal oplyse den rejsende klart, forståeligt og tydeligt på et varigt medium om en række forhold. Disse forhold er de foreslåede væsentlige ændringer og, hvis relevant, indvirkningen på pakkerejsens pris (litra a), en rimelig frist, inden for hvilken den rejsende skal oplyse rejsearrangøren om sin afgørelse om enten accept af ændringerne eller opsigelse af aftalen (litra b), konsekvenserne af den rejsendes manglende reaktion inden for den nævnte frist i overensstemmelse med gældende national ret (litra c) og i givet fald den tilbudte erstatningspakkerejse og dens pris.

Det er overladt til medlemsstaterne at fastlægge, hvilken betydning den rejsendes manglende reaktion på en rejsearrangørs underretning om ændringer skal have. De mulige retsvirkninger af en rejsendes manglende reaktion er enten, at den rejsende anses for at have accepteret ændringerne eller at den rejsende anses for at have ophævet aftalen. Efter gældende ret medfører en kundes manglende reaktion på en underretning om ændringer i pakkerejsen inden pakkerejsens påbegyndelse, at kunden mister retten til at gøre krav gældende, jf. pakkerejselovens § 15, stk. 3. Det er dog en forudsætning for denne retsvirkning, at kunden har modtaget oplysninger om den, jf. lovens § 15, stk. 2.

Med lovforslaget foreslås det på baggrund af ovenstående, at rejsearrangøren ved ændringer i aftalen omfattet af lovforslagets § 18, stk. 1, uden unødigt forsinkelse skal oplyse den rejsende klart, forståeligt og tydeligt på et varigt medium om hvilke ændringer der foreslås og betydningen for pakkerejsens pris, en rimelig frist for den rejsendes underretning af rejsearrangøren om sin afgørelse, at manglende underretning af rejsearrangøren inden den nævnte frist indebærer, at den rejsende anses for at have accepteret ændringen, og et eventuelt tilbud om en erstatningspakkerejse.

Med lovforslaget videreføres den gældende retstilstand for så vidt angår den rejsendes manglende underretning af rejsearrangøren inden den af rejsearrangøren fastsatte frist.

For så vidt angår de øvrige oplysninger fremgår det kun af pakkerejselovens § 15, stk. 1, at arrangøren skal underrette kunden om ændringerne, men ikke nærmere specificeret. Det fremgår af lovens § 15, stk. 3, at meddelelse om kundens afgørelse skal gives inden rimelig tid efter modtagelsen af en underretning om ændringer. Den foreslåede bestemmelse ændrer således den gældende retstilstand på dette punkt, idet rejsearrangøren efter bestemmelsen selv fastsætter en rimelig frist. Endvidere er det nyt i forhold til den gældende pakkerejselov, at det udtrykkeligt fremgår, at den rejsende skal oplyses om ændringernes betydning for pakkerejsens pris og et eventuelt tilbud om en erstatningspakkerejse.

Der henvises til lovforslagets § 18, stk. 2.

2.7.3.4. Det fremgår af direktivets artikel 11, stk. 4, at hvis de ændringer, som rejsearrangøren foreslår, eller den tilbudte erstatningspakkerejse medfører, at pakkerejsen får en ringere kvalitet eller er forbundet med lavere

omkostninger, har den rejsende krav på en passende nedsættelse af prisen.

Med lovforslaget foreslås det i overensstemmelse hermed, at hvis den rejsendes accept af de foreslåede ændringer eller af en erstatningspakkerejse medfører, at pakkerejsen får en lavere kvalitet eller værdi, har den rejsende krav på et forholdsmæssigt afslag i prisen.

Dette svarer til den gældende retstilstand, jf. pakkerejselovens § 16, stk. 2, 2. pkt.

Der henvises til lovforslagets § 18, stk. 3.

2.8. Afbestillingsret for den rejsende og opsigelsesret for rejsearrangøren

2.8.1. Direktivets artikel 12

Direktivets artikel 12 indeholder regler om den rejsendes og rejsearrangørens adgang til at opsigte aftalen om pakkerejsen inden pakkerejsens begyndelse.

Bestemmelsen giver for det første den rejsende adgang til uden begrundelse at opsigte aftalen om pakkerejsen mod betaling af et passende gebyr.

Derudover giver bestemmelsen den rejsende og rejsearrangøren ret til at opsigte aftalen i visse tilfælde, hvis der indtræffer uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder.

Endvidere giver bestemmelsen rejsearrangøren ret til under visse betingelser at opsigte aftalen om pakkerejsen, hvis antallet af personer, der har tilmeldt sig pakkerejsen, ikke opfylder et minimum, som rejsearrangøren har angivet i aftalen.

Endelig giver bestemmelsen medlemsstaterne mulighed for at indføre en 14-dages fortrydelsesret på aftaler om pakkerejser indgået uden for fast forretningssted.

2.8.2. *Gældende ret*

Efter pakkerejselovens § 9, stk. 1, kan kunden afbestille en pakkerejse. Arrangøren kan i så fald alene kræve et passende vederlag, der er fastsat under hensyn til tidspunktet for afbestillingen og pakkerejsens karakter. Efter lovens § 9, stk. 2, kan afbestillingsretten begrænses eller fraviges i aftalen, hvis arrangørens afbestillingsret over for tredjemand er begrænset.

Størrelsen af det passende vederlag, som arrangøren har ret til, afhænger navnlig af, hvilke muligheder arrangøren har for at undgå eller begrænse sit tab, f.eks. ved at sælge rejsen til anden side eller annullere forudbestillinger. Vederlaget kan fastsættes som et standardiseret afbestillingsvederlag, der bygger på normaltabsbetragtninger, hvor vederlaget stiger, jo senere kunden afbestiller, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9284.

Efter pakkerejselovens § 9, stk. 3, kan kunden endvidere afbestille en pakkerejse, hvis der inden for et tidsrum af 14 dage før pakkerejsens påbegyndelse på rejsemålet eller i umiddelbar nærhed af dette forekommer krigshandlinger, naturkatastrofer, livsfarlige smitsomme sygdomme eller andre hermed ligestillede begivenheder. Kunden har i så fald krav på tilbagebetaling af samtlige beløb, der er betalt i henhold til aftalen. Dette gælder dog ifølge bestemmelsens stk. 4 ikke, hvis kunden ved aftalens indgåelse kendte den pågældende begivenhed eller begivenheden var almindeligt kendt.

Det følger af pakkerejselovens § 16, at hvis arrangøren aflyser pakkerejsen, uden at dette skyldes kundens egne forhold, har kunden ret til enten at hæve aftalen og få tilbagebetalt samtlige beløb, der er betalt, eller at deltage i en anden pakkerejse efter kundens valg, såfremt arrangøren kan uden uforholdsmæssige omkostninger eller tab kan tilbyde dette. Hvis kunden vælger at deltage i en pakkerejse af højere værdi, skal kunden betale prisforskellen, i det omfang denne ikke kan kræves erstattet af arrangøren, jf. lovens § 17. Hvis kunden vælger at deltage i en pakkerejse af ringere værdi, skal arrangøren tilbagebetale prisforskellen.

Efter pakkerejselovens § 17, stk. 1, har kunden krav på erstatning, hvis kunden lider tab som følge af pakkerejsens aflysning, medmindre der foreligger en særlig ansvarsfrihedsgrund, jf. nærmere ovenfor under pkt. 2.7.2. Dette er bl.a. tilfældet, hvis aflysningen skyldes, at antallet af tilmeldte til en pakkerejse er mindre end et i aftalen angivet minimum, og skriftlig meddelelse er kommet frem til kunden inden en i aftalen angivet frist, jf. pakkerejselovens § 17, stk. 1, nr. 1. Et minimum, som kan medføre an-

svarsfrihed for arrangøren, kan ifølge forarbejderne til bestemmelsen angives som et mindste antal deltagere eller en mindste belægningsprocent. Urimelige aftalevilkår om det nødvendige antal deltagere vil eventuelt kunne tilsidesættes efter aftalelovens § 36, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9290.

2.8.3. Justitsministeriets overvejelser og lovforslagets udformning

2.8.3.1. Det fremgår af direktivets artikel 12, stk. 1, at den rejsende når som helst kan opsigse aftalen om en pakkerejse inden pakkerejsens begyndelse. Hvis den rejsende opsigser aftalen om en pakkerejse i henhold til dette stykke, kan den rejsende være forpligtet til at betale et passende og begrundet opsigelsesgebyr til rejsearrangøren. Der kan i aftalen om pakkerejsen fastsættes rimelige, standardiserede opsigelsesgebyrer under hensyn til tidspunktet for opsigelsen af aftalen inden pakkerejsens begyndelse og de forventede sparede omkostninger og indtægter fra afsættelse af rejseydelserne til anden side. Er der ikke fastsat standardiserede opsigelsesgebyrer, skal opsigelsesgebyret svare til pakkerejsens pris minus de sparede omkostninger og indtægterne fra afsættelse af rejseydelserne til anden side. Rejsearrangøren forelægger på den rejsendes anmodning en begrundelse for opsigelsesgebyrernes størrelse.

Med lovforslaget foreslås det i overensstemmelse hermed, at den rejsende kan afbestille en pakkerejse inden pakkerejsens begyndelse. Afbestiller den rejsende pakkerejsen, kan rejsearrangøren, hvis det følger af aftalen, kræve et rimeligt, standardiseret afbestillingsgebyr, som er fastsat under hensyn til tidspunktet for afbestillingen og pakkerejsens karakter, eller et afbestillingsgebyr svarende til pakkerejsens pris, med fradrag af sparede omkostninger og eventuelle indtægter fra salg af de afbestilte rejseydelser.

Det foreslås endvidere, at rejsearrangøren efter anmodning skal give den rejsende en begrundelse for afbestillingsgebyrets størrelse. Den begrundelse, som rejsearrangøren skal give, vil ikke kunne være lige så detaljeret, hvis begrundelsen angår standardiserede afbestillingsgebyrer, som hvis der er tale om et afbestillingsgebyr fastsat på baggrund af en konkret afbestilling. Begrundelsespligten medfører ikke, at rejsearrangøren er forpligtet til at fremlægge aftaler med sine underleverandører mv.

Den foreslåede ordning svarer til den gældende retstilstand efter pakkerejselovens § 9, stk. 1, idet det dog foreslås fastsat direkte i loven, at rejsearrangørerne kan fastsætte standardiserede afbestillingsgebyrer.

Selvom der ikke foreslås en bestemmelse svarende til pakkerejselovens § 9, stk. 2, vil afbestillingsgebyret efter det foreslåede kunne fastsættes som et standardiseret afbestillingsgebyr svarende til pakkerejsens pris, hvis det ved aftalens indgåelse er klart, at rejsearrangørens afbestillingsret over for tredjemand er begrænset, og rejsearrangøren dermed ikke kan forvente at spare omkostninger og opnå indtægter fra afsættelse af rejseydelserne til anden side. Det samme gør sig gældende, selvom der ikke er fastsat standardiserede afbestillingsgebyrer, idet rejsearrangøren i så fald ikke vil spare omkostninger eller kunne opnå indtægter ved at sælge rejseydelserne til anden side. Der er således ikke tilsigtet en ændring af retstilstanden på dette punkt.

Reglen om, at rejsearrangøren på den rejsendes anmodning skal give den rejsende en begrundelse for afbestillingsgebyrernes størrelse er ny i forhold til den gældende retstilstand.

Der henvises til lovforslagets § 15, stk. 1 og 2.

2.8.3.2. Det fremgår af direktivets artikel 12, stk. 2, at den rejsende uanset direktivets artikel 12, stk. 1, har ret til at opsige aftalen om pakkerejsen inden pakkerejsens begyndelse uden at betale noget opsigelsesgebyr i tilfælde af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder, der indtræffer på rejsedestinationen eller i umiddelbar nærhed heraf, og som væsentligt berører leveringen af pakkerejsen, eller som i væsentlig grad berører befordringen af passagerer til destinationen. I tilfælde af opsigelse af aftalen om pakkerejsen i henhold til dette stykke har den rejsende ret til fuld refusion af alle betalinger for pakkerejsen, men har ikke ret til yderligere kompensation.

Det fremgår af præambelbetragtning 31, at de tilfælde, hvor leveringen af pakkerejsen er væsentligt berørt af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder, f.eks. omfatter krigsførelse, andre alvorlige sikkerhedsproblemer såsom terrorisme, betydelige risici for menneskers sundhed såsom udbrud af en alvorlig sygdom på rejsedestinationen eller naturkatastrofer såsom oversvømmelser, jordskælv eller vejrforhold, der gør det umuligt at rejse sikkert til destinationen.

Med lovforslaget foreslås det i overensstemmelse med direktivet, at den rejsende kan afbestille en pakkerejse inden pakkerejsens begyndelse, hvis der på rejsedestinationen eller i umiddelbart nærhed heraf indtræffer uund-

gåelige og ekstraordinære omstændigheder, som væsentligt berører leveringen af pakkerejsen eller befordringen af passagerer til destinationen. I disse tilfælde har den rejsende krav på tilbagebetaling af samtlige beløb, der er betalt i henhold til aftalen. I overensstemmelse med direktivet betyder dette også, at den rejsende ikke i den anledning har ret til yderligere kompensation.

Den foreslåede bestemmelse omfatter i overensstemmelse med det i præambelbetragtningen anførte bl.a. krigshandlinger, naturkatastrofer og livsfarlige smitsomme sygdomme. Der er således ikke med bestemmelsen tilsigtet nogen ændringer i forhold til den gældende retstilstand.

Ved vurderingen af, om der er tale om uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder, som væsentligt berører leveringen af pakkerejsen, må det antages, at den rejsendes personlige forhold i et vist omfang kan tillægges vægt, f.eks. hvis sundhedsmyndighederne fraråder en bestemt persongruppe at rejse til en given destination. En gravid vil f.eks. være mere udsat for sundhedsfare ved et udbrud af zikavirus på destinationen end en ikke-gravid, hvilket vil kunne påvirke bedømmelsen af, om der er tale om uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder, som giver den rejsende adgang til at afbestille pakkerejsen uden at betale et afbestillingsgebyr.

Den foreslåede regel, hvorefter den rejsende har krav på at få tilbagebetalt samtlige beløb, der er betalt i henhold til aftalen, svarer til den gældende § 9, stk. 3, i pakkerejseloven. I overensstemmelse med direktivet har den rejsende, når han har fået tilbagebetalt samtlige beløb, ikke krav på yderligere kompensation. Justitsministeriet finder dog ikke, at det er nødvendigt at gennemføre direkte i lovteksten, idet der ikke i øvrigt i direktivet er hjemmel til for den rejsende at kræve erstatning, når denne opsiger aftalen om pakkerejsen. Samme resultat følger herudover af almindelige erstatningsretlige principper i en sådan situation, hvor der ikke er et ansvarsgrundlag for rejsearrangøren, da der er tale om force majeure-lignende forhold.

Direktivet indeholder ikke en bestemmelse svarende til pakkerejselovens § 9, stk. 4, hvorefter retten til at opsige aftalen uden at betale gebyr i tilfælde af krigshandlinger mv. ikke gælder, hvis kunden ved aftalens indgåelse kendte den pågældende begivenhed eller begivenheden var almindeligt kendt. Det fremgår imidlertid af direktivets definition af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder, jf. direktivets artikel 3, nr. 12, at sådanne omstændigheder bl.a. angår situationer, hvis konsekvenser ikke kunne af-

værges, selv hvis der var blevet truffet alle rimelige foranstaltninger. Hvis den rejsende er bekendt med en situation på destinationen, inden aftalen om pakkerejsende indgås, kunne situationens konsekvenser være afværget i og med, at den rejsende kunne have undladt at bestille rejsen. I sådanne tilfælde vil den rejsende således ikke kunne påberåbe sig disse omstændigheder. Selvom der ikke foreslås en bestemmelse svarende til pakkerejselovens § 9, stk. 4, tilsigtes der således ikke nogen ændring i den gældende retstilstand.

Der henvises til lovforslagets § 15, stk. 3.

2.8.3.3. Det fremgår af direktivets artikel 12, stk. 3, at rejsearrangøren kan opsigte aftalen om pakkerejsen og give den rejsende fuld refusion af alle betalinger for pakkerejsen, men ikke yderligere kompensation, i to tilfælde.

Det første tilfælde er, hvis antallet af personer, der har tilmeldt sig pakkerejsen, er lavere end det minimum, der er anført i aftalen, og rejsearrangøren underretter den rejsende om opsigelse inden for den i aftalen fastsatte frist. Uanset aftalen skal den rejsende dog have underretning inden for visse frister, som afhænger af rejsens varighed. Fristerne er 20 dage inden pakkerejsens begyndelse for rejser af over seks dages varighed, syv dage inden pakkerejsens begyndelse for rejser af mellem to og seks dages varighed og 48 timer før pakkerejsens begyndelse for rejser af under to dages varighed, jf. direktivets artikel 12, stk. 3, litra a.

Det andet tilfælde er, hvis rejsearrangøren er forhindret i at opfylde aftalen på grund af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder og underretter den rejsende om opsigelsen af kontrakten snarest muligt inden pakkerejsens begyndelse, jf. artikel 12, stk. 3, litra b.

Med lovforslaget foreslås det i overensstemmelse hermed, at rejsearrangøren kan opsigte aftalen om en pakkerejse, hvis antallet af personer, der har tilmeldt sig pakkerejsen, er lavere end et minimum, der er anført i aftalen, og rejsearrangøren underretter den rejsende om opsigelsen inden den i aftalen anførte frist, dog ikke senere end de frister, som er angivet i direktivet, jf. ovenfor. Angivelsen af det minimum antal deltagere kan – som det også er tilfældet i dag – angives som et mindste antal deltagere eller en mindste belægningsprocent. Urimelige aftalevilkår vil fortsat kunne tilsidesættes efter aftalelovens § 36. Der tilsigtes således ingen ændringer i retstilstanden på dette område.

Det foreslås derudover, at rejsearrangøren kan opsige aftalen om en pakkerejse, hvis rejsearrangøren er forhindret i at opfylde aftalen på grund af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder, og rejsearrangøren har underrettet den rejsende om opsigelsen af aftalen uden unødigt forsinkelse inden pakkerejsens begyndelse.

Der er ikke i den gældende pakkerejselov en direkte ret for arrangøren til at opsige aftalen om pakkerejsen i de tilfælde, som er omfattet af den foreslåede bestemmelse. Det følger imidlertid af pakkerejselovens § 17, stk. 1, nr. 1, 3 og 4, at arrangøren i situationer, som svarer til de ovenfor nævnte, ikke er erstatningsansvarlig over for kunden i tilfælde af aflysning. Lovforslaget indebærer således ikke nogen ændring i en rejsearrangørs adgang til at aflyse en pakkerejse som følge af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder eller som følge af, at et minimum antal personer ikke har tilmeldt sig pakkerejsen. Dog indebærer forslaget om minimumsfrister, som afhænger af rejsens varighed, en mindre ændring i forhold til den gældende retstilstand.

Der henvises til lovforslagets § 20, stk. 1 og 2.

2.8.3.4. Det fremgår af direktivets artikel 12, stk. 4, at rejsearrangøren skal foretage den refusion af betalinger, som kræves i henhold til direktivets artikel 12, stk. 1-3, hurtigst muligt og under alle omstændigheder senest 14 dage efter, at aftalen om pakkerejsen er opsagt.

Bestemmelsen vedrører refusioner i anledning af både den rejsendes og rejsearrangørens opsigelse af aftalen om pakkerejsen.

Med lovforslaget foreslås det i overensstemmelse med direktivet, at de i lovforslagets §§ 15 og 20 foreskrevne tilbagebetalinger skal foretages uden unødigt forsinkelse og senest 14 dage efter opsigelsen.

Der er ikke i den gældende pakkerejselov tilsvarende bestemmelser om, at tilbagebetalinger skal ske uden unødigt forsinkelse og senest inden for 14 dage.

Der henvises til lovforslagets § 15, stk. 4, og § 20, stk. 3.

2.9. *Ansvar for levering af pakkerejsen*

2.9.1. *Direktivets artikel 13*

Direktivets artikel 13 fastslår, at rejsearrangøren er ansvarlig for leveringen af de rejseydelser, der er inkluderet i aftalen om pakkerejsen, uanset om ydelserne skal leveres af rejsearrangøren eller af andre rejsetjenesteydere.

Herudover giver bestemmelsen medlemsstaterne mulighed for at opretholde eller indføre bestemmelser om, at formidleren også er ansvarlig for levering af pakkerejsen, og anviser hvilke bestemmelser i direktivet, der i givet fald finder anvendelse for formidleren. For nærmere om Justitsministeriets overvejelser vedrørende denne valgmulighed, henvises til pkt. 2.19.2 nedenfor.

Direktivbestemmelsen vedrører endvidere den rejsende reklamationsforpligtelse ved mangler og regulerer herudover rejsearrangørens afhjælpningsforpligtelse og den rejsendes beføjelser ved mangler.

Endelig er der i bestemmelsen en omkostningsbegrænsning i forhold til rejsearrangørens ansvar for indkvartering ved uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder, som dog ikke finder anvendelse på visse personer.

2.9.2. *Gældende ret*

Efter pakkerejselovens § 18 kan kunden, hvis pakkerejsen er mangelfuld, kræve, at arrangøren afhjælper manglen medmindre dette vil påføre arrangøren uforholdsmæssige omkostninger eller væsentlig ulempe.

Kunden kan kræve enhver mangel udbedret, medmindre det godtgøres, at arrangørens byrde herved ikke står i rimeligt forhold til kundens interesse i afhjælpning. En udbedringsomkostning er ikke nødvendigvis uforholdsmæssig, blot fordi den beløbsmæssigt overstiger den værdiforringelse, manglen medfører, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9291.

Det følger af pakkerejselovens § 19, at kunden har krav på et forholdsmæssigt afslag i prisen, hvis afhjælpning ikke kan kræves efter lovens § 18 eller hvis arrangøren efter kunden påkrav ikke har afhjulpet manglen inden rimelig tid. Kunden kan herudover gøre krav gældende i henhold til lovens § 20.

Det fremgår af pakkerejselovens § 20, stk. 1, at hvis en del af de aftalte ydelser ikke kan leveres, eller hvis pakkerejsen i øvrigt er behæftet med mangler, som medfører, at formålet med pakkerejsen er væsentligt forfejlet, kan kunden hæve aftalen. Efter bestemmelsens stk. 2 skal arrangøren, hvis kunden hæver, tilbagebetale samtlige beløb, der er betalt i henhold til aftalen. Der kan dog tilkomme arrangøren en godtgørelse, som svarer til den værdi, pakkerejsen må antages at have haft for kunden. Hvis kunden hæver aftalen, har kunden endvidere krav på uden udgift at blive transporteret tilbage til afrejsestedet eller et andet sted, som er angivet i aftalen, med et transportmiddel, der svarer til det aftalte, jf. lovens § 20, stk. 3.

Efter pakkerejselovens § 21 kan kunden ikke kræve forholdsmæssigt afslag eller hæve aftalen, såfremt arrangøren tilbyder at afhjælpe manglen og afhjælpningen sker inden rimelig tid og uden omkostninger eller væsentlig ulempe for kunden.

Ifølge pakkerejselovens § 26, stk. 1, skal kunden give arrangøren eller formidleren meddelelse om, at kunden ønsker at påberåbe sig en mangel ved pakkerejsen, inden rimelig tid efter, at kunden har opdaget manglen. I modsat fald mister kunden retten til at påberåbe sig manglen. Det følger dog af § 26, stk. 2, at dette ikke gælder, hvis kundens pligter efter det ovenstående ikke er angivet i aftalen. Ligeledes gælder det heller ikke, hvis arrangøren eller formidleren har handlet i strid med almindelig hæderlighed eller groft uagtsomt. Endelig gælder det ikke for kundens krav på erstatning for personskade efter lovens § 23.

2.9.3. Justitsministeriets overvejelser og lovforslagets udformning

2.9.3.1. Det fremgår af direktivets artikel 13, stk. 1, 1. afsnit, at medlemsstaterne skal sikre, at rejsearrangøren er ansvarlig for leveringen af de rejseydelser, der er inkluderet i aftalen om pakkerejsen, uanset om ydelserne skal leveres af rejsearrangøren eller af andre rejsetjenesteydere.

Rejsearrangørens kan kun fritages for ansvaret efter direktivet, hvis særlige betingelser for ansvarsfrihed er opfyldt, jf. nedenfor. Dette følger i princippet allerede af, at det af direktivets bestemmelser om ansvar for levering og erstatning og prisnedsættelse fremgår, at det er rejsearrangøren, som har en afhjælpningspligt og pligt til at betale erstatning osv.

Det foreslås dog med henblik på at sikre korrekt gennemførelse af direktivet, at det i overensstemmelse med direktivet fremgår direkte af loven, at rejsearrangøren er ansvarlig over for den rejsende for leveringen af rejseydelser, der er inkluderet i pakkerejse, uanset om ydelserne skal leveres af rejsearrangøren eller af andre rejsetjenesteydere.

Det fremgår ikke direkte af den gældende pakkerejselov, at arrangøren er ansvarlig for leveringen af pakkerejsen. Det fremgår imidlertid af lovens bestemmelser, at arrangøren er forpligtet til at afhjælpe mangler og betale erstatning, medmindre særlige ansvarsfrihedsgrunde foreligger, jf. lovens § 22, jf. § 17. Det fremgår ligeledes af forarbejderne til loven, at ansvarsgrundlaget for arrangøren kan betegnes som et objektiveret ansvar med nærmere angivne ansvarsfrihedsgrunde, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9274-9275. Der tilsigtes således ikke nogen ændringer i rejsearrangørens ansvar for leveringen af pakkerejsen i forhold til den gældende retstilstand.

Der henvises til lovforslagets § 21.

2.9.3.2. Det fremgår af direktivets artikel 13, stk. 2, at den rejsende hurtigst muligt, under hensyn til sagens omstændigheder, skal oplyse rejsearrangøren om en eventuel mangel, som den rejsende konstaterer under leveringen af en rejseydelse, der er inkluderet i aftalen om pakkerejsen.

Det fremgår endvidere af præambelbetragtning 34, at undladelse af at opfylde ovenstående kan tages i betragtning ved fastsættelsen af den passende prisnedsættelse eller erstatning, når en sådan meddelelse ville have forhindrede eller mindsket skaden. Der er imidlertid ikke i direktivet fastsat regler om, hvilke konsekvenser det skal have, hvis den rejsende undlader at opfylde denne reklamationsforpligtelse.

Justitsministeriet har overvejet, om der på trods heraf kan fastsættes regler svarende til pakkerejselovens §§ 26 og 27 om kundens reklamationspligt, således at kunden som udgangspunkt i tilfælde af for sen reklamation mister retten til at påberåbe sig manglen, dog undtaget f.eks. grov uagtsomhed og personskaade.

Det følger som tidligere beskrevet af direktivets artikel 4, at medlemsstaterne ikke må indføre eller opretholde bestemmelser, der er strengere eller lempeligere end direktivets, for at sikre et andet beskyttelsesniveau for rejsende. Det er Justitsministeriets opfattelse, at opretholdelse af en sank-

tioneret reklamationspligt for den rejsende svarende til pakkerejselovens §§ 26 og 27 vil være i strid med direktivets harmoniseringsniveau, idet sådanne bestemmelser må anses for at være strengere over for den rejsende, end det niveau der følger af direktivet. Selvom det følger af direktivet, at den rejsendes manglende opfyldelse af sin oplysningsforpligtelse således kan tages i betragtning ved fastsættelsen af et forholdsmæssigt afslag eller erstatning til den rejsende, kan det ikke udelukkes, at der vil være tilfælde, hvor den rejsendes opfyldelse af oplysningsforpligtelsen ikke ville have forhindret eller mindsket skaden. Hvis den rejsende i sådanne situationer bliver afskåret fra at gøre manglen gældende på baggrund af, at den rejsende ikke hurtigst muligt har underrettet rejsearrangøren herom, vil den rejsendes retsstilling således ikke være lige så gunstig efter en sådan ordning som efter direktivet.

På baggrund af ovenstående finder Justitsministeriet, at præambelbetragtningen udtømmende må antages at fastlægge, hvilke konsekvenser manglende opfyldelse af oplysningsforpligtelsen kan have for den rejsendes ret til at påberåbe sig manglen. Dermed kan den gældende ordning i pakkerejselovens §§ 26 og 27 ikke opretholdes.

Med lovforslaget foreslås det på den baggrund, at den rejsende skal give rejsearrangøren meddelelse uden unødigt forsinkelse efter, at den rejsende har opdaget manglen, hvis den rejsende vil påberåbe sig en mangel ved pakkerejsen.

I overensstemmelse med præambelbetragtningen kan der imidlertid ved fastsættelse af erstatningen eller det forholdsmæssige afslag tages hensyn til den rejsendes manglende underretning. Der vil således blive tale om, at egenskyldsbetragtninger skal tillægges vægt ved manglende underretning af rejsearrangøren. Dette stemmer i øvrigt også overens med direktivets artikel 14, stk. 3, litra a, hvorefter den rejsende ikke har ret til erstatning, hvis manglen kan tilskrives den rejsende selv, jf. pkt. 2.10 nedenfor og lovforslagets § 28.

Den foreslåede bestemmelse indebærer ikke, at det er obligatorisk at begrænse en rejsendes erstatning på grund af manglende underretning om manglen. Ved fastsættelsen af en erstatning i anledning af en personskade vil det således kun i helt særlige tilfælde få betydning, at den rejsende ikke har opfyldt sin underretningsforpligtelse.

Efter den foreslåede bestemmelse er den rejsende forpligtet til at underrette rejsearrangøren om manglen, uanset om denne konstateres under leveringen af en rejseydelse, som leveres af en anden tjenesteyder. Det er således ikke tilstrækkeligt for at opfylde underretningsforpligtelsen, at den rejsende underretter den pågældende rejsetjenesteyder om manglen.

Der henvises til lovforslagets § 22.

2.9.3.3. Det fremgår af direktivets artikel 13, stk. 3, at hvis nogle af rejseydelserne ikke leveres i overensstemmelse med aftalen om pakkerejsen, afhjælper rejsearrangøren manglen, medmindre dette er umuligt eller medfører uforholdsmæssige omkostninger under hensyntagen til manglens omfang og værdien af de berørte rejseydelser.

Det bemærkes, at bestemmelsen efter sin ordlyd forudsætter, at flere rejseydelser ikke skal leveres i overensstemmelse med aftalen, førend rejsearrangøren er forpligtet til at afhjælpe manglen, idet der henvises til at "nogle af rejseydelserne" ikke leveres i overensstemmelse med aftalen. I den engelske sprogversion af direktivet hedder det imidlertid "*If any of the travel services*", ligesom det i den tyske sprogversion hedder "*Bei Vertragswidrigkeit einer Reiseleistung*". Det må således antages at bero på en fejloversættelse, at der ikke står "hvis nogen af rejseydelserne" i direktivet, og det må dermed lægges til grund, at der ikke skal være tale om, at flere rejseydelser ikke leveres i overensstemmelse med kontrakten, førend bestemmelsen finder anvendelse.

Det foreslås i overensstemmelse med direktivet, at hvis pakkerejsen er mangelfuld, kan den rejsende kræve, at rejsearrangøren afhjælper manglen, medmindre dette er umuligt eller vil påføre rejsearrangøren uforholdsmæssige omkostninger under hensyn til manglens omfang og de berørte rejseydelsers værdi.

Det fremgår af direktivets artikel 13, stk. 3, 2. afsnit, at i tilfælde, hvor rejsearrangøren i overensstemmelse med bestemmelsens stk. 1, litra a og b, ikke afhjælper manglen, finder artikel 14 om prisnedsættelse og erstatning anvendelse.

Det foreslås i overensstemmelse hermed, at i tilfælde, hvor afhjælpning ikke kan kræves af rejsearrangøren, har den rejsende ret til et forholdsmæssigt afslag i prisen eller erstatning efter de foreslåede §§ 27-31.

Efter pakkerejseloven har arrangøren en i det væsentlige tilsvarende afhjælpningsforpligtelse efter lovens § 18, idet rejsearrangøren dog ikke kan undlade at afhjælpe en mangel under henvisning til væsentlig ulempe, men i stedet under henvisning til, at afhjælpning er umulig. Endvidere følger det af lovens § 19, at i tilfælde, hvor afhjælpning ikke kan kræves, jf. lovens § 18, har den rejsende krav på et forholdsmæssigt afslag i prisen.

Den gældende retstilstand videreføres således med den nævnte udvidelse af rejsearrangørens afhjælpningspligt.

Der henvises til lovforslagets § 23, stk. 1 og 2.

2.9.3.4. Det fremgår af direktivets artikel 13, stk. 4, at hvis rejsearrangøren ikke afhjælper manglen inden for en rimelig frist, der fastsættes af den rejsende, kan den rejsende, med forbehold af undtagelserne i bestemmelsens stk. 3, selv afhjælpe manglen og anmode om refusion af de nødvendige udgifter. Det er ikke nødvendigt for den rejsende at fastsætte en tidsfrist, hvis rejsearrangøren nægter at afhjælpe manglen, eller hvis øjeblikkelig afhjælpning er påkrævet.

Det bemærkes, at den rejsende ifølge bestemmelsens ordlyd kan ”anmode om refusion”. At den rejsende kan anmode om refusion giver imidlertid ikke den rejsende et krav på at få refunderet sine udgifter. Det fremgår imidlertid af den tyske sprogversion af direktivet, at den rejsende kan ”*Rückzahlung der erforderlichen Ausgaben verlangen*”. Ligeledes fremgår det af den franske sprogversion af direktivet, at den rejsende kan ”*réclamer le remboursement des dépenses nécessaires*”. På denne baggrund må det efter Justitsministeriets opfattelse lægges til grund, at der efter direktivet er tale om en egentlig ret til at kræve refusion af de nødvendige udgiftern efter bestemmelsen.

Det fremgår af præambelbetragtning 34, at de tilfælde hvor det ikke er nødvendigt at fastsætte en tidsfrist, fordi øjeblikkelig afhjælpning er påkrævet, f.eks. omfatter en rejsende, der bliver nødt til at tage en taxa for at nå sit fly til tiden, fordi en bus, der er organiseret af rejsearrangøren, er forsinket.

Det foreslås i overensstemmelse med ovenstående, at den rejsende selv kan afhjælpe manglen og kræve nødvendige udgifter refunderet, hvis den rejsende kan kræve afhjælpning efter det foreslåede § 23, stk. 1, og rejsearrangøren ikke afhjælper manglen inden for en rimelig frist fastsat af den

rejsende. Det foreslås endvidere, at den rejsende kan undlade at fastsætte en frist, hvis rejsearrangøren nægter af afhjælpe manglen, eller hvis øjeblikkelig afhjælpning er påkrævet.

I overensstemmelse med det i præambelbetragtningen anførte, kan den rejsende f.eks. undlade at fastsætte en tidsfrist, hvis den rejsende er nødsaget til at tage en taxa for at nå et fly til tiden, fordi en bus organiseret af rejsearrangøren er forsinket.

Der gives med forslaget den rejsende en ret til selv at foretage afhjælpning af en mangel, som rejsearrangøren nægter at afhjælpe eller kræver øjeblikkelig afhjælpning. Der er dog ikke herved pålagt den rejsende en forpligtelse til selv at foretage afhjælpning, og den rejsende vil således fortsat kunne undlade at afhjælpe manglen og i stedet kræve forholdsmæssigt afslag eller erstatning i medfør af lovforslagets §§ 27-31, jf. nedenfor.

Der er ikke i pakkerejseloven en tilsvarende ret til for den rejsende selv at foretage afhjælpning og efterfølgende få udgifterne hertil refunderet. Det er derfor nyt i forhold til pakkerejseloven, at en sådan adgang foreslås lovfæstet.

Der henvises til lovforslagets § 23, stk. 3.

2.9.3.5. Det fremgår af direktivets artikel 13, stk. 5, at hvis en væsentlig del af rejsetjenesteydelserne ikke kan leveres i overensstemmelse med aftalen om pakkerejsen, tilbyder rejsearrangøren uden yderligere udgifter for den rejsende egnede alternative arrangementer af en så vidt muligt tilsvarende eller højere kvalitet end dem, der er specificeret i aftalen, med henblik på pakkerejsens fortsættelse, herunder når den rejsendes befordring tilbage til afrejsestedet ikke leveres i overensstemmelse med aftalen.

Det fremgår endvidere af bestemmelsen, at hvis de tilbudte alternative arrangementer medfører, at pakkerejsen er af en lavere kvalitet end den, der er specificeret i aftalen om pakkerejsen, giver rejsearrangøren den rejsende en passende nedsættelse af prisen.

Endelig fremgår det af bestemmelsen, at den rejsende kun kan afvise de tilbudte alternative arrangementer, hvis de ikke er en tilsvarende ydelse i forhold til aftalen om pakkerejsen, eller den givne nedsættelse af prisen er utilstrækkelig.

Efter ordlyden af bestemmelsen omhandler den tilfælde, hvor en væsentlig del af rejsetjenesteydelserne ikke kan leveres i overensstemmelse med aftalen om pakkerejsen. Dette kan imidlertid også indeholdes i direktivets definition af mangel, hvorefter en mangel bl.a. er det forhold, at de rejseydelser, som pakkerejsen omfatter, ikke er blevet leveret i overensstemmelse med aftalen. Dermed er et ikke helt klart, om bestemmelsen angår mangler generelt eller kun tilfælde, hvor rejseydelserne slet ikke kan leveres. Det fremgår dog af præambelbetragtning 34 bl.a., at når en betydelig andel af de rejseydelser, der er omfattet af aftalen om pakkerejsen, ikke kan leveres, bør den rejsende have tilbudt passende alternative arrangementer. Efter Justitsministeriets opfattelse må denne præambelbetragtning knytte sig til direktivets artikel 13, stk. 5, hvorfor bestemmelsen må antages at have tilfælde for øje, hvor en væsentlig del af rejsetjenesteydelserne slet ikke kan leveres. Dette understøttes efter Justitsministeriets opfattelse af, at dette i det væsentlige svarer til det tidligere pakkerejsedirektivs artikel 4, stk. 7. Bestemmelsens anvendelsesområde er dermed et andet end direktivets artikel 13, stk. 6, 1. afsnit, som omhandler tilfælde, hvor en mangel påvirker leveringen af pakkerejsen væsentligt, og dermed også omfatter tilfælde, hvor rejseydelserne er blevet leveret, men lider af en mangel, jf. nedenfor pkt. 2.9.3.6.

Det foreslås i overensstemmelse hermed, at hvis en væsentlig del af de aftalte rejseydelser ikke kan leveres, skal rejsearrangøren uden udgifter for den rejsende tilbyde denne alternative rejseydelser af en så vidt muligt tilsvarende eller højere kvalitet end de aftalte. I overensstemmelse med direktivet omfatter dette også tilfælde, hvor den rejsendes befordring tilbage til afrejsestedet ikke leveres i overensstemmelse med aftalen.

Forslaget indebærer således en egentlig pligt for rejsearrangøren til at tilbyde alternative rejseydelser af en så vidt muligt tilsvarende eller højere kvalitet, hvis en væsentlig del af de aftalte rejseydelser ikke kan leveres. Det er således ikke tilstrækkeligt for, at bestemmelsen finder anvendelse, at et enkelt arrangement, som ikke udgør en væsentlig del af pakkerejsen, ikke kan leveres. Bestemmelsen vil dog kunne finde anvendelse, selvom det kun er en enkelt rejseydelse, der ikke kan leveres, hvis denne rejseydelse udgør en væsentlig del af rejseydelserne, f.eks. hvis det drejer sig om hjemtransport eller en guidet tur eller et andet tilsvarende arrangement, som udgør selve formålet med rejsen.

Det foreslås endvidere, at hvis de tilbudte alternative rejseydelser medfører, at pakkerejsen er af en lavere kvalitet end den aftalte, har den rejsende krav på et forholdsmæssigt afslag i prisen.

Endelig foreslås det, at den rejsende kun kan afslå de tilbudte alternative rejseydelser, hvis de ikke er en tilsvarende ydelse i forhold til aftalen eller det tilbudte forholdsmæssige afslag er utilstrækkeligt. Den ovennævnte pligt for rejsearrangøren til at tilbyde alternative arrangementer modsvarer således af en forpligtelse for den rejsende til at acceptere disse alternativer, medmindre de ikke svarer til den oprindelige rejseydelse eller det forholdsmæssige afslag er utilstrækkeligt.

Den foreslåede ordning svarer som nævnt ovenfor i det væsentlige til det tidligere pakkerejsedirektivs artikel 4, stk. 7. Denne bestemmelse er gennemført i pakkerejselovens §§ 18 og 19, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9291-9292. Disse bestemmelser angår mangler generelt, men omfatter således også tilfælde, hvor en væsentlig del af de aftalte ydelser ikke kan leveres. Efter bestemmelserne har den rejsende ret til et forholdsmæssigt afslag, hvis manglen ikke afhjælpes inden rimelig tid, hvilket bl.a. må omfatte tilfælde, hvor det alternative arrangement er af en lavere værdi end det oprindelige. På denne baggrund er den eneste indholdsmæssige ændring som tilsigtes med lovforslaget på dette punkt, at det foreslås, at det i overensstemmelse med direktivet udtrykkeligt fremgår, i hvilke tilfælde den rejsende kan afvise de tilbudte alternative arrangementer, og dermed også i hvilke tilfælde den rejsende er forpligtet til at tage imod de tilbudte alternativer.

Der henvises til lovforslagets § 24, stk. 1-3.

2.9.3.6. Det fremgår af direktivets artikel 13, stk. 6, 1. afsnit, at hvis en mangel påvirker leveringen af pakkerejsen væsentligt og rejsearrangøren ikke har afhjulpet den inden for en rimelig frist, der fastsættes af den rejsende, kan den rejsende opsige aftalen om pakkerejsen uden at betale et opsigelsesgebyr og, hvis det er relevant, i overensstemmelse med artikel 14 anmode om prisnedsættelse og/eller erstatning.

Bestemmelsens anvendelse af begrebet opsigelse modsvarer ikke den brug af opsigelse, der forekommer i dansk ret, som knytter sig til længerevarende kontraktforhold som f.eks. ansættelsesforhold. Det fremgår således ikke klart af direktivet, hvilken type misligholdelsesbeføjelse der efter dansk ret er tale om, når begrebet opsigelse anvendes.

Det er ikke ud fra direktivet klart, om den opsigelse, som den rejsende efter bestemmelsen har ret til, er det, som i dansk ret kendes som ophævelse af aftalen, svarende til den beføjelse, som kunden har efter pakkerejse-lovens § 20. Det angives således ikke i artikel 13, stk. 6, 1. afsnit, at den rejsende ved en opsigelse har ret til at få refunderet alle betalinger for pakkerejsen, som det f.eks. er tilfældet ved opsigelse efter direktivets artikel 12. Det fremgår derimod, at den rejsende ved en opsigelse, hvis det er relevant, har ret til prisnedsættelse og/eller erstatning i overensstemmelse med artikel 14.

Den rejsende har ret til prisnedsættelse og/eller erstatning direkte i medfør af direktivets artikel 14, uanset om der er tale om en væsentlig mangel eller ej, jf. nedenfor pkt. 2.10. Forskellen på blot at kræve prisnedsættelse og/eller erstatning i medfør af direktivets artikel 14 og at opsigelse af aftalen i medfør af artikel 13, stk. 6, 1. afsnit, synes således at være, at den rejsende ved at opsigelse aftalen efter artikel 13, stk. 6, 1. afsnit, afslutter rejsen og bliver berettiget til hjemtransport hurtigst muligt uden yderligere omkostninger i medfør af artikel 13, stk. 6, 3. afsnit.

Efter Justitsministeriets opfattelse stemmer direktivets adgang til at opsigelse aftalen om pakkerejsen med en deraf følgende ret til at få prisnedsættelse og/eller erstatning i en dansk kontekst bedst overens med ophævelsesbeføjelsen ved væsentlige mangler. Da rejsearrangøren allerede har leveret en del af sine rejseydelser på det tidspunkt, hvor bestemmelsen er relevant, og disse ydelser dermed ikke kan tilbageleveres, vil en fuldstændig ophævelse med deraf følgende tilbagebetaling af rejsens pris til den rejsende være en uforholdsmæssigt byrdefuld beføjelse at tillægge den rejsende, ligesom en sådan ret ikke fremgår af direktivet. Justitsministeriet finder på baggrund af ovenstående, at bestemmelsen bør gennemføres ved en ordning, hvorefter den rejsende som udgangspunkt bliver berettiget til at kræve samtlige beløb tilbagebetalt ved ophævelsen, dog således, at rejsearrangøren bliver berettiget til at fradrage et beløb svarende til den værdi, som pakkerejsen har haft for den rejsende. En sådan ordning svarer til den, som allerede i dag følger af pakkerejse-lovens § 20, stk. 2. En sådan ordning resulterer således i, at den rejsende er kommet fri af aftalen med rejsearrangøren og samtidig må anses for at have fået en passende nedsættelse af prisen i overensstemmelse med direktivets artikel 14, stk. 1. Herudover vil den rejsende kunne kræve erstatning i overensstemmelse med direktivets artikel 14, stk. 2, hvis betingelserne herfor er opfyldt. Denne erstatning kan f.eks. bestå i en godtgørelse for tabt feriegæde, jf. nedenfor pkt. 2.10.3.2.

Det fremgår endvidere af direktivets artikel 13, stk. 6, 2. afsnit, at hvis det er umuligt at træffe alternative arrangementer, eller hvis den rejsende afviser de tilbudte alternative arrangementer i overensstemmelse med direktivets artikel 13, stk. 5, 3. afsnit, har den rejsende i givet fald ret til prisnedsættelse og/eller erstatning i overensstemmelse med artikel 14 uden at opsigte aftalen om pakkerejsen.

Af den tyske sprogversion af direktivet fremgår det, at den rejsende efter bestemmelsen har ret til prisnedsættelse og/eller erstatning "*auch ohne Beendigung des Pauschalreisevertrags*". Af den svenske sprogversion af direktivet fremgår det, at den rejsende har ret til prisnedsættelse og/eller erstatning "*även utan att säga upp paketreseavtalet*". Endelig fremgår det af den franske sprogversion af direktivet, at den rejsende har ret til prisnedsættelse og/eller erstatning "*également sans résiliation du contrat de voyage à forfait*". I de nævnte sprogversioner af direktivet fremgår således et "også" eller "selv" i bestemmelsen, som ikke fremgår af hverken den danske eller den engelske sprogversion af direktivet, der blot giver den rejsende ret til prisnedsættelse og/eller erstatning "*without terminating the package travel contract*".

Efter Justitsministeriets opfattelse vil tilfælde, hvor en væsentlig del af de aftalte rejsetjenesteydelser ikke kan leveres, og hvor den rejsende med rette afviser tilbudte alternativer eller det er umuligt at tilbyde alternativer, altid anses som en mangel, der væsentligt påvirker leveringen af pakkerejsen som anført i direktivets artikel 13, stk. 6, 1. afsnit. Dermed må artikel 13, stk. 6, 2. afsnit, således anses som et supplement til 1. afsnit, hvilket understøttes af, at der som nævnt ovenfor i en række andre sprogversioner indgår et "også" i bestemmelsen.

Som nævnt ovenfor har den rejsende altid ret til prisnedsættelse og/eller erstatning efter direktivets artikel 14, uanset om der er tale om væsentlige mangler eller ej, og uanset, om aftalen om pakkerejsen hæves. Den rejsende har dog kun ret til at hæve aftalen og få hjemtransport hurtigst muligt, hvis manglen påvirker pakkerejsen væsentligt. Indholdet af direktivets artikel 13, stk. 6, 2. afsnit, synes således at være, at den rejsende i de tilfælde hvor det er umuligt at tilbyde alternative arrangementer, eller den rejsende har afvist de tilbudte alternative arrangementer, kan opnå hjemtransport hurtigst muligt uden yderligere udgifter i medfør af direktivets artikel 13, stk. 6, 3. afsnit, uden at den rejsende er nødsaget til at hæve aftalen. Dette indebærer således, at den rejsende kan kræve at blive hjem-

transporteret uden yderligere udgifter, men i øvrigt fastholde aftalen, og herefter kræve en passende prisnedsættelse og/eller erstatning efter direktivets artikel 14.

Det fremgår endelig af direktivets artikel 13, stk. 6, 3. afsnit, at hvis pakkerejsen omfatter befordring af passagerer, sørger rejsearrangøren i de i direktivets artikel 13, stk. 6, 1. og 2. afsnit, omhandlede tilfælde endvidere hurtigst muligt for hjemtransport af den rejsende med et tilsvarende transportmiddel og uden yderligere udgifter for den rejsende.

Det foreslås på baggrund af ovenstående, at hvis en mangel påvirker pakkerejsen væsentligt, og rejsearrangøren ikke har afhjulpet den inden for en rimelig frist fastsat af den rejsende, kan den rejsende hæve aftalen om pakkerejsen. Hæver den rejsende aftalen, skal rejsearrangøren tilbagebetale samtlige beløb, der er betalt i henhold til aftalen, med fradrag af et beløb svarende til den værdi, som pakkerejsen har haft for kunden.

Omfattet af hæveadgangen er i overensstemmelse med det ovenfor anførte tilfælde, hvor det er umuligt for rejsearrangøren at tilbyde alternative arrangementer, eller hvor den rejsende afviser de tilbudte alternative arrangementer i medfør af det foreslåede § 24, stk. 3.

Det foreslås endvidere, at hvis pakkerejsen omfatter passagerbefordring, har den rejsende ret til, at rejsearrangøren uden unødigt forsinkelse sørger for hjemtransport af den rejsende med et transportmiddel svarende til det aftalte, uden omkostninger for den rejsende.

Det foreslås endelig, at hvis det er umuligt at tilbyde alternative rejseydelser, eller den rejsende afviser tilbudte rejseydelser i medfør af det foreslåede § 23, stk. 3, kan den rejsende kræve et forholdsmæssigt afslag og erstatning i henhold til §§ 27-31. Hvis pakkerejsen omfatter passagerbefordring, har den rejsende ret til, at rejsearrangøren uden unødigt forsinkelse sørger for hjemtransport af den rejsende med et transportmiddel svarende til det aftalte, uden omkostninger for den rejsende.

Dette forslag omfatter i overensstemmelse med det ovenfor anførte de tilfælde, hvor den rejsende vælger ikke at hæve aftalen som følge af, at der ikke kan tilbydes alternative arrangementer eller at den rejsende med rette afviser disse. Den rejsende har således i disse tilfælde ret til hjemtransport, hvis aftalen omfatter passagerbefordring, samt forholdsmæssigt afslag og erstatning efter de foreslåede §§ 27-31.

Efter pakkerejselovens § 20, stk. 1, kan kunden hæve aftalen om en pakkerejse, hvis en betydelig del af de aftalte ydelser ikke leveres eller hvis pakkerejsen i øvrigt er behæftet med mangler, som medfører, at formålet med pakkerejsen er væsentligt forfejlet. At en betydelig del af de aftalte ydelser ikke leveres er således angivet som et eksempel på et tilfælde, hvor formålet med pakkerejsen er væsentligt forfejlet, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9292. Efter bestemmelsens stk. 3, har kunden, hvis denne hæver aftalen, krav på at blive transporteret tilbage til afrejsestedet eller et andet sted, som er angivet i aftalen, med et transportmiddel der svarer til det aftalte. Derudover har kunden efter lovens § 22, stk. 1, ret til erstatning for tab som følge af, at pakkerejsen er mangelfuld.

På disse punkter er der således ikke tilsigtet nogen ændringer i forhold til den gældende retstilstand.

Derimod er det nyt i forhold gældende ret, at en rejsende tillige har ret til hjemtransport uden unødigt forsinkelse også i tilfælde, hvor denne ikke hæver aftalen om pakkerejsen. En sådan adgang følger således ikke af pakkerejseloven.

Der henvises til lovforslagets § 24, stk. 4, og § 25.

2.9.3.7. Det fremgår af direktivets artikel 13, stk. 7, at når det er umuligt at sikre den rejsendes befordring tilbage til afrejsestedet i overensstemmelse med aftalen om pakkerejsen på grund af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder, bærer rejsearrangøren omkostningerne ved nødvendig indkvartering, så vidt muligt af en tilsvarende kategori, dog højst for en periode på tre nætter for hver rejsende. Hvis der i den EU-lovgivning om passagerrettigheder, der finder anvendelse på det relevante transportmiddel til den rejsendes befordring tilbage til afrejsestedet, er fastsat længere perioder, gælder disse perioder.

Det er ikke helt entydigt, hvordan begrænsningen på tre nætter for hver rejsende skal fortolkes. Justitsministeriet finder dog, at begrænsningen må tolkes på den måde, at en enkelt rejsende ikke kan få dækket udgifterne til mere end tre nætters indkvartering, uanset om andre i den gruppe, som den rejsende rejser med, f.eks. kun har haft to overnatninger inden hjemtransporten.

Det sidste punktum i bestemmelsen vedrører tilfælde, hvor EU-lovgivning forpligter transportører til at sørge for indkvartering til passageren i en længere periode end tre nætter. I sådanne tilfælde kan rejsearrangøren således heller ikke begrænse sin forpligtelse til at sørge for overnatning. Efter Justitsministeriets opfattelse må EU-lovgivning, som slet ikke indeholder en begrænsning på antallet af overnatninger passageren kan kræve i tilfælde af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder, medføre, at rejsearrangørens forpligtelse ligeledes ikke er begrænset. Dette er f.eks. tilfældet i forordning nr. 261/2004 for så vidt angår passagerrettigheder ved flytransport og forordning nr. 1371/2007 for så vidt angår passagerrettigheder ved jernbanetransport.

Det fremgår endvidere af direktivets artikel 13, stk. 8, at omkostningsbegrænsningen i artikel 13, stk. 7, ikke finder anvendelse på bevægelseshæmmede personer, jf. definitionen i artikel 2, litra a), i forordning (EF) nr. 1107/2006, og andre personer, der ledsager dem, gravide kvinder og uledsagede mindreårige samt personer, der har behov for særlig lægelig assistance, for så vidt som rejsearrangøren er blevet underrettet om deres særlige behov mindst 48 timer inden pakkerejsens begyndelse. Rejsearrangøren kan ikke påberåbe sig uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder for at begrænse ansvaret i medfør af artikel 13, stk. 7, hvis den relevante transportør ikke kan gøre sådanne omstændigheder gældende i henhold til gældende EU-lovgivning.

Det foreslås i overensstemmelse med direktivet, at hvis det på grund af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder er umuligt at sikre den rejsendes befordring tilbage til afrejsestedet i overensstemmelse med aftalen, skal rejsearrangøren afholde udgifterne til nødvendig indkvartering af en så vidt muligt tilsvarende kategori for en periode på højst tre nætter eller den længere periode der er fastsat i EU-lovgivning om passagerrettigheder for det relevante transportmiddel.

I overensstemmelse med det ovenfor anførte vil rejsearrangøren således på nuværende tidspunkt ikke kunne begrænse sit ansvar for overnatning i tilfælde af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder, hvis den aftalte transportform f.eks. er flytransport. Dette vil dog kunne ændre sig, hvis EU-lovgivningen om flypassagerers rettigheder ændres.

Det foreslås endvidere, at rejsearrangøren ikke kan påberåbe sig uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder for at begrænse sit ansvar efter stk.

1, hvis den relevante transportør ikke kan gøre sådanne omstændigheder gældende i henhold til gældende EU-lovgivning.

Endelig foreslås det, at begrænsningen af perioden som nævnt ovenfor ikke gælder, hvis rejsearrangøren senest 48 timer før pakkerejsens begyndelse er blevet underrettet om den rejsendes særlige behov som følge af, at den rejsende er bevægelseshæmmet eller ledsager til en bevægelseshæmmet person, gravid, en uledsaget mindreårig eller en person, som har behov for særlig lægelig assistance.

Ved bevægelseshæmmet forstås i overensstemmelse med direktivet en bevægelseshæmmet person som defineret i forordning (EF) nr. 1107/2006 om handicappede og bevægelseshæmmede personers rettigheder, når de rejser med fly.

Der henvises til lovforslagets § 26.

2.10. Forholdsmæssigt afslag og erstatning

2.10.1. Direktivets artikel 14

Direktivets artikel 14 indeholder generelle bestemmelser, som sikrer den rejsende ret til både forholdsmæssigt afslag for enhver periode, hvor der har foreligget en mangel, og erstatning for enhver skade, som den rejsende lider som følge af en mangel. Rejsearrangøren skal dog efter bestemmelsen ikke betale erstatning, hvis visse betingelser for ansvarsfrihed er opfyldt.

Endvidere regulerer bestemmelsen i hvilket omfang erstatningen eller grundlaget herfor kan begrænses i overensstemmelse med internationale konvention og i øvrigt.

Endelig fastslås det i bestemmelsen, at erstatning, som den rejsende opnår i medfør af visse forordninger og internationale konventioner, ikke er udelukket som følge af direktivet, men at erstatning efter disse forordninger og internationale konventioner fradrages i den erstatning, som den rejsende opnår efter direktivet, med henblik på at undgå overkompensation.

Endelig må forældelsesfristen for krav i henhold til bestemmelsen ikke være under to år, jf. artiklens stk. 6.

2.10.2. Gældende ret

Det følger af pakkerejselovens § 19, at kunden har krav på et forholdsmæssigt afslag i prisen, hvis afhjælpning af en mangel ikke kan kræves efter lovens § 18 eller hvis arrangøren efter kundens påkrav ikke har afhjulpet manglen inden rimelig tid.

Efter pakkerejselovens § 21 kan kunden ikke kræve forholdsmæssigt afslag eller hæve aftalen, såfremt arrangøren tilbyder at afhjælpe manglen og afhjælpningen sker inden rimelig tid og uden omkostninger eller væsentlig ulempe for kunden.

Ifølge pakkerejselovens § 22, stk. 1, har kunden krav på erstatning fra arrangøren, hvis kunden lider tab som følge af, at pakkerejsen er mangelfuld, medmindre manglen skyldes sådanne force majeure-tilfælde, som er nævnt i lovens § 17, stk. 1, nr. 3 og 4. Bestemmelsen henviser ikke til lovens § 17, stk. 1, nr. 2, om kundens egne forhold, idet ændringer i forhold til det aftalte, som skyldes kundens egne forhold, ikke kan betegnes som en mangel, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9294. Ifølge bestemmelsen har kunden endvidere krav på erstatning, hvis manglen angår egenskaber, som må anses tilsikrede. Efter bestemmelsens stk. 2 kan der tilkomme kunden en godtgørelse, hvis manglen har forvoldt kunden væsentlig ulempe.

Sker der skade på kundens person eller ting som følge af en mangel ved pakkerejsen, finder lovens § 22 tilsvarende anvendelse, jf. pakkerejselovens § 23, stk. 1.

Det følger af pakkerejselovens § 24, at erstatningen efter lovens §§ 22 og 23 i aftalen kan begrænses i overensstemmelse med regler i internationale konventioner, som gælder for den mangelfulde del af pakkerejsen.

2.10.3. Justitsministeriets overvejelser og lovforslagets udformning

2.10.3.1. Det fremgår af direktivets artikel 14, stk. 1, at den rejsende har ret til en passende nedsættelse af prisen for enhver periode, hvor der forelå en mangel, medmindre rejsearrangøren kan forelægge dokumentation for, at manglen kan tilskrives den rejsende selv.

Bestemmelsens udtryk ”en passende nedsættelse af prisen” må efter Justitsministeriets opfattelse svare til det danske begreb forholdsmæssigt afslag.

Som det også følger af pkt. 2.10.2 ovenfor, synes det umiddelbart overflødig at gennemføre den sidste del af bestemmelsen om mangler, som kan tilskrives den rejsende selv, idet ændringer i forhold til det aftalte, som skyldes den rejsende, efter dansk ret som udgangspunkt ikke kan anses for at være mangler. Direktivets bestemmelse indeholder imidlertid også en bevisbyrde-regel, idet rejsearrangøren kun kan undgå at give en passende nedsættelse af prisen, hvis rejsearrangøren kan forelægge dokumentation for, at manglen kan tilskrives den rejsende selv. I den engelske sprogversion af direktivet følger det af bestemmelsen, at den rejsende har ret til en nedsættelse af prisen, *”unless the organiser proves that the lack of conformity is attributable to the traveller”*. At rejsearrangøren skal forelægge dokumentation, er således et udtryk for, at det påhviler rejsearrangøren at godtgøre, at manglen kan tilskrives den rejsende selv.

For at sikre korrekt gennemførelse af direktivet, foreslås det, at denne bevisbyrde-regel følger direkte af lovteksten. Dette indebærer, at den rejsende har ret til et forholdsmæssigt afslag i prisen for enhver periode, hvor en mangel har foreligget, medmindre rejsearrangøren godtgør, at manglen skyldes den rejsendes egne forhold.

Bestemmelsen giver den rejsende en ret til et forholdsmæssigt afslag i prisen, uanset om manglen ender med at blive afhjulpet af rejsearrangøren. Dette er således en ændring af den gældende retstilstand efter pakkerejse-lovens § 21.

Ved vurdering af, hvor stort et afslag i prisen den rejsende har ret til, må der tages udgangspunkt i den almindelige regel om beregning af et forholdsmæssigt afslag. Herefter beregnes der et nedslag, som procentvis svarer til den procentvise værdiforringelse af pakkerejsen, som manglen har medført. Der vil i overensstemmelse med almindelig obligationsret skulle ses bort fra rene bagateller, men der er i øvrigt ikke i overensstemmelse med direktivet nogen nedre grænse for størrelsen af et forholdsmæssigt afslag.

Der henvises til lovforslagets § 27.

2.10.3.2. Det fremgår af direktivets artikel 14, stk. 2, at den rejsende har ret til at få passende erstatning fra rejsearrangøren for enhver skade, som den rejsende lider som følge af en mangel. Kompensationen skal ydes hurtigst muligt.

Det fremgår endvidere af direktivets artikel 14, stk. 3, at den rejsende ikke har ret til erstatning, hvis rejsearrangøren kan forelægge dokumentation for, at manglen kan tilskrives den rejsende selv, kan tilskrives en tredje-part, som ikke har forbindelse med leveringen af de rejseydelser, der er indeholdt i aftalen om pakkerejsen, og er uforudselig eller uundgåelig eller skyldes uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder.

Det følger af de nævnte bestemmelser, at den rejsende har ret til at få erstatning fra rejsearrangøren, medmindre rejsearrangøren kan forelægge dokumentation for, at manglen skyldes en af de givne ansvarsfrihedsgrunde. Ansvarsgrundlaget for rejsearrangøren efter bestemmelserne er således et objektivt ansvar med visse særlige ansvarsfrihedsgrunde. Bevisbyrden for, at manglen skyldes en af de nævnte ansvarsfrihedsgrunde, påhviler rejsearrangøren, da det fremgår af direktivet, at denne skal forelægge dokumentation herfor, jf. også ovenfor under pkt. 2.10.3.1.

Erstatningsansvaret vedrører efter direktivets ordlyd enhver skade. Dette må således omfatte både formueskade og person- og tingsskade. Det fremgår endvidere af præambelbetragtning 34 bl.a., at erstatning også bør dække ikkeøkonomisk skade, f.eks. erstatning for tabt rejse- eller feriegæde, fordi der er væsentlige problemer med leveringen af de relevante rejseydelser. Erstatning for ikkeøkonomisk skade efter direktivet svarer til det, som efter dansk ret betegnes som godtgørelse. Der er ikke i direktivet givet nogen nærmere anvisninger på opgørelsen af hverken erstatning for økonomisk eller ikkeøkonomisk skade.

Efter Justitsministeriets opfattelse må præambelbetragtningen forstås på den måde, at erstatning for ikkeøkonomisk skade efter direktivet kun kommer på tale i situationer, hvor der er væsentlige problemer med leveringen af de relevante rejseydelser, og hvor der dermed er tale om væsentlig ulempe for den rejsende.

Det foreslås i overensstemmelse hermed, at den rejsende har krav på erstatning fra rejsearrangøren for enhver skade, som den rejsende lider som følge af en mangel, medmindre rejsearrangøren godtgør, at manglen skyldes den rejsendes egne forhold, en uvedkommende tredjemand og er ufor-

udsigelig eller uundgåelig eller uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder.

Det foreslås endvidere, at hvis manglen har forvoldt den rejsende væsentlig ulempe, kan der under samme betingelser som i stk. 1 tilkomme den rejsende en godtgørelse.

Forslaget omfatter både formueskade og person- og tingsskade, ligesom ikkeøkonomisk skade i overensstemmelse med direktivet også er omfattet. Der vil således kunne tilkendes en rejsende erstatning for personskade samtidig med at der tilkendes den rejsende godtgørelse for mistet feriegælde.

Som nævnt ovenfor, er der ikke anvisninger i direktivet på, hvordan erstatning og godtgørelse skal opgøres. Erstatning og godtgørelse vil således skulle udmåles i overensstemmelse med reglerne i erstatningsansvarsloven, hvilket svarer til reglerne efter pakkerejseloven, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9295. I øvrigt vil erstatning og godtgørelse skulle opgøres i overensstemmelse med de almindelige regler herom, således at erstatning for det økonomiske tab, som en kunde har lidt som følge af en mangel ved pakkerejsen, opgøres efter de almindelige regler om erstatning i kontraktforhold.

Pakkerejselovens §§ 22 og 23 giver samlet mulighed for både erstatning og godtgørelse, ligesom de foreslåede bestemmelser giver mulighed for både erstatning og godtgørelse. På disse punkter er lovforslaget således en videreførelse af den gældende retstilstand.

Der henvises til lovforslagets § 28.

2.10.3.3. Det fremgår af direktivets artikel 14, stk. 4, at for så vidt som internationale konventioner, der er bindende for Unionen, begrænser omfanget af den erstatning, en tjenesteyder, der udfører en rejseudførelse, der indgår i en pakkerejse, skal betale, eller betingelserne herfor, finder de samme begrænsninger anvendelse på rejsearrangøren. For så vidt som internationale konventioner, der ikke er bindende for Unionen, begrænser den erstatning, som skal betales af en tjenesteyder, kan medlemsstaterne begrænse den erstatning, som skal betales af rejsearrangøren, i overensstemmelse hermed. I andre tilfælde kan den erstatning, som skal betales af rejsearrangøren, begrænses ved aftalen om pakkerejsen; begrænsningen må dog ikke gælde personskade eller skade, der er forvoldt forsætligt eller

uagtsomt, og erstatningen må ikke begrænses til under tre gange pakkerejsens samlede pris.

Bestemmelsens 1. pkt. vedrører internationale konventioner, som er bindende for Unionen. Hvis sådanne konventioner indeholder en begrænsning af den erstatning, som en tjenesteyder er forpligtet til at betale, er rejsearrangørens ansvar over for den rejsende begrænset på tilsvarende vis. Det samme gælder for så vidt angår disse konventioner betingelserne for erstatningen. Dermed vil begrænsninger af ansvarsgrundlaget i internationale konventioner, som er bindende for EU, medføre en tilsvarende begrænsning af ansvarsgrundlaget for rejsearrangøren.

Det fremgår af præambelbetragtning 35, at de relevante internationale konventioner, som er bindende for Unionen, f.eks. er Montrealkonventionen af 1999 om indførelse af visse ensartede regler for international luftbefordring, konventionen af 1980 om internationale jernbanebefordringer (COTIF) og Athenkonventionen af 1974 om transport af passagerer og deres bagage til søs.

Det foreslås i overensstemmelse hermed, at i tilfælde, hvor forpligtelsen for en tjenesteyder, der udfører en rejseydelse, til at betale erstatning, er begrænset af internationale konventioner, der er bindende for EU, finder de samme begrænsninger anvendelse på rejsearrangørens ansvar.

Direktivets artikel 14, stk. 4, 2. pkt., vedrører internationale konventioner, som er bindende for en medlemsstat, men som ikke er bindende for EU. Dette drejer sig for Danmarks vedkommende på transportområdet om Warszawakonventionen af 1929 angående indførelse af visse ensartede regler om international luftbefordring, som fortsat er gældende, selvom de tilfælde, som konventionen regulerer, for langt de fleste situationers vedkommende er erstattet af den ovennævnte Montrealkonvention, som tillige er bindende for EU.

Ifølge direktivet har medlemsstaterne mulighed for at begrænse den erstatning, som en rejsearrangør skal betale, i overensstemmelse med sådanne konventioner. Da der ikke samtidig henvises til betingelserne herfor, som tilfældet er med de for EU bindende konventioner, følger det efter Justitsministeriets opfattelse modsætningsvist, at medlemsstaterne i disse tilfælde kan begrænse erstatningens størrelse, men ikke ansvarsgrundlaget.

[I det tidligere pakkerejsedirektiv fremgår det af artikel 5, stk. 2, 3. afsnit, at medlemsstaterne kan tillade, at erstatningen begrænses i overensstemmelse med internationale konventioner. Efter ordlyden af bestemmelsen i det nye direktiv synes kompetencen til at begrænse erstatningen derimod at ligge hos medlemsstaterne i forbindelse med gennemførelsen af direktivet.

Det foreslås på den baggrund, at den erstatning, som rejsearrangøren er forpligtet til at betale efter § 28, begrænses i overensstemmelse med Warszawakonventionen af 1929 angående indførelse af visse ensartede regler om international luftbefordring i tilfælde, hvor denne gælder for tjenesteyderens ansvar for den mangelfulde del af pakkerejsen. Denne konvention er således den eneste på passagertransportområdet, som er omfattet af direktivbestemmelsen.

Direktivbestemmelsens 3. pkt. vedrører tilfælde, hvor spørgsmålet om erstatningens størrelse ikke er begrænset af internationale konventioner, og giver rejsearrangøren en ret til i et vist omfang at begrænse sit ansvar i aftalen om pakkerejsen.

Det foreslås i overensstemmelse med direktivet, at hvis ansvaret for en tjenesteyder, der udfører en rejseydelse, ikke er begrænset i internationale konventioner, kan den erstatning, som en rejsearrangør skal betale, begrænses i aftalen om pakkerejsen, dog ikke til mindre end tre gange pakkerejsens samlede pris. Det foreslås endvidere, at dette dog ikke skal gælde i forbindelse med erstatning i anledning af personskade eller skade, som er forvoldt forsætligt eller uagtsomt.

Ansvarsbegrænsningen ifølge direktivet finder bl.a. ikke anvendelse ved skade forvoldt uagtsomt. Der er ikke holdepunkter for, at dette skulle være andet end simpel uagtsomhed, og bestemmelsen skal således forstås i overensstemmelse hermed.

Der henvises til lovforslagets §§ 29 og 30.

2.10.3.4. Det fremgår af direktivets artikel 14, stk. 5, at ret til erstatning eller prisnedsættelse i henhold til direktivet er uden virkning for rejsendes rettigheder i henhold til forordning (EF) nr. 261/2004, forordning (EF) nr. 1371/2007, Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 392/2009 (1), forordning (EU) nr. 1177/2010 og forordning (EU) nr. 181/2011 og internationale konventioner. Det fremgår endvidere, at rejsende har ret til at fremsætte krav efter direktivet og efter de nævnte forordninger og inter-

nationale konventioner. Endelig fremgår det, at erstatning eller prisnedsættelse, der gives i henhold til direktivet, og erstatning eller prisnedsættelse, der gives i henhold til de nævnte forordninger og internationale konventioner, fratrækkes hinanden med henblik på at undgå overkompensation.

Det fremgår af præambelbetragtning 36, at direktivet ikke bør gribe ind i de rejsendes ret til at fremsætte krav både i henhold til direktivet og henhold til anden relevant EU-lovgivning. Det fremgår videre, at årsagen her til bl.a. er, at de rejsende dermed fortsat har mulighed for at rejse krav over for mere end én part.

Ud fra ordlyden af bestemmelsen synes direktivet ikke blot at pålægge rejsearrangøren at fradrage andre erstatninger, men tillige de tjenesteydere, som er ansvarlige efter de i bestemmelsen nævnte forordninger. Efter Justitsministeriets opfattelse må andre tjenesteyderes forpligtelse til at foretage fradrag for andre erstatninger dog reguleres i de nævnte forordninger, hvilket f.eks. er tilfældet i artikel 12 i forordning nr. 261/2004 vedrørende flypassagerers rettigheder. Justitsministeriet finder derfor, at lovforslaget udelukkende bør regulere rejsearrangørens ret til at fradrage allerede opnået erstatning.

Det foreslås i overensstemmelse hermed, at ret til erstatning eller forholdsmæssigt afslag efter denne lov har ikke betydning for den rejsendes rettigheder efter EU-forordninger om passagerrettigheder og erstatningsansvar ved passagertransport samt efter internationale konventioner. Det foreslås endvidere, at hvis den rejsende har opnået erstatning eller forholdsmæssigt afslag efter de nævnte forordninger eller internationale konventioner, fratrækkes det modtagne beløb i erstatningen eller det forholdsmæssige afslag, som gives efter denne lov.

De forordninger, som omfattes af forslaget, er i overensstemmelse med direktivet forordning (EF) nr. 261/2004 af 11. februar 2004 om fælles bestemmelser om kompensation og bistand til luftfartspassagerer ved boardingafvisning og ved aflysning eller lange forsinkelser mv., forordning (EF) nr. 1371/2007 af 23. oktober 2007 om jernbanepassagerers rettigheder og forpligtelser, Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 392/2009 af 23. april 2009 om transportørers erstatningsansvar ved ulykker under søtransport af passagerer, forordning (EU) nr. 1177/2010 af 24. november 2010 om passagerers rettigheder ved sørejser og rejser på indre vandveje mv. og forordning (EU) nr. 181/2011 af 16. februar 2011 om buspassagerers rettigheder mv.

Pakkerejseloven indeholder ikke tilsvarende bestemmelser, og der er således på dette punkt tilsigtet en ændring af den gældende retstilstand.

Der henvises til lovforslagets § 31.

2.10.3.5. Det fremgår af direktivets artikel 14, stk. 6, at forældelsesfristen for fremsættelse af krav i henhold til artikel 14 ikke må være under to år.

Da de almindelige forældelsesfrister i forældelsesloven finder anvendelse på krav efter lovforslaget, er kravene undergivet en 3-årig ”kort” forældelsesfrist med mulighed for suspension, jf. forældelseslovens § 3, stk. 1 og 2, og en absolut forældelsesfrist på enten 10 eller 30 år, afhængig af skadens karakter, jf. forældelseslovens § 3, stk. 3, nr. 1 og 4. De i forvejen gældende forældelsesfrister opfylder således direktivets krav.

Justitsministeriet finder på den baggrund ikke anledning til at foreslå særskilt regulering til gennemførelse af bestemmelsen.

2.11. Mulighed for at kontakte rejsearrangøren gennem formidleren

2.11.1. Direktivets artikel 15

Direktivets artikel 15 indeholder regler vedrørende den rejsendes mulighed for at kontakte rejsearrangøren gennem formidleren. Endvidere følger der en pligt for formidleren til at videregive henvendelserne hurtigst muligt. Derudover reguleres retsvirkningen af, at henvendelser rettes til rejsearrangøren via formidleren i forhold til tids- og forældelsesfrister.

2.11.2. Gældende ret

Det følger af pakkerejselovens § 26, stk. 1, at kunden, hvis denne ønsker at påberåbe sig en mangel ved pakkerejsen, skal give enten arrangøren eller formidleren meddelelse herom.

2.11.3. Justitsministeriets overvejelser og lovforslagets udformning

Det fremgår af direktivets artikel 15, at den rejsende kan rette henvendelser, anmodninger eller klager vedrørende pakkerejsens levering direkte til den formidler, pakkerejsen blev købt igennem, jf. dog artikel 13, stk. 1, 2. afsnit. Formidleren skal videregive henvendelserne, anmodningerne eller

klagerne til rejsearrangøren hurtigst muligt. Det fremgår endvidere af bestemmelsen, at med henblik på overholdelsen af tids- eller forældelsesfrister anses henvendelse, anmodning eller klager omhandlet i 1. afsnit for at være modtaget af rejsearrangøren, når de er modtaget af formidleren.

Bestemmelsen medfører, at en eventuel formidler er forpligtet til at modtage henvendelser fra den rejsende og videregive dem til rejsearrangøren hurtigst muligt, hvis ikke formidleren selv er gjort ansvarlig i medfør af den valgmulighed, som følger af direktivets artikel 13, stk. 1, 2. afsnit. Vedrørende denne valgmulighed, som ikke foreslås udnyttet, henvises til pkt. 2.19.2 nedenfor.

Det fremgår af bestemmelsen, at den rejsende kan rette henvendelser mv. vedrørende pakkerejsens levering direkte til formidleren. Ud fra ordlyden alene synes alle henvendelser, som knytter sig til pakkerejsens levering i bred forstand, at være omfattet af forpligtelsen, hvilket bl.a. ville medføre, at også henvendelser inden pakkerejsens begyndelse om f.eks. den rejsendes overdragelse af rejsen ville være omfattet. På baggrund af bestemmelsens placering i direktivet i kapitlet med titlen ”levering af pakkerejsen”, finder Justitsministeriet imidlertid, at bestemmelsen kun kan antages at vedrøre henvendelser under leveringen af pakkerejsen, og dermed efter pakkerejsens påbegyndelse, eller efter leveringen har fundet sted.

Det foreslås på den baggrund, at den rejsende, hvis pakkerejsen er købt ved hjælp af en formidler, kan rette henvendelser vedrørende pakkerejsens levering direkte til formidleren. Formidleren skal videregive disse henvendelser til rejsearrangøren uden unødigt forsinkelse.

Begrebet henvendelser omfatter i overensstemmelse med direktivet både henvendelser, anmodninger og klager.

Det foreslås endvidere, at henvendelser som er rettet til formidleren i overensstemmelse med ovenstående i relation til tidsfrister anses for at være kommet frem til rejsearrangøren, når de er kommet frem til formidleren.

Begrebet ”kommet frem” anvendes i overensstemmelse med dansk sprogbrug i bestemmelsen i stedet for direktivets ”modtaget”, idet en formidler ikke skal kunne holde sig i bevidst uvidenhed om f.eks. klager ved at undlade at tage imod eller åbne breve eller e-mails fra en rejsende.

Efter pakkerejselovens § 26, stk. 1, kan kunden påberåbe sig en mangel over for formidleren. Da formidleren efter loven ikke er forpligtet til at afhjælpe mangler, men alene hæfter for økonomiske krav der kan rejses over for arrangøren, jf. lovens § 28, stk. 1, må formidleren skulle videregive en sådan underretning om mangler til arrangøren.

Da det følger af forslaget, at formidleren forpligtes til at videresende alle henvendelser mv. til arrangøren, er der tale om en udvidelse af forpligtelsen i forhold til gældende ret.

Der henvises til lovforslagets § 33.

2.12. Rejsearrangørens forpligtelse til at yde bistand

2.12.1. Direktivets artikel 16

Direktivets artikel 16 foreskriver, at rejsearrangøren skal yde rejsende i vanskeligheder passende bistand hurtigst muligt. Denne bistand består bl.a. i at give oplysninger om lægehjælp, lokale myndigheder mv., samt at bistå den rejsende med at foretage fjernkommunikation og træffe alternative rejsearrangementer.

Det følger endvidere af bestemmelsen, at rejsearrangøren kan opkræve et rimeligt gebyr for sådan bistand, hvis vanskelighederne skyldes den rejsendes uagtsomhed eller forsætlige adfærd. Gebyret må dog ikke overstige rejsearrangørens reelle omkostninger.

2.12.2. Gældende ret

Det følger af pakkerejselovens § 23, stk. 2, at arrangøren hurtigt skal søge at komme kunden til undsætning, hvis der sker skade på kundens person. Dette gælder uanset om arrangøren er erstatningsansvarlig i anledning af personskaden eller ej, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9295.

2.12.3. Justitsministeriets overvejelser og lovforslagets udformning

Det fremgår af direktivets artikel 16, 1. afsnit, at rejsearrangøren yder rejsende, der er i vanskeligheder, passende bistand hurtigst muligt, herunder i forbindelse med de omstændigheder, der er nævnt i artikel 13, stk. 7, navnlig ved at give relevante oplysninger om lægehjælp, lokale myndigheder og konsulær bistand, og ved at bistå den rejsende med at foretage fjern-

kommunikation og hjælpe den rejsende med at træffe alternative rejsearrangementer.

Det fremgår endvidere af direktivets artikel 16, 2. afsnit, at rejsearrangøren skal kunne opkræve et rimeligt gebyr for denne bistand, hvis vanskeligheden skyldes den rejsendes forsætlige eller uagtsomme adfærd. Dette gebyr må under ingen omstændigheder overstige rejsearrangørens reelle omkostninger.

Med lovforslagets foreslås det i overensstemmelse hermed, at hvis en rejsende er i vanskeligheder, skal rejsearrangøren yde den pågældende passende bistand uden unødigt forsinkelse, navnlig ved at give oplysninger om lægehjælp, lokale myndigheder og konsulær bistand, og ved at bistå den rejsende med at foretage fjernkommunikation og træffe alternative rejsearrangementer.

Dette omfatter i overensstemmelse med direktivet situationer som nævnt i lovforslagets § 26, hvor den rejsendes befordring tilbage til afrejsestedet i overensstemmelse med aftalen om pakkerejsen er umulig at sikre på grund af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder. I sådanne situationer er rejsearrangøren således forpligtet til at afholde udgifterne til indkvartering i en periode, der udgør tre nætter eller den længere periode, som er fastsat i EU-regulering for det relevante transportmiddel. Den foreslåede bestemmelse i § 32 udgør således et supplement til den foreslåede § 26 i tilfælde af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder, og indebærer, at rejsearrangøren er forpligtet til bl.a. at bistå den rejsende med hjælp til at træffe alternative rejsearrangementer. Bestemmelsen medfører dog ikke, at rejsearrangøren i sådanne situationer er forpligtet til at afholde udgifter ud over det, som er fastsat i lovforslagets § 26.

Det foreslås endvidere, at hvis vanskelighederne skyldes den rejsendes forsætlige eller uagtsomme adfærd, er rejsearrangøren berettiget til at opkræve et rimeligt gebyr for sin bistand. Dette gebyr må ikke overstige rejsearrangørens reelle omkostninger.

I forhold til den gældende bestemmelse i pakkerejselovens § 23, stk. 2, indebærer lovforslaget således en udvidelse af rejsearrangørens lovfæstede forpligtelse til at komme den rejsende til undsætning. Rejsearrangøren vil således ikke kun være forpligtet til at komme den rejsende til undsætning i tilfælde af personskade, men vil i det hele taget være forpligtet til at yde bistand, hvis den rejsende er i vanskeligheder.

Der henvises til lovforslagets § 32.

2.13. Sammensatte rejsearrangementer

2.13.1. Direktivets artikel 19

Direktivets kapitel VI, som består af artikel 19, omhandler de forpligtelser, som erhvervsdrivende har ved salg af sammensatte rejsearrangementer.

Direktivets artikel 19, stk. 1, vedrører beskyttelsen mod konkurs eller insolvens ved køb af sammensatte rejsearrangementer, og gennemføres ved en ændring af rejsegarantifondsloven, jf. [det samtidigt fremsatte lovforslag XX]

Artikel 19, stk. 2, angiver de oplysningskrav, som en erhvervsdrivende, der formidler et sammensat rejsearrangement, skal opfylde.

Artikel 19, stk. 3, fastsætter, at hvis en erhvervsdrivende ikke overholder de i stk. 1 og 2 fastsatte oplysningskrav, finder visse af de regler, der gælder for salg af pakkerejser anvendelse.

Endelig indeholder artikel 19, stk. 4, en regel om erhvervsdrivendes forpligtelse til at oplyse om indgåelsen af en aftale, som medfører, at et sammensat rejsearrangement opstår.

2.13.2. Gældende ret

Sammensatte rejsearrangementer er en ny kategori af rejser, som ikke er reguleret i hverken pakkerejse-loven eller anden lovgivning.

2.13.3. Justitsministeriets overvejelser og lovforslagets udformning

2.13.3.1. Det følger af direktivets artikel 19, stk. 2, at inden den rejsende bliver bundet af en aftale, der fører til oprettelsen af et sammensat rejsearrangement, eller et tilsvarende tilbud, skal den erhvervsdrivende, der formidler sammensatte rejsearrangementer, klart, forståeligt og tydeligt give oplysninger om, at den rejsende ikke er omfattet af de rettigheder, som udelukkende finder anvendelse for pakkerejser i medfør af direktivet, at hver tjenesteyder er eneansvarlig for sin egen ydelses korrekte levering i overensstemmelse med aftalen, samt at den rejsende er omfattet af beskyt-

telse mod konkurs eller insolvens i overensstemmelse med stk. 1. Det gælder også hvis den erhvervsdrivende ikke er etableret i en medlemsstat, men på en hvilken som helst måde retter sådan virksomhed mod en medlemsstat

Det følger endvidere af bestemmelsen, at den erhvervsdrivende, som formidler et sammensat rejsearrangement, for at overholde det ovennævnte, skal give den rejsende de nævnte oplysninger via det relevante standardoplysningsskema i direktivets bilag II eller, hvis den bestemte sammensatte rejsearrangementstype ikke er omfattet af nogen af skemaerne i bilaget, anføre de oplysninger, der er indeholdt deri.

Forpligtelsen til at anføre de oplysninger som er indeholdt i bilag II til direktivet i tilfælde, hvor den bestemte type sammensatte rejsearrangement ikke er omfattet af nogen af skemaerne i bilaget, må efter Justitsministeriets opfattelse forstås som en forpligtelse til at give de samme oplysninger om konkursbeskyttelse, som fremgår i anden del af alle fem skemaer i bilaget, samt i øvrigt at give oplysningerne indeholdt i direktivets artikel 19, stk. 2, litra a og b, på en måde svarende til de dele af standardoplysningsskemaernes første del, som er relevant for det pågældende sammensatte rejsearrangement.

For at sikre korrekt gennemførelse af direktivet, foreslås det på den baggrund at den erhvervsdrivende, der formidler et sammensat rejsearrangement, forud for at den rejsende bliver bundet af en aftale, der fører til oprettelsen af et sammensat rejsearrangement, på en klar, forståelig og tydelig måde skal give den rejsende oplysninger om, at den rejsende ikke er omfattet af de rettigheder, som udelukkende finder anvendelse for pakkejser i medfør af denne lov, og at hver tjenesteyder er eneansvarlig for sin egen ydelses korrekte levering ifølge aftalen, samt at den rejsende er omfattet af beskyttelse mod konkurs eller insolvens efter rejsegarantifondsloven.

Det foreslås endvidere, at de ovennævnte oplysninger skal gives på det relevante standardoplysningsskema som er optaget som bilag til loven. Det foreslås endelig i den forbindelse, at hvis typen af sammensat rejsearrangement ikke er omfattet af nogen af skemaerne i bilagene til loven, skal den erhvervsdrivende på anden vis give den rejsende de oplysninger, som er indeholdt i bilagene.

I en række tilfælde af onlinekøb af rejseydelser modtager den erhvervsdrivende, der sælger f.eks. en flyrejse, ikke penge fra den rejsende, idet pengene trækkes fra den rejsendes kreditkort direkte af leverandøren af flyreisen. Den erhvervsdrivende modtager således ikke betalinger fra den rejsende som anført i direktivets artikel 19, stk. 1. I sådanne situationer vil det efter Justitsministeriets opfattelse kunne give anledning til misforståelser hos rejsende, der køber et sammensat rejsearrangement, hvis man anvender formuleringen i standardoplysningsskemaet om, at den erhvervsdrivende har oprettet beskyttelse til at refundere den rejsendes betalinger til den erhvervsdrivende i tilfælde af dennes konkurs, idet den rejsende ikke har foretaget nogen betalinger til den erhvervsdrivende, som er omfattet af konkursbeskyttelsen. På baggrund heraf finder ministeriet, at den erhvervsdrivende bør kunne undlade at udlevere den del af standardoplysningsskemaet, der omhandler beskyttelse mod konkurs og insolvens, til den rejsende. En sådan ordning er efter ministeriets opfattelse mulig at indføre, idet direktivets artikel 19, stk. 2, 2. afsnit, giver et vist rum til at fastsætte regler om, at oplysninger skal gives på anden vis end ved hjælp af det fulde standardoplysningsskema i tilfælde, hvor den konkrete type af sammensat rejsearrangement ikke er omfattet af nogen af skemaerne.

Der henvises til lovforslagets § 35.

2.13.3.2. Det fremgår af direktivets artikel 19, stk. 3, at hvis den erhvervsdrivende, der formidler sammensatte rejsearrangementer, ikke har overholdt kravene i nærværende artikels stk. 1 og 2, finder de rettigheder og forpligtelser, der er fastsat i artikel 9 og 12 og kapitel IV, anvendelse med hensyn til de rejseydelser, der indgår i det sammensatte rejsearrangement.

De rettigheder og forpligtelser, der nævnes i bestemmelsen, vedrører overdragelse af pakkerejsen til en anden rejsende, opsigelse af aftalen om en pakkerejse og fortrydelsesret inden pakkerejsens begyndelse samt levering af pakkerejsen.

Det foreslås i overensstemmelse hermed, at hvis den erhvervsdrivende, der formidler det sammensatte rejsearrangement, ikke har opfyldt sine forpligtelser efter rejsegarantifondsloven eller lovforslagets § 35, finder §§ 15, 16 og 20 samt kapitel 5 anvendelse på de rejseydelser som indgår i det sammensatte rejsearrangement. I så fald gælder rejsearrangørens rettigheder og forpligtelser efter de nævnte bestemmelser på tilsvarende vis for den erhvervsdrivende, der formidler det sammensatte rejsearrangement.

Forslaget medfører, at en erhvervsdrivende, der formidler et sammensat rejsearrangement uden at opfylde sine forpligtelser efter den foreslåede § 35, i relation til visse rettigheder og forpligtelser anses som rejsearrangør. I så fald får den rejsende bl.a. ret til at overdrage de rejseydelser, som indgår i det sammensatte rejsearrangement til en anden rejsende, ligesom den rejsende får ret til at afbestille rejsen mod betaling af et afbestillingsgebyr. Den rejsende får dog i visse tilfælde ret til at afbestille rejsen uden at betale et gebyr, hvis det skyldes uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder. Den erhvervsdrivende får tilsvarende ret til at opsige aftalen om rejsen, hvis den pågældende er forhindret i at opfylde aftalen på grund af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder. Endelig bliver den erhvervsdrivende ansvarlig for levering af alle rejseydelserne i det sammensatte rejsearrangement, og dermed bl.a. forpligtet til at betale forholdsmæssigt afslag og erstatning i tilfælde af mangler på rejsen, hvis betingelserne herfor er opfyldt.

Der henvises til lovforslagets § 37.

2.13.3.3. Det fremgår af direktivets artikel 19, stk. 4, at hvis et sammensat rejsearrangement er resultatet af indgåelsen af en aftale mellem en rejsende og en erhvervsdrivende, der ikke formidler det sammensatte rejsearrangement, oplyser den pågældende erhvervsdrivende den erhvervsdrivende, som formidler det sammensatte rejsearrangement, om indgåelsen af den relevante aftale.

Det foreslås i overensstemmelse hermed, at hvis et sammensat rejsearrangement opstår ved indgåelsen af en aftale mellem en rejsende og en erhvervsdrivende, som ikke formidler det sammensatte rejsearrangement, giver den pågældende erhvervsdrivende oplysninger om indgåelsen af den relevante aftale til den erhvervsdrivende, der formidler det sammensatte rejsearrangement.

Forslaget pålægger en erhvervsdrivende, der ikke formidler det sammensatte rejsearrangement, at oplyse den erhvervsdrivende, som den første aftale er indgået med, om indgåelsen af en aftale der fører til oprettelsen af et sammensat rejsearrangement. Det foreslåede er udelukkende relevant i forhold til sammensatte rejsearrangementer efter lovforslagets § 4, stk. 1, nr. 2, idet sammensatte rejsearrangementer efter § 4, stk. 1, nr. 1, ikke opstår på baggrund af aftaler indgået med mere end én erhvervsdrivende.

I de situationer, hvor bestemmelsen vil være relevant, vil der ofte være en aftalerelation mellem de erhvervsdrivende, når der er tale om målrettet formidling, jf. også præambelbetragtning 13 og ovenfor under pkt. 2.2.3.2. I disse tilfælde vil en oplysningsforpligtelse være nærliggende at regulere i aftalen mellem de pågældende parter. I øvrige tilfælde, f.eks. hvor formidlinger sker ved hjælp af annoncer på den erhvervsdrivendes hjemmeside, som er blevet placeret på grundlag af en generel aftale om annoncering, vil der ikke altid være en aftale mellem de erhvervsdrivende. Efter Justitsministeriet må den erhvervsdrivende, som f.eks. indgår aftale om placering af annoncer på sin hjemmeside, være nærmest til på aftalebaseret vis at sikre sig, at den pågældende modtager information om aftaler, som indgås på baggrund af klik på annoncer på hjemmesiden, ligesom den erhvervsdrivende efter omstændighederne vil kunne gøre et erstatningskrav gældende mod en erhvervsdrivende, som ikke har opfyldt sin forpligtelse efter forslaget. På den baggrund foreslås det ikke at regulere manglende opfyldelse af oplysningsforpligtelsen særskilt i lovforslaget.

Der henvises til lovforslagets § 36.

2.14. Særlige forpligtelser for formidleren, når rejsearrangøren er etableret uden for det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde

2.14.1. Direktivets artikel 20

Direktivets artikel 20 indeholder en bestemmelse om formidlers særlige pligter, når rejsearrangøren er etableret uden for EØS, og formidleren er etableret i en medlemsstat.

2.14.2. Gældende ret

Pakkerejseloven indeholder ikke regler om formidlers særlige forpligtelser, hvis rejsearrangøren er etableret uden for EØS.

Loven indeholder dog en generel regel om, at formidleren hæfter for økonomiske krav, som i medfør af loven kan rettes mod arrangøren, jf. lovens § 28, stk. 1. Reglen blev bl.a. indført for at sikre, at kunden altid vil kunne få afgjort en eventuel tvist ved danske domstole, hvis han retter et sagsanlæg mod en herboende formidler, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9277.

2.14.3. *Justitsministeriets overvejelser og lovforslagets udformning*

Det fremgår af direktivets artikel 20, at hvis rejsearrangøren er etableret uden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, og formidleren er etableret i en medlemsstat, påhviler rejsearrangørens forpligtelser i henhold til kapitel IV og V (dvs. reglerne om levering af pakkerejsen og konkursbeskyttelse) formidleren, medmindre denne godtgør, at rejsearrangøren overholder de nævnte kapitler, jf. dog direktivets artikel 13, stk. 1, andet afsnit.

De forpligtelser, som findes i kapitel IV, drejer sig om leveringen af en pakkerejse. En formidler, som sælger en pakkerejse sammensat af en rejsearrangør fra et land uden for EØS, bliver således ansvarlig for pakkerejsens levering, og dermed pålagt bl.a. afhjælpningspligt ved mangler og pligt til at betale forholdsmæssigt afslag og erstatning, i samme omfang som en rejsearrangør. Dette gælder dog ikke, hvis formidleren godtgør, at rejsearrangøren overholder reglerne i direktivets kapitel IV og V. Bevisbyrden for, at rejsearrangøren overholder disse regler, påhviler således formidleren.

Direktivets kapitel V vedrører beskyttelse mod konkurs eller insolvens, hvorfor denne del af bestemmelsen gennemføres i rejsegarantifondsloven, jf. [lovforslag XX]

Det foreslås i overensstemmelse med direktivet, at hvis rejsearrangøren er etableret uden for Det Europæiske Samarbejdsområde og formidleren etableret i et land i Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, påhviler rejsearrangørens forpligtelser i henhold til lovforslagets kapitel 5 formidleren. Det vil dog ikke gælde, hvis formidleren godtgør, at rejsearrangøren overholder reglerne i lovforslagets kapitel 5 og reglerne i rejsegarantifondsloven.

Med lovforslaget udvides formidlerens ansvar således i forhold til gældende ret, hvis rejsearrangøren er etableret uden for EØS, og formidleren ikke kan godtgøre, at rejsearrangøren overholder de nævnte regler. I tilfælde hvor formidleren har godtgjort, at rejsearrangøren overholder de krævede regler, finder de almindelige regler om formidlers hæftelse anvendelse, jf. nedenfor under pkt. **2.19.2**.

Der henvises til lovforslagets § 34.

2.15. Ansvar for fejl i forbindelse med bestillingen

2.15.1. Direktivets artikel 21

Direktivets artikel 21 omhandler ansvar i for fejl som følge af tekniske mangler i bestillingssystemet. Endvidere regulerer bestemmelsen ansvaret for erhvervsdrivende, som har påtaget sig at sørge for bestillingen af en pakkerejse eller rejseydelser, der indgår i et sammensat rejsearrangement.

2.15.2. Gældende ret

Pakkerejseloven indeholder ikke regler om ansvar for fejl i bestillingssystemet. Erhvervsdrivende er således efter gældende ret ansvarlige på et almindeligt culpagrundlag for fejl i bestillingssystemet og for fejl som begås i forbindelse med en bestilling, som den erhvervsdrivende har påtaget sig at sørge for.

2.15.3. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Det fremgår af direktivets artikel 21, at en erhvervsdrivende er ansvarlig for fejl, der skyldes tekniske mangler i bestillingssystemet, som kan tilskrives vedkommende, og, hvis den erhvervsdrivende har accepteret at sørge for bestillingen af en pakkerejse eller af rejseydelser, der indgår i et sammensat rejsearrangement, for de fejl, som begås i forbindelse med bestillingen. En erhvervsdrivende er dog ikke ansvarlig for bestillingsfejl, som kan tilskrives den rejsende selv eller er forårsaget af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder.

Bestemmelsen fastlægger således ansvarsgrundlaget og pligten til at betale erstatning for erhvervsdrivende ved fejl på grund af tekniske mangler i bestillingssystemet ved bestillingen af en pakkerejse eller en rejseydelse, der skal indgå i et sammensat rejsearrangement. Dette støttes bl.a. af, at der i den engelske sprogversion af direktivet anvendes ordene ”*liability*” og ”*liable*”, hvor der i den danske version står ”ansvar” og ”ansvarlig”.

Det fremgår af bestemmelsen, at en erhvervsdrivende er ansvarlig for fejl, der skyldes tekniske mangler i bestillingssystemet, som kan tilskrives vedkommende. Det fremgår dog ikke klart, hvilken type ansvarsgrundlag der er tale om efter bestemmelsen. Af præambelbetragtning 45 fremgår blot, at rejsende bør ydes beskyttelse mod fejl, der opstår i forbindelse med bestillingsproceduren, for så vidt angår pakkerejser og sammensatte rejsearran-

gementer. Præambelbetragtningen yder således ikke umiddelbart et afgørende bidrag til fortolkning af, hvilken ansvarsform bestemmelsen pålægger den erhvervsdrivende. Det fremgår imidlertid af bestemmelsens 2. afsnit, at en erhvervsdrivende ikke er ansvarlig for bestillingsfejl, som kan tilskrives den rejsende selv eller er forårsaget af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder. En sådan ansvarsfritagelsesgrund ville ikke være nødvendig, hvis der er tale om et culpaansvar, idet en skade som skyldes f.eks. uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder ikke kan tilskrives den erhvervsdrivende som culpøs adfærd.

Det er på den baggrund Justitsministeriets opfattelse, at det ansvar, som bestemmelsen pålægger erhvervsdrivende, er et objektivi ansvar med visse ansvarsfritagelsesgrunde.

Ud fra bestemmelsens ordlyd omfatter første del af bestemmelsen alle erhvervsdrivende, som kan tilskrives tekniske mangler i et bestillingssystem. Dette kunne således også omfatte leverandøren af selve bestillingssystemet, hvis den tekniske mangel kan tilskrives denne leverandør. Ifølge direktivets definition af erhvervsdrivende i artikel 3, nr. 7, omfatter den dog kun fysiske og juridiske personer, der handler som led i deres erhverv mv. i forbindelse med de af direktivet omfattede aftaler. Endvidere fremgår det, at definition omfatter alle fysiske og juridiske personer, uanset om disse handler i egenskab af rejsearrangør, formidler, erhvervsdrivende, der formidler et sammensat rejsearrangement, eller rejsetjenesteyder. På baggrund af det ovenstående er det Justitsministeriets opfattelse, at bestemmelsen alene vedrører fejl som følge af tekniske mangler i et bestillingssystem, som kan tilskrives en erhvervsdrivende, som anvender systemet i sin virksomhed, til at sælge ydelser til brug for en rejsende. Dette vil således efter Justitsministeriets opfattelse altid være den erhvervsdrivende, der anvender bestillingssystemet til salg af rejseydelser. Derimod vil f.eks. en erhvervsdrivende, der anvender et bestillingssystem hos en anden erhvervsdrivende, ikke være ansvarlig efter dette led af bestemmelsen.

Anden del af bestemmelsen vedrører fejl, som begås i forbindelse med bestillingen af en pakkerejse eller en rejseydelse. Terminologien at en fejl ”begås”, indebærer efter Justitsministeriets opfattelse, at denne del af bestemmelsen omfatter fejl, som begås af personer, i modsætning til første del af bestemmelsen, der vedrører systemmæssige fejl.

Det fremgår ikke af bestemmelsen, hvilken kreds den erhvervsdrivende er ansvarlig overfor. Det må dog på baggrund af den nævnte præambelbe-

tragtning 45 antages, at det kun er en rejsende, der kan påberåbe sig bestemmelsen, og dermed ikke andre, der lider skade som følge af tekniske mangler i bestillingssystemet. Dette understøttes ligeledes af, at det i bestemmelsens 2. afsnit anføres, at ansvaret ikke gælder bestillingsfejl, som kan tilskrives den rejsende selv.

Med lovforslaget foreslås det på den baggrund, at en erhvervsdrivende er forpligtet til at betale erstatning til en rejsende, der lider tab som følge af fejl der skyldes tekniske mangler i den erhvervsdrivendes bestillingssystem.

Forslaget betyder, at en erhvervsdrivende er forpligtet på objektivt grundlag til at betale erstatning til en rejsende, der lider tab som følge af fejl der skyldes tekniske mangler i den erhvervsdrivendes bestillingssystem.

Det foreslås endvidere, at en erhvervsdrivende, der har påtaget sig at sørge for bestillingen af en pakkerejse eller af rejseydelser, der indgår i et sammensat rejsearrangement, er forpligtet til at betale erstatning til en rejsende, hvis den rejsende lider tab som følge af fejl, som begås i forbindelse med bestillingen.

Som anført ovenfor, vedrører bestemmelsen fejl, som begås af personer. En erhvervsdrivende er derfor objektivet ansvarlig for fejl, som begås af f.eks. ansatte i forbindelse med bestilling af pakkerejser eller rejseydelser, der indgår i et sammensat rejsearrangement, for den erhvervsdrivendes kunder, selvom den ansatte ikke har udvist uagtsomhed.

Det foreslås endelig, at den erhvervsdrivende er fritaget for ansvar, hvis fejlen kan tilskrives den rejsende selv eller skyldes uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder.

Der henvises til lovforslagets § 38.

2.16. Rejsearrangørers og formidlers regresret

2.16.1. Direktivets artikel 22

Direktivets artikel 22 fastslår, at rejsearrangører og formidlere skal have ret til at søge regres fra en medvirkende tredjepart, hvis de har betalt erstatning, indrømmet prisnedsættelse eller opfyldt andre betingelser, som påhviler dem i medfør af direktivet.

2.16.2. *Gældende ret*

Det følger af pakkerejselovens § 28, stk. 2, at formidleren indtræder i kundens krav mod arrangøren i tilfælde, hvor formidleren i medfør af § 28, stk. 1, har betalt beløb til opfyldelse af krav, som kunden har rettet mod formidleren. Bestemmelsen vedrører kun formidlerens regresret over for arrangøren.

Loven regulerer ikke spørgsmålet om regresret for arrangøren mod andre, som er ansvarlige for en mangel. Adgangen til regres i disse tilfælde følger de almindelige regler om den indbyrdes fordeling af erstatningsbyrden mellem flere solidarisk erstatningsansvarlige i erstatningsansvarslovens § 25. Disse regler gælder for erstatningsansvar både i og uden for kontraktforhold.

2.16.3. *Justitsministeriets overvejelser og lovforslagets udformning*

Det følger af direktivets artikel 22, at når en rejsearrangør eller en formidler betaler erstatning, indrømmer prisnedsættelse eller opfylder andre forpligtelser, der påhviler den pågældende i henhold til direktivet, sikrer medlemsstaterne rejsearrangøren eller formidleren ret til at søge regres fra en tredjepart, som har medvirket til den begivenhed, der gav anledning til erstatningen, prisnedsættelsen eller de andre forpligtelser.

En erhvervsdrivende, der formidler et sammensat rejsearrangement, kan blive ansvarlig for bl.a. pakkerejsens levering, hvis den pågældende ikke opfylder visse oplysningsforpligtelser. Det fremgår dog ikke af artikel 22, at disse erhvervsdrivende skal sikres ret til at søge regres.

Præambelbetragtning 36 har følgende ordlyd:

”Dette direktiv bør ikke gribe ind i de rejsendes ret til at fremsætte krav både i henhold til dette direktiv og i henhold til anden relevant EU-lovgivning eller internationale konventioner, så de rejsende fortsat har mulighed for at rejse krav over for rejsearrangøren, transportøren eller en anden ansvarlig part eller efter omstændighederne over for mere end én part. Det bør præciseres, at med henblik på at undgå overkompensation bør erstatning eller prisnedsættelse, der gives i henhold til dette direktiv, og erstatning eller prisnedsættelse, der gives i henhold til anden relevant EU-lovgivning eller internationale konventioner, fratrækkes hinanden.

Rejsearrangørens ansvar bør ikke være til hinder for retten til at søge regres hos tredjemand, herunder hos tjenesteydere.”

Det fremgår af betragtningen, at rejsearrangørens ansvar ikke bør være til hinder for retten til at søge regres hos tredjemand, herunder hos tjenesteydere. På den baggrund er det Justitsministeriets opfattelse, at bestemmelsens formål er at sikre, at en rejsearrangør, som har betalt erstatning mv. til en rejsende, ikke afskæres fra at søge regres på baggrund af det ansvar, som den pågældende rejsearrangør har efter direktivet. Bestemmelsen skal således ses i sammenhæng med direktivets artikel 14, stk. 5, hvorefter erstatninger fra flere sider i henhold til EU-lovgivning eller internationale konventioner skal fratrækkes hinanden med henblik på at undgå overkompensation. Det kan derimod ikke antages, at bestemmelsen regulerer betingelserne for regres, ligesom bestemmelsen ikke kan antages at udelukke andre erhvervsdrivendes regres efter de almindelige regler herom, herunder en erhvervsdrivende, der formidler et sammensat rejsearrangement, jf. ovenfor.

Det foreslås på baggrund heraf, at hvis en rejsearrangør eller en formidler omfattet af lovforslagets § 34 har betalt erstatning, givet forholdsmæssigt afslag eller opfyldt andre forpligtelser, som påhviler dem i medfør af denne lov, indtræder den pågældende i den rejsendes eventuelle krav mod andre, som på andet grundlag end denne lov er ansvarlige for den begivenhed, som gav anledning til erstatningen, det forholdsmæssige afslag eller de øvrige forpligtelser.

Det foreslås endvidere, at rejsearrangørens eller formidlerens krav efter det ovenstående kan nedsættes eller bortfalde, hvis den pågældende har medvirket til begivenhedens indtræden.

Forslaget medfører, at en rejsearrangør, som har betalt erstatning i anledning af en skade på grund af en mangel ved pakkerejsen, kan rette et krav mod en tredjepart, som har medvirket til skaden. Dette kan f.eks. være tilfældet, hvis en rejsende har pådraget sig personskade som følge af en mangel på et hotel, og herefter krævet erstatning af rejsearrangøren. Såfremt manglen er resultatet af en uagtsom handling eller undladelse fra hotellets side, kunne den rejsende således have valgt at rette sit krav mod hotellet i stedet for. For at rejsearrangøren i et sådant tilfælde ikke skal bære tabet, blot fordi den rejsende har valgt at rette sit krav mod rejsearrangøren, vil rejsearrangøren således kunne rette et regreskrav mod hotellet.

Såfremt rejsearrangøren og tredjeparten begge har medvirket til den begivenhed, som har udløst erstatningen mv., vil rejsearrangørens krav kunne nedsættes eller bortfalde. Fordelingen af det endelig ansvar vil således skulle afgøres efter en konkret vurdering af, hvor stor en del af skylden, den enkelte part bærer for begivenheden. Der vil dog også kunne inddrages andre momenter end selve skyldgraden.

Efter gældende ret vil et regreskrav fra en rejsearrangør mod en tredje- mand skulle støttes på de almindelige regler herom, jf. erstatningsansvars- lovens § 25. Ved fordelingen af erstatningsbyrden efter denne bestemmelse lægges ligeledes vægt på en række forskellige momenter, herunder andet end selve skyldgraden. Der tilsigtes således ikke med forslaget nogen ændring i vurderingen af, hvordan ansvaret skal fordeles mellem flere solidarisk ansvarlige. En særlig bestemmelse om regresret foreslås dog for at sikre korrekt gennemførelse af direktivets bestemmelse herom.

Der henvises til lovforslagets § 39.

2.17. Direktivets ufravigelighed

2.17.1. Direktivets artikel 23

Direktivets artikel 23 vedrører direktivets ufravigelige karakter. Det følger bl.a. af bestemmelsen, at erklæringer ikke kan fritage erhvervsdrivende for forpligtelser, der påhviler dem i henhold til direktivet. Det følger endvidere, at rejsende ikke kan give afkald på deres rettigheder.

2.17.2. Gældende ret

Det følger af pakkerejselovens § 1, stk. 2, at loven og de i medfør af loven fastsatte bestemmelser ikke ved forudgående aftale kan fraviges til skade for kunden eller den, som indtræder i kundens krav, medmindre andet er angivet i loven. Hjemmel til fravigelse findes i lovens § 6, stk. 2, § 9, stk. 2, og § 24.

2.17.3. Justitsministeriets overvejelser og lovforslagets udformning

Det fremgår af direktivets artikel 23, stk. 1, at en erklæring fra en rejsearrangør af en pakkerejse eller fra en erhvervsdrivende, der formidler et sammensat rejsearrangement, om, at denne udelukkende handler som rejsetjenesteyder, som mellemmand eller i enhver anden egenskab, eller om, at en

pakkerejse eller et sammensat rejsearrangement ikke udgør en pakkerejse eller et sammensat rejsearrangement, fritager ikke denne arrangør eller erhvervsdrivende for de forpligtelser, der påhviler dem i henhold til dette direktiv.

Det fremgår endvidere af artikel 23, stk. 2, at rejsende ikke kan give afkald på de rettigheder, der tilkommer dem i henhold til de nationale foranstaltninger, der gennemfører dette direktiv.

Det indebærer efter Justitsministeriets opfattelse både, at den rejsende ikke kan give afkald på rettigheder, som den pågældende har i medfør af direktivet, hverken før eller efter indgåelsen af en aftale, og dermed heller ikke hverken før eller efter en skades indtræden.

Endelig fremgår det af artikel 23, stk. 3, at aftalevilkår og erklæringer fra den rejsende, som direkte eller indirekte indebærer et afkald på eller en begrænsning i de rettigheder, der er tillagt rejsende i henhold til direktivet, eller som har til formål at omgå anvendelsen af direktivet, ikke er bindende for den rejsende.

I overensstemmelse hermed foreslås det, at de foreslåede regler ikke ved aftale kan fraviges til skade for den rejsende eller den som indtræder i den rejsendes krav.

Med forslaget ændres den gældende retstilstand, idet loven ikke, som det er tilfældet med pakkerejseloven, kan fraviges ved efterfølgende aftale.

Der henvises til lovforslagets § 2.

2.18. Ændringer i forbrugerrettighedsdirektivet og konsekvenser heraf

2.18.1. Direktivets artikel 27

Med direktivets artikel 27, stk. 1, ændres i bilaget til forordning 2006/2004 om samarbejde mellem nationale myndigheder med ansvar for håndhævelse af lovgivning om forbrugerbeskyttelse, således at henvisningen til det tidligere pakkerejsedirektiv erstattes af en henvisning til det nye pakkerejsedirektiv. Dette medfører ikke behov for ændringer af dansk lovgivning.

Af direktivets artikel 27, stk. 2, følger en ændring af direktiv 2011/83/EU om forbrugerrettigheder (forbrugerrettighedsdirektivet). Ændringen inde-

bærer bl.a., at visse regler i forbrugerrettighedsdirektivet tillige skal finde anvendelse på rejsende efter det nye pakkerejsedirektiv. Det drejer sig om sprogkrav, fremhævelse af betalingsforpligtelse, bekræftelse af aftaler indgået pr. telefon, maksimumtakst for en telefonlinje til den erhvervsdrivende samt udtrykkeligt samtykke ved yderligere betalinger.

2.18.2. Gældende ret

Det følger af forbrugeraftalelovens § 1, jf. § 2, stk. 1, at loven i sin helhed finder anvendelse på aftaler, som en erhvervsdrivende indgår som led i sit erhverv, når den anden part (forbrugeren) hovedsagelig handler uden for sit erhverv.

I forbrugeraftalelovens kapitel 3 er der fastsat bestemmelser om oplysningspligt. Det følger af § 7, stk. 2, nr. 5, at reglerne i kapitel 3 ikke gælder ved aftaler som er omfattet af § 1, stk. 1, i lov om pakkerejser. Dermed finder lovens § 8, stk. 3, (sprogkrav) og § 12 (betalingsforpligtelse) ikke anvendelse på aftaler om pakkerejser.

Forbrugeraftalelovens §§ 30 (betaling for telefonisk kommunikation) og 31 (betaling for yderligere forpligtelser) gælder også for aftaler om pakkerejser, hvis lovens betingelser for at finde anvendelse i øvrigt er opfyldt. Bestemmelserne gælder dermed for aftaler om pakkerejser, som indgås af forbrugere.

2.18.3. Justitsministeriets overvejelser og lovforslagets udformning

Det følger af direktivets artikel 27, stk. 2, at artikel 3, stk. 3, litra g, om undtagelser fra direktivets anvendelsesområde, i direktiv 2011/83/EU om forbrugerrettigheder ændres, således at henvisningen til det tidligere pakkerejsedirektiv 90/314/EØF ændres til en henvisning til pakkerejser som defineret i artikel 3, nr. 2, i direktiv 2015/2302 om pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer. Endvidere følger det af bestemmelsen, at forbrugerrettighedsdirektivets artikel 6, stk. 7 (om sprogkrav), artikel 8, stk. 2 (om betalingsforpligtelse) og 6 (om bekræftelse af aftaler indgået pr. telefon), og artikel 19 (om begrænsning af gebyrer i forbindelse med betaling), 21 (om maksimumtakst for en telefonlinje til den erhvervsdrivende) og 22 (om udtrykkeligt samtykke ved yderligere betalinger) skal finde tilsvarende anvendelse på pakkerejser som defineret i pakkerejsedirektivets artikel 3, nr. 2, med hensyn til rejsende som defineret i pakkerejsedirektivets artikel 3, nr. 6.

Ændringen medfører behov for en konsekvensrettelse i forbrugerftalelovens § 7, stk. 2, nr. 5, idet der i bestemmelsen i overensstemmelse med direktivet skal henvises til definitionen af en pakkerejse.

Med lovforslaget foreslås det på baggrund af ovenstående, at forbrugerftalelovens § 7, stk. 2, nr. 5, ændres, så det fremgår af bestemmelsen, at forbrugerftalelovens kapitel 3 ikke finder anvendelse på aftaler om pakkerejser, jf. § 3 i lov om pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer.

Ændringen i forbrugerrettighedsdirektivets artikel 3, stk. 3, litra g, medfører, at aftaler om pakkerejser som defineret i pakkerejsedirektivets artikel 3, nr. 2, som udgangspunkt ikke er omfattet af forbrugerrettighedsdirektivet. De ovennævnte bestemmelser finder dog anvendelse på rejsende, som indgår aftale om en pakkerejse. Dermed indebærer ændringen i forbrugerrettighedsdirektivet, at visse af direktivets regler, som er gennemført i forbrugerftaleloven, skal finde anvendelse på rejsende, der indgår aftale om en pakkerejse.

Forbrugerrettighedsdirektivets artikel 6, stk. 7, om mulighed for at indføre sprogkrav vedrørende aftalemæssige oplysninger er gennemført i forbrugerftalelovens § 8, stk. 3. Det følger af denne bestemmelse, at oplysninger, som den erhvervsdrivende har pligt til at give forbrugeren, skal afgives på dansk, såfremt den erhvervsdrivende har markedsført den pågældende vare eller tjenesteydelse på dansk, medmindre forbrugeren giver sit udtrykkelige samtykke til at modtage oplysninger på et andet sprog.

Bestemmelsen i forbrugerftalelovens § 8, stk. 3, finder i medfør af § 7, stk. 2, nr. 5, ikke anvendelse på pakkerejser omfattet af den gældende pakkerejselov.

For at sikre ensartethed i den forbrugerrettede lovgivning, foreslås det på baggrund af ovenstående, at forbrugerftalelovens § 8, stk. 3, skal finde anvendelse på pakkerejser, som sælges eller udbydes til salg til rejsende. Dermed vil forbrugerftalelovens § 8, stk. 3, finde anvendelse, selvom forbrugerftalelovens kapitel 3 som udgangspunkt ikke finder anvendelse på pakkerejser. Bestemmelsen vil i overensstemmelse med direktivet finde anvendelse på alle rejsende efter loven, uanset om den rejsende er forbruger eller ej.

Forbrugerrettighedsdirektivets artikel 8, stk. 2, om fjernsalgsaftaler, der indgås ved hjælp af elektroniske midler, er gennemført i forbrugerftalelovens § 12. Det følger af denne bestemmelse, at hvis en fjernsalgsaftale indgås ved hjælp af elektroniske midler, og aftalen pålægger forbrugeren en betalingsforpligtelse, skal dette være angivet klart og tydeligt på det sted, hvor bestillingen afgives. Det følger endvidere af bestemmelsen, at den erhvervsdrivende tydeligt og i fremhævet form, og umiddelbart før forbrugeren afgiver sin bestilling, skal gøre forbrugeren opmærksom på de oplysninger, der er nævnt i § 8, stk. 1, nr. 1, 5, 6, 17 og 18. Disse oplysninger omhandler varens eller tjenesteydelsens vigtigste egenskaber (nr. 1), den samlede pris for varen eller tjenesteydelsen (nr. 5), de samlede udgifter pr. afregningsperiode, hvor der er tale om tidsubestemte aftaler eller abonnementsaftaler (nr. 6), aftalens varighed eller for tidsubestemt aftaler mv. betingelserne for at opsige aftalen (nr. 17) samt minimumsvarigheden af forbrugeres forpligtelser i henhold til aftalen (nr. 18). Da pakkerejser altid er aftaler, som angår en bestemt periode, er det kun forbrugerftalelovens § 8, stk. 1, nr. 1, 5 og 17 der er relevante for forbrugeren.

Bestemmelsen i forbrugerftalelovens § 12 finder i medfør af § 7, stk. 2, nr. 5, ikke anvendelse på pakkerejser omfattet den gældende pakkerejselov.

Med lovforslaget foreslås det på baggrund af ovenstående, at forbrugerftalelovens § 12 skal finde anvendelse på pakkerejser, som sælges eller udbydes til salg til rejsende. Dermed vil forbrugerftalelovens § 12 finde anvendelse, selvom forbrugerftalelovens kapitel 3 som udgangspunkt ikke finder anvendelse på pakkerejser. Bestemmelsen vil i overensstemmelse med direktivet finde anvendelse på alle rejsende efter loven, uanset om den rejsende er forbruger eller ej. Den foreslåede bestemmelse medfører, at rejsearrangøren, hvis aftalen indgås ved elektroniske midler, og hvis aftalen pålægger den rejsende en betalingsforpligtelse, skal angive dette klart og tydeligt på det sted hvor bestillingen afgives. Bestemmelsen medfører endvidere, at rejsearrangøren i tydelig og fremhævet form, umiddelbart før den rejsende afgiver sin bestilling, skal gøre forbrugeren opmærksom på de oplysninger, der er nævnt i forbrugerftalelovens § 8, stk. 1, nr. 1, 5, 6, 17 og 18. Som nævnt ovenfor er det alene nr. 1, 5 og 17 som er relevante for aftaler om pakkerejser. Disse oplysninger svarer til de oplysninger, som rejsearrangøren skal give den rejsende inden aftalens indgåelse i medfør af lovforslagets § 6, stk. 1, (nr. 1 og 17) og § 6, stk. 2, nr. 2 (nr. 5).

Der henvises til lovforslagets § 6, stk. 4.

Forbrugerrettighedsdirektivets artikel 8, stk. 6, giver medlemsstaterne mulighed for at bestemme, at en erhvervsdrivende, hvis en aftale indgås pr. telefon, skal bekræfte tilbuddet til forbrugeren, der først er forpligtet, når vedkommende har underskrevet tilbuddet eller sendt sit skriftlige samtykke. Muligheden i bestemmelsen er ikke udnyttet ved gennemførelsen af direktivet, og foreslås ligeledes ikke udnyttet vedrørende aftaler om pakkerejser.

Forbrugerrettighedsdirektivets artikel 19 om gebyr for anvendelse af betalingsmidler er gennemført i forbrugeraftalelovens § 31, stk. 3. Det følger af denne bestemmelse, at en erhvervsdrivende, der modtager kontant betaling fra en forbruger i form af udenlandske kontanter, ikke må opkræve et gebyr der overstiger de udgifter, som den erhvervsdrivende afholder i forbindelse hermed.

Forbrugerrettighedsdirektivets artikel 21 om maksimumbetaling ved kontakt til en erhvervsdrivendes telefontjeneste er gennemført i forbrugeraftalelovens § 30. Det følger af denne bestemmelse, at hvis den erhvervsdrivende har en telefontjeneste med henblik på at kunne blive kontaktet telefonisk i forbindelse med en indgået aftale, er forbrugeren ved sådanne telefoniske opkald ikke forpligtet til at betale mere end almindelig telefonskost.

Forbrugerrettighedsdirektivets artikel 22 om yderligere betalinger er gennemført i forbrugeraftalelovens § 31, stk. 1 og 2. Det følger af denne bestemmelse, at den erhvervsdrivende kun kan kræve betaling for ydelser, der ligger ud over hovedydelsen, hvis forbrugeren inden aftaleindgåelsen har givet udtrykkeligt samtykke hertil.

Bestemmelserne i forbrugeraftalelovens §§ 30 og 31 er ikke omfattet af undtagelsen for pakkerejser i § 7, stk. 2, nr. 5, og gælder dermed også for aftaler om pakkerejser. Bestemmelserne gælder dog kun, hvis aftalen om pakkerejsen er en forbrugeraftale, og dermed indgås af en forbruger, og gælder derfor ikke for aftaler om pakkerejser, som indgås af købere, som ikke er forbrugere.

Med lovforslaget foreslås det på baggrund heraf, at forbrugeraftalelovens §§ 30 og 31 tillige finder anvendelse på rejsende, som ikke er forbrugere, i forbindelse med indgåelse af aftaler om pakkerejser, jf. § 3.

Forslaget indebærer, at en rejsearrangør, der modtager kontant betaling fra en rejsende, som ikke er forbruger, i form af udenlandske kontanter, ikke må opkræve et gebyr der overstiger de udgifter, som den erhvervsdrivende afholder i forbindelse hermed. Endvidere indebærer forslaget, at en rejsende, der ikke er forbruger, ved kontakt med en rejsearrangørs telefontjeneste ikke er forpligtet til at betale mere end almindelig telefontakst. Endelig indebærer forslaget, at en rejsearrangør kun kan kræve betaling for ydelser, der ligger ud over hovedydelse, hvis den rejsende, som ikke er forbruger, inden aftaleindgåelsen har givet udtrykkeligt samtykke hertil.

Der henvises til lovforslagets § 40.

2.19. Valgmuligheder ved gennemførelse af direktivet

2.19.1. Fortrydelsesret for aftaler indgået uden for fast forretningssted

Ifølge direktivets artikel 12, stk. 1, har den rejsende ret til når som helst at opsigte aftalen om en pakkerejse inden pakkerejsens begyndelse mod betaling af et passende og begrundet opsigelsesgebyr. Gebyret kan være et standardiseret opsigelsesgebyr, der er fastsat under hensyn til tidspunktet for opsigelsen af aftalen.

Det følger af direktivets artikel 12, stk. 5, at medlemsstaterne for så vidt angår aftaler indgået uden for fast forretningssted kan fastsætte, at den rejsende har ret til at fortryde en aftale om en pakkerejse inden for en frist på 14 dage uden at give nogen begrundelse.

Efter de gældende regler i forbrugeraftalelovens § 18, stk. 2, nr. 1, jf. § 7, stk. 2, nr. 5, er rejser omfattet af pakkerejselovens § 1, stk. 1, undtaget fra forbrugeraftalelovens kapitel 4 om fortrydelsesret ved indgåelse af fjernsalgsaftaler og aftaler uden for fast forretningssted. Hvis en rejsende ønsker at fortryde et køb af en pakkerejse, må den pågældende anvende afbestillingsretten i pakkerejselovens § 9, stk. 1. Hvis kunden udnytter afbestillingsretten, kan arrangøren alene kræve et passende vederlag, der er fastsat under hensyn til tidspunktet for afbestillingen og pakkerejsens karakter. Afbestillingsretten kan dog i aftalen være begrænset i medfør af § 9, stk. 2, hvis arrangørens afbestillingsret over for tredjemand er begrænset.

Efter Justitsministeriets opfattelse adskiller køb af rejser sig fra køb af almindelige varer, som er omfattet af en lignende fortrydelsesret. Rejser kan f.eks. ikke på samme måde som almindelige varer gensælges, hvis den rejssende udnytter sin fortrydelsesret. Derudover er pakkerejser kendetegnet ved, at rejsearrangøren f.eks. køber ydelser hos andre erhvervsdrivende, som vedkommende ikke nødvendigvis kan få refunderet. Det kan f.eks. tilfældet, hvor rejsearrangøren har bestilt flybilletter mv. I sådanne tilfælde vil de udgifter, som rejsearrangøren har afholdt, således være tabt ved fortrydelse af købet.

Efter Justitsministeriets opfattelse vil indførelse af en fortrydelsesret på 14 dage i et vist omfang kunne medføre en stigning i prisen på rejser, som er indgået uden for fast forretningssted eller i øvrigt på rejser hos en rejsearrangør, som sælger rejser ad sådanne kanaler, hvilket ikke vurderes at være en hensigtsmæssig konsekvens.

På denne baggrund finder Justitsministeriet ikke, at der på dette punkt bør gås længere, end hvad direktivet kræver.

2.19.2. Formidleransvar for levering af pakkerejsen

Efter pakkerejselovens § 28, stk. 1, hæfter en formidler umiddelbart over for kunden for økonomiske krav, der i medfør af loven kan rejses over for arrangøren. Ifølge § 28, stk. 2, indtræder formidleren i kundens krav mod arrangøren. Formidlerens krav kan dog bortfalde eller nedsættes, hvis kundens krav skyldes formidlerens forhold.

Det fremgår af betænkning nr. 1240/1992 om pakkerejser, at baggrunden for bestemmelsen i pakkerejselovens § 28, stk. 1, er det gældende pakkerejsedirektivs artikel 5, stk. 1, hvoraf det fremgår, at medlemsstaterne selv afgør, om arrangøren, formidleren eller begge skal hæfte over for kunden for aftalens opfyldelse.

Det fremgår endvidere af betænkningen, at den gældende løsning, hvorefter formidleren hæfter for økonomiske krav, som kunden har mod arrangøren, bl.a. blev valgt ud fra en betragtning om, at mange formidlere tillige optræder som arrangører, og at mange kunder derfor ikke i praksis ville lægge mærke til, om den, de indgår aftalen med, er arrangør eller formidler. Hertil kommer, at arrangøren i nogle tilfælde er hjemmehørende i udlandet, mens formidleren har domicil her i landet. Udvalget fandt således

ikke, at det ville være en tilstrækkelig beskyttelse af kunden, hvis denne alene kunne rette krav mod arrangøren.

Den gældende ordning indebærer bl.a., at en rejsende kan rette et krav mod den danske formidler ved en dansk domstol, selvom arrangøren er baseret i et andet land.

Det fremgår af forarbejderne til pakkerejseloven, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9277, at Justitsministeriet tiltrådte Pakkerejseudvalgets betragtninger, idet ministeriet dog begrænsede formidlerens hæftelse til økonomiske krav. Ministeriet fandt det således mest naturligt, at ansvaret for overholdelse af de handlepligter, som er givet i pakkerejseloven, alene påhviler kundens aftalepart, dvs. arrangøren.

Efter gældende ret er der således kun mulighed for som kunde at rette økonomiske krav mod formidleren.

Ifølge direktivets artikel 13, stk. 1, 1. afsnit, er rejsearrangøren ansvarlig for leveringen af de rejseudrejser, der er inkluderet i aftalen om pakkerejsen, uanset om ydelserne skal leveres af rejsearrangøren eller af andre rejsetjenesteydere.

Det følger af direktivets artikel 13, stk. 1, 2. afsnit, at medlemsstaterne i deres nationale ret kan opretholde eller indføre bestemmelser om, at formidleren også er ansvarlig for levering af pakkerejsen. I så fald finder de bestemmelser i artikel 7 og kapitel III-V, der gælder for rejsearrangøren, på tilsvarende vis også anvendelse for formidleren. Det drejer sig om bestemmelser om indholdet af aftaler om pakkerejser, ændringer i aftalen om en pakkerejse inden pakkerejsens begyndelse, levering af pakkerejsen og beskyttelse mod konkurs eller insolvens. Direktivet giver således mulighed for at indføre et ansvar for bl.a. levering af pakkerejsen, som er mere vidtgående end det ansvar, som formidleren bærer efter gældende ret.

Justitsministeriet har overvejet, om det vil være muligt at opretholde den gældende ordning, hvor formidlere hæfter for økonomiske krav, som kan rettes mod arrangøren i medfør af loven. Det fremgår som nævnt ovenfor af direktivets artikel 13, stk. 1, 2. afsnit, at medlemsstaterne kan opretholde bestemmelser om, at formidleren også er ansvarlig for levering af pakkerejsen, og at visse dele af direktivet i så fald finder anvendelse på formidleren. Efter Justitsministeriets opfattelse vil det ikke være muligt at opretholde den gældende ordning, uden samtidig at indføre bestemmelser om, at

formidleren – i modsætning til hvad der gælder i dag – forpligtes til at stille garanti i tilfælde af dennes konkurs. Dette ville således udvide formidlers forpligtelser i forhold til i dag. På den baggrund finder ministeriet det ikke hensigtsmæssigt, at direktivets mulighed for at pålægge formidleren ansvar udnyttes.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Lovforslaget vurderes ikke at have økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.

Erhvervsstyrelsen har oplyst, at de administrative konsekvenser for erhvervslivet vurderes at være under 4 mio., og ikke kvantificeres yderligere.

Lovforslaget vurderes ikke at have økonomiske konsekvenser for erhvervslivet af betydning.

5. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget skønnes ikke at have administrative konsekvenser for borgerne.

6. Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget skønnes ikke at have miljømæssige konsekvenser.

7. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget gennemfører de dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2015/2302 af 25. november 2015 om pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer samt om ændring af forordning (EF) nr. 2006/2004 og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/83/EU og om ophævelse af Rådets direktiv 90/314/EØF (EU-Tidende 2015, nr. L 326, side 1), som ikke vedrører beskyttelse mod konkurs og insolvens. Direktivets bestemmelser om beskyttelse mod konkurs og insolvens gennemføres ved den ændring af rejsegarantifondsloven, som henhører under Erhvervsministeriets ressort. Direktivet skal være gennemført i national lovgivning senest den 1. januar 2018 og træde i kraft den 1. juli 2018.

8. Hørte myndigheder og organisationer mv.

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den 13. juli 2017 til 25. august 2017 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer mv.:

Østre Landsret, Vestre Landsret, samtlige byretter, Advokatrådet, Advokatsamfundet, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, BARD, Brancheforeningen Dansk Luftfart, Campingrådet, Copenhagen Business School (Juridisk Institut), Danmarks Idrætsforbund, Danmarks Rederiforening, Danmarks Rejsebureau Forening, Dansk Annoncørforening, Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Erhverv, Dansk Industri, Dansk Ungdoms Fællesråd, Danske Advokater, Danske Biludlejere, Danske Busvognmænd, Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger, Danske Jagtrejse Arrangører, Datatilsynet, Den Danske Dommerforening, DFDS A/S, Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolsstyrelsen, Erhvervsministeriet, Feriehusudlejernes Branche-forening, Finansrådet, Forbrugerombudsmanden, Forbrugerrådet Tænk, Foreningen for Dansk Internethandel (FDIH), Forsikring & Pension, Friluftsrådet, HORESTA, Københavns Universitet (Det Juridiske Fakultet), Landsforeningen Dansk Vandrelaug, Landsorganisationen i Danmark, Pakkerejse-Ankenævnet, Rejsearrangører i Danmark, Rejsegarantifonden, Rigsrevisionen, SAS Danmark A/S, Stena Line A/S, Syddansk Universitet (Juridisk Institut), Søfartsstyrelsen, Søsportens Brancheforening, Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen, Transport-, Bygnings- og Boligministeriet, VisitDenmark, Aalborg Universitet (Juridisk Institut) og Aarhus Universitet (Juridisk Institut).

9. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/ mindreudgifter (hvis ja, angiv omfang)	Negative konsekvenser /merudgifter (hvis ja, angiv omfang)
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen af betydning
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Erhvervsstyrelsen har oplyst, at de administrative konsekvenser for erhvervslivet vurderes at være under 4 mio., og ikke kvantificeres yderligere.
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget gennemfører de dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2015/2302 af 25. november 2015 om pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer samt om ændring af forordning (EF) nr. 2006/2004 og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/83/EU og om ophævelse af Rådets direktiv 90/314/EØF (EU-Tidende 2015, nr. L 326, side 1), som ikke vedrører beskyttelse mod konkurs og insolvens. Direktivets bestemmelser om beskyttelse mod konkurs og insolvens gennemføres ve den ændring af rejsegarantifondsloven, som henhører under Erhvervsministeriets ressort. Direktivet skal være gennemført i national lovgivning senest den 1. januar 2018 og træde i kraft den 1. juli 2018.	
Overimplementering af EU-retlige minimumsforpligtelser	JA	NEJ X

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Efter pakkerejselovens § 1, stk. 1, gælder loven for aftaler om køb af pakkerejser, som en kunde indgår med en arrangør eller med en formidler, der handler i arrangørens navn. Efter § 1, stk. 1, 2. pkt., gælder lovens §§ 2, 3 og 5 endvidere for udbud af pakkerejser.

Efter pakkerejselovens § 2, stk. 1, er det en betingelse for, at en rejse anses for en pakkerejse, at den har en varighed på over 24 timer eller omfatter overnatning.

Efter pakkerejselovens § 3, stk. 1, at enhver, der tilrettelægger pakkerejser og udbyder eller sælger disse, enten direkte eller gennem en formidler, anses for at være arrangør, medmindre denne virksomhed alene udøves lejlighedsvist.

I forhold til vurderingen af, om en virksomhed udøves lejlighedsvist, følger det af justitsministerens besvarelse af spørgsmål 6 vedrørende lovforslag L 281 (1992-93) (Folketingstidende 1992-93, tillæg B, sp. 3175), at der ved vurderingen af, om virksomhed udøves lejlighedsvis, og om en forening mv. er omfattet af loven eller ej, må foretages en samlet og konkret vurdering, hvor der i første række lægges vægt på, om foreningens mv. virksomhed med at tilrettelægge pakkerejser har erhvervs lignende karakter. Denne vurdering vil normalt ikke udelukkende kunne baseres på, hvor mange rejser foreningen årligt arrangerer.

Endvidere fremgår det af forarbejderne til pakkerejseloven, jf. justitsministerens besvarelse af spørgsmål 17 vedrørende lovforslag L 281 (1992-93) (Folketingstidende 1992-93, tillæg B, sp. 3179-3180), at det ikke vil være afgørende for, om en arrangør falder inden for lovens anvendelsesområde, om f.eks. en lokalforenings arrangementer alene udbydes til en afgrænset kreds – f.eks. medlemmer af hovedforeningen – men at en sådan omstændighed vil tale for, at tilrettelæggelsen af pakkerejser ikke har det professionelle tilsnit som kræves for, at en arrangør falder inden for lovens anvendelsesområde.

Efter den foreslåede bestemmelse i *stk. 1*, skal loven finde anvendelse på pakkerejser der udbydes eller sælges af erhvervsdrivende til rejsende, og

på sammensatte rejsearrangementer, der formidles af erhvervsdrivende til rejsende.

Begreberne pakkerejse og sammensat rejsearrangement er defineret i lovforslagets §§ 3 og 4.

Den kreds af erhvervsdrivende, som er omfattet af bestemmelsen, og dermed af loven, er defineret i lovforslagets § 5, nr. 5.

I modsætning til den gældende pakkerejselov skal loven i sin helhed finde anvendelse på både salg og udbud af pakkerejser og på formidling af sammensatte rejsearrangementer. Den gældende sondring mellem aftaler om køb af pakkerejser og udbud heraf, videreføres således ikke. Endvidere udvides anvendelsesområdet for loven til også at omfatte sammensatte rejsearrangementer.

Den foreslåede bestemmelse i § 1, stk. 1 gennemfører direktivets artikel 2, stk. 1.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

I medfør af det foreslåede *stk. 2*, undtages visse pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer fra lovens anvendelsesområde.

Efter det foreslåede *nr. 1* undtages pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer af en varighed på under 24 timer, medmindre de omfatter overnatning.

For så vidt angår pakkerejser er der tale om en videreførelse af den gældende retstilstand, jf. pakkerejselovens § 2, stk. 1.

Efter det foreslåede *nr. 2* undtages pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer der udbydes og formidles lejlighedsvist og på nonprofitbasis til en begrænset gruppe rejsende.

Kriteriet ”lejlighedsvist” vil i overensstemmelse med direktivets præambelbetragtning 19 som udgangspunkt være opfyldt, hvis den erhvervsdrivende kun udbyder og formidler pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer nogle få gange om året, jf. nærmere ovenfor under pkt. 2.1.3.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Ved vurdering af, om kriteriet ”nonprofitbasis” er opfyldt, vil der skulle foretages en konkret vurdering for den enkelte rejse. Ved vurderingen kan det bl.a. indgå, om f.eks. en juridisk person er organiseret som en nonprofitorganisation eller ej.

Hvorvidt kriteriet ”begrænset gruppe rejsende” er opfyldt, vil ligeledes skulle vurderes konkret i hvert enkelt tilfælde. Generelt vil kriteriet dog være opfyldt, når en rejse ikke udbydes til offentligheden, men kun f.eks. medlemmer af en forening eller klub, dvs. til en afgrænset kreds.

Kriterierne i nr. 2 er kumulative. Hvis kun en eller to af betingelserne er opfyldt, vil rejsen således være inden for lovens anvendelsesområde. Hovedsigtet med bestemmelsen er i overensstemmelse med direktivets præambelbetragtning 19 at sikre, at f.eks. sportsklubber eller skoler kan arrangere lejrskoler eller træningslejre uden at blive omfattet af loven.

Forslaget ændrer den gældende retstilstand, idet der ikke længere kan foretages en samlet, konkret vurdering af karakteren af f.eks. en forenings salg af rejser. Der må derimod foretages en separat vurdering af de ovennævnte kriterier, der som nævnt alle skal være opfyldt, for at aftalen om rejsen ikke omfattes af loven. Det vil således medføre, at en rejse er omfattet af loven, hvis den af en forening mv. udbydes til offentligheden, uanset om foreningen i øvrigt kun arrangerer rejser lejlighedsvist og på nonprofitbasis.

Efter det foreslåede *nr. 3* undtages pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer der købes på grundlag af en generel aftale mellem erhvervsdrivende om køb af forretningsrejser.

En generel aftale mellem erhvervsdrivende om køb af forretningsrejser kan f.eks. være en aftale, som en virksomhed har indgået med et rejsebureau for en længere periode, hvorefter virksomheden opnår visse fordele ved at forpligte sig til at anvende dette rejsebureau ved bestilling af rejser til brug for virksomheden.

Nr. 3 udgør en begrænsning i forhold til den gældende retstilstand, hvor der ikke er en tilsvarende undtagelse for pakkerejser, som købes på grundlag af en generel aftale mellem erhvervsdrivende om køb af forretningsrejser.

Det foreslåede stk. 2 gennemfører direktivets artikel 2, stk. 2.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 2

Ifølge den gældende pakkerejselovs § 1, stk. 2, kan loven og de i medfør af loven fastsatte bestemmelser ikke fraviges til skade for kunden eller den, som indtræder i kundens krav, medmindre andet er angivet i loven.

Efter den foreslåede § 2, kan loven ikke ved aftale fraviges til skade for den rejsende eller den, der indtræder i den rejsendes krav.

Forslaget indebærer, at loven ej heller kan fraviges ved efterfølgende aftale, og medfører således på dette punkt en ændring i forhold til den gældende bestemmelse i pakkerejselovens § 1, stk. 2. I øvrigt videreføres den gældende retstilstand.

Bestemmelsen i § 2 gennemfører direktivets artikel 23.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.17 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 3

Bestemmelsen omhandler definitionen af en pakkerejse.

Efter pakkerejselovens § 2, stk. 1, forstås ved en pakkerejse en kombination af mindst to elementer, såfremt de af arrangøren udbydes samlet eller har været udbudt på forhånd og sælges samlet, hvis den samlede ydelse har en varighed på over 24 timer eller omfatter overnatning. De elementer, der mindst to sammen kan udgøre en pakkerejse, er 1) transport, 2) indkvartering og 3) andre turistmæssige ydelser, der ikke er direkte knyttet til transport eller indkvartering, men som udgør en væsentlig del af pakkerejsen.

De enkelte elementer i pakkerejsen skal enten være udbudt samlet, dvs. udbudt til salg som en kombination, eller i øvrigt være blandt de ydelser, arrangøren udbyder til salg. Loven omfatter således også individuelt sammensatte kombinationer, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9279.

Herudover omfattes efter EU-Domstolens praksis også kombinationer af rejseydelser, som normalt ikke udbydes af en arrangør, men som sammen-

sættes på foranledning af kunden, hvis ydelserne sammensættes inden aftalen mellem parterne indgås, og kombinationen i øvrigt opfylder betingelserne for at være en pakkerejse.

Begrebet ”andre turistmæssige ydelser” omfatter ydelser, der for det første ikke er direkte knyttet til transport eller indkvartering, og for det andet udgør en væsentlig del af pakkerejsen. Vurderingen af, om en ydelse udgør en væsentlig del af pakkerejsen, foretages konkret ud fra den pågældende ydelses karakter og dens andel i den samlede rejse. Der lægges i den forbindelse vægt på, om prisen for den pågældende ydelse udgør et vigtigt element i den samlede pris, og om opholdet eller transporten primært tager sigte på den specielle turistmæssige ydelse. Omfattet af begrebet anden turistmæssig ydelse er f.eks. teater-, biograf- eller museumsbesøg, udflugter med naturvejledere og kort til skiliftsystemer, ligesom f.eks. fodbold-, opera- og jagtrejser er omfattet, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9279-9280. Leje af bil på bestemmelsesstedet kan efter omstændighederne udgøre en turistmæssig ydelse. Hvorvidt dette er tilfældet i en konkret situation, afgøres efter Pakkerejse-Ankenævnets praksis ud fra en vurdering af billejens tidsmæssige udstrækning og værdi i forhold til rejsen.

Efter den foreslåede bestemmelse i *stk. 1* udgør en pakkerejse af en kombination af mindst to forskellige typer rejseydelser med henblik på samme rejse. De rejseydelser, som kan indgå i kombinationen, er defineret i lovforslagets § 5, nr. 1.

For så vidt angår det grundlæggende krav om antallet af rejseydelser (mindst to), for at der er tale om en pakkerejse, tilsigtes der således ingen ændringer i forhold til den gældende pakkerejselovs § 2, stk. 1.

For at en kombination af rejseydelser er en pakkerejse, skal aftalen om rejsen indgås på en de i bestemmelsens nr. 1 og 2 opregnede måder.

Det foreslås i *stk. 1, nr. 1*, at en kombination som nævnt ovenfor er en pakkerejse, hvis ydelserne sammensættes af en enkelt erhvervsdrivende, inder der indgås en aftale om alle ydelserne.

Omfattet af nr. 1 er i overensstemmelse med direktivets præambelbetragtning 8 både tilfælde hvor rejseydelserne kombineres før der er etableret kontakt med den rejsende, på den rejsendes foranledning eller i overensstemmelse med en udvælgelse den rejsende har foretaget.

Med nr. 1 videreføres den gældende retstilstand efter pakkerejselovens § 2, stk. 1, og EU-Domstolens praksis.

I stk. 1, nr. 2, foreslås det, at en kombination som nævnt ovenfor endvidere kan være en pakkerejse, hvis ydelserne, uanset om der indgås særskilte aftaler med forskellige leverandører af rejseydelser, købes under visse særlige omstændigheder, som nærmere opregnes i bestemmelsens litra a-e.

I forhold til den gældende retstilstand er der tale om en udvidelse af pakkerejsebegrebet, idet særskilte aftaler med forskellige leverandører ikke tidligere har kunnet udgøre en pakkerejse.

Efter det foreslåede stk. 1, nr. 2, *litra a*, er der tale om en pakkerejse, hvis rejseydelserne er købt fra et enkelt salgssted og udvalgt, inden den rejsende accepterer at betale.

At rejseydelserne er købt fra et enkelt salgssted, og rejseydelserne er blevet udvalgt inden den rejsende accepterer at betale, betyder, at rejsen købes ”inden for samme bestillingsprocedure”. Dette omfatter f.eks. tilfælde, hvor en rejsende på en hjemmeside lægger flere rejseydelser i sin ”indkøbskurv”, inden den pågældende ”går til kassen” for at bestille eller betale sin rejse. At den rejsende accepterer at betale indebærer ikke nødvendigvis, at den rejsende dermed samtidig foretager betalingen. Den rejsende vil således f.eks. acceptere at betale, hvis den pågældende blot afgiver en ordre, og dermed indvilger i at betale på et senere tidspunkt.

Efter det foreslåede stk. 1, nr. 2, *litra b*, er der tale om en pakkerejse, hvis rejseydelserne udbydes, sælges eller faktureres til en samlet pris. Omfattet heraf er også tilfælde, hvor rejsen faktureres til en pris, hvor alt er inkluderet.

Den foreslåede bestemmelse vil kunne omfatte visse tilfælde, som ikke falder under det foreslåede litra a. Det vil f.eks. være tilfældet, hvis et rejsebureau fakturerer den rejsende for en flybillet og en hotelovernatning samlet, selvom den rejsende har udvalgt og accepteret at betale for flyrejsen først, og rejsen dermed ikke er omfattet af det foreslåede litra a.

Efter det foreslåede stk. 1, nr. 2, *litra c*, er der tale om en pakkerejse, hvis rejseydelserne annonceres til salg eller sælges under betegnelsen »pakkerejse« eller lignende. Sådanne lignende betegnelser kan f.eks. være ”samlet tilbud”, ”all inclusive” eller ”arrangement med alt inkluderet”.

Efter det foreslåede stk. 1, nr. 2, *litra d*, er der tale om en pakkerejse, hvis rejseydelserne sammensættes efter indgåelsen af en aftale, hvori den erhvervsdrivende giver den rejsende ret til at vælge blandt et udvalg af forskellige typer rejseydelser.

Bestemmelsen tager i overensstemmelse med direktivets præambelbetragtning 11 bl.a. sigte på gaveæsker, der indeholder pakkerejser.

Efter det foreslåede stk. 1, nr. 2, *litra e*, er der tale om en pakkerejse, hvis rejseydelserne købes fra forskellige erhvervsdrivende gennem forbundne onlinebestillingsprocedurer, når den rejsendes navn, betalingsoplysninger og e-mailadresse er videregivet fra den erhvervsdrivende, med hvem den første aftale er indgået, til en anden eller andre erhvervsdrivende, og der senest 24 timer efter bekræftelsen af bestillingen af den første rejseydelse er indgået en aftale med sidstnævnte erhvervsdrivende.

Ved betalingsoplysninger forstås bl.a. kreditkortoplysninger, kontooplysninger eller andre oplysninger, som leder tilbage til en bestemt betaler, og som den erhvervsdrivende kan bruge til at modtage betaling fra den rejsende. Dette vil f.eks. også kunne være et EAN-nummer som bruges ved betalinger foretaget af det offentlige.

Ved bekræftelsen af bestillingen forstås den ordrebekræftelse, som den rejsende typisk modtager efter at have foretaget køb af en rejseydelse. I de tilfælde, hvor der ikke udstedes en egentlig ordrebekræftelse, men f.eks. blot som det første udstedes en billet eller fremsendes en faktura, må dette anses for at være en bekræftelse af bestillingen.

Bestemmelsen tager sigte på tilfælde af såkaldte ”click through-køb”, hvor den rejsende først køber en rejseydelse hos en erhvervsdrivende, bliver ”stillet videre” til eller opfordret til at besøge en anden hjemmeside, og herefter på denne hjemmeside ikke behøver at angive sit navn, sine betalingsoplysninger og e-mailadresse, fordi den første erhvervsdrivende har overført disse oplysninger til den anden erhvervsdrivende. Bestemmelsen vil således f.eks. finde anvendelse, hvis en rejsende køber en flybillet og betaler med kreditkort, hvorefter den rejsende præsenteres for et link til en anden hjemmeside, hvor den pågældende kan købe en overnatning på et hotel. Hvis den rejsende på denne anden hjemmeside ikke behøver at indtaste sit navn, sine kreditkortoplysninger og sin e-mailadresse, fordi dette er overført fra købet på den første hjemmeside, og herefter køber hote-

lovertatning, vil der være tale om en pakkerejse efter den foreslåede bestemmelse. Der opstår derimod ikke en pakkerejse efter bestemmelsen, hvis f.eks. alene navn, adresse, legitimationsnummer og e-mailadresse overføres til den anden hjemmeside.

Hvis en rejsende efter at have købt den anden rejseydelse hos den erhvervsdrivende, som har fået overført oplysningerne, på samme måde bliver viderestillet til en tredje erhvervsdrivende, og de nødvendige oplysninger overføres til denne tredje erhvervsdrivende, opstår der endnu en pakkerejse. Dermed vil den anden erhvervsdrivende, for så vidt angår denne pakkerejse være rejsearrangør, mens den tredje erhvervsdrivende vil være den erhvervsdrivende, som får overført oplysninger om den rejsende.

Hvis aftalen med den anden erhvervsdrivende, til hvem der er overført oplysninger, indgås mere end 24 timer efter bekræftelsen af bestillingen af den første rejseydelse, opstår der ikke en pakkerejse, og rejsen falder dermed helt uden for lovens anvendelsesområde.

Bestemmelsen i § 3, stk. 1, gennemfører direktivets artikel 3, nr. 2, 1. afsnit.

Efter den foreslåede bestemmelse i *stk. 2* vil en kombination som nævnt i *stk. 1*, der består af én rejseydelse, jf. lovforslagets § 5, nr. 1, litra a-c, og en eller flere turistydelse, jf. lovforslagets § 5, nr. 1, litra d, kun udgøre en pakkerejse, hvis turistydelse opfylder to betingelser.

Den ene betingelse efter det foreslåede *stk. 2* er, at turistydelse udgør en væsentlig andel af kombinationens værdi eller annonceres som eller på anden måde udgør en væsentlig bestanddel af kombinationen.

I overensstemmelse med direktivets præambelbetragtning 18 anses turistydelse, der udgør 25 pct. eller mere af kombinationens værdi, for at udgøre en væsentlig andel af kombinationens værdi.

Det beror på en konkret vurdering af hvert enkelt tilfælde, hvornår turistydelse ”annonceres som eller på anden måde udgør en væsentlig bestanddel af kombinationen”, og der dermed er tale om en pakkerejse. Det vil f.eks. kunne være tilfældet, hvis en rejsearrangør udbyder hotelovernatning og billetter til en fodboldkamp, hvor det er klart, at entréen til fodboldkampen er det primære formål med rejsen.

Bestemmelsen i nr. 1 viderefører den gældende retstilstand efter pakkerejseovens § 2, stk. 1, idet det dog er en ændring i forhold hertil, at turistydelser der udgør 25 pct. eller mere af kombinationens værdi altid anses for at udgøre en væsentlig andel af kombinationens værdi.

Den anden betingelse efter det foreslåede stk. 2 er, at turistydelserne er udvalgt og købt inden leveringen af rejseydelsen er påbegyndt. Hvis en turistydelelse udvælges og købes efterfølgende, f.eks. efter at et hotelophold er påbegyndt, er der således ikke tale om en pakkerejse, selvom betingelserne efter lovforslagets § 3, stk. 1, i øvrigt er opfyldt.

Betingelserne efter de foreslåede nr. 1 og 2 er kumulative, og skal således begge være opfyldt, førend der er tale om en pakkerejse.

Bestemmelsen i § 3, stk. 2, gennemfører direktivets artikel 3, nr. 2, 2. afsnit.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.2.2.1 og 2.2.3.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 4

Lovforslagets § 4 indeholder definitionen af sammensatte rejsearrangementer. Dette begreb og reguleringen heraf er ny.

Efter den foreslåede bestemmelse i *stk. 1* forstås ved et sammensat rejsearrangement et køb af to eller flere forskellige typer rejseydelser, med henblik på den samme rejse, uden at udgøre en pakkerejse, og som fører til indgåelse af særskilte aftaler med hver leverandør af rejseydelserne, hvis en erhvervsdrivende formidler rejseydelser på en af to mulige måder.

Det foreslås i stk. 1, *nr. 1*, at der for det første opstår et sammensat rejsearrangement, hvis en erhvervsdrivende i overensstemmelse med stk. 1 formidler den rejsendes særskilte udvælgelse og særskilte betaling for hver rejseydelse i forbindelse med en enkelt kontakt med den erhvervsdrivendes salgssted.

Der vil dermed f.eks. være tale om et sammensat rejsearrangement, hvis en rejsende under et besøg hos et fysisk rejsebureau køber en flyrejse og betaler for den, hvorefter rejsebureauet formidler et hotelophold på samme rejse, som den rejsende accepterer, og herefter betaler for. Et sådant køb er

ikke en pakkerejse, da betalingen sker separat for hver enkelt rejseydelse, og ikke samlet som ved en pakkerejse, jf. den foreslåede § 3, stk. 1, nr. 2, litra a.

På samme vis vil der være tale om et sammensat rejsearrangement, hvis den rejsende f.eks. ved et enkelt besøg på et rejsebureaus hjemmeside, eller ved en enkelt telefonsamtale med et rejsebureau, køber en rejseydelse og betaler den, og herefter køber en ny rejseydelse hos en anden leverandør gennem rejsebureauet. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis den rejsende, efter at have købt den første rejseydelse på rejsebureauets hjemmeside, på bekræftelsessiden bliver præsenteret for en række tilbud på en eller flere yderligere rejseydelser til samme rejse, som der indgås aftale med en anden erhvervsdrivende om, f.eks. via et pop op-vindue, som fremkommer efter betalingen af den første rejseydelse. Dette kan både være tilfælde hvor den rejsende fortsætter bestillingen på samme hjemmeside og hvor den rejsende fortsætter i et miljø, hvor en anden erhvervsdrivendes hjemmeside præsenteres for den rejsende som en del af den første erhvervsdrivendes hjemmeside, jf. definitionen af salgssted i lovforslagets § 5, nr. 10.

Det foreslås i stk. 1, *nr. 2*, at der for det andet opstår et sammensat rejsearrangement, hvis en erhvervsdrivende i overensstemmelse med stk. 1 formidler køb af mindst én yderligere rejseydelse fra en anden erhvervsdrivende på målrettet vis, når aftalen med den anden erhvervsdrivende indgås senest 24 timer efter bekræftelsen af bestillingen af den første rejseydelse.

Betingelserne for at en rejse udgør et sammensat rejsearrangement efter nr. 2, vil i overensstemmelse med direktivets præambelbetragtning 13 f.eks. være opfyldt i tilfælde, hvor en rejsende har bestilt en fly- eller togrejse, og sammen med bekræftelsen på rejsen modtager en opfordring til at bestille yderligere en rejseydelse, med et link til det websted, hvor der kan foretages bestilling. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis den rejsende efter at have købt en flyrejse modtager en e-mail med flybilletten, hvor der i mailen er annoncer, der på målrettet vis tilbyder f.eks. hotelophold på destinationen. Det samme gælder tilfælde, hvor den rejsende på bekræftelsessiden efter køb en f.eks. en flyrejse præsenteres for annoncer, der på målrettet vis opfordrer den rejsende til at bestille yderligere rejseydelser på destinationen.

Ved vurderingen af, om der er tale om formidling på målrettet vis efter bestemmelsen, må der i overensstemmelse med direktivets præambelbetragtning 12 sondres mellem sammensatte rejsearrangementer online og linkede websider, hvis formål ikke er, at der skal indgås en aftale med den

rejsende, og link, hvor rejsende alene bliver oplyst om andre rejseydelser generelt. Det sidste er ifølge betragtningen bl.a. tilfældet, når et hotel eller en arrangør af en begivenhed på deres websted angiver en liste over alle de operatører, der tilbyder transport til deres placering, uden at dette står i forbindelse med en bestilling, eller når der bruges cookies eller metadata til at indsætte annoncer på websider.

Der vil dermed ikke være tale om målrettet formidling i alle situationer, hvor den rejsende efter købet af én rejseydelse præsenteres for et tilbud om at købe en eller flere yderligere rejseydelser. Målrettet formidling vil således typisk indebære en form for betaling og aftale mellem de erhvervsdrivende.

På den ene side vil en reklame for f.eks. et hotel på destinationen, som vises på en erhvervsdrivendes hjemmeside efter salg af en flybillet på grundlag af en aftale mellem den erhvervsdrivende og en hotelkæde eller lignende, være et eksempel på målrettet formidling af yderligere rejseydelser. En sådan aftale vil ofte indebære, at den rejsende præsenteres for et tilbud, som er nøje tilpasset den rejseydelse, som den rejsende netop har købt hos den første erhvervsdrivende. Det vil således som klart udgangspunkt være målrettet formidling, hvis den rejsende efter at have købt f.eks. en flybillet præsenteres for en annonce for hoteller, der leder til en oversigt over hoteller, som er tilpasset flybillettens destination og rejsedatoer, og herudover angiver en pris for overnatning i netop denne periode.

Hvis den erhvervsdrivende derimod har indgået en aftale med en virksomhed om placering af annoncer på hjemmesiden, vil der på den anden side ikke være tale om målrettet formidling, såfremt der ved på bekræftelsessiden efter køb af en flybillet – på grundlag af cookies der indeholder data om den rejsendes tidligere søgninger – vises en annonce for hoteller på destinationen. En sådan annonce vil således ikke være baseret på data om den rejsendes netop indgåede aftale, men på cookies indeholdende data om den rejsendes tidligere søgninger. Den erhvervsdrivende, som har placeret annoncen på bekræftelsessiden, vil som udgangspunkt ikke have mulighed for at blive bekendt med, at den rejsende ved klik på annoncen er blevet ”stillet videre” efter køb af en bestemt rejseydelse. Dermed vil den anden erhvervsdrivende ikke umiddelbart kunne opfylde sin forpligtelse til at underrette den formidlende erhvervsdrivende efter lovforslagets § 36.

Hvis den rejsende køber en ydelse hos den anden erhvervsdrivende, som medfører, at der opstår et sammensat rejsearrangement, og den anden er-

hvervsdrivende herefter formidler køb af endnu en rejseydelse på målrettet vis i overensstemmelse med den foreslåede bestemmelse, opstår der endnu et særskilt sammensat rejsearrangement. I dette sammensatte rejsearrangement vil den erhvervsdrivende, som den rejsende købte sin anden rejseydelse hos, således være den erhvervsdrivende, der formidler det sammensatte rejsearrangement.

Hvis aftalen med den anden erhvervsdrivende indgås mere end 24 timer efter bekræftelsen af bestillingen af den første rejseydelse, opstår der aldrig et sammensat rejsearrangement, og rejsen falder dermed helt uden for lovens anvendelsesområde.

Bestemmelsen i lovforslagets § 4, stk. 1, gennemfører direktivets artikel 3, nr. 5, 1. afsnit.

I *stk. 2* foreslås det, at en kombination som nævnt i *stk. 1*, der består af én rejseydelse, jf. § 5, nr. 1, litra a-c, og en eller flere turistydelser, jf. § 5, nr. 1, litra d, kun er et sammensat rejsearrangement, hvis turistydelserne udgør en væsentlig andel af kombinationens værdi eller annonceres som eller på anden måde udgør en væsentlig bestanddel af kombinationen.

I overensstemmelse med direktivets præambelbetragtning 18 anses turistydelser, der udgør 25 pct. eller mere af kombinationens værdi, for at udgøre en væsentlig andel af kombinationens værdi.

Det beror på en konkret vurdering af hvert enkelt tilfælde, hvornår turistydelser ”annonceres som eller på anden måde udgør en væsentlig bestanddel af kombinationen”, og der dermed er tale om et sammensat rejsearrangement. Det vil f.eks. kunne være tilfældet, hvis en rejsearrangør udbyder hotelovernatning og billetter til en fodboldkamp, hvor det er klart, at entréen til fodboldkampen er det primære formål med rejsen.

Bestemmelsen i lovforslagets § 4, stk. 2, gennemfører direktivets artikel 3, nr. 5, 2. afsnit.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.2.3.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 5

Lovforslagets § 5 indeholder definitioner af en række begreber som anvendes i lovforslaget.

Efter pakkerejselovens § 2, stk. 1, nr. 1-3, er de rejseydelser, der kan indgå i en pakkerejse transport, indkvartering og andre turistmæssige ydelser, der ikke er direkte knyttet til transport eller indkvartering, men som udgør en væsentlig del af pakkerejsen.

Begrebet indkvartering omfatter indlogering på hotel, i sommerhus eller lignende, men ikke overnatning under transport, f.eks. i en sovevogn i et tog. Ophold i et transportmiddel kan dog være en turistmæssig attraktion i sig selv, hvilket f.eks. er tilfældet ved krydstogter og lignende, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9279.

Begrebet anden turistmæssig ydelse omfatter ydelser, der for det første ikke er direkte knyttet til transport eller indkvartering, og for det andet udgør en væsentlig del af pakkerejsen. Omfattet af begrebet anden turistmæssig ydelse er f.eks. teater-, biograf- eller museumsbesøg, udflugter med naturvejledere og kort til skiliftsystemer, ligesom f.eks. fodbold-, opera- og jagtrejser er omfattet, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9279-9280. Leje af bil på bestemmelsesstedet kan efter omstændighederne udgøre en turistmæssig ydelse. Hvorvidt dette er tilfældet i en konkret situation, afgøres efter Pakkerejse-Ankenævnets praksis ud fra en vurdering af billejens tidsmæssige udstrækning og værdi i forhold til rejsen.

I det foreslåede *nr. 1* defineres rejseydelse. Bestemmelsen i nr. 1 indeholder de fire typer rejseydelser, som kan indgå i en kombination, der udgør en pakkerejse eller et sammensat rejsearrangement.

Efter det foreslåede *litra a* er passagerbefordring en rejseydelse.

I overensstemmelse med direktivets præambelbetragtning 17, omfatter bestemmelsen befordring af passagerer med bus, tog eller ad sø- eller luftvejen. Opregningen i betragtningen er dog ikke udtømmende, og andre former for passagertransport, f.eks. i en personbil, kan ligeledes være omfattet. Mindre transportydelser, såsom befordring af passagerer som led i en guidet tur eller transport mellem et hotel og en lufthavn eller en banegård, er en uløselig del af andre rejseydelser, og er således ikke rejseydelser i sig selv.

Et turistrabatkort, der indeholder gratis adgang til offentlig transport i en nærmere angiven periode, er som udgangspunkt omfattet af begrebet passagerbefordring. Hvis et sådant rabatkort også indeholder gratis adgang til eller giver rabat på besøg på museer mv., vil rabatkortet dog i visse tilfælde i stedet skulle anses for en ”anden turistydelse” efter lovforslagets § 5, jf. nærmere pkt. 2.2.3.3.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger. Den endelige vurdering vil dog afhænge af det konkrete indhold af rabatkortet.

Der tilsigtes ikke ved anvendelsen af begrebet ”passagerbefordring” nogen ændring i retstilstanden i forhold til ”transport” efter den gældende pakkerejselovs § 2, stk. 1, nr. 1.

Efter det foreslåede *litra b* er indkvartering en rejseydelse.

Ved indkvartering forstås i overensstemmelse med direktivet indkvartering, som ikke er en uløselig del af befordringen af passagerer, og som ikke er for at tage varigt ophold. Ved varigt ophold forstås eksempelvis ophold i forbindelse med længerevarende sprogkurser, jf. præambelbetragtning 17. Der er på dette punkt tale om en ændring i forhold til gældende ret, jf. Pakkerejseankenævnets kendelse af 16. februar 2016, hvorefter indkvartering i forbindelse med et high school-ophold efter ankenævnets opfattelse er indkvartering i pakkerejselovens forstand.

Betingelsen om, at indkvarteringen ikke må være en uløselig del af befordringen af passagerer, betyder i overensstemmelse med direktivets præambelbetragtning 17, at en indkvartering natten over som del af passagertransport, hvor den primære bestanddel tydeligvis er transport, ikke betragtes som en rejseydelse i sig selv. Dermed er udgangspunktet, at en overnatning, der finder sted under transport, f.eks. en overnatning under en tog- eller skibsrejse, som udgangspunkt ikke er en rejseydelse i lovforslagets forstand, selvom overnatningen finder sted i en sovevogn eller kahyt.

Vurderingen af, om indkvartering natten over som en del af passagertransport anses for en rejseydelse i sig selv, beror på en konkret afvejning af indkvarteringselementet over for transportelementet. I overensstemmelse med præambelbetragtning 17 vil et krydstogt efter bestemmelsen anses for at være både passagerbefordring og indkvartering, hvis det i øvrigt opfylder betingelserne for at være omfattet af lovforslaget. Det samme vil være tilfældet ved andre former for rejser, hvor transport og overnatning leveres

på tilsvarende vis, f.eks. en længere togrejse med en række overnatninger inkluderet.

Bestemmelsen viderefører i det væsentlige den gældende retstilstand.

Med bestemmelsen lægges dog op til en ændring af betydningen af ”indkvartering” i forhold til den gældende retstilstand efter pakkerejselovens § 2, stk. 1, nr. 2. Indkvartering efter bestemmelsen er således ikke begrænset til indlogering på hotel, i sommerhus eller lignende, men kan også være en indkvartering under transport, hvis indkvarteringen ikke er en uløselig del af transporten. Vurderingen af, hvorvidt dette er tilfældet, må som nævnt bero på, om den primære bestanddel tydeligvis er transport.

Efter *litra c* er udlejning af biler, andre motorkøretøjer eller store motorcykler en rejseydelse.

I overensstemmelse med direktivet omfatter udlejning af andre motorkøretøjer alle motorkøretøjer som defineret i artikel 3, nr. 11, i direktiv 2007/46/EF, hvorved forstås ethvert færdigopbygget, trinvis færdigopbygget eller delvis opbygget selvkørende motordrevet køretøj med mindst fire hjul og med en konstruktivt bestemt største hastighed på over 25 km/t.

Ved udlejning af store motorcykler forstås i overensstemmelse med direktivet motorcykler, der kræver et kategori A-kørekort efter artikel 4, stk. 3, *litra c*, i direktiv 2006/126/EF, som gennemført i dansk ret ved § 11, nr. 1 og 2, i bekendtgørelse nr. 312 af 25. marts 2015 om kørekort. Motorcykler, som kan føres på grundlag af et kategori A1- eller A2-kørekort, jf. §§ 9 og 10 i den nævnte bekendtgørelse, er således ikke omfattet af den foreslåede bestemmelse.

Leje af bil på bestemmelsesstedet er efter gældende ret ikke en anden turistmæssig ydelse. Med lovforslaget tilsigtes således en ændring af den gældende retstilstand på dette punkt.

Efter *litra d* er enhver anden turistydelser, der ikke er en uløselig del af en rejseydelse som defineret i *litra a-c* en rejseydelse.

Sådanne turistydelser kan f.eks. være entré til koncerter, sportsbegivenheder, udflugter eller forlystelsesparker, guidede ture, liftkort og leje af sportsudstyr såsom skiudstyr eller spabehandlinger.

I overensstemmelse med direktivets præambelbetragtning 17 er måltider, drikkevarer og rengøring, der leveres som en del af indkvartering, og adgang til faciliteter på steder, f.eks. swimmingpool, sauna, spa eller motionsrum, som er inkluderet for hotelgæster, uløseligt forbundet til indkvartering, og dermed ikke en turistydelse efter bestemmelsen.

Omvendt vil adgang til f.eks. en forlystelsespark eller lignende, som er inkluderet i prisen for indkvartering, skulle anses som en turistydelse i sig selv – og dermed ikke en uløselig del af indkvartering – hvis adgangen til forlystelsesparken mv. må anses for at være hovedformålet med rejsen, og indkvarteringen i sig selv dermed ikke er den primære bestanddel.

Den foreslåede bestemmelse viderefører den gældende pakkerejselovs § 2, stk. 1, nr. 3, der ligesom den foreslåede bestemmelse ikke giver en nærmere afgrænsning af, hvilke ydelser der kan udgøre turistydelser. Dette må således afgøres ved en konkret vurdering af, om der i det hele taget er tale om en turistydelse, og om turistydelser i så fald er uløseligt forbundet med en anden rejseydelse.

Bestemmelsen i lovforslagets § 5, nr. 1, gennemfører direktivets artikel 3, nr. 1.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.2.3.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Efter den foreslåede bestemmelse i *nr. 2* defineres en aftale om en pakkerejse som en aftale om en samlet pakkerejse eller, hvis pakkerejsen leveres i henhold til særskilte aftaler, alle de aftaler, der dækker de i pakkerejsen inkluderede rejseydelser.

Bestemmelsen fastslår, at hvis en pakkerejse er opstået på en af de i lovforslagets § 3, stk. 1, nr. 2, angivne måder, hvor der indgås flere aftaler, er disse aftaler samlet at anse for en aftale om en pakkerejse.

Bestemmelsen er ny i forhold til den gældende pakkerejselov og afspejler, at pakkerejsebegrebet er udvidet, jf. lovforslagets § 3..

Bestemmelsen i § 5, nr. 2, gennemfører direktivets artikel 3, nr. 3.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.2.3.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Efter den foreslåede bestemmelse i *nr. 3* defineres pakkerejsens begyndelse som påbegyndelse af levering af de rejseydelser, der er inkluderet i pakkerejsen.

Påbegyndelse af eventuelle rejseydelser, som ikke indgår i pakkerejsen, udgør således ikke pakkerejsens påbegyndelse efter lovforslaget, selvom rejseydelserne er købt til samme rejse som pakkerejsen.

Bestemmelsen er ny i forhold til pakkerejseloven.

Bestemmelsen i § 5, nr. 3, gennemfører direktivets artikel 3, nr. 4.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.2.3.5 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Ifølge pakkerejselovens § 4 defineres en kunde, som enhver, der køber, eller i hvis navn der købes en pakkerejse. Hvis rejsen overdrages, anses tillige den, som får rejsen overdraget, som kunde.

Det er således muligt at være kunde, selvom man ikke selv har købt rejsen, hvis den dog købes i ens navn. Ligeledes er det muligt at være deltager på en rejse, uden at være kunde, hvis man ikke er part i aftalen med arrangøren, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9281.

Både fysiske og juridiske personer kan være kunder efter bestemmelsen, hvilket f.eks. kan være tilfældet, hvis en repræsentant for en forening køber en pakkerejse i foreningens navn, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9281.

I det foreslåede *nr. 4* defineres rejsende som enhver person, som søger at indgå en aftale inden for lovens anvendelsesområde eller har ret til at rejse på grundlag af en aftale omfattet af loven.

Både fysiske og juridiske personer kan være rejsende efter bestemmelsen. I visse situationer, hvor en ansat i en juridisk person har købt en pakkerejse til sig selv, men firmaet har betalt rejsen, vil både den juridiske person og den ansatte kunne være rejsende efter den foreslåede bestemmelse på samme tid, jf. nærmere herom i pkt. 2.2.3.6 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Den foreslåede bestemmelse udvider definitionen af en rejsende i forhold til definitionen af en kunde i pakkerejselovens § 4, idet en person allerede anses for rejsende, når denne søger at indgå en aftale inden for lovens anvendelsesområde, men viderefører i øvrigt den gældende retstilstand.

Bestemmelsen i lovforslagets § 5, nr. 4, gennemfører direktivets artikel 3, nr. 6.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.2.3.6 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

I det foreslåede *nr. 5* defineres erhvervsdrivende som enhver fysisk eller juridisk person der handler som led i sit erhverv, sin virksomhed, sit håndværk eller sin profession i forbindelse med aftaler omfattet af denne lov.

Det er ikke et krav efter bestemmelsen, at den fysiske eller juridiske person tilsigter en økonomisk gevinst ved driften af sit erhverv, sin virksomhed, sit håndværk eller sin profession.

I overensstemmelse med direktivet omfatter definitionen både offentlige og private juridiske personer. Herudover følger det af almindelige fuldmagtsregler, at en erhvervsdrivende, der handler via en anden person, der optræder på den erhvervsdrivendes vegne, bliver bundet af en aftale, som mellemmanden indgår på den erhvervsdrivendes vegne. Det ændrer således ikke efter gældende dansk ret på en erhvervsdrivendes status som sådan, at han handler via en mellemmand, der optræder på den erhvervsdrivendes vegne. En erhvervsdrivende er omfattet af definitionen, uanset om den erhvervsdrivende handler i egenskab af rejsearrangør, formidler, erhvervsdrivende, der formidler et sammensat rejsearrangement eller rejsetjenesteyder.

Bestemmelsen er ny i forhold til pakkerejseloven.

Bestemmelsen i lovforslagets § 5, nr. 5, gennemfører direktivets artikel 3, nr. 7.

Ifølge pakkerejselovens § 3, stk. 1, anses som arrangør enhver, der tilrettelægger pakkerejser og udbyder eller sælger disse direkte eller gennem en formidler, medmindre denne virksomhed alene udøves lejlighedsvis.

For så vidt angår undtagelsen af virksomhed, som udøves lejlighedsvist, henvises til pkt. 2.1.2 og 2.1.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger samt § 1 og bemærkningerne hertil.

Den, der tilrettelægger pakkerejser, er som udgangspunkt den, som står bag det samlede arrangement. I tilfælde, hvor pakkerejsen faktisk er sammensat af en anden end den, som sælger pakkerejsen, må sælgeren dog anses for at være arrangør, hvis kunden må gå ud fra, at det er sælgeren, der har tilrettelagt rejsen, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9280.

I det foreslåede *nr. 6* defineres rejsearrangør som en erhvervsdrivende, der sammensætter og sælger pakkerejser eller udbyder dem til salg, eller den erhvervsdrivende, der videregiver den rejsende oplysninger til en anden erhvervsdrivende i henhold til lovforslagets § 3, stk. 1, nr. 2, litra e.

I overensstemmelse med direktivet omfatter definitionen også erhvervsdrivende, som sælger pakkerejser eller udbyder dem til salg gennem en anden eller sammen med en anden erhvervsdrivende.

Definitionen af en arrangør i den gældende pakkerejselovs § 3 videreføres således med den tilføjelse, at en erhvervsdrivende, der sælger pakkerejser eller udbyder dem til salg sammen med en anden erhvervsdrivende, også omfattes. Derudover tilføjes som rejsearrangører også erhvervsdrivende, der videregiver den rejsendes oplysninger til en anden erhvervsdrivende i henhold til lovforslagets § 3, stk. 1, nr. 2, litra e. Derudover ændres den gældende pakkerejselovs terminologi ”tilrettelægger pakkerejser” til ”sammensætter pakkerejser” i overensstemmelse med direktivets terminologi.

I de tilfælde hvor der opstår en pakkerejse i medfør af lovforslagets § 3, stk. 1, nr. 2, litra e (click through-køb), er det således den erhvervsdrivende, der sælger den første rejseydelse, der bliver rejsearrangør.

Bestemmelsen i lovforslagets § 5, nr. 6, gennemfører direktivets artikel 3, nr. 8.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.2.3.8 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Efter den gældende pakkerejselovs § 3, stk. 2, anses enhver, der udbyder eller sælger en pakkerejse i arrangørens navn, for at være formidler. En formidler er således en fuldmægtig for arrangøren, og parter i aftaler om

køb af en pakkerejse, som er indgået med en formidler, er arrangøren og kunden, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9273 og sp. 9281.

I det foreslåede *nr. 7* defineres en formidler som en erhvervsdrivende, som ikke er rejsearrangøren, og som udbyder eller sælger pakkerejser, der er sammensat af en rejsearrangør.

I overensstemmelse med direktivets præambelbetragtning 22 kan en formidler kun optræde som sådan, hvis der er en anden erhvervsdrivende, der optræder som rejsearrangør i den konkrete situation.

Det er ikke afgørende, hvilken type mellemmand formidleren agerer som. Formidlere vil derfor kunne være både fuldmægtige, som handler i rejsearrangørens navn, agenter, som blot udbyder pakkerejser, der er sammensat af rejsearrangører, med henblik på at føre den rejsende og rejsearrangøren sammen, samt i princippet kommissionærer som sælger pakkerejsen i eget navn.

Lovforslaget indebærer således en udvidelse af formidlerbegrebet i forhold til den gældende retstilstand.

Det er i overensstemmelse med præambelbetragtning 22 ikke afgørende, hvordan en erhvervsdrivende betegner sin virksomhed. Afgørende er derimod, i hvilken grad den erhvervsdrivende er involveret i sammensætningen af pakkerejsen.

Bestemmelsen i lovforslagets § 5, nr. 7, gennemfører direktivets artikel 3, nr. 9.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.2.3.9 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Efter det foreslåede *nr. 8* defineres et varigt medium som ethvert middel, som sætter forbrugeren eller den erhvervsdrivende i stand til at lagre oplysninger rettet personligt til vedkommende med mulighed for fremtidig anvendelse i en periode afpasset efter oplysningernes formål, og som giver mulighed for uændret gengivelse af de lagrede oplysninger.

En tilsvarende bestemmelse findes ikke i den gældende pakkerejselov.

Bestemmelsen svarer til forbrugeraftalelovens § 3, nr. 5, som gennemfører en bestemmelse i forbrugerrettighedsdirektivet, der svarer til pakkerejsedirektivets artikel 3, nr. 11.

Efter forarbejderne til forbrugeraftaleloven, jf. Folketingstidende 2013-14, A, L 39 som fremsat, side 35, er varige medier navnlig papir, USB-nøgler, cd-rom'er, dvd'er, memory cards, harddiske på computere og e-mails, men der er ikke hermed givet en udtømmende opregning. I takt med den teknologiske udvikling vil flere tekniske indretninger således kunne opfylde betingelserne for at blive anset for et varigt medium, dvs. betingelserne om mulighed for lagring og reproduktion i en rimelig periode.

Bestemmelsen i lovforslagets § 5, nr. 8, gennemfører direktivets artikel 3, nr. 11.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.2.3.11 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Efter det foreslåede *nr. 9* defineres uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder som en situation, som den part, der påberåber sig situationen, ikke har nogen indflydelse på, og hvis konsekvenser ikke kunne afværges, selv hvis der var blevet truffet alle rimelige foranstaltninger.

En tilsvarende bestemmelse findes ikke i den gældende pakkerejselov. Det væsentlige indhold af begrebet, som defineret i lovforslaget, indgår dog i pakkerejselovens § 17, stk. 1, nr. 3 og 4, om ansvarsfrihedsgrunde for arrangøren.

Bestemmelsen i lovforslagets § 5, nr. 9, gennemfører direktivets artikel 3, nr. 12.

I det foreslåede *nr. 10* defineres salgssted som ethvert fast eller mobilt detailforretningssted, et detailforretningswebsted eller en lignende onlinesalgfacilitet, telefontjenester samt flere detailforretningswebsteder eller lignende onlinesalgfaciliteter og telefontjenester, der præsenteres for rejsende som en enkelt facilitet.

Der findes ikke i dag en tilsvarende bestemmelse i den gældende pakkerejselov, og definitionen af et salgssted er således ny.

Bestemmelsen omfatter både faste og mobile detailforretningssteder, altså fysiske butikker og salgskontorer mv. Endvidere følger det af bestemmelsen, at detailforretningswebsteder eller lignende onlinesalgfaciliteter, hvormed forstås hjemmesider, samt telefontjenester også anses for salgssteder. Endelig fremgår det af bestemmelsen, at hvis detailforretningswebsteder eller onlinesalgfaciliteter præsenteres for rejsende som en enkelt facilitet, anses disse websteder også for et salgssted.

Det sidstnævnte medfører, at i tilfælde hvor flere forskellige hjemmesider præsenteres eller fremstår for den rejsende på en sådan måde, at den pågældende må gå ud fra, at der er tale om det samme salgssted, anses den rejsende for at have haft kontakt med ét salgssted. Vurderingen af, om der er tale om et enkelt salgssted efter forslaget, vil bero på en konkret vurdering af, i hvilken grad den rejsende må have opfattet flere hjemmesider eller lignende som den samme hjemmeside. Der vil f.eks. kunne lægges vægt på, om hjemmesiderne har samme skrifttype, logoer og udseende generelt. Dette har betydning i forhold til køb af pakkerejser efter lovforslagets § 3, stk. 1, nr. 2, litra a, og sammensatte rejsearrangementer efter lovforslagets § 4, stk. 1, nr. 1. Det samme gælder ifølge direktivets artikel 3, nr. 15, for telefontjenester.

Bestemmelsen i lovforslagets § 5, nr. 9, gennemfører direktivets artikel 3, nr. 15.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.2.3.15 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 6

Efter den gældende pakkerejselovs § 5, stk. 1, skal prisen for en pakkerejse tydeligt og let forståeligt fremgå af brochurer, annoncer og andet markedsføringsmateriale.

Efter pakkerejselovens § 6, stk. 1, 1.pkt., skal arrangøren inden aftalens indgåelse meddele kunden aftalevilkårene samt give oplysning om bestemmelser vedrørende pas, visum, vaccinationer og lignende, som skal overholdes, for at pakkerejsen kan gennemføres. Ifølge § 6, stk. 2, kan bestemmelsen i stk. 1 dog fraviges i nødvendigt omfang, hvis aftalen indgås kort før pakkerejsens begyndelse.

I medfør af pakkerejselovens § 5, stk. 3, og § 8, er der fastsat nærmere regler for, hvilke oplysninger en brochure skal indeholde, hvilke oplysninger arrangøren skal give kunden inden aftalens indgåelse og ved bekræftelsen af aftalen, samt hvilke oplysninger kunden skal have inden pakkerejsens påbegyndelse. Disse oplysninger er fastsat i bekendtgørelse nr. 776 af 21. september 1993 om pakkerejser.

Det følger af bekendtgørelsens §§ 1 og 2, at en brochure skal indeholde de oplysninger, som er opgivet i afsnit I i bekendtgørelsens bilag, medmindre de ikke er relevante for den pågældende pakkerejse.

Det fremgår af pakkerejsebekendtgørelsens § 3, at inden der indgås aftale om køb af en pakkerejse, skal arrangøren give kunden de oplysninger, som er angivet i bilag I til bekendtgørelsen, samt gøre kunden bekendt med reglen om overdragelse af pakkerejsen i pakkerejselovens § 12 og reglen i pakkerejselovens § 17, stk. 1, nr. 1, om aflysning af pakkerejsen i tilfælde af, at et minimum antal deltagere ikke er opnået. Herudover følger det af pakkerejsebekendtgørelsens § 4, at arrangøren skal give kunden oplysninger om pas- eller visumkrav, sundhedsmæssige betingelser der skal opfyldes eller eventuelle lignende betingelser, for at pakkerejsen kan gennemføres.

De ovennævnte oplysninger kan ifølge pakkerejsebekendtgørelsens § 6 gives ved en henvisning til angivelser herom i en brochure, som kunden har modtaget et eksemplar af.

De oplysninger, som er indeholdt i afsnit I i bilaget til bekendtgørelsen, omhandler rejsemål, pakkerejsens pris, pakkerejsens varighed, dato, tidspunkt og sted for afrejse og hjemkomst, befordringen, rejseruten, indkvartering og eventuelle turistmæssigt ydelser, afbestillingsregler og forsikringsmuligheder, oplysninger om et eventuelt mindste antal deltagere der kræves, for at pakkerejsen kan gennemføres, arrangørens navn og oplysning om, at angivelser i brochurer mv. anses som en del af aftalen, medmindre ændringer er meddelt kunden inden aftalens indgåelse.

Den foreslåede bestemmelse i lovforslagets § 6 angiver en række oplysninger som den rejsende skal have af rejsearrangøren eller formidleren inden aftalens indgåelse, og dermed inden den rejsende bliver bundet af en aftale.

Efter det foreslåede *stk. 1*, skal den rejsende, inden der indgås en aftale om køb af en pakkerejse, hvor det er relevant, have en række oplysninger om rejseydelsernes væsentligste kendetegn. De væsentligste kendetegn opregnes efterfølgende i bestemmelsen.

Det drejer sig efter det foreslåede *nr. 1* om oplysninger om rejsedestination, rejserute, varigheden af og tidspunktet for ophold samt i givet fald antallet af inkluderede overnatninger.

Ved rejsedestination forstås i overensstemmelse med direktivet alle rejsedestinationer, hvis pakkerejsen indeholder flere.

Disse oplysninger svarer i det væsentlige til de oplysninger, som i dag skal meddeles den rejsende, jf. pkt. 1, 3 og 6 i afsnit I i bilaget til pakkerejsebekendtgørelsen.

Efter det foreslåede *nr. 2* skal den rejsende have oplysninger om anvendte befordringsmidler samt deres kendetegn og kategori, steder og tidspunkter for af- og hjemrejse samt steder hvor der gøres ophold undervejs, med angivelse af disse opholds varighed og transportforbindelser.

De transportforbindelser, som den rejsende skal have oplysning om, er transportforbindelser i forbindelse med ophold undervejs, f.eks. transport mellem lufthavne ved skift af fly.

Rejsearrangøren og i givet fald formidleren skal, hvis de nøjagtige tidspunkter endnu ikke er kendt, oplyse den rejsende om det omtrentlige tidspunkt for af- og hjemrejse.

De foreslåede oplysninger svarer i det væsentlige til de oplysninger, som skal gives i dag, jf. pkt. 4, 5.1 og 5.2 i afsnit I i bilaget til pakkerejsebekendtgørelsen.

Efter det foreslåede *nr. 3* skal den rejsende have oplysninger om indkvarteringsstedets beliggenhed, væsentligste kendetegn og kategori i henhold til destinationslandets regler.

De foreslåede oplysninger svarer delvist til de oplysninger, som skal gives i dag, jf. pkt. 7.1 i afsnit I i bilaget til pakkerejsebekendtgørelsen. Dog stilles der efter lovforslaget ikke krav om, at både turistmæssig kategori eller standard og godkendelse og turistmæssig klassificering skal oplyses til den

rejsende, men alene kategori i henhold til destinationslandets regler, hvis det er relevant.

Efter det foreslåede *nr. 4* skal den rejsende have oplysninger om inkluderede måltider.

Dette svarer til den oplysning, som allerede skal gives i dag, jf. pkt. 7.4 i afsnit I i bilaget til pakkerejsebekendtgørelsen.

Efter det foreslåede *nr. 5* skal den rejsende have oplysninger om besøg, udflugter eller andre ydelser, der er inkluderet i pakkerejsens samlede pris.

Lovforslaget svarer til de oplysninger, som allerede i dag skal gives, jf. pkt. 7.5 i afsnit I i bilaget til pakkerejsebekendtgørelsen.

Efter det foreslåede *nr. 6* skal den rejsende, hvis det ikke fremgår af sammenhængen, have oplysninger om, hvorvidt nogen af rejseydelserne leveres til den rejsende som del af en gruppe, og hvis muligt gruppens størrelse.

Der er ikke i pakkerejseloven eller pakkerejsebekendtgørelsen en tilsvarende oplysningsforpligtelse, og der er således på dette punkt tale om en ændring i forhold til den gældende retstilstand.

Efter det foreslåede *nr. 7* skal den rejsende, hvis den rejsende nytte af andre turistydelse afhænger af en effektiv mundtlig kommunikation, have oplysninger om, hvilket sprog disse ydelser vil foregå på.

Der skal således gives oplysninger om det sprog, som turistydelse vil foregå på, hvis den rejsende for at opnå et udbytte af ydelsen skal kunne forstå sproget. Bestemmelsen indebærer, at rejsearrangøren f.eks. skal oplyse den rejsende om, hvilket sprog en guidet tur, som indgår i aftalen om pakkerejsen, foregår på.

Der er ikke i pakkerejseloven eller pakkerejsebekendtgørelsen en tilsvarende oplysningsforpligtelse, og der er således på dette punkt tale om en ændring i forhold til den gældende retstilstand.

Efter det foreslåede *nr. 8* skal den rejsende have oplysninger om, hvorvidt rejsende generelt er egnet for bevægelseshæmmede personer og på den rejsendes anmodning præcise oplysninger om rejsens egnethed under hen-

syn til den rejsendes behov. Det kan f.eks. dreje sig om oplysninger om tilgængeligheden uden rejsen for kørestolsbrugere.

Det fremgår af pkt. 7.3 i afsnit I i bilaget til pakkerejsebekendtgørelsen, at kunden inden aftalens indgåelse skal have oplysninger om indkvarteringsstedets egnethed for bevægelseshæmmede. Efter det foreslåede skal oplysninger om egnetheden for bevægelseshæmmede ikke kun gives for så vidt angår indkvarteringsstedet, men for ferien generelt, ligesom rejsearrangøren skal give præcise oplysninger på anmodning fra den rejsende, under hensyn til den rejsendes behov.

Den foreslåede bestemmelse udvider således oplysningspligten i forhold til de gældende regler.

Efter det foreslåede *stk. 2*, skal den rejsende ud over de oplysninger om rejseydelseernes væsentligste kendetegn, som er nævnt i lovforslagets § 6, stk. 1, have en række yderligere oplysninger, inden aftalen om køb af pakkerejsen indgås. Oplysningerne opregnes efterfølgende i bestemmelsen.

Efter det foreslåede *nr. 1* skal den rejsende have oplysninger om rejsearrangørens, og i givet fald formidlerens, firmanavn, adresse, telefonnummer og e-mailadresse, hvis den erhvervsdrivende har en sådan.

I tilfælde hvor pakkerejsen sælges online, skal rejsearrangøren og i givet fald formidleren oplyse en e-mailadresse, jf. lov nr. 227 af 22. april 2002 om tjenester i informationssamfundet herunder visse aspekter af elektronisk handel, mens det i øvrige tilfælde kun er et krav, at rejsearrangøren eller formidleren oplyser en e-mailadresse, hvis den pågældende har en sådan. Det må dog antages at være yderst sjældent forekommende, at en rejsearrangør eller formidler ikke har en e-mailadresse.

I dag skal den rejsende efter pkt. 10 i afsnit I i bilaget til pakkerejsebekendtgørelsen inden aftalens indgåelse have oplysning om arrangørens navn. Efter pkt. 12 i afsnit II i bilaget til pakkerejsebekendtgørelsen skal kunden ved bekræftelsen af aftalen have oplysninger om arrangørens adresse samt navn og adresse på formidleren. Der er således på dette punkt tale om en udvidelse af de oplysninger, som den rejsende skal have inden aftalens indgåelse.

Efter det foreslåede *nr. 2* skal den rejsende have oplysninger om den samlede pris for pakkerejsen inklusive skatter, afgifter og alle yderligere geby-

rer og omkostninger, eller eventuelt hvilke typer yderligere omkostninger den rejsende typisk vil skulle betale.

Kravet om, at den rejsende eventuelt skal have oplysninger om, hvilke typer yderligere omkostninger den pågældende typisk vil skulle betale, er relevant i de tilfælde, hvor det ikke er muligt på forhånd at angive eller beregne alle gebyrer og andre omkostninger.

Ved pakkerejser etableret i overensstemmelse med lovforslagets § 3, stk. 1, nr. 2, litra e, er det tilstrækkeligt til opfyldelse af bestemmelsen, at rejsearrangøren angiver den samlede pris for de rejseudgifter, som rejsearrangøren sælger, jf. også lovforslagets § 7, stk. 2.

De oplysninger, som den rejsende skal have i medfør af den foreslåede bestemmelse, svarer til de oplysninger, som fremgår af pkt. 2.1 og 2.2 i afsnit I i bilaget til pakkerejsebekendtgørelsen, idet det dog efter forslaget er prisen for den helt konkrete pakkerejse, der skal meddeles den rejsende. Prisen kan dermed ikke baseres på indkvartering i dobbeltværelser, som det er tilfældet i dag.

Efter det foreslåede *nr. 3* skal den rejsende have oplysninger om betalingsvilkårene for rejsen.

Ved betalingsvilkår forstås i overensstemmelse med direktivets artikel 5, stk. 1, litra d, f.eks. oplysninger om størrelsen af et eventuelt depositum, tidsplan for betaling af restbeløbet eller økonomiske garantier, der skal betales eller stilles af den rejsende.

Det foreslåede svarer i det væsentlige til de oplysninger, som skal gives i dag, jf. pkt. 2.3 i afsnit I i bilaget til pakkerejsebekendtgørelsen.

Efter det foreslåede *nr. 4* skal den rejsende have oplysninger om det mindste antal personer der kræves, for at pakkerejsen gennemføres, samt den frist som efter § 20, stk. 1, gælder for rejsearrangørens opsigelse af pakkerejsen, hvis minimumantallet ikke er nået.

De foreslåede oplysninger svarer i det væsentlige til de oplysninger, som arrangøren i dag skal give den rejsende i forhold til rejsesarrangørens opsigelse af pakkerejseaftalen, hvis minimumdeltagerantallet ikke er opnået, jf. pkt. 9 i afsnit I i bilaget til pakkerejsebekendtgørelsen.

Efter det foreslåede *nr. 5* skal den rejsende have generelle oplysninger om pas- eller visumkrav og oplysninger om sundhedsmæssige formaliteter i destinationslandet.

De generelle oplysninger om pas- eller visumkrav omfatter i overensstemmelse med direktivet bl.a. oplysninger om den forventelige tid det tager at opnå visum. Sådanne oplysninger kan i medfør af præambelbetragtning 28 stilles til rådighed i form af en henvisning til officielle oplysninger i destinationslandet, f.eks. på en hjemmeside.

Oplysninger om sundhedsmæssige formaliteter i destinationslandet kan f.eks. være oplysninger om vaccinationer, som kræves for at kunne rejse ind i destinationslandet, eller om at den rejsende ikke må have haft en bestemt sygdom inden for en given periode for at kunne rejse ind i destinationslandet.

De oplysninger, som den rejsende skal have i medfør af det foreslåede, svarer til de oplysninger, som skal gives i dag, jf. pakkerejselovens § 6, stk. 1, og pakkerejsebekendtgørelsens § 4, stk. 1, nr. 1 og 2. Lovforslaget indebærer således ingen ændringer af retstilstanden på dette punkt.

Efter det foreslåede *nr. 6* skal den rejsende have oplysninger om den pågældendes afbestillingsret efter det foreslåede § 15, stk. 1. Henvisningen til § 15, stk. 1, indebærer, at den rejsende skal have oplysninger om adgangen til at afbestille pakkerejsen mod et afbestillingsgebyr og om størrelsen på eventuelle standardiserede afbestillingsgebyrer. Oplysningerne skal gives, inden aftalen indgås.

De oplysninger, som den rejsende skal have i medfør af lovforslaget, svarer til de oplysninger, som skal gives i dag, jf. pakkerejselovens § 10, stk. 1, samt pkt. 8 i afsnit I i bilaget til pakkerejsebekendtgørelsen.

Efter det foreslåede *nr. 7* skal den rejsende have oplysninger om muligheden for eller forpligtelsen til at tegne en forsikring, der dækker den rejsendes udgifter ved opsigelsen af aftalen eller udgifterne til hjemtransport mv. i tilfælde af ulykke, sygdom eller død.

Bestemmelsen indebærer, at den rejsende skal informeres om muligheden for – eller pligten til – at forsikre sig imod udgifter forbundet med afbestilling af pakkerejsen eller hjemtransport i utide på grund af de nævnte begivenheder.

Lovforslaget svarer, for så vidt angår oplysninger om muligheden for at tegne forsikring, i det væsentlige til de oplysninger, som skal gives i dag, jf. pakkerejselovens § 11, stk. 1, samt pkt. 8 i afsnit I i bilaget til pakkerejsebekendtgørelsen. Kravet om, at den rejsende skal have oplysning om forpligtelsen til at tegne forsikring er ny i forhold til den gældende retstilstand, og udvider således rejsearrangørens oplysningspligt.

Efter det foreslåede *stk. 3*, skal den rejsende sammen med de i lovforslagets § 6, stk. 1 og 2, nævnte oplysninger have de relevante standardoplysninger via skemaerne i lovforslagets bilag 1, del A og B.

Det foreslås endvidere, at den rejsende, hvis aftalen indgås telefonisk, skal have de standardoplysninger, der er angivet i bilag 1, del B. I disse situationer kan oplysningerne i standardoplysningsskemaet således gives mundtligt.

Bestemmelsen er ny i forhold til den gældende pakkerejselov, der ikke kræver anvendelse af standardoplysningsskemaer.

Bestemmelsen i lovforslagets § 6, stk. 1-3, gennemfører sammen med § 7 direktivets artikel 5.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Det følger af forbrugeraftalelovens § 1, jf. § 2, stk. 1, at loven i sin helhed finder anvendelse på aftaler, som en erhvervsdrivende indgår som led i sit erhverv, når den anden part (forbrugeren) hovedsagelig handler uden for sit erhverv.

I forbrugeraftalelovens kapitel 3 er der fastsat bestemmelser om oplysningspligt. Det følger af § 7, stk. 2, nr. 5, at reglerne i kapitel 3 ikke gælder ved aftaler som er omfattet af § 1, stk. 1, i lov om pakkerejser. Dermed finder lovens § 8, stk. 3 (sprog), og § 12 (fremhævelse af betalingsforpligtelse) ikke anvendelse på aftaler om pakkerejser. Denne retstilstand videreføres med lovforslagets § 43, jf. nærmere under bemærkningerne hertil.

Efter det foreslåede *stk. 4* skal forbrugeraftalelovens § 8, stk. 3, og § 12 finde anvendelse på pakkerejser, som sælges eller udbydes til rejsende. Dermed vil disse bestemmelser finde anvendelse på aftaler om pakkerejser

med rejsende, uanset om den rejsende er forbruger eller ej, forudsat, at pakkerejsen i øvrigt er omfattet af loven.

Forslaget indebærer, at oplysninger, som den erhvervsdrivende har pligt til at give forbrugeren, skal afgives på dansk, såfremt den erhvervsdrivende har markedsført den pågældende vare eller tjenesteydelse på dansk, medmindre forbrugeren giver sit udtrykkelige samtykke til at modtage oplysninger på et andet sprog. Forslaget indebærer endvidere, at rejsearrangøren, hvis aftalen indgås ved elektroniske midler, og hvis aftalen pålægger den rejsende en betalingsforpligtelse, skal angive dette klart og tydeligt på det sted hvor bestillingen afgives. Bestemmelsen medfører endvidere, at rejsearrangøren i tydelig og fremhævet form, umiddelbart før den rejsende afgiver sin bestilling, skal gøre forbrugeren opmærksom på de oplysninger, der er nævnt i forbrugeraftalelovens § 8, stk. 1, nr. 1, 5, 6, 17 og 18. Af disse er det alene nr. 1, 5 og 17 som er relevante for aftaler om pakkerejser. Disse oplysninger svarer til de oplysninger, som rejsearrangøren skal give den rejsende inden aftalens indgåelse i medfør af lovforslagets § 6, stk. 1, (forbrugeraftalelovens § 8, stk. 1, nr. 1 og 17) og § 6, stk. 2, nr. 2 (forbrugeraftalelovens § 8, stk. 1, nr. 5), og det vil således i praksis være disse oplysninger, som rejsearrangøren skal give den rejsende igen i tilfælde omfattet af bestemmelsen.

Bestemmelsen i lovforslagets § 6, stk. 4, gennemfører dele af direktivets artikel 27, stk. 2.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.18 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 7

Efter den gældende pakkerejselovs § 6, stk. 1, påhviler det arrangøren inden aftalens indgåelse at meddele kunden aftalevilkårene mv., herunder de oplysninger, som skal meddeles kunden efter pakkerejsebekendtgørelsen, f.eks. om rejsemålet og pakkerejsens pris.

Efter det foreslåede *stk. 1* påhviler pligten til at give den rejsende de oplysninger, som er angivet i lovforslagets § 6, rejsearrangøren. Hvis aftalen indgås med en formidler, påhviler forpligtelsen ligeledes formidleren. Hvis rejsen sælges gennem en formidler, påhviler forpligtelsen til at give den rejsende oplysningerne således både rejsearrangøren og formidleren i fæl-

lesskab. Det er i den forbindelse tilstrækkeligt, at den rejsende modtager oplysningerne en gang fra enten rejsearrangøren eller formidleren.

Forpligtelsen til at give den rejsende oplysninger inden aftalens indgåelse er således ændret i forhold til den gældende pakkerejselov, således at også formidleren – og ikke kun rejsearrangøren – efter forslaget er forpligtet til at give den rejsende oplysningerne, når rejsen købes af en formidler.

Efter det foreslåede *stk. 2* skal en rejsearrangør der videregiver oplysninger i overensstemmelse med § 3, stk. 1, nr. 2, litra e, og den erhvervsdrivende, som har fået overført oplysninger, inden der indgås en aftale, give den rejsende de i § 6, stk. 1 og 2, nævnte oplysninger, i det omfang oplysningerne er relevante for deres respektive rejseydelser. Rejsearrangøren skal samtidig give standardoplysningerne via skemaet i bilag 1, del C.

Bestemmelsen indebærer, at rejsearrangøren og den erhvervsdrivende, som har fået overført oplysninger i tilfælde omfattet af det foreslåede § 3, stk. 1, nr. 2, litra e, hver især skal give den rejsende de oplysninger, som er relevante i forhold til deres rejseydelse. Hvis der f.eks. indgås aftale om køb af overnatninger på et hotel hos rejsearrangøren, og der efterfølgende indgås aftale med en anden erhvervsdrivende om køb af transport til destinationen på en måde, som er omfattet af § 3, stk. 1, nr. 2, litra e, skal rejsearrangøren således kun give de oplysninger, der relaterer sig til hotelovernatningerne, og den erhvervsdrivende kun de oplysninger, der relaterer sig til transporten.

Rejsearrangøren skal samtidig med, at den rejsende gives de ovennævnte oplysninger, give den rejsende standardoplysninger via skemaet i lovens bilag 1, del C. I praksis vil det betyde, at standardoplysningerne skal gives inden aftalen med rejsearrangøren indgås, uanset om den rejsende rent faktisk senere indgår en aftale med den anden erhvervsdrivende inden for 24 timer, og således uanset om der rent faktisk opstår en pakkerejse.

Den type pakkerejse, som bestemmelsen omhandler, er ny i forhold til pakkerejseloven, og der findes dermed ikke i den gældende pakkerejselov en tilsvarende oplysningsforpligtelse.

Bestemmelsen i lovforslagets § 7, gennemfører sammen med § 6 direktivets artikel 5.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 8

Ifølge den gældende pakkerejselovs § 5, stk. 2, anses oplysninger i en brochure, annonce eller andet markedsføringsmateriale som en del af aftalen om køb af pakkerejsen, medmindre ændringer er meddelt kunden inden aftalens indgåelse.

Efter det foreslåede *stk. 1, 1. pkt.*, skal de oplysninger, som den rejsende modtager i medfør af § 6, stk. 1 og stk. 2, nr. 2-4 og nr. 6, anses som en integreret del af aftalen om køb af pakkerejsen, medmindre ændringer er meddelt den rejsende af rejsearrangøren eller formidleren, hvis aftalen indgås med en sådan, inden aftalen indgås.

De oplysninger, som efter lovforslaget anses som en del af aftalen, angår rejseydelsernes væsentligste kendetegn, den samlede pris for pakkerejsen, betalingsvilkårene for rejsen, det mindste antal personer der kræves, for at pakkerejsen gennemføres, og oplysninger om den rejsendes afbestillingsret efter § 15, stk. 1.

Efter det foreslåede *2. pkt.* kan de nævnte oplysninger efter aftalens indgåelse kun ændres, hvis parterne udtrykkeligt aftaler det.

Bestemmelsen i stk. 1 svarer i det væsentlige til den gældende retstilstand. Dog er det efter den foreslåede bestemmelse ikke kun oplysninger i brochurer mv. der anses som en del af aftalen, men alle oplysninger som den rejsende har modtaget efter lovens § 6, stk. 1 og stk. 2, litra b, c, d og f, uanset hvordan den rejsende har modtaget dem. Det er derudover nyt, at det fremgår af bestemmelsen, at ændringer i aftalen, når denne er indgået, skal være udtrykkelige.

I det foreslåede *stk. 2* foreslås det, at hvis den rejsende ikke har modtaget oplysningerne om yderligere gebyrer og omkostninger, jf. det foreslåede § 6, stk. 2, nr. 2, inden aftalen om pakkerejsen indgås, skal den rejsende ikke betale disse gebyrer eller yderligere omkostninger.

Det indebærer bl.a., at hvis rejsearrangøren ikke har givet den rejsende oplysninger om sådanne gebyrer, vil den rejsende ikke skulle betale dem, uanset om rejsearrangøren har udgifter som følge heraf.

Der er ikke i den gældende pakkerejselov regler svarende til den foreslåede.

Bestemmelsen i lovforslagets § 8 gennemfører direktivets artikel 6.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 9

Det fremgår af den gældende pakkerejselovs § 6, stk. 1, 2. pkt., at arrangøren skal bekræfte aftalevilkårene skriftligt eller på anden egnet måde. Ifølge bemærkningerne til bestemmelsen kan en anden egnet måde f.eks. være via edb, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9282. Det fremgår endvidere af bemærkningerne, at det er tilstrækkeligt til bekræftelse af aftalen, hvis arrangøren udleverer et deltagerbevis, hvori der er henvist til skriftlige oplysninger i en brochure, som kunden tidligere har fået et eksemplar af. Ifølge § 6, stk. 2, kan det ovenstående dog fraviges i nødvendigt omfang, hvis aftalen indgås kort før pakkerejsens begyndelse.

Efter det foreslåede *stk. 1*, skal aftaler om pakkerejser være affattet i et almindeligt og forståeligt sprog.

Dette indebærer i overensstemmelse med direktivet også, at en aftale, som foreligger skriftligt, skal være let læselig.

Kravet er nyt i forhold til den gældende pakkerejselov.

Efter det foreslåede *stk. 2*, skal rejsearrangøren eller formidleren ved indgåelsen af en aftale om en pakkerejse eller uden unødigt forsinkelse derefter give den rejsende en kopi eller bekræftelse af aftalen på et varigt medium. Det foreslås endvidere, at hvis aftalen er indgået i parternes samtidige fysiske tilstedeværelse, har den rejsende krav på en kopi eller bekræftelse af aftalen på papir.

Et varigt medium er defineret i lovforslagets § 5, nr. 8.

Det er en ændring i forhold til den gældende pakkerejselov, at kopien eller bekræftelsen på aftalen som udgangspunkt kan gives på et varigt medium, idet det i dag er et krav, at arrangøren udleverer en kopi af aftalen, hvis den er skriftlig. Det er endvidere nyt, at den rejsende har krav på en kopi

eller bekræftelse af aftalen på papir, hvis aftalen er indgået i parternes samtidige fysiske tilstedeværelse.

Efter det foreslåede *stk. 3*, at hvis en aftale om en pakkerejse er indgået uden for et fast forretningssted, jf. forbrugeraftalelovens § 3, nr. 2, skal den rejsende gives en kopi eller bekræftelse af aftalen på papir. Hvis den rejsende samtykker hertil, kan kopien eller bekræftelsen gives på et andet varigt medium.

Pakkerejseloven indeholder ikke særlige regler om udlevering af en kopi eller en bekræftelse af aftalen ved indgåelse af aftaler uden for den erhvervsdrivendes faste forretningssted, og der er således tale om en ny pligt for rejsearrangøren og formidleren.

Bestemmelsen i lovforslagets § 9 gennemfører direktivets artikel 7, stk. 1.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 10

Efter pakkerejsebekendtgørelsens § 5, skal kunden ved bekræftelsen af aftalen altid have de oplysninger, som er angivet i afsnit II i bilaget til bekendtgørelsen.

De oplysninger, som er indeholdt i afsnit II i bilaget til bekendtgørelsen, omhandler arrangørens adresse samt navn og adresse på formidleren, et eventuelt forsikringsselskab for en af kunden tegnet sygdomsafbestillingsforsikring, særlige ønsker vedrørende pakkerejsen, som kunden har fremsat, og som arrangøren eller formidleren har givet tilsagn om at opfylde samt kundens reklarmationspligt i medfør af pakkerejselovens § 15, stk. 3, og §§ 26-27.

Det fremgår af bemærkningerne til pakkerejselovens § 8, at det følger af det gældende pakkerejsedirektiv, at aftalen om pakkerejsen skal indeholde en række oplysninger, som følger af de bestemmelser, som findes i bilaget til direktivet. Det anføres i den forbindelse, at der ikke er noget til hinder for, at kravene til aftalens indhold opfyldes ved, at der i aftalen henvises udtrykkeligt til en brochure, hvor oplysningerne findes. I overensstemmelse hermed er det fastsat i pakkerejsebekendtgørelsens § 6, at afgivelse af oplysninger efter bekendtgørelsens §§ 3 og 4 og bilaget til bekendtgørelsen

kan ske ved henvisning til angivelserne herom i en brochure, som kunden har modtaget et eksemplar af.

Efter det foreslåede *stk. 1*, at en aftale om en pakkerejse eller en bekræftelse heraf skal angive det fulde indhold af aftalen og omfatte alle de i § 6, stk. 1 og 2, nævnte oplysninger.

Den foreslåede bestemmelse indebærer således en ændring i forhold til gældende ret, idet det ikke længere vil være tilstrækkeligt at henvise til en brochure eller andet lignende markedsføringsmateriale i aftalen.

Efter det foreslåede *stk. 2*, skal aftalen eller bekræftelsen udover de i stk. 1 nævnte oplysninger indeholde en række oplysninger, som opregnes i bestemmelsen.

Det drejer sig efter det foreslåede *nr. 1* om oplysninger om særlige krav, som rejsearrangøren har accepteret at opfylde.

Oplysningskravet svarer indholdsmæssigt til det, som i dag følger af pkt. 13 i afsnit II i bilaget til pakkerejsebekendtgørelsen.

Efter det foreslåede *nr. 2* skal aftalen eller bekræftelsen indeholde oplysninger om, at rejsearrangøren er ansvarlig for levering af alle de rejseydelser, der er inkluderet i aftalen i overensstemmelse med lovforslagets § 21 (rejsearrangørens ansvar for levering), og forpligtet til at yde den rejsende bistand, jf. den foreslåede § 32, hvis den rejsende er i vanskeligheder.

En tilsvarende oplysningsforpligtelse følger ikke af den gældende pakke-rejselov eller pakkerejsebekendtgørelsen. Den gældende oplysningspligt udvides således på dette punkt.

Efter det foreslåede *nr. 3* skal aftalen eller bekræftelsen indeholde kontaktoplysninger på Rejsegarantifonden eller en anden enhed, hvor der er stillet garanti for refusion af den rejsendes betalinger.

Da det er Rejsegarantifonden, der i Danmark er den ansvarlige enhed for beskyttelse mod konkurs og insolvens hos rejsearrangører, skal aftalen indeholde kontaktoplysninger på denne enhed. Ved kontaktoplysninger forstås i overensstemmelse med direktivet bl.a. Rejsegarantifondens fysiske adresse. Hvis der i en anden medlemsstat er stillet garanti, som aner-

kendes efter reglerne herom i rejsegarantifondsloven, skal kontaktoplysningerne på denne enhed oplyses.

En tilsvarende oplysningsforpligtelse følger ikke af den gældende pakke-rejselov eller pakkerejsebekendtgørelsen. Med lovforslaget udvides rejsearrangørens oplysningspligt således på dette punkt.

Efter det foreslåede *nr. 4* skal aftalen eller bekræftelsen indeholde kontaktoplysninger på rejsearrangørens lokale repræsentant, et kontaktpunkt eller en anden tjeneste, der giver den rejsende mulighed for hurtigt at kontakte rejsearrangøren.

Med kontaktoplysninger forstås i overensstemmelse med direktivet navn, adresse, telefonnummer, e-mailadresse og faxnummer, hvis rejsearrangøren har et sådant.

Kontaktoplysningerne, kontaktpunktet eller den anden tjeneste, skal give den rejsende mulighed for hurtigt at kontakte rejsearrangøren, herunder for at anmode om hjælp i tilfælde af, at den rejsende er i vanskeligheder eller for at indgive en klage over en mangel, som konstateres under leveringen af pakkerejsen.

Oplysningsforpligtelsen svarer i det væsentlige til den, som følger af pakkerejsebekendtgørelsens § 7, stk. 1, nr. 3, og lovforslaget viderefører således den gældende retstilstand på dette punkt.

Efter det foreslåede *nr. 5* skal aftalen eller bekræftelsen indeholde oplysninger om, at den rejsende er forpligtet til at meddele en eventuel mangel, som vedkommende konstaterer under leveringen af pakkerejse, jf. lovforslagets § 22 (pligt for den rejsende til at give meddelelse om mangler til rejsearrangøren uden unødigt forsinkelse).

Bestemmelsen indebærer, at den rejsende skal gøres opmærksom på sin pligt til uden unødigt forsinkelse at gøre mangelsindsigelser gældende.

Oplysningsforpligtelsen svarer i det væsentlige til den, som følger af pkt. 14 i afsnit II i bilaget til pakkerejsebekendtgørelsen, og lovforslaget viderefører således den gældende retstilstand på dette punkt.

Efter det foreslåede *nr. 6* skal aftalen eller bekræftelse indeholde oplysninger om den rejsendes ret til at overdrage aftalen til en anden rejsende i medfør af § 16.

Efter den gældende regel i pakkerejsebekendtgørelsens § 3, skal arrangøren, inden der indgås en aftale, bl.a. gøre kunden bekendt med reglen i pakkerejselovens § 12 om kundens ret til at overdrage rejsen til en anden. Den foreslåede bestemmelse stemmer således overens hermed, idet rejsearrangøren dog efter lovforslaget først er forpligtet til at give den rejsende oplysninger om retten til at overdrage rejsen til en anden, når aftalen er indgået.

Efter det foreslåede *nr. 7* skal aftalen eller bekræftelsen indeholde oplysninger, som muliggør direkte kontakt med en mindreårig eller en person, der er ansvarlig for denne, hvis den mindreårige rejser uden ledsagelse af en forælder eller en anden bemyndiget person, og pakkerejsen omfatter indkvartering.

Ved en mindreårig forstås i overensstemmelse med direktivets artikel 3, nr. 14, en person under 18 år, jf. endvidere ovenfor under pkt. 2.2.3.14 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Oplysningsforpligtelsen svarer i det væsentlige til den, som følger af pakkerejsebekendtgørelsens § 7, stk. 1, nr. 4, og lovforslaget viderefører således den gældende retstilstand på dette punkt.

Efter det foreslåede *nr. 8* skal aftalen eller bekræftelsen indeholde oplysninger om eventuelle interne klagemuligheder hos rejsearrangøren.

Det kan f.eks. være oplysninger om et særligt organ hos et rejsebureau, som varetager behandlingen af klager over rejsebureauet.

En tilsvarende oplysningsforpligtelse følger ikke af den gældende pakke-rejselov eller pakkerejsebekendtgørelsen. Der er således tale om en pligt til at give yderligere oplysninger.

Efter det foreslåede *nr. 9* skal aftalen eller bekræftelsen indeholde oplysninger om alternativ tvistløsning i forbindelse med forbrugerklager i medfør af forbrugerklageloven, om et eventuelt godkendt privat tvistløsningsorgan, som den erhvervsdrivende er omfattet af, og om onlineplatformen, jf. forbrugerklagelovens § 3.

Bestemmelsen indebærer således en pligt for rejsearrangøren til at give oplysninger om særlige forbrugerrettede klageorganer.

En tilsvarende oplysningsforpligtelse følger ikke af den gældende pakkerejselov eller pakkerejsebekendtgørelsen, og der er således tale om en ny pligt til at give oplysninger.

Bestemmelserne i lovforslagets § 10, stk. 1 og 2, gennemfører direktivets artikel 7, stk. 2.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Det foreslås i *stk. 3*, at hvis en pakkerejse etableres i medfør af det foreslåede § 3, stk. 1, nr. 2, litra e (køb fra forskellige erhvervsdrivende gennem forbundne onlinebestillingsprocedurer), skal rejsearrangøren give den rejsende de oplysninger, som er anført i det foreslåede § 10, stk. 2, på et varigt medium, så snart rejsearrangøren i medfør af lovforslagets § 11 er blevet oplyst om, at den aftale, der medfører etableringen af pakkerejsen, er blevet indgået.

Et varigt medium er defineret i lovforslagets § 5, nr. 8.

Den type pakkerejser, som bestemmelsen omhandler, er ny i forhold til pakkerejseloven, og der findes således ikke i den gældende pakkerejselov en tilsvarende oplysningsforpligtelse.

Bestemmelsen i lovforslagets § 10, stk. 3, gennemfører direktivets artikel 7, stk. 3, 2. afsnit.

Til § 11

Det foreslås i § 11, at en erhvervsdrivende, som indgår en aftale med en rejsende, der fører til etableringen af en pakkerejse i medfør af § 3, stk. 1, nr. 2, litra e, skal oplyse rejsearrangøren om indgåelsen af aftalen. Den erhvervsdrivende skal give rejsearrangøren de oplysninger, der er nødvendige for, at rejsearrangøren kan opfylde sine forpligtelser.

Bestemmelsen indebærer en pligt for en erhvervsdrivende i ”2. led” i transaktionen til at oplyse den erhvervsdrivende, der bliver rejsearrangør, om indgåelsen af en aftale, der medfører etablering af en pakkerejse.

Den type pakkerejser, som bestemmelsen omhandler, er ny i forhold til pakkerejseloven, og der findes således ikke i den gældende pakkerejselov en tilsvarende oplysningsforpligtelse.

Bestemmelsen i lovforslagets § 11 gennemfører direktivets artikel 7, stk. 3, 1. afsnit.

Til § 12

Det følger af den gældende pakkerejselovs § 7, at kunden inden pakkerejsen påbegyndes skriftligt af arrangøren eller på anden egnet måde skal have oplysning om praktiske forhold vedrørende pakkerejsens gennemførelse.

Det følger endvidere af pakkerejsebekendtgørelsens § 7, at kunden inden pakkerejsens påbegyndelse skal have visse oplysninger om pakkerejsens praktiske gennemførelse. Det drejer sig f.eks. om oplysninger om mødetidspunkt og mødested for ud- og hjemrejse, kabine eller køje på skib eller sove- eller liggevognskupe i tog, eventuelle lokale repræsentanter samt muligheden for at tegne en rejseforsikring. Afgivelse af disse oplysninger kan efter bestemmelsen ske ved henvisning til en brochure, som kunden har modtaget eksemplar af.

Efter den foreslåede § 12 skal rejsearrangøren i god tid inden pakkerejsens begyndelse give den rejsende de nødvendige kvitteringer, værdikuponer og billetter, oplysninger om de planmæssige afrejsetidspunkter og i givet fald fristen for indtjekning samt de planmæssige tidspunkter for midlertidige ophold undervejs, transportforbindelser og ankomst.

Bestemmelsen indebærer, at hvis en pakkerejse f.eks. består af overnatning på et hotel og entré til en operaforestilling som en anden turistydelse, skal billetterne til operaforestillingen således gives til den rejsende i god tid inden pakkerejsens begyndelse.

Den foreslåede bestemmelse indeholder i overensstemmelse med direktivet ikke nogen angivelse af, hvor lang tid ”god tid inden” er, og dette må derfor bero på en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde. Er det nemt for

rejsearrangøren at sende f.eks. billetter over en e-mail, vil disse skulle sendes tidligere, end hvis det drejer sig om fysiske billetter til en forestilling i forbindelse med en pakkerejse, som købes kort tid før afrejse. Derudover vil det også kunne indgå i vurderingen, om rejsearrangøren f.eks. har kendskab til, at den rejsende tager af sted på sin rejse lang tid før pakkerejsens begyndelse, hvis pakkerejsen f.eks. består af indkvartering og en anden turistydelelse. Hvis rejsearrangøren ikke har kendskab til dette, vil udgangspunktet for vurderingen af, hvad ”god tid inden” er, være pakkerejsens begyndelse, og dermed påbegyndelsen af levering af de rejseydelser der er inkluderet i pakkerejsen, jf. lovforslagets § 5, nr. 3. Afgørende er i alle tilfælde, at de pågældende kvitteringer, billetter, oplysninger mv. kommer frem førend pakkerejsen påbegyndes.

Den foreslåede bestemmelse viderefører i det væsentlige retstilstanden efter pakkerejsebekendtgørelsens § 7, stk. 1, nr. 1. Kravet om, at rejsearrangøren skal give den rejsende kvitteringer mv., er dog nyt.

Bestemmelsen i lovforslagets § 12 gennemfører direktivets artikel 7, stk. 5.

Til § 13

Det fremgår af den gældende pakkerejselovs § 5, at prisen for en pakkerejse skal fremgå tydeligt og let forståeligt af brochurer, annoncer og andet markedsføringsmateriale.

Det foreslås i § 13, at de oplysninger, som skal meddeles i medfør af § 6, § 7, stk. 2, § 8, stk. 1, og §§ 10 og 11, skal gives på en klar, forståelig og tydelig måde.

Det indebærer, at rejsearrangøren skal drage omsorg for, at oplysningerne i de nævnte bestemmelser gives til den rejsende på en måde, som er klar, forståelig og tydelig.

Den gældende pakkerejselov indeholder ikke tilsvarende regler udover den gældende pakkerejselovs § 5, og er således i det væsentlige en ændring af den gældende retstilstand.

Bestemmelsen i lovforslagets § 13 gennemfører direktivets artikel 5, stk. 3, artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 4.

Til § 14

Efter den foreslåede § 14, påhviler det den erhvervsdrivende at godtgøre, at oplysningsforpligtelserne i lovforslagets kapitel 3 er opfyldt.

Bestemmelsen indebærer, at tvivl om, hvorvidt oplysningsforpligtelserne i medfør af kapitlet er opfyldt, kommer den rejsende til gode, fordi den erhvervsdrivende har bevisbyrden for, at den pågældende har levet op til sine forpligtelser.

Der er ikke en tilsvarende bestemmelse om bevisbyrdens placering i den gældende pakkerejselov, og forslaget indebærer dermed for en ændring af den gældende retstilstand.

Bestemmelsen i lovforslagets § 14 gennemfører direktivets artikel 8.

Til § 15

Efter den gældende pakkerejselovs § 9, stk. 1, kan kunden afbestille en pakkerejse. Arrangøren kan i så fald alene kræve et passende vederlag, der er fastsat under hensyn til tidspunktet for afbestillingen og pakkerejsens karakter. Efter lovens § 9, stk. 2, kan afbestillingsretten begrænses eller fraviges i aftalen, hvis arrangørens afbestillingsret over for tredjemand er begrænset.

Størrelsen af det passende vederlag, som arrangøren har ret til, afhænger navnlig af, hvilke muligheder arrangøren har for at undgå eller begrænse sit tab, f.eks. ved at sælge rejsen til anden side eller annullere forudbestillinger. Vederlaget kan fastsættes som et standardiseret afbestillingsvederlag, der bygger på normaltabsbetragtninger, hvor vederlaget stiger, jo senere kunden afbestiller, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9284.

Efter pakkerejselovens § 9, stk. 3, kan kunden endvidere afbestille en pakkerejse, hvis der inden for et tidsrum af 14 dage før pakkerejsens påbegyndelse på rejsemålet eller i umiddelbar nærhed af dette forekommer krigshandlinger, naturkatastrofer, livsfarlige smitsomme sygdomme eller andre hermed ligestillede begivenheder. Kunden har i så fald krav på tilbagebetaling af samtlige beløb, der er betalt i henhold til aftalen. Dette gælder dog ifølge bestemmelsens stk. 4 ikke, hvis kunden ved aftalens indgåelse kendte den pågældende begivenhed eller begivenheden var almindeligt kendt.

Efter det foreslåede *stk. 1* kan den rejsende afbestille en pakkerejse inden pakkerejsens begyndelse. Afbestiller den rejsende pakkerejsen, kan rejsearrangøren, hvis det følger af aftalen, kræve et rimeligt, standardiseret afbestillingsgebyr, som er fastsat under hensyn til tidspunktet for afbestillingen og pakkerejsens karakter, eller et afbestillingsgebyr svarende til pakkerejsens pris, med fradrag af sparede omkostninger og eventuelle indtægter fra salg af de afbestilte rejseydelser.

Forslaget svarer til retstilstanden efter den gældende pakkerejselovs § 9, stk. 1.

Afbestillingsgebyret vil efter lovforslaget kunne fastsættes som et standardiseret afbestillingsgebyr svarende til pakkerejsens pris, hvis det ved aftalens indgåelse er klart, at rejsearrangørens afbestillingsret over for tredjemand er begrænset, og rejsearrangøren dermed ikke kan forvente at spare omkostninger og opnå indtægter fra afsættelse af rejseydelserne til anden side. Det samme gør sig gældende, selvom der ikke er fastsat standardiserede afbestillingsgebyrer, idet rejsearrangøren i så fald ikke vil spare omkostninger eller kunne opnå indtægter ved at sælge rejseydelserne til anden side. Der er således ikke tilsigtet en ændring af retstilstanden på dette punkt.

Efter det foreslåede *stk. 2* skal rejsearrangøren efter anmodning give den rejsende en begrundelse for afbestillingsgebyrets størrelse. Dette gælder både størrelsen af standardiserede afbestillingsgebyrer og afbestillingsgebyrer, som er fastsat i den konkrete situation. Den begrundelse, som rejsearrangøren skal give, vil dog ikke kunne være lige så detaljeret, hvis begrundelsen angår standardiserede afbestillingsgebyrer, som hvis der er tale om et afbestillingsgebyr fastsat på baggrund af en konkret afbestilling. Begrundelsespligten medfører ikke, at rejsearrangøren er forpligtet til at fremlægge aftaler med sine underleverandører mv.

Den gældende pakkerejselov indeholder ikke en tilsvarende bestemmelse. Der er dermed tale om indførelse af en ny ret for den rejsende til at få en begrundelse gebyrets størrelse.

Efter det foreslåede *stk. 3* kan den rejsende afbestille en pakkerejse inden pakkerejsens begyndelse, hvis der på rejsedestinationen eller i umiddelbart nærhed heraf indtræffer uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder, som væsentligt berører leveringen af pakkerejsen eller befordringen af passagerer til destinationen. I disse tilfælde har den rejsende krav på tilba-

gebetaling af samtlige beløb, der er betalt i henhold til aftalen. I overensstemmelse med direktivet betyder dette også, at den rejsende ikke i den anledning har ret til yderligere kompensation.

Den foreslåede bestemmelse omfatter bl.a. krigshandlinger, naturkatastrofer og livsfarlige smitsomme sygdomme. Der er således ikke med bestemmelsen tilsigtet nogen ændringer i forhold til den gældende retstilstand på dette punkt.

Hvis den rejsende er bekendt med en situation på destinationen, eller situationen er almindeligt kendt, inden aftalen om pakkerejsende indgås, kunne situationens konsekvenser være afværget i og med, at den rejsende kunne have undladt at bestille rejsen. I sådanne tilfælde vil den rejsende således ikke kunne påberåbe sig disse omstændigheder og afbestille pakkerejsen efter det foreslåede stk. 3, jf. nærmere under pkt. 2.8.3.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger. Dette svarer til retstilstanden efter den gældende pakkerejselovs § 9, stk. 4.

Ved vurderingen af, om der er tale om uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder, som væsentligt berører leveringen af pakkerejsen, må det antages, at den rejsendes personlige forhold i et vist omfang kan tillægges vægt, f.eks. hvis sundhedsmyndighederne fraråder en bestemt persongruppe at rejse til en given destination. En gravid vil f.eks. være mere udsat for sundhedsfare ved et udbrud af zikavirus på destinationen end en ikke-gravid, hvilket vil kunne påvirke bedømmelsen af, om der er tale om uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder, som giver den rejsende adgang til at afbestille pakkerejsen uden at betale et afbestillingsgebyr.

Den foreslåede bestemmelse i stk. 3, hvorefter den rejsende har krav på at få tilbagebetalt samtlige beløb, der er betalt i henhold til aftalen, svarer til den gældende § 9, stk. 3, i pakkerejseloven.

Det foreslås i *stk. 4*, at tilbagebetaling af beløb efter stk. 1 og 3 skal ske uden unødigt forsinkelse og senest 14 dage efter den rejsendes afbestilling af pakkerejsen.

Bestemmelsen fastsætter således en pligt for rejsearrangøren til hurtigt at refunderes rejsens pris fradraget et eventuelt afbestillingsgebyr.

Den gældende pakkerejselov indeholder ikke en tilsvarende bestemmelse, og der er således tale om en ny forpligtelse for rejsearrangøren.

Bestemmelsen i lovforslagets § 15 gennemfører direktivets artikel 12, stk. 1, 2 og delvist stk. 4.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.8 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 16

Efter den gældende pakkerejselovs § 12 har kunden ret til at overdrage pakkerejsen til enhver, der opfylder alle nødvendige betingelser for at deltage i pakkerejsen, såfremt arrangøren eller formidleren underrettes om overdragelsen i rimelig tid inden pakkerejsens påbegyndelse. Hvis pakkerejsen overdrages, hæfter kunderne solidarisk for betaling af et eventuelt restbeløb og eventuelle overdragelsesomkostninger.

De betingelser, som den kunde, som rejsen overdrages til, skal opfylde, er f.eks. krav om visse fysiske kvalifikationer, alderskrav eller lignende, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9286.

Overdragelsesretten efter bestemmelsen er ikke ubetinget. En arrangør kan således i visse tilfælde godtgøre, at han f.eks. i aftalen med andre tjenesteydere er afskåret fra at ændre udstedte billetter, hotelreservationer mv. Det samme gælder, hvis det i medfør af anden lovgivning er udelukket at overdrage pakkerejsen, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9286.

Arrangøren kan efter bestemmelsen opkræve et ekspeditionsgebyr for overdragelsen. Arrangøren kan endvidere i aftalen fastsætte en rimelig frist for, hvornår arrangøren eller formidleren senest skal underrettes om, at kunden vil overdrage pakkerejsen.

I *stk. 1* foreslås det, at den rejsende kan overdrage pakkerejsen til enhver, der opfylder alle betingelserne i aftalen, hvis den rejsende har underrettet arrangøren om overdragelsen i rimelig tid inden pakkerejsens begyndelse på et varigt medium. Er underretning givet senest syv dage inden pakkerejsens begyndelse, anses dette altid for rimeligt.

Kravet om at den rejsende skal opfylde alle betingelser, indebærer, at den rejsendes ret til at overdrage rejsen ikke gælder ubetinget. Der vil kunne være tilfælde, hvor rejsearrangøren ikke vil have mulighed for at mødekomme en anmodning om overdragelse af rejsen. Rejsearrangøren vil således i særlige tilfælde kunne godtgøre, at det ikke er muligt efter af-

talen med underleverandøren at ændre navnet på billetten mv., eller at annullere billetten og udstede en ny.

Hvor en ændring af navnet ikke er mulig, er rejsearrangøren dog forpligtet til i videst muligt omfang at imødekomme anmodningen ved at annullere billetter og udstede nye. Dette vil således kunne indebære, at de rejsende bliver forpligtet til at betale en ny billet og kun få modregnet det, som måtte være muligt for rejsearrangøren at få refunderet fra den tjenesteyder, der skal levere rejseydelsen.

Med bestemmelsen videreføres den gældende retstilstand på dette punkt, bortset fra, at det direkte fremgår af loven, at varsel ikke kan kræves tidligere end syv dage før pakkerejsens begyndelse.

I *stk. 2* foreslås det, at overdrageren af pakkerejsen og den, som har fået overdraget pakkerejsen, hæfter solidarisk for betalingen af eventuelle udestående beløb og eventuelle omkostninger, som følger af overdragelsen.

Der er tale om en videreførelse af den gældende retstilstand, og lovforslaget tilsigter således ingen ændringer på dette punkt.

I *stk. 3* foreslås det, at rejsearrangøren skal forelægge overdrageren dokumentation for de omkostninger, som er forbundet med overdragelsen. Omkostningerne må ikke være urimelige og må ikke overstige rejsearrangørens reelle omkostninger.

Dette indebærer, at rejsearrangøren ligesom i dag kan opkræve et ekspeditionsgebyr for overdragelsen, men at dette ikke må være større end rejsearrangørens reelle udgifter til f.eks. arbejdstid i forbindelse med overdragelsen.

En tilsvarende forpligtelse for rejsearrangøren til at forelægge dokumentation for omkostningerne ved overdragelsen findes ikke i den gældende pakkerejselov, og der er således tale om en ny forpligtelse for rejsearrangøren.

Bestemmelsen i lovforslagets § 16 gennemfører direktivets artikel 9.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.5 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 17

Det følger af pakkerejselovens § 13, stk. 1, at arrangøren kun kan forhøje den aftalte pris for pakkerejsen som følge af ændringer i transportomkostninger, herunder brændstofpriser, skatter, afgifter eller gebyrer for visse tjenesteydelser og valutakurser, som er anvendt ved beregningen af prisen for pakkerejsen.

Det følger af § 13, stk. 2, at prisforhøjelse kun kan foretages, hvis arrangøren hurtigst muligt underretter kunden herom, og aftalen om køb af pakkerejsen udtrykkeligt giver mulighed for både forhøjelse og nedsættelse af prisen samt angiver den præcise beregningsmetode herfor.

Det fremgår af § 13, stk. 3, at prisen for pakkerejsen ikke kan forhøjes de sidste 20 dage før det aftalte tidspunkt for pakkerejsens påbegyndelse.

Det foreslås i *stk. 1*, at rejsearrangøren kun kan forhøje den aftalte pris for pakkerejsen, hvis forhøjelsen er en direkte følge af ændringer i prisen for transport af passagerer på grund af ændringer i brændstofpriser, skatter, afgifter eller gebyrer for pakkerejsens rejseydelser, som er pålagt af en tredjepart, der ikke er direkte involveret i leveringen af pakkerejsen, eller valutakurser, som er af betydning for pakkerejsen.

Ved brændstofpriser forstås i overensstemmelse med direktivet ikke kun almindeligt brændstof, men også andre energikilder, f.eks. el.

Bestemmelsen viderefører den gældende pakkerejselovs § 13, stk. 1, idet det dog er præciseret i det foreslåede stk. 1, at prisforhøjelsen skal være en direkte følge af ændringer i prisen på brændstof mv.

Det foreslås i *stk. 2*, at prisforhøjelse kun kan foretages, hvis det fremgår af aftalen om pakkerejsen, at prisen kan forhøjes eller nedsættes i tilfælde af de ovennævnte ændringer, hvordan sådanne prisændringer beregnes, og den rejsende på en klar og forståelig måde på et varigt medium underrettes om forhøjelsen samt begrundelsen for og beregningen af denne senest 20 dage før pakkerejsens begyndelse.

Der er tale om en videreførelse af den gældende retstilstand, idet det dog er et nyt krav, at underretningen skal gives på en klar og forståelig måde på et varigt medium.

Det indebærer, at underretningen skal være formuleret på en måde, så det klart fremgår for den rejsende, at der er tale om en prisforhøjelse, og hvordan denne er beregnet.

Det foreslås i *stk. 3*, at rejsearrangøren ved prisfald har ret til at fradrage omkostningerne ved tilbagebetaling til den rejsende. Det foreslås endvidere, at rejsearrangøren efter anmodning fra den rejsende skal forelægge dokumentation for disse omkostninger.

I overensstemmelse med direktivet er de omkostninger, som rejsearrangøren kan fradrage, de reelle omkostninger. Rejsearrangøren kan dermed ikke fradrage omkostninger ud fra en standardiseret takst, men alene de omkostninger, som rejsearrangøren har haft i det konkrete tilfælde.

Den type omkostninger, som rejsearrangøren kan fradrage, er f.eks. omkostninger til bankoverførsler eller lignende, ligesom rejsearrangøren vil kunne fradrage omkostninger til det personale, som har beregnet og gennemført overførslen.

Den foreslåede bestemmelse er ny i forhold til den gældende pakkerejselov, der ikke indeholder regler om fradrag ved prisfald.

Det foreslås i *stk. 4*, at hvis prisforhøjelsen overstiger 8 pct. af pakkerejsens samlede pris, finder den foreslåede § 18 (ændringer i aftalen) anvendelse. Hermed opnår den rejsende en række rettigheder, bl.a. ret til at hæve aftalen om pakkerejsen.

Der er ikke i pakkerejselovens § 13 en begrænsning på, hvor stor en prisforhøjelse arrangøren kan foretage i medfør af bestemmelsen. Der er således med forslaget tale om en ændring af den gældende retstilstand.

Bestemmelsen i lovforslagets § 17 gennemfører direktivets artikel 10.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.6 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 18

Ifølge den gældende pakkerejselovs § 15, stk. 1, skal arrangøren, hvis det viser sig, at denne ikke vil kunne opfylde aftalen, uden at eller flere vilkår ændres, eller hvis pakkerejsen aflyses, hurtigst muligt underrette kunden herom. Arrangøren skal samtidig give kunden oplysninger om dennes be-

føjelser og om retsvirkningen af, at kunden ikke inden rimelig tid giver meddelelse om, at han eller hun ønsker at gøre krav gældende i anledning af ændringerne. Er kunden blevet oplyst om reklamationsforpligtelsen, og gør kunden ikke rettidigt krav gældende, fortabes retten til at gøre krav gældende, jf. pakkerejselovens § 15, stk. 2 og 3.

Det følger af pakkerejselovens § 16, at hvis arrangøren aflyser pakkerejsen, uden at dette skyldes kundens egne forhold, eller det med sikkerhed kan forudses, at aftalen i øvrigt vil blive misligholdt væsentligt af arrangøren, har kunden ret til enten at hæve aftalen og få tilbagebetalt samtlige beløb, der er betalt, eller at deltage i en anden pakkerejse efter kundens valg, såfremt arrangøren uden uforholdsmæssige omkostninger eller tab kan tilbyde dette. Hvis kunden vælger at deltage i en pakkerejse af højere værdi, skal kunden betale prisforskellen, i det omfang denne ikke kan kræves erstattet af arrangøren, jf. lovens § 17. Hvis kunden vælger at deltage i en pakkerejse af ringere værdi, skal arrangøren tilbagebetale prisforskellen.

Efter pakkerejselovens § 17, stk. 1, har kunden krav på erstatning, hvis kunden lider tab som følge af, at arrangøren ikke kan opfylde de aftalte vilkår eller som følge af pakkerejsens aflysning. Dette gælder dog ikke, hvis en ansvarsfrihedsgrund i bestemmelsens nr. 1-4 foreligger. Disse ansvarsfrihedsgrunde er for det første, at aflysningen skyldes, at antallet af tilmeldte til en pakkerejse er mindre end et i aftalen angivet minimum, og skriftlig meddelelse herom er kommet frem til kunden inden en i aftalen angivet frist. For det andet har kunden ikke krav på erstatning, hvis aflysningen eller den manglende opfyldelse skyldes kundens egne forhold. Den tredje ansvarsfrihedsgrund er, at aflysningen eller den manglende opfyldelse skyldes en uvedkommende tredjemand og ikke med passende omhyggelighed kunne have været forudset ved aftalens indgåelse eller være undgået eller afbødet af arrangøren eller nogen, arrangøren er ansvarlig for. Den fjerde og sidste ansvarsfrihedsgrund er, at aflysningen eller den manglende opfyldelse skyldes udefra kommende omstændigheder, som arrangøren eller nogen, arrangøren er ansvarlig for, ikke med passende omhyggelighed kunne have forudset ved aftalens indgåelse eller have undgået eller afbødet.

Efter pakkerejselovens § 17, stk. 2, har kunden endvidere krav på erstatning, hvis den manglende opfyldelse af aftalen angår egenskaber ved pakkerejsen, som må anses tilsikrede.

Det foreslås i *stk. 1*, at i tilfælde, hvor rejsearrangøren er nødsaget til væsentligt at ændre et af rejseydelsernes kendetegn, jf. § 6, stk. 1, ikke kan opfylde et særligt krav, jf. § 10, stk. 2, nr. 1, eller foreslår at øge prisen for pakkerejsen med mere end 8 pct. i medfør af § 17, kan den rejsende enten acceptere ændringen eller hæve aftalen uden at blive pålagt gebyrer i den anledning. Vælger den rejsende at hæve aftalen, har den rejsende krav på uden unødigt forsinkelse og senest 14 dage efter ophævelsen at få tilbagebetalt samtlige beløb, der er betalt i henhold til aftalen, samt efter omstændighederne krav på erstatning efter de foreslåede §§ 28-31.

En rejsende, som efter den gældende pakkerejselov deltager i en anden pakkerejse, som han tilbydes af arrangøren, skal betale prisforskellen, men har som udgangspunkt ret til erstatning for et tilsvarende beløb fra arrangøren, medmindre en af ansvarsfrihedsgrundene foreligger. Efter den foreslåede ordning vil retsstillingen for en rejsende, som accepterer en erstatningspakkerejse, være den samme som efter den gældende retstilstand.

Det foreslåede stk. 1 adskiller sig fra pakkerejselovens § 16 derved, at den foreslåede bestemmelse kun vedrører bestemte væsentlige ændringer i rejseydelsernes væsentligste kendetegn mv. En aflysning af rejsen vil dog også være en væsentlig ændring af rejseydelsernes væsentligste kendetegn, jf. lovforslagets § 6, stk. 1, og dermed omfattet af den foreslåede bestemmelse.

Den rejsende har efter den foreslåede bestemmelse ret til erstatning i medfør af henvisningen til §§ 28-31 hvis aftalen ophæves, hvilket svarer til retsstillingen efter den gældende pakkerejselovs § 17.

Det foreslås i *stk. 2*, at rejsearrangøren ved ændringer i aftalen omfattet af lovforslagets § 18, stk. 1, uden unødigt forsinkelse skal oplyse den rejsende klart, forståeligt og tydeligt på et varigt medium om hvilke ændringer der foreslås og betydningen for pakkerejsens pris. Det indebærer, at rejsearrangøren klart skal informere den rejsende om sådanne ændringer og konsekvenserne heraf. Det foreslås endvidere, at rejsearrangøren skal meddele den rejsende en rimelig frist for den rejsendes underretning af rejsearrangøren om sin afgørelse om at acceptere eller afslå ændringerne, og at manglende underretning af rejsearrangøren inden den nævnte frist indebærer, at den rejsende anses for at have accepteret ændringen. Dette indebærer, at rejsearrangøren som noget nyt selv fastsætter en rimelig frist for den rejsendes afgørelse. Endelig foreslås det, at rejsearrangøren skal give den rejsende meddelelse om et eventuelt tilbud om en erstatningspakkerejse.

Det foreslås i *stk. 3*, at hvis den rejsendes accept af de foreslåede ændringer eller af en erstatningspakkerejse medfører, at pakkerejsen får en lavere kvalitet eller værdi, har den rejsende krav på et forholdsmæssigt afslag i prisen.

Dette svarer til gældende ret, jf. pakkerejselovens § 16, stk. 2, 2. pkt., og retstilstanden videreføres således på dette punkt.

Bestemmelsen i lovforslagets § 18 gennemfører direktivets artikel 11, stk. 2-5.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.7 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 19

Det foreslås i § 19, at rejsearrangøren inden pakkerejsens begyndelse kun kan foretage ændringer i aftalen ud over det, som følger af de foreslåede §§ 17 og 18, uden den rejsendes samtykke, hvis rejsearrangøren har forbeholdt sig ret hertil i aftalen, ændringen er uvæsentlig, og rejsearrangøren klart, forståeligt og tydeligt oplyser den rejsende om ændringen på et varigt medium.

Forslaget indebærer, at rejsearrangøren ikke kan ændre i aftalen, selvom der er tale om minimale ændringer, medmindre rejsearrangøren har taget forbehold herfor i aftalen.

En tilsvarende regulering af rejsearrangørens adgang til at foretage ændringer i aftalen følger ikke direkte af pakkerejseloven. Efter pakkerejselovens § 15, stk. 1, er arrangøren forpligtet til at underrette kunden om, at arrangøren ikke vil kunne opfylde aftalen uden at ændre vilkårene. Kunden kan imidlertid kun hæve aftalen og få tilbagebetalt beløb betalt i henhold til aftalen, hvis der er tale om væsentlig misligholdelse, jf. pakkerejselovens § 16, stk. 1. Kunden har dermed i tilfælde af misligholdelse, som ikke er væsentlig, mulighed for at kræve erstatning i medfør af lovens § 17, stk. 1, forudsat at betingelserne herfor er opfyldt. Endvidere har kunden mulighed for at henholde sig til aftalen og kræve naturalopfyldelse eller et forholdsmæssigt afslag i prisen, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9288.

Lovforslaget er således en udvidelse af rejsearrangørens ret til at foretage uvæsentlige ændringer i aftalen, idet den rejsende ikke har mulighed for at

kræve erstatning eller et forholdsmæssigt afslag, hvis rejsearrangøren anvender den foreslåede bestemmelse til at ændre uvæsentlige vilkår.

Bestemmelsen i lovforslagets § 19 gennemfører direktivets artikel 11, stk. 1.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.7 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 20

Det følger af pakkerejselovens § 16, at hvis arrangøren aflyser pakkerejsen, uden at dette skyldes kundens egne forhold, har kunden ret til enten at hæve aftalen og få tilbagebetalt samtlige beløb, der er betalt, eller at deltage i en anden pakkerejse efter kundens valg, såfremt arrangøren kan uden uforholdsmæssige omkostninger eller tab kan tilbyde dette. Hvis kunden vælger at deltage i en pakkerejse af højere værdi, skal kunden betale prisforskellen, i det omfang denne ikke kan kræves erstattet af arrangøren, jf. lovens § 17. Hvis kunden vælger at deltage i en pakkerejse af ringere værdi, skal arrangøren tilbagebetale prisforskellen.

Efter pakkerejselovens § 17, stk. 1, har kunden krav på erstatning, hvis kunden lider tab som følge af pakkerejsens aflysning, medmindre der foreligger en særlig ansvarsfrihedsgrund, jf. nærmere ovenfor under bemærkningerne til lovforslagets § 18.

Det foreslås i *stk.* 1, at rejsearrangøren kan opsigte aftalen om en pakkerejse, hvis antallet af personer, der har tilmeldt sig pakkerejsen, er lavere end et minimum, der er anført i aftalen, og rejsearrangøren underretter den rejsende om opsigelsen inden den i aftalen anførte frist, dog ikke senere end en frist, som afhænger af pakkerejsens varighed.

Angivelsen af det minimum antal deltagere kan – som det også er tilfældet i dag – angives som et mindste antal deltagere eller en mindste belægningsprocent. Urimelige aftalevilkår vil fortsat kunne tilsidesættes efter aftalelovens § 36. Der tilsigtes således ingen ændringer i retstilstanden på dette område.

Det følger af *nr. 1*, at fristen er 20 dage inden pakkerejsens begyndelse, hvis rejsens varighed er over seks dage.

Det følger af *nr. 2*, at fristen er syv dage inden pakkerejsens begyndelse, hvis rejsens varighed er mellem to og seks dage.

Det følger af *nr. 3*, at fristen er 48 timer inden pakkerejsens begyndelse, hvis rejsens varighed er under to dage.

Det foreslås i *stk. 2*, at rejsearrangøren kan opsige aftalen om en pakkerejse, hvis rejsearrangøren er forhindret i at opfylde aftalen på grund af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder, og rejsearrangøren har underrettet den rejsende om opsigelsen af aftalen uden unødigt forsinkelse inden pakkerejsens begyndelse.

Der er ikke i den gældende pakkerejselov en direkte ret for arrangøren til at opsige aftalen om pakkerejsen i de tilfælde, som er omfattet af de foreslåede bestemmelser i *stk. 1* og *2*. Det følger imidlertid af pakkerejselovens § 17, *stk. 1*, *nr. 1*, *3* og *4*, at arrangøren i situationer, som svarer til de ovenfor nævnte, ikke er erstatningsansvarlig over for kunden i tilfælde af aflysning. Lovforslaget indebærer således ikke nogen ændring i en rejsearrangørs adgang til at aflyse en pakkerejse som følge af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder eller som følge af, at et minimum antal personer ikke har tilmeldt sig pakkerejsen. Dog indebærer forslaget om minimumsfrister, som afhænger af rejsens varighed, en mindre ændring i forhold til den gældende retstilstand.

Det foreslås i *stk. 3*, at hvis rejsearrangøren opsiger aftalen i medfør af *stk. 1* eller *2*, har den rejsende krav på at få tilbagebetalt samtlige beløb, der er betalt i henhold til aftalen, uden unødigt forsinkelse og senest 14 dage efter opsigelse. Den rejsende har i disse tilfælde ikke krav på erstatning.

Der er ikke i den gældende pakkerejselov en tilsvarende bestemmelse om, at tilbagebetalinger skal ske uden unødigt forsinkelse og senest inden for 14 dage.

Bestemmelsen i lovforslagets § 20 gennemfører direktivets artikel 12, *stk. 3* og delvist *stk. 4*.

Det foreslås i § 21, at rejsearrangøren er ansvarlig over for den rejsende for leveringen af de rejseydelser, der er inkluderet i pakkerejsen, uanset om ydelserne skal leveres af rejsearrangøren eller af andre rejsetjenesteydere.

Bestemmelsen indebærer, at rejsearrangøren ikke kan afvise at foretage afhjælpning mv. efter de følgende bestemmelser i lovforslaget under henvisning til, at det er en anden erhvervsdrivende der skal levere den pågældende rejseydelse.

Det fremgår ikke direkte af den gældende pakkerejselov, at arrangøren er ansvarlig for leveringen af pakkerejsen. Det fremgår imidlertid af lovens bestemmelser, at arrangøren er forpligtet til at afhjælpe mangler og betale erstatning, medmindre særlige ansvarsfrihedsgrunde foreligger, jf. lovens § 22, jf. § 17. Det fremgår ligeledes af forarbejderne til loven, at ansvarsgrundlaget for arrangøren kan betegnes som et objektiveret ansvar med nærmere angivne ansvarsfrihedsgrunde, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9275. Der tilsigtes således ikke nogen ændringer i rejsearrangørens ansvar for leveringen af pakkerejsen i forhold til den gældende retstilstand.

Bestemmelsen i lovforslagets § 21 gennemfører direktivets artikel 13, stk. 1, 1. afsnit.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.9.3.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 22

Ifølge den gældende pakkerejselovs § 26, stk. 1, skal kunden give arrangøren eller formidleren meddelelse om, at kunden ønsker at påberåbe sig en mangel ved pakkerejsen, inden rimelig tid efter, at kunden har opdaget manglen. I modsat fald mister kunden retten til at påberåbe sig manglen. Det følger dog af § 26, stk. 2, at dette ikke gælder, hvis kundens pligter efter det ovenstående ikke er angivet i aftalen. Ligeledes gælder det heller ikke, hvis arrangøren eller formidleren har handlet i strid med almindelig hæderlighed eller groft uagtsomt. Endelig gælder det ikke for kundens krav på erstatning for personskade efter lovens § 23.

Efter den foreslåede bestemmelse i § 22, skal den rejsende give rejsearrangøren meddelelse om, at den rejsende vil påberåbe sig en mangel ved pak-

kerejsen, uden unødigt forsinkelse efter, at den rejsende har opdaget manglen.

Den foreslåede bestemmelse indebærer en forpligtelse for den rejsende til at agere uden unødigt forsinkelse, hvis den pågældende er blevet bekendt med en mangel. Den rejsende pålægges således en pligt til at agere hurtigere, end tilfældet er i dag, hvor oplysning skal gives til arrangøren eller formidleren inden rimelig tid.

Den foreslåede bestemmelse indebærer endvidere, at hvis den rejsende ikke har opfyldt sin underretningsforpligtelse, vil dette ved udmåling af forholdsmæssigt afslag eller erstatning i medfør af lovforslagets §§ 27-31 kunne inddrages.

Den foreslåede bestemmelse indebærer dog ikke, at den rejsendes erstatning altid vil skulle nedsættes på grund af manglende underretning om manglen. Ved fastsættelsen af en erstatning i anledning af en personskade vil det således kun i helt særlige tilfælde få betydning, at den rejsende ikke har opfyldt sin oplysningsforpligtelse.

Med lovforslaget lægges der således op til rum for en vurdering af, hvad konsekvenserne af for sen opfyldelse af oplysningspligten fra den rejsende skal være. Dette er en ændring af retstilstanden i forhold til den gældende pakkerejselov, hvorefter konsekvensen af en manglende reklamation over en mangel er, at kunden mister retten til at påberåbe sig manglen.

Efter den foreslåede bestemmelse er den rejsende forpligtet til at underrette rejsearrangøren om manglen, uanset om denne konstateres under leveringen af en rejseydelse, som leveres af en anden tjenesteyder. Det er således ikke tilstrækkeligt for at opfylde oplysningsforpligtelsen, at den rejsende oplyser den anden rejsetjenesteyder om manglen.

Bestemmelsen i lovforslagets § 22 gennemfører direktivets artikel 13, stk. 2.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.9.3.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Bestemmelsen vedrører den rejsendes ret til at få afhjulpet mangler og den tilsvarende afhjælpningspligt for rejsearrangøren.

Efter pakkerejselovens § 18 kan kunden, hvis pakkerejsen er mangelfuld, kræve, at arrangøren afhjælper manglen medmindre dette vil påføre arrangøren uforholdsmæssige omkostninger eller væsentlig ulempe. Kunden kan kræve enhver mangel udbedret, medmindre det godtgøres, at arrangørens byrde herved ikke står i rimeligt forhold til kundens interesse i afhjælpning. En udbedringsomkostning er ikke nødvendigvis uforholdsmæssig, blot fordi den beløbsmæssigt overstiger den værdiforringelse, manglen medfører, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9291.

Det følger af pakkerejselovens § 19, at kunden har krav på et forholdsmæssigt afslag i prisen, hvis afhjælpning ikke kan kræves efter lovens § 18 eller hvis arrangøren efter kunden påkrav ikke har afhjulpet manglen inden rimelig tid. Kunden kan herudover gøre krav gældende i henhold til lovens § 20.

Efter den foreslåede bestemmelse i *stk. 1* kan den rejsende kræve, at rejsearrangøren afhjælper manglen hvis pakkerejsen er mangelfuld, medmindre dette er umuligt eller vil påføre rejsearrangøren uforholdsmæssige omkostninger under hensyn til manglens omfang og de berørte rejseydelsers værdi.

Den foreslåede bestemmelse svarer i det væsentlige til pakkerejselovens § 18. Dog kan rejsearrangøren ikke undlade at afhjælpe en mangel under henvisning til væsentlig ulempe, men i stedet under henvisning til, at afhjælpning er umulig.

Den gældende retstilstand videreføres således med den nævnte udvidelse af rejsearrangørens afhjælpningspligt.

Efter det foreslåede *stk. 2*, har den rejsende ret til et forholdsmæssigt afslag i prisen eller erstatning efter lovforslagets §§ 27-31, hvis afhjælpning ikke kan kræves af rejsearrangøren.

Bestemmelsen viderefører den gældende retstilstand efter pakkerejselovens §§ 19, 22 og 23, som tilsammen giver kunden ret til forholdsmæssigt afslag og erstatning, hvis en mangel ikke afhjælpes.

Efter det foreslåede *stk. 3, 1. pkt.*, kan den rejsende selv afhjælpe manglen og kræve nødvendige udgifter refunderet, hvis den rejsende kan kræve afhjælpning efter det foreslåede § 23, stk. 1, og rejsearrangøren ikke afhjælper manglen inden for en rimelig frist fastsat af den rejsende. Bestemmelsen indebærer, at den rejsende har ret til selv at foretage afhjælpning af en mangel, som rejsearrangøren har pligt til at afhjælpe og undlader at afhjælpe inden en rimelig frist, som fastsættes af den rejsende.

Efter det foreslåede *stk. 3, 2. pkt.*, kan den rejsende undlade at fastsætte en frist, hvis rejsearrangøren nægter af afhjælpe manglen, eller hvis øjeblikkelig afhjælpning er påkrævet.

De tilfælde, hvor den rejsende kan undlade at fastsætte en frist, fordi øjeblikkelig afhjælpning er påkrævet, er f.eks. i tilfælde, hvor en rejsende bliver nødt til at tage en taxa for at nå sit fly til tiden, fordi en bus, der er organiseret af rejsearrangøren, er forsinket.

Der er dog ikke herved pålagt den rejsende en forpligtelse til selv at foretage afhjælpning, og den rejsende vil således fortsat kunne undlade at afhjælpe manglen og i stedet kræve forholdsmæssigt afslag eller erstatning i medfør af lovforslagets §§ 27-31, jf. nedenfor.

Der er ikke i pakkerejseloven en tilsvarende ret til for den rejsende selv at foretage afhjælpning og efterfølgende få udgifterne hertil refunderet, og adgangen hertil er således ny.

Bestemmelsen i lovforslagets § 23 gennemfører direktivets artikel 13, stk. 3 og 4.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.9.3.3 og 2.9.3.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 24

Bestemmelsen vedrører tilfælde, hvor pakkerejsen lider af en mangel i form af, at en væsentlig del af de aftalte rejseydelser ikke leveres.

Efter pakkerejselovens § 18 kan kunden, hvis pakkerejsen er mangelfuld, kræve, at arrangøren afhjælper manglen medmindre dette vil påføre arrangøren uforholdsmæssige omkostninger eller væsentlig ulempe.

Kunden kan kræve enhver mangel udbedret, medmindre det godtgøres, at arrangørens byrde herved ikke står i rimeligt forhold til kundens interesse i afhjælpning. En udbedringsomkostning er ikke nødvendigvis uforholdsmæssig, blot fordi den beløbsmæssigt overstiger den værdiforringelse, manglen medfører, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9291.

Det følger af pakkerejselovens § 19, at kunden har krav på et forholdsmæssigt afslag i prisen, hvis afhjælpning ikke kan kræves efter lovens § 18 eller hvis arrangøren efter kundens påkrav ikke har afhjulpet manglen inden rimelig tid. Kunden kan herudover gøre krav gældende i henhold til lovens § 20.

Efter pakkerejselovens § 21 kan kunden ikke kræve forholdsmæssigt afslag eller hæve aftalen, såfremt arrangøren tilbyder at afhjælpe manglen og afhjælpningen sker inden rimelig tid og uden omkostninger eller væsentlig ulempe for kunden.

I *stk. 1* foreslås det, at hvis en væsentlig del af de aftalte rejseydelser ikke kan leveres, skal rejsearrangøren uden udgifter for den rejsende tilbyde denne alternative rejseydelser af en så vidt muligt tilsvarende eller højere kvalitet end de aftalte. I overensstemmelse med direktivet omfatter dette også tilfælde, hvor den rejsendes befordring tilbage til afrejsestedet ikke leveres i overensstemmelse med aftalen.

Forslaget indebærer en egentlig pligt for rejsearrangøren til at tilbyde alternative rejseydelser af en så vidt muligt tilsvarende eller højere kvalitet, hvis en væsentlig del af de aftalte rejseydelser ikke kan leveres. Det er således ikke tilstrækkeligt for, at bestemmelsen kan finde anvendelse, at et enkelt arrangement, som ikke udgør en væsentlig del af pakkerejsen, ikke kan leveres. Bestemmelsen vil dog kunne finde anvendelse, selvom det kun er en enkelt rejseydelse, der ikke kan leveres, hvis denne rejseydelse udgør en væsentlig del af rejseydelserne, f.eks. hvis det drejer sig om hjemtransport eller en guidet tur eller et andet tilsvarende arrangement, som udgør selve formålet med rejsen.

I *stk. 2* foreslås det, at hvis de tilbudte alternative rejseydelser medfører, at pakkerejsen er af en lavere kvalitet end den aftalte, har den rejsende krav på et forholdsmæssigt afslag i prisen.

Bestemmelsen indebærer, at hvis rejsearrangøren ikke kan tilbyde tilsvarende ydelser eller ydelser af en højere kvalitet, jf. *stk. 1*, men alene alter-

native ydelser, der kvalitetsmæssigt har lavere værdi end det aftalte, vil den rejsende ligeledes have krav på et forholdsmæssigt afslag i prisen.

I *stk. 3* foreslås det, at den rejsende kun kan afslå de tilbudte alternative rejseydelser, hvis de ikke er en tilsvarende ydelse i forhold til aftalen eller det tilbudte forholdsmæssige afslag er utilstrækkeligt. Den ovennævnte pligt for rejsearrangøren til at tilbyde alternative arrangementer modsvarer således af en forpligtelse for den rejsende til at acceptere disse alternativer, medmindre de ikke svarer til den oprindelige rejseydelse eller det forholdsmæssige afslag er utilstrækkeligt.

Hvorvidt et alternativt arrangement modsvarer den oprindelige rejseydelse eller et forholdsmæssigt afslag er utilstrækkeligt, beror på en konkret vurdering. Denne vurdering må i første række foretages af den rejsende, der på rejsen må træffe en beslutning om, hvorvidt den pågældende mener, at et forholdsmæssigt afslag f.eks. er for lille. Kan den rejsende og rejsearrangøren ikke finde en løsning på problemet, vil spørgsmålet skulle afgøres ved klage til ankenævn eller prøvelse ved domstolene.

Med de foreslåede bestemmelser i *stk. 1-3* videreføres den gældende retstilstand efter pakkerejselovens §§ 18, 19 og 21, idet en rejsende fortsat vil være forpligtet til at tage imod en afhjælpning i form af en alternativ rejseydelse, og har ret til et forholdsmæssigt afslag, hvis den alternative rejseydelse ikke er af en tilsvarende kvalitet.

I *stk. 4* foreslås det, at den rejsende, hvis det er umuligt at tilbyde alternative rejseydelser, eller den rejsende afviser tilbudte rejseydelser i medfør af det foreslåede § 23, *stk. 3*, kan kræve et forholdsmæssigt afslag og erstatning i henhold til §§ 27-31. Hvis pakkerejsen omfatter passagerbefordring, har den rejsende ret til, at rejsearrangøren uden unødigt forsinkelse sørger for hjemtransport af den rejsende med et transportmiddel svarende til det aftalte, uden omkostninger for den rejsende.

Den foreslåede bestemmelse omfatter tilfælde, hvor den rejsende vælger ikke at hæve aftalen som følge af, at der ikke kan tilbydes alternative arrangementer eller at den rejsende med rette afviser disse. Den rejsende har således i disse tilfælde ret til hjemtransport, hvis aftalen omfatter passagerbefordring, samt forholdsmæssigt afslag og erstatning efter de foreslåede §§ 27-31, uden at hæve aftalen med rejsearrangøren.

Det er nyt i forhold gældende ret, at en rejsende har ret til hjemtransport uden unødigt forsinkelse også i tilfælde, hvor denne ikke hæver aftalen om pakkerejsen.

Bestemmelsen i lovforslagets § 24 gennemfører direktivets artikel 13, stk. 5 og artikel 13, stk. 6, 2. og 3. afsnit.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.9.3.5 og 2.9.3.6 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 25

Det fremgår af pakkerejselovens § 20, stk. 1, at hvis en del af de aftalte ydelser ikke kan leveres, eller hvis pakkerejsen i øvrigt er behæftet med mangler, som medfører, at formålet med pakkerejsen er væsentligt forfejlet, kan kunden hæve aftalen. Efter bestemmelsens stk. 2 skal arrangøren, hvis kunden hæver aftalen, tilbagebetale samtlige beløb, der er betalt i henhold til aftalen. Der kan dog tilkomme arrangøren en godtgørelse, som svarer til den værdi, pakkerejsen må antages at have haft for kunden. Hvis kunden hæver aftalen, har kunden endvidere krav på uden udgift at blive transporteret tilbage til afrejsestedet eller et andet sted, som er angivet i aftalen, med et transportmiddel, der svarer til det aftalte, jf. lovens § 20, stk. 3.

Efter det foreslåede *stk.* 1 kan den rejsende hæve aftalen om pakkerejsen, hvis en mangel påvirker pakkerejsen væsentligt, og rejsearrangøren ikke har afhjulpet den inden for en rimelig frist fastsat af den rejsende.

Bestemmelsen vedrører virkningerne af, at en væsentlig mangel ikke afhjælpes.

Omfattet af hæveadgangen er også tilfælde, hvor det er umuligt for rejsearrangøren at tilbyde alternative arrangementer, eller hvor den rejsende afviser de tilbudte alternative arrangementer i medfør af den foreslåede bestemmelse § 24, stk. 3.

Den foreslåede bestemmelse i *stk.* 2 vedrører virkningerne af, at den rejsende hæver aftalen om pakkerejsen. I overensstemmelse med dansk rets almindelige principper om tilbagelevering af ydelser, hvis en adgang til at hæve udnyttes, skal rejsearrangøren tilbagebetale samtlige beløb, der er

betalt i henhold til aftalen, med fradrag af et beløb svarende til den værdi, som pakkerejsen har haft for kunden.

Som det også er tilfældet i dag, vil opgørelsen af den værdi, pakkerejsen har haft for kunden, bero på et konkret skøn over den pågældende mangel, pakkerejsens formål og eventuelle forudsætninger herfor. Har pakkerejsen været totalt forfejlet, vil der ikke skulle ske fradrag overhovedet, jf. Folketings Tidende 1992-93, tillæg A, sp. 9293.

Efter det foreslåede *stk. 3* har den rejsende ret til, at rejsearrangøren uden unødigt forsinkelse sørger for hjemtransport af den rejsende med et transportmiddel svarende til det aftalte, uden omkostninger for den rejsende, hvis pakkerejsen omfatter passagerbefordring.

Bestemmelsen indebærer, at i tilfælde, hvor en mangel er så væsentlig, at aftalen om pakkerejsen kan hæves, og rejsen er påbegyndt, er konsekvensen heraf, at rejsearrangøren skal sørge for hjemtransport af den rejsende.

Den foreslåede bestemmelse i § 25 viderefører retstilstanden efter den gældende pakkerejselovs § 20.

Bestemmelsen i lovforslagets § 25 gennemfører direktivets artikel 13, stk. 6.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.9.3.6 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 26

Det foreslås i *stk. 1*, at hvis det på grund af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder er umuligt at sikre den rejsendes befordring tilbage til afrejsestedet i overensstemmelse med aftalen, skal rejsearrangøren afholde udgifterne til nødvendig indkvartering af en så vidt muligt tilsvarende kategori for en periode på højst tre nætter eller den længere periode der er fastsat i EU-lovgivning om passagerrettigheder for det relevante transportmiddel.

Bestemmelsen indebærer, at rejsearrangøren ikke på grund af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder kan fritages for ansvar for at afholde udgifterne til nødvendig indkvartering af en så vidt muligt tilsvarende kategori, men i stedet skal sørge for indkvartering varighed indtil tre nætter,

eller den længere periode, der er fastsat i EU-lovgivning om passagerrettigheder for det relevante transportmiddel.

Rejsearrangøren vil således på nuværende tidspunkt ikke kunne begrænse sit ansvar for overnatning i tilfælde af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder, hvis den aftalte transportform f.eks. er flytransport. Dette vil dog kunne ændre sig, hvis f.eks. EU-lovgivningen om flypassagerers rettigheder ændres.

Det foreslås i *stk. 2*, at rejsearrangøren ikke kan påberåbe sig uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder for at begrænse sit ansvar efter *stk. 1*, hvis den relevante transportør ikke kan gøre sådanne omstændigheder gældende i henhold til gældende EU-lovgivning.

Bestemmelsen fastlægger rammerne for, hvornår rejsearrangøren kan påberåbe sig uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder, som umuliggør transport til afrejsestedet, for at begrænse sit ansvar efter bestemmelsen i *stk. 1*. Formålet hermed er i overensstemmelse med direktivets præambelbetragtning 35 at sikre sammenhæng mellem reglerne i loven og EU-lovgivning om passagerrettigheder.

Det foreslås i *stk. 3*, at begrænsningen af perioden som nævnt ovenfor ikke gælder, hvis rejsearrangøren senest 48 timer før pakkerejsens begyndelse er blevet underrettet om den rejsendes særlige behov som følge af, at den rejsende er bevægelseshæmmet eller ledsager til en bevægelseshæmmet person, gravid, en uledsaget mindreårig eller en person, som har behov for særlig lægelig assistance.

Bestemmelsen indebærer, at rejsearrangøren, hvis den pågældende inden for den fastsatte tidsramme er blevet underrettet om den rejsendes særlige behov, ikke kan påberåbe sig den i *stk. 1* fastsatte periode på tre nætter. Formålet hermed er at sikre behørig indkvartering af sårbare rejsende i tilfælde af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder.

Ved bevægelseshæmmet forstås i overensstemmelse med direktivet en bevægelseshæmmet person som defineret i forordning (EF) nr. 1107/2006 om handicappede og bevægelseshæmmede personers rettigheder, når de rejser med fly.

Reglerne i den foreslåede bestemmelse er nye i forhold til den gældende pakkerejselov.

Bestemmelsen i lovforslagets § 26 gennemfører direktivets artikel 13, stk. 7 og 8.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.9.3.7 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 27

Det følger af pakkerejslovens § 19, at kunden har krav på et forholdsmæssigt afslag i prisen, hvis afhjælpning af en mangel ikke kan kræves efter lovens § 18 (uforholdsmæssige omkostninger eller væsentlig ulempe), eller hvis arrangøren efter kundens påkrav ikke har afhjulpet manglen inden rimelig tid.

Efter pakkerejslovens § 21 kan kunden ikke kræve forholdsmæssigt afslag eller hæve aftalen, såfremt arrangøren tilbyder at afhjælpe manglen og afhjælpningen sker inden rimelig tid og uden omkostninger eller væsentlig ulempe for kunden.

Det foreslås i § 27, at den rejsende har ret til et forholdsmæssigt afslag i prisen for enhver periode, hvor en mangel har foreligget, medmindre rejsearrangøren godtgør, at manglen skyldes den rejsendes egne forhold.

Bevisbyrden for, at manglen skyldes den rejsendes egne forhold, påhviler efter bestemmelsen rejsearrangøren.

Bestemmelsen giver den rejsende en ret til et forholdsmæssigt afslag i prisen, uanset om manglen ender med at blive afhjulpet af rejsearrangøren.

Bestemmelsen viderefører den rejsendes ret til et forholdsmæssigt afslag i pakkerejslovens § 19, idet retten dog udvides i og med at den rejsende har krav på et forholdsmæssigt afslag, selvom manglen ender med at blive afhjulpet.

Bestemmelsen i lovforslagets § 27 gennemfører direktivets artikel 14, stk. 1.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.10.3.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 28

Ifølge pakkerejselovens § 22, stk. 1, har kunden krav på erstatning fra arrangøren, hvis kunden lider tab som følge af, at pakkerejsen er mangelfuld, medmindre manglen skyldes sådanne force majeure-tilfælde, som er nævnt i lovens § 17, stk. 1, nr. 3 og 4. Bestemmelsen henviser ikke til lovens § 17, stk. 1, nr. 2, om kundens egne forhold, idet ændringer i forhold til det aftalte, som skyldes kundens egne forhold, ikke kan betegnes som en mangel, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9294. Ifølge bestemmelsen har kunden endvidere krav på erstatning, hvis manglen angår egenskaber, som må anses tilsikrede. Efter bestemmelsens stk. 2 kan der tilkomme kunden en godtgørelse, hvis manglen har forvoldt kunden væsentlig ulempe.

Sker der skade på kundens person eller ting som følge af en mangel ved pakkerejsen, finder lovens § 22 tilsvarende anvendelse, jf. pakkerejselovens § 23, stk. 1.

Det foreslås i *stk. 1*, at den rejsende har krav på erstatning fra rejsearrangøren for enhver skade, som den rejsende lider som følge af en mangel, medmindre rejsearrangøren godtgør, at manglen skyldes den rejsendes egne forhold, en uvedkommende tredjemand og er uforudsigelig eller uundgåelig eller uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder.

Den foreslåede bestemmelse indebærer ret til erstatning ved både formueskade og person- og tingsskade.

Forudsætninger for at få erstatning efter bestemmelsen er endvidere, at skaden ikke er en følge af den rejsendes egne forhold, en uvedkommende tredjemand og er uforudsigelig eller uundgåelig, eller uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder, dvs. at der ikke er tale om forhold som rejsearrangøren er helt uden indflydelse på. Bevisbyrden for, at der er tale om forhold, som kan fritage rejsearrangøren for ansvar, påhviler rejsearrangøren.

Bestemmelsen svarer til den gældende pakkerejselovs § 22, stk. 1, 1. pkt., og § 23, og retstilstanden videreføres således på disse punkter.

Efter det foreslåede *stk. 2* kan der, hvis manglen har forvoldt den rejsende væsentlig ulempe, under samme betingelser som i *stk. 1* tilkomme den rejsende en godtgørelse.

Godtgørelse vil således kunne tilkendes for f.eks. tabt feriegæde, hvis der har været væsentlige problemer med leveringen af rejseydelserne.

Bestemmelsen i stk. 2 viderefører den gældende pakkerejselovs § 22, stk. 2.

Erstatning og godtgørelse efter lovforslaget vil skulle udmåles i overensstemmelse med reglerne i erstatningsansvarsloven, hvilket svarer til reglerne efter pakkerejseloven, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9295. I øvrigt vil erstatning og godtgørelse skulle opgøres i overensstemmelse med de almindelige regler herom, således at erstatning for det økonomiske tab, som en kunde har lidt som følge af en mangel ved pakkerejsen, opgøres efter de almindelige regler om erstatning i kontraktforhold.

Det foreslås i *stk.* 3, at erstatning og godtgørelse i efter de foreslåede bestemmelser skal ydes uden unødigt forsinkelse.

Pakkerejseloven indeholder ikke en tilsvarende bestemmelse om ydelse af erstatning og godtgørelse.

Bestemmelsen i lovforslagets § 28 gennemfører direktivets artikel 14, stk. 2 og 3.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.10.3.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 29

Det følger af pakkerejselovens § 24, at erstatningen efter lovens §§ 22 og 23 i aftalen kan begrænses i overensstemmelse med regler i internationale konventioner, som gælder for den mangelfulde del af pakkerejsen.

Efter den foreslåede bestemmelse i *stk.* 1 finder de samme begrænsninger anvendelse på rejsearrangørens ansvar i tilfælde, hvor forpligtelsen for en tjenesteyder, der udfører en rejseydelse, til at betale erstatning, er begrænset af internationale konventioner, der er bindende for EU.

Bestemmelsen vedrører både ansvarsgrundlaget og omfanget af erstatning, som fastlægges i konventioner, der er bindende for EU. Hvis en rejsetjene-

steyder i medfør af sådanne internationale konventioner er underlagt et andet og for rejsetjenesteyderen lempeligere ansvarsgrundlag, vil rejsearrangøren således kunne påberåbe sig det samme lempeligere ansvarsgrundlag i forhold til den rejsende.

De relevante konventioner der er bindende for EU, er f.eks. Montrealkonventionen af 1999 om indførelse af visse ensartede regler for international luftbefordring, konventionen af 1980 om internationale jernbanebefordringer (COTIF) og Athenkonventionen af 1974 om transport af passagerer og deres bagage til søs.

Såfremt EU tiltræder andre eller nye konventioner, vil disse også være omfattet af bestemmelsen.

Det foreslås i *stk. 2*, at den erstatning, som rejsearrangøren er forpligtet til at betale efter § 28, begrænses i overensstemmelse med Warszawakonventionen af 1929 angående indførelse af visse ensartede regler om international luftbefordring i tilfælde, hvor denne gælder for tjenesteyderens ansvar for den mangelfulde del af pakkerejsen

Det foreslås således at udnytte direktivets mulighed for at begrænse erstatningens størrelse i overensstemmelse med konventioner, som ikke er bindende for EU. Forslaget indebærer, at en rejsearrangørs forpligtelse til at betale erstatning er begrænset i overensstemmelse med Warszawakonventionen i tilfælde, hvor tjenesteyderens ansvar over for den rejsende er begrænset i medfør af konventionen.

Det foreslåede *stk. 2* er nyt i forhold til den gældende pakkerejselov, idet rejsearrangøren ikke i medfør af den foreslåede bestemmelse skal angive i aftalen, at ansvaret er begrænset.

Bestemmelsen i lovforslagets § 29 gennemfører direktivets artikel 14, *stk. 4, 1. og 2. pkt.*

Der henvises i øvrigt til *pkt. 2.10.3.3* i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 30

Det foreslås i *stk. 1*, at hvis ansvaret for en tjenesteyder, der udfører en rejseudførelse, ikke er begrænset i internationale konventioner, kan den erstat-

ning, som en rejsearrangør skal betale, begrænses i aftalen om pakkerejsen, dog ikke til mindre end tre gange pakkerejsens samlede pris.

Bestemmelsen indebærer, at hvis den pågældende rejsetjenesteydelse ikke er reguleret i en konvention, som er bindende for enten EU eller det land, hvis lov finder anvendelse på den pågældende rejsetjenesteydelse, kan det i pakkerejseaftalen aftales, at omfanget af den erstatning, som rejsearrangøren er forpligtet til at betale, er begrænset til tre gange pakkerejsens samlede pris, dog med de i stk. 2 fastsatte begrænsninger.

Det foreslås i *stk. 2*, at begrænsningen i *stk. 1* ikke finder anvendelse på erstatning for personskade og skade, som er forvoldt forsætligt eller uagtsomt.

Bestemmelsen i *stk. 1* vil således i praksis omfatte tings- og formueskade, der forvoldes hænderligt.

Skade forvoldt uagtsomt omfatter både simpel og grov uagtsomhed.

Bestemmelsen er ny i forhold til den gældende pakkerejselov, og medfører således en ændret retsstilling i forhold til begrænsning af erstatningsansvaret i aftalen om pakkerejsen.

Bestemmelsen i lovforslagets § 30 gennemfører direktivets artikel 14, stk. 5, 3. pkt.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.10.3.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 31

Det foreslås i *stk. 1*, at ret til erstatning eller forholdsmæssigt afslag efter denne lov har ikke betydning for den rejsendes rettigheder efter EU-forordninger om passagerrettigheder og erstatningsansvar ved passagertransport samt efter internationale konventioner.

De forordninger, som omfattes af forslaget, er i overensstemmelse med direktivet forordning (EF) nr. 261/2004 af 11. februar 2004 om fælles bestemmelser om kompensation og bistand til luftfartspassagerer ved boardingafvisning og ved aflysning eller lange forsinkelser mv., forordning (EF) nr. 1371/2007 af 23. oktober 2007 om jernbanepassagerers rettighe-

der og forpligtelser, Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 392/2009 23. april 2009 om transportørers erstatningsansvar ved ulykker under søtransport af passagerer, forordning (EU) nr. 1177/2010 af 24. november 2010 om passagerers rettigheder ved sørejser og rejser på indre vandveje mv. og forordning (EU) nr. 181/2011 af 16. februar 2011 om buspassagerers rettigheder mv.

Det foreslås i *stk. 2*, at hvis den rejsende har opnået erstatning eller forholdsmæssigt afslag efter de nævnte forordninger eller internationale konventioner, fratrækkes det modtagne beløb i erstatningen eller det forholdsmæssige afslag, som gives efter denne lov.

Bestemmelsen skal sikre, at en rejsende ikke opnår overkompensation. Dette er i overensstemmelse med dansk rets almindelige principper, hvor efter et lidt tab erstattes fuldt ud, men ikke yderligere.

Den foreslåede bestemmelse er ny i forhold til den gældende pakkerejselov.

Bestemmelsen i lovforslagets § 31 gennemfører direktivets artikel 14, stk. 5.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.10.3.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 32

Det følger af pakkerejselovens § 23, stk. 2, at arrangøren hurtigt skal søge at komme kunden til undsætning, hvis der sker skade på kundens person. Dette gælder uanset om arrangøren er erstatningsansvarlig i anledning af personskaden eller ej, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9295.

Efter det foreslåede *stk. 1* skal rejsearrangøren yde en rejsende, der er i vanskeligheder, passende bistand uden unødigt forsinkelse, navnlig ved at give oplysninger om lægehjælp, lokale myndigheder og konsular bistand, og ved at bistå den rejsende med at foretage fjernkommunikation og træffe alternative rejsearrangementer.

Dette omfatter i overensstemmelse med direktivet bl.a. situationer som nævnt i lovforslagets § 26, hvor den rejsendes befordring tilbage til afrejsestedet i overensstemmelse med aftalen om pakkerejsen er umulig at sikre

på grund af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder. I sådanne situationer er rejsearrangøren således forpligtet til at afholde udgifterne til indkvartering i en periode, der udgør tre nætter eller den længere periode, som er fastsat i EU-regulering for det relevante transportmiddel. Den foreslåede bestemmelse i § 32 udgør således et supplement til den foreslåede § 26 i tilfælde af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder, og indebærer, at rejsearrangøren er forpligtet til bl.a. at bistå den rejsende med hjælp til at træffe alternative rejsearrangementer. Bestemmelsen medfører dog ikke, at rejsearrangøren i sådanne situationer er forpligtet til at afholde udgifter ud over det, som er fastsat i lovforslagets § 26.

Det foreslås i *stk. 2*, at hvis vanskelighederne skyldes den rejsendes forsætlige eller uagtsomme adfærd, er rejsearrangøren berettiget til at opkræve et rimeligt gebyr for sin bistand. Dette gebyr må ikke overstige rejsearrangørens reelle omkostninger.

Selvom vanskelighederne skyldes den rejsendes forsætlige eller uagtsomme adfærd, er rejsearrangøren således fortsat forpligtet til at bistå den pågældende, men vil kunne kræve udgifter forbundet hermed dækket.

I forhold til den gældende bestemmelse i pakkerejselovens § 23, *stk. 2*, indebærer den foreslåede § 32 således en udvidelse af rejsearrangørens lovfæstede forpligtelse til at komme den rejsende til undsætning. Rejsearrangøren vil således ikke kun være forpligtet til at komme den rejsende til undsætning i tilfælde af personskade, men vil i det hele taget være forpligtet til at yde bistand, hvis den rejsende er i vanskeligheder.

Bestemmelsen i lovforslagets § 32 gennemfører direktivets artikel 16.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.12 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 33

Efter den gældende pakkerejselovs § 26, *stk. 1*, kan kunden påberåbe sig en mangel over for formidleren. Da formidleren efter loven ikke er forpligtet til at afhjælpe mangler, men alene hæfter for økonomiske krav der kan rejses over for arrangøren, jf. lovens § 28, *stk. 1*, må formidleren skulle videregive en sådan underretning om mangler til arrangøren.

Efter den foreslåede bestemmelse i *stk. 1, 1. pkt.*, kan den rejsende, hvis pakkerejsen er købt ved hjælp af en formidler, rette henvendelser vedrørende pakkerejsens levering direkte til formidleren. Uanset at henvendelsen vedrører rejsearrangøren, er det således tilstrækkeligt, at den rejsende retter henvendelse til formidleren. Begrebet henvendelser omfatter i overensstemmelse med direktivet både henvendelser, anmodninger og klager.

Bestemmelsen vedrører henvendelser under leveringen af pakkerejsen, og dermed efter pakkerejsens påbegyndelse, eller efter leveringen har fundet sted.

Efter den foreslåede bestemmelse i *stk. 1, 2. pkt.*, skal formidleren videregive disse henvendelser til rejsearrangøren uden unødigt forsinkelse. Bestemmelsen indebærer således en pligt for formidleren til at videregive henvendelser uden unødigt forsinkelse.

Begrebet henvendelser omfatter i overensstemmelse med direktivet både henvendelser, anmodninger og klager.

Bestemmelsen vedrører henvendelser under leveringen af pakkerejsen, og dermed efter pakkerejsens påbegyndelse, eller efter leveringen har fundet sted.

Det foreslås i *stk. 2*, at henvendelser som er rettet til formidleren i overensstemmelse med ovenstående i relation til tidsfrister anses for at være kommet frem til rejsearrangøren, når de er kommet frem til formidleren.

Begrebet ”kommet frem” anvendes i overensstemmelse med dansk sprogbrug i bestemmelsen i stedet for direktivets ”modtaget”, idet en formidler ikke skal kunne holde sig i bevidst uvidenhed om f.eks. klager ved at undlade at tage imod eller åbne breve eller e-mails fra en rejsende. Det indebærer f.eks., at en e-mail vil være kommet frem, når den er modtaget i indbakken.

Da der med lovforslaget indføres en direkte pligt for formidleren til at videresende alle henvendelser mv. til arrangøren, er der tale om en udvidelse af forpligtelsen i forhold til gældende ret.

Bestemmelsen i lovforslagets § 33 gennemfører direktivets artikel 15.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.11 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 34

Den gældende pakkerejselov indeholder ikke regler om formidlers særlige forpligtelser, hvis rejsearrangøren er etableret uden for EØS.

Loven indeholder dog en generel regel om, at formidleren hæfter for økonomiske krav, som i medfør af loven kan rettes mod arrangøren, jf. lovens § 28, stk. 1. Reglen blev bl.a. indført for at sikre, at kunden altid vil kunne få afgjort en eventuel tvist ved danske domstole, hvis han retter et sagsanlæg mod en herboende formidler, jf. Folketingstidende 1992-93, tillæg A, sp. 9277.

Det foreslås i § 34, at hvis rejsearrangøren er etableret uden for Det Europæiske Samarbejdsområde og formidleren etableret i et land i Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, påhviler rejsearrangørens forpligtelser i henhold til lovforslagets kapitel 5 formidleren. Det vil dog ikke gælde, hvis formidleren godtgør, at rejsearrangøren overholder reglerne i lovforslagets kapitel 5 og reglerne i rejsegarantifondslovens § 20, stk. 3.

Med lovforslaget udvides formidlerens ansvar således i forhold til gældende ret, hvis rejsearrangøren er etableret uden for EØS, og formidleren ikke kan godtgøre, at rejsearrangøren overholder de nævnte regler.

Bestemmelsen i lovforslagets § 34 gennemfører direktivets artikel 20.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.14 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 35

Det foreslås i *stk. 1*, at den erhvervsdrivende, der formidler et sammensat rejsearrangement, forud for at den rejsende bliver bundet af en aftale, der fører til oprettelsen af et sammensat rejsearrangement, på en klar, forståelig og tydelig måde skal give den rejsende oplysninger om, at den rejsende ikke er omfattet af de rettigheder, som udelukkende finder anvendelse for pakkerejser i medfør af denne lov, og at hver tjenesteyder er eneansvarlig for sin egen ydelses korrekte levering ifølge aftalen, samt at den rejsende

er omfattet af beskyttelse mod konkurs eller insolvens efter rejsegarantifondsloven.

Bestemmelsen indebærer krav til formen for den erhvervsdrivendes informering af den rejsende. Bestemmelsen fastlægger endvidere, hvilke oplysninger den rejsende skal modtage.

Det foreslås i *stk. 2*, at de ovennævnte oplysninger skal gives på det relevante standardoplysningsskema som er optaget som bilag til loven. Det foreslås endelig i den forbindelse, at hvis typen af sammensat rejsearrangement ikke er omfattet af nogen af skemaerne i bilagene til loven, skal den erhvervsdrivende på anden vis give den rejsende de oplysninger, som er indeholdt i bilagene.

Bestemmelsen indebærer, at den erhvervsdrivende i de nævnte tilfælde er forpligtet til at give de samme oplysninger om konkursbeskyttelse, som fremgår i anden del af alle fem skemaer i bilaget, samt i øvrigt at give oplysningerne indeholdt i *stk. 1*, på en måde svarende til de dele af standardoplysningsskemaernes første del, som er relevant for det pågældende sammensatte rejsearrangement.

I tilfælde af onlinekøb af rejseydelser, hvor den erhvervsdrivende ikke modtager penge fra den rejsende, idet pengene f.eks. trækkes fra den rejsendes kreditkort direkte af leverandøren af en flyrejse, kan den erhvervsdrivende undlade at udlevere den del af standardoplysningsskemaet, der omhandler beskyttelse mod konkurs og insolvens, til den rejsende.

Den gældende pakkerejselov indeholder ikke regler om sammensatte rejsearrangementer, og der er således tale om nye bestemmelser, med henblik på at fastlægge rammer for den erhvervsdrivendes informering af den rejsende.

Bestemmelsen i lovforslagets § 35 gennemfører direktivets artikel 19, *stk. 2*.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.13.3.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Det foreslås i § 36, at hvis et sammensat rejsearrangement opstår ved indgåelsen af en aftale mellem en rejsende og en erhvervsdrivende, som ikke formidler det sammensatte rejsearrangement, giver den pågældende erhvervsdrivende oplysninger om indgåelsen af den relevante aftale til den erhvervsdrivende, der formidler det sammensatte rejsearrangement.

Bestemmelsen pålægger en erhvervsdrivende, der ikke formidler det sammensatte rejsearrangement, at oplyse den erhvervsdrivende, som den første aftale er indgået med, om indgåelsen af en aftale der fører til oprettelsen af et sammensat rejsearrangement. Den foreslåede bestemmelse er udelukkende relevant i forhold til sammensatte rejsearrangementer efter lovforslagets § 4, stk. 1, nr. 2, idet sammensatte rejsearrangementer efter § 4, stk. 1, nr. 1, ikke opstår på baggrund af aftaler indgået med mere end én erhvervsdrivende.

Bestemmelsen i lovforslagets § 36 gennemfører direktivets artikel 19, stk. 4.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.13.3.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 37

Det foreslås i § 37, at hvis den erhvervsdrivende, der formidler det sammensatte rejsearrangement, ikke har opfyldt sine forpligtelser efter rejsegarantifondsloven eller lovforslagets § 35, finder lovforslagets §§ 15, 16 og 20 samt kapitel 5 anvendelse på de rejseydelser som indgår i det sammensatte rejsearrangement. I så fald gælder rejsearrangørens rettigheder og forpligtelser efter de nævnte bestemmelser på tilsvarende vis for den erhvervsdrivende, der formidler det sammensatte rejsearrangement.

Bestemmelsen indebærer, at en erhvervsdrivende, der formidler et sammensat rejsearrangement uden at opfylde sine forpligtelser efter den foreslåede § 35, i relation til visse rettigheder og forpligtelser anses som rejsearrangør. I så fald får den rejsende bl.a. ret til at overdrage de rejseydelser, som indgår i det sammensatte rejsearrangement til en anden rejsende, ligesom den rejsende får ret til at afbestille rejsen mod betaling af et afbestillingsgebyr. Den rejsende får dog i visse tilfælde ret til at afbestille rejsen uden at betale et gebyr, hvis det skyldes uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder. Den erhvervsdrivende får tilsvarende ret til at opsiges aftalen om rejsen, hvis den pågældende er forhindret i at opfylde aftalen på

grund af uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder. Endelig bliver den erhvervsdrivende ansvarlig for levering af alle rejseydelserne i det sammensatte rejsearrangement, og dermed bl.a. forpligtet til at betale forholdsmæssigt afslag og erstatning i tilfælde af mangler på rejsen, hvis betingelserne herfor er opfyldt.

Bestemmelsen i lovforslagets § 37 gennemfører direktivets artikel 19, stk. 3.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.13.3.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 38

Pakkerejseloven indeholder ikke regler om ansvar for fejl i bestillingssystemet. Erhvervsdrivende er således efter gældende ret ansvarlige på et almindeligt culpagrundlag for fejl i bestillingssystemet og for fejl som begås i forbindelse med en bestilling, som den erhvervsdrivende har påtaget sig at sørge for.

Det foreslås i *stk. 1*, at en erhvervsdrivende er forpligtet til at betale erstatning til en rejsende, der lider tab som følge af fejl der skyldes tekniske mangler i den erhvervsdrivendes bestillingssystem.

Forslaget indebærer, at en erhvervsdrivende i overensstemmelse med direktivet pålægges et objektivt ansvar for tekniske mangler i sit bestillingssystem.

Det foreslås i *stk. 2*, at en erhvervsdrivende, der har påtaget sig at sørge for bestillingen af en pakkerejse eller af rejseydelser, der indgår i et sammensat rejsearrangement, er forpligtet til at betale erstatning til en rejsende, hvis den rejsende lider tab som følge af fejl, som begås i forbindelse med bestillingen.

Bestemmelsen vedrører fejl, som begås af personer. En erhvervsdrivende er derfor objektivt ansvarlig for fejl, som begås af f.eks. ansatte i forbindelse med bestilling af pakkerejser eller rejseydelser, der indgår i et sammensat rejsearrangement, for den erhvervsdrivendes kunder, selvom den ansatte ikke har udvist uagtsomhed.

Bestemmelserne i stk. 1 og 2 vedrører kun den erhvervsdrivendes ansvar over for rejsende. Ansvar over for andre er således reguleret af de almindelige erstatningsretlige regler og principper.

Det foreslås i *stk. 3*, at den erhvervsdrivende er fritaget for ansvar, hvis fejlen kan tilskrives den rejsende selv eller skyldes uundgåelige og ekstraordinære omstændigheder. Det objektive ansvar for den erhvervsdrivende efter stk. 1 og 2 gælder således ikke i disse situationer.

Bestemmelsen i lovforslagets § 38 gennemfører direktivets artikel 21.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.15 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 39

Efter den gældende pakkerejselovs § 28, stk. 2, indtræder formidleren i kundens krav mod arrangøren i tilfælde, hvor formidleren i medfør af § 28, stk. 1, har betalt beløb til opfyldelse af krav, som kunden har rettet mod formidleren. Bestemmelsen vedrører kun formidlerens regresret over for arrangøren.

Loven regulerer ikke spørgsmålet om regresret for arrangøren mod andre, som er ansvarlige for en mangel. Adgangen til regres i disse tilfælde følger de almindelige regler om den indbyrdes fordeling af erstatningsbyrden mellem flere solidarisk erstatningsansvarlige i erstatningsansvarslovens § 25. Disse regler gælder for erstatningsansvar både i og uden for kontraktforhold.

Det foreslås i *stk. 1*, at hvis en rejsearrangør eller en formidler omfattet af lovforslagets § 34 har betalt erstatning, givet forholdsmæssigt afslag eller opfyldt andre forpligtelser, som påhviler dem i medfør af lovforslaget, indtræder den pågældende i den rejsendes eventuelle krav mod andre, som på andet grundlag end denne lov er ansvarlige for den begivenhed, som gav anledning til erstatningen, det forholdsmæssige afslag eller de øvrige forpligtelser.

Forslaget medfører, at en rejsearrangør, som har betalt erstatning i anledning af en skade på grund af en mangel ved pakkerejsen, kan rette et krav mod en tredjepart, som har medvirket til skaden. Dette kan f.eks. være tilfældet, hvis en rejsende har pådraget sig personskade som følge af en man-

gel på et hotel, og herefter krævet erstatning af rejsearrangøren. Såfremt manglen er resultatet af en uagtsom handling eller unkladelse fra hotellets side, kunne den rejsende således have valgt at rette sit krav mod hotellet i stedet for. For at rejsearrangøren i et sådant tilfælde ikke skal bære tabet, blot fordi den rejsende har valgt at rette sit krav mod rejsearrangøren, vil rejsearrangøren således kunne rette et regreskrav mod hotellet.

Efter det foreslåede *stk. 2*, kan rejsearrangørens eller formidlerens krav efter det ovenstående nedsættes eller bortfalde, hvis den pågældende har medvirket til begivenhedens indtræden.

Hvis rejsearrangøren og tredjeparten begge har medvirket til den begivenhed, som har udløst erstatningen mv., vil rejsearrangørens krav således kunne nedsættes eller bortfalde. Fordelingen af det endelig ansvar vil således skulle afgøres efter en konkret vurdering af, hvor stor en del af skylden, den enkelte part bærer for begivenheden. Vurderingen heraf vil – som i dag – skulle foretages efter de almindelige regler herom, jf. erstatningsansvarslovens § 25, og der vil således også kunne inddrages andre momenter end selve skyldgraden.

Ved fordelingen af erstatningsbyrden efter erstatningsansvarslovens § 25 lægges ligeledes vægt på en række forskellige momenter, herunder andet end selve skyldgraden. Der tilsigtes således ikke med forslaget nogen ændring i vurderingen af, hvordan ansvaret skal fordeles mellem flere solidarisk ansvarlige.

Bestemmelsen i lovforslagets § 39 gennemfører direktivets artikel 22.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.16 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 40

Det følger af forbrugerftalelovens § 1, jf. § 2, stk. 1, at loven i sin helhed finder anvendelse på aftaler, som en erhvervsdrivende indgår som led i sit erhverv, når den anden part (forbrugeren) hovedsagelig handler uden for sit erhverv.

Forbrugerftalelovens §§ 30 og 31 gælder også for aftaler om pakkerejser, hvis lovens betingelser for at finde anvendelse i øvrigt er opfyldt. Bestem-

melserne gælder dermed for aftaler om pakkerejser, som indgås af forbrugere.

Det følger af forbrugerftalelovens § 30, at hvis den erhvervsdrivende har en telefontjeneste med henblik på at kunne blive kontaktet telefonisk i forbindelse med en indgået aftale, er forbrugeren ved sådanne telefoniske opkald ikke forpligtet til at betale mere end almindelig telefonskifte.

Det følger af forbrugerftalelovens § 31, stk. 1 og 2, at den erhvervsdrivende kun kan kræve betaling for ydelser, der ligger ud over hovedydelsen, hvis forbrugeren inden aftaleindgåelsen har givet udtrykkeligt samtykke hertil. Forbrugeren kan kræve betalinger opnået i strid med bestemmelsen tilbagebetalt.

Efter forbrugerftalelovens § 31, stk. 3, må en erhvervsdrivende, der modtager kontant betaling fra en forbruger i form af udenlandske kontanter, ikke opkræve et gebyr der overstiger de udgifter, som den erhvervsdrivende afholder i forbindelse hermed.

Det foreslås i § 40, at forbrugerftalelovens §§ 30 og 31 skal finde anvendelse på rejsende, som ikke er forbrugere, i forbindelse med indgåelse af aftaler om pakkerejser, jf. lovforslagets § 3. Med forslaget bliver rejsende, som ikke er forbrugere, således omfattet af disse to bestemmelser i forbrugerftaleloven, hvis de indgår aftale om en pakkerejse.

Forslaget indebærer, at en rejsearrangør, der modtager kontant betaling fra en rejsende, der ikke er forbruger, i form af udenlandske kontanter, ikke må opkræve et gebyr der overstiger de udgifter, som den erhvervsdrivende afholder i forbindelse hermed. Endvidere indebærer forslaget, at en rejsende, som ikke er forbruger, ved kontakt med en rejsearrangørs telefonskifte ikke er forpligtet til at betale mere end almindelig telefonskifte. Endelig indebærer forslaget, at en rejsearrangør kun kan kræve betaling for ydelser, der ligger ud over hovedydelse, hvis den rejsende, der ikke er forbruger, inden aftaleindgåelsen har givet udtrykkeligt samtykke hertil.

Rejsende, som er forbrugere, vil fortsat være omfattet af forbrugerftalelovens §§ 30 og 31.

Bestemmelsen i lovforslagets § 40 gennemfører dele af direktivets artikel 27, stk. 2.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.18 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 41

Efter den gældende pakkerejselovs § 30, stk. 1, straffes overtrædelse af lovens § 5, stk. 1, med bøde, medmindre strengere straf er forskyldt efter anden lovgivning. Det samme gælder grov eller oftere gentagen overtrædelse af lovens § 6, stk. 1, § 10, stk. 1, § 11, stk. 1, og § 15, stk. 1.

Ifølge lovens § 30, stk. 2, kan der i forskrifter, der udstedet i medfør af § 5, stk. 3, § 8, § 10, stk. 2, § 11, stk. 2, og § 17, stk. 3, fastsættes bødestraf for overtrædelse af forskrifterne.

I pakkerejsebekendtgørelsens § 8 er bemyndigelsen udnyttet til at fastsætte, at overtrædelse af bekendtgørelsen straffes med bøde. Efter bestemmelsen kan en juridisk person som sådan pålægges bødeansvar.

Efter lovens § 30, stk. 3, kan der pålægges den juridiske person som sådan bødeansvar, hvis overtrædelsen er begået af et selskab, en forening, en fond eller lignende.

De overtrædelser, som er strafbare efter den gældende pakkerejselov, drejer sig primært om manglende overholdelse af oplysningsforpligtelserne i loven, og derudover om manglende eller forkert oplysning om prisen for en pakkerejse i brochurer mv. Endvidere er det strafpålagt at undlade give kunden underretning om, at arrangøren ikke vil kunne opfylde aftalen, uden at et eller flere vilkår ændres, eller at pakkerejsen aflyses.

Det foreslås i *stk. 1*, at overtrædelse af §§ 6, 10 og 12 straffes med bøde. Det samme gælder grov eller oftere gentagen overtrædelse af § 9 og § 18, stk. 2.

Med bestemmelsen videreføres den gældende retstilstand derved, at manglende overholdelse af de oplysningsforpligtelser, der følger af loven, er strafsanktionerede.

Endvidere videreføres retstilstanden efter den gældende pakkerejselovs § 30, stk. 1, 2. pkt., jf. § 6, stk. 1, og § 15, stk. 1, idet manglende bekræftelse af aftalen efter lovforslagets § 9 og manglende underretning af den rejsende ved væsentlige ændringer efter lovforslagets § 18, stk. 2, foreslås straf-

belagt i grove eller oftere gentagne tilfælde. Overtrædelse af § 10, stk. 1, og § 11, stk. 1, jf. den gældende pakkerejselovs § 30, stk. 1, 2. pkt., er endvidere omfattet af pakkerejsebekendtgørelsens bødebestemmelse, og videreføres således i stk. 1, 1. pkt.

Det foreslås i *stk. 2*, at der kan pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.

Formuleringen er enslydende med tilsvarende bestemmelser i en lang række love, herunder forbrugeraftalelovens § 34, stk. 3.

Bestemmelsen i lovforslagets § 41 gennemfører direktivets artikel 25.

Til § 42

Det foreslås i *stk. 1*, at loven træder i kraft den 1. juli 2018. Fristen svarer til den i direktivets artikel 28, stk. 2, angivne, hvorefter medlemsstaterne skal anvende de love og bestemmelser, der gennemfører direktivet, fra denne dato.

Det foreslås i *stk. 2*, at loven ikke finder anvendelse på aftaler indgået inden lovens ikrafttræden. For sådanne aftaler foreslås det, at de hidtil gældende regler finder anvendelse.

For aftaler om pakkerejser, der indgås før den 1. juli 2018, finder den gældende pakkerejselov således anvendelse.

Til § 43

I forbrugeraftalelovens kapitel 3 er der fastsat bestemmelser om oplysningspligt. Det følger af lovens § 7, stk. 2, nr. 5, at reglerne i kapitel 3 ikke gælder ved aftaler som er omfattet af § 1, stk. 1, i lov om pakkerejser. Det følger endvidere af en henvisning til denne bestemmelse i lovens § 18, stk. 2, nr. 1, at reglerne om fortrydelsesret i lovens kapitel 4 heller ikke gælder for pakkerejser.

Efter den foreslåede § 43 ændres henvisningen i § 7, stk. 2, nr. 5, så det fremgår af bestemmelsen, at forbrugeraftalelovens kapitel 3 ikke finder anvendelse på aftaler om pakkerejser, jf. § 3 i lov om pakkerejser og sammensatte rejsearrangementer.

Aftaler om køb af sammensatte rejsearrangementer vil således ikke være undtaget fra forbrugeraftalelovens anvendelsesområde, hvis aftalen om det sammensatte rejsearrangement er en forbrugeraftale.

Bestemmelsen i lovforslagets § 43 gennemfører dele af direktivets artikel 27, stk. 2.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.18 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 44

Bestemmelsen vedrører lovens territoriale gyldighed.

Det foreslås i *stk. 1*, at loven ikke gælder for Færøerne og Grønland.

Det foreslås i *stk. 2*, at loven ved kongelig anordning skal kunne sættes i kraft for Grønland, med de ændringer, som de grønlandske forhold tilsiger.

Færøerne har pr. 1. januar 2010 overtaget formueretten for Færøerne. Loven skal derfor ikke gælde eller kunne sættes i kraft for Færøerne.